

736.

Αὐτ. Α.Ο. 2016/5853

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜ. ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

ΙΑΤΡΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΟΥΓΓΕΛΗ

Ἐν Βερόια τῇ 19

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΕΡΟΙΑΣ

+100

Αριθ. εισ.

ΔΩΡΕΑ

Τεοφάνης

GRVER-00486

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΙΑΛΟΓΟΙ
ΤΟΥ
ΦΩΚΙΩΝΟΣ.

БЕСѢДЫ
ФОКІОНОВЫ.

1913

ΤΩ, ΕΚΛΑΜΠΡΩΤΑΤΩ,
καὶ Ἐξοχοτάτῳ Στρατηγῷ τῷ Πεζικῷ, τῆς ΑΥΤΟΥ
ἹΜΠΕΡΑΤΟΡΙΚΗΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΟΣ

Γενικῷ Παραστάτῃ.

Τῆς πρώτης Μυριαρχίας τῶν Γρανοδέρων
Μυριάρχῳ,

Τῆς τε χιλιαρχίας τῶν Λέμπ-Γρανοδέρων
Πρωτοστάτῃ.

Τῷ Κορυφαίῳ Διοικητῇ τῶν σχολείων
Μέλει.

Ταῖς ἐκ τῶν Ῥωστικῶν Τάξεων Ταινίαις

Τῆς Ἀγίας Ἀννης τῆς πρώτης Κλάσεως. Τῷ
Ἀγίῳ Ἰσαποστόλῳ Πρίγκιπι Βλαδημήρῳ τῆς δευ-
τέρας Κλάσεως. Τῷ τε Ἀγίῳ Μεγαλομάρτυρος
καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίῳ τῆς τρίτης Κλάσεως τε-
τιμημένῳ Κόμητι

ΠΑΥΛΩ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗ,
ΣΤΡΟΓΑΝΩΒ.

ЕГО СІЯТЕЛЬНОМУ

Отъ Арміи Генераль-Лейтенанту

ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА

Генераль Адъютанту.

Первой Гренадерской дивизіи дивизіонному
Командиру.

Лейбъ Гренадерскаго полку Полковому
Командиру,

Главнаго Училищъ Правленія
Члену

и Орденовъ Россійскихъ :

Святыя Анны 1й степени. Святаго Равноапостольнаго Князя Владимира 2й степени, Святаго Великомученика и побѣдоносца Георгія 3го класса Кавалеру

ПАВЛУ АЛЕКСАНДРОВИЧУ
СТРОГАНОВУ.

Εἰς τὸν 1ον Ἀδελφόν Αὐτοῦ ἐκ τῆς

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερόιας

ΕΚΛΑΜΠΡΩΤΑΤΕ ΚΟΜΗ

ΕΥΜΕΝΕΣΤΑΤΕ ΜΟΙ ΚΥΡΙΕ!

Οἱ τῷ παρόντος φιλοπονήματος γνωστὸς Συγγραφεὺς Μασλὴς, εἰ καὶ τὸ γένος Γάλλος, ἀλλ' ὅμως τόσον ζωηρῶς ἰσορεῖ ἐν αὐτῷ τὸν ἔμφορα Φωκίωνα, καθὼς καὶ τῷ ὄντι, τῆτος ὁ φιλόσοφος, ἐχρημάτισεν ἐν τοῖς χρόνοις αὐτῷ κατὰ τε τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν. Σκεψάμενος γὰρ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ τῷ συγγράμματι διαλαμβανόμενα ὑψηλὰ φρονήματα, ἄξια ἵνα ἀναγινώσκωνται παρὰ τῶν Γραικῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν διαλέκτῳ, φέροντες εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν, ὃ μόνον τὸν Φωκίωνα, ἀλλὰ καὶ πάντας τῆς περιφανεῖς ἄνδρας, τῆς χρηματίσαντας ἐν τῇ παλαιᾷ αὐτῶν πατρίδι, τῇ καὶ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΠΕΡΙ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΥ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΦΩΚΙΩΝΟΣ.

Μετενεχθέντες ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν νῦν με-
τερχομένην Εἰληνίδα Φωνήν, χάριν ὠφελείας τῶν
Φιλοτίμων καὶ Φιλοπατρίδων ὁμογενῶν, καὶ πρὸς
ἀνάμνησιν τῶν περιφήμων καὶ πανενδόξων

Προπατόρων.

Τύπῳ δὲ ἐκδοθέντες μεθ' ὅσης πλείους ἐπιμε-
λείας, Φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῆς Εἰλαμπρωτάτης Φι-
λομάσσης τε καὶ Φιλέλληνος Κόμητος

Στρόγανωβ.

ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ ἔΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ, 1813.

Εν τῇ ἸΜΠΕΡΑΤΟΡΙΚῇ, τυπογραφίᾳ, παρὰ
τῷ πολιτικῷ Συμβούλῳ Ἰωαννὶ Δανιλόβσκη.

Αρ. εἰς 4049

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βεροῖνης

Печаташь позволяется

съ тѣмъ, чѣмъ по напечатаніи, до выпуска изъ
Типографіи, представлены были въ Цензурной
Комитетъ одинъ экземпляръ сей книги для
Цензурнаго Комитета, другой для Департа-
мента Министерства Просвѣщенія, два экзе-
мпляра для ИМПЕРАТОРСКОЙ публичной Библіо-
теки и одинъ для ИМПЕРАТОРСКОЙ Акаде-
міи Наукъ. Санктпетербургъ. Апрѣля 25 дня
1813 года.

Цензоръ Стат. Совѣт. и Кав. Из. Тимоской.

СІЯТЕЛЬНІЙШІЙ ГРАФЪ:

МИЛОСТИВЫЙ ГОСУДАРЬ!

Хотя сие сочиненіе есть изобрѣшеніе
извѣснаго Французскаго Писателя Маб-
ли; но онъ представляетъ въ немъ Фо-
кіона столько же здравомыслящимъ,
сколько сей Филосовъ, Полипикъ и Пол-
ководецъ былъ дѣйствительно въ свое
время. Таковое произведеніе о весьма важ-
ныхъ предметахъ, въ немъ заключающих-
ся, доспойно того, чпобъ Греки, чипая
оное на своемъ языкѣ, воспоминали Фо-
кіона и всѣхъ великихъ мужей древняго
своего Отечества, которое и нынѣ по-

τὰ νῦν παρ' αὐτοῖς τὰ μέγιστα Φιλτάτη, ἔκρινα,
 εἰς ἐνδειξιν τῆς πρὸς τὴς ὁμογενείας Φιλοφρο-
 σύνης, ἵνα μεταφέρω τῷ τοῦ ὑψηλὸν πόνημα
 εἰς τὴν νῦν χρωμένην Ἑλληνίδα Φωνήν, ἥτις ὡς
 γνωστὴ καὶ Φίλη τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐκλαμπρότητι,
 τεθάρσυνκα νὰ ἀφιερώσω τὴν τοιαύτην με-
 ταφορὰν τῷ Ὑμετέρῳ κλειῷ Ὀνόματι, ὡς ἐρα-
 σῆ καὶ προσάτη πάσης κατ' ἐξοχὴν ἐγκρίτε
 ἐπισήμης. Ἀξίωσον δὲ Ἐκλαμπρότατε, ταύτην
 μετὰ τὴν προσφορὰν τῆς Σῆς εὐμενὲς ὑποδοχῆς,
 ὅπως καὶ γὰρ καυχόμενος τῇ Σῇ εὐμενεΐᾳ, θαρρόων
 κηρύττοιμι ἑμαυτὸν, ὡς καὶ μὲ ὅλον τὸ βαδύτα-
 τον σέβας ὑποσημεῖμαι.

ΤΗΣ ὙΜΕΤΕΡΑΣ ΕΚΚΛΑΜΠΡΟΤΗΤΟΣ

Ὑποκλινέσας

Δῶλος

Ἰωάννης Κασκαμπᾶς.

лико имъ любезно. Въ удовольствіе моихъ соотечественниковъ, принялъ и на себя трудъ передать имъ высокое сіе произведеніе на ихъ языкъ, который Вашему Сіятельству извѣстенъ и пріятенъ, и осмѣлился переводъ мой посвятить имени Вашему, какъ любителю и покровителю всего изящнаго. Удостоите, Ваше Сіятельство, принять оный благосклонно. Я почту себя щасливымъ, если сіе приношеніе будетъ вамъ угодно, имѣя честь быть съ истиннымъ высокопочитаніемъ и совершенною преданностію

СІЯТЕЛЬНѢЙШІЙ ГРАФЪ!
МИЛОСТИВЫЙ ГОСУДАРЬ!
ВАШЕГО СІЯТЕЛЬСТВА

покорнѣйшій слуга

Иванъ Каскамба.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Πρὸ τινῶν χρόνων ἔδοξε τῇ εὐνοϊκῇ διαθήσει τῶν ἀρχηγῶν μς, ἵνα μὲ ἑξαποσείλωσι ἐν ἐπαγγέλματι Ὑπάτης εἰς τὴν Εἰλλάδα, εἰς τὴν καὶ νῦν ὑπερφιλῇ ποτὲ πατρίδα μς, περὶ ἧς πάνυ σμικρὰς εἰδέας ἔιχον μέχρι τότε καὶ γὰρ, ὡς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὁμογενῶν (κατὰ τὴν αὐτοφει ἀδιαφορίαν εἶδον ἐν αὐτοῖς) ἐκτὸς ἀμυδρᾶς τινος μνήμης ὅπῃ ἐσώζετο ἐν ἐμοὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ σχολείῳ παραδόσεων. Καὶ ἔχαιρον τὰ μέγιστα, τρέφων ἐν τῇ ἰδέα μς, ὅτι θέλω σαθῶ καὶ ἐγὼ εἰς αὐτόπτης μάρτυς τῶν ἀξιομνημονεύτων ὑπομνημάτων, τῶν ἐνδόξων ἐκείνων καὶ πολυθρηνημάτων, τῶν καὶ τὰ νῦν εὐφημεσμένων καὶ σεβομένων παρὰ πάντων τῶν σοφῶν καὶ ἀξιοπρεπεσάτων ὑποκειμένων Εὐρωπαϊῶν, παρ' ἡμῶν δὲ τῶν ἀπογόνων τῇ παντελεῖ λήθῃ ἀποδοθέντων, ὥσπερ ἂν νὰ μὴν ἡμεῖς γνήσιοι ἀπόγονοι αὐτῶν.

Ἡ τοιαύτη ὁμῶς σχεδιαζομένη ἐν τῇ ἰδέα
 μς χαρὰ, ἐξάθη πολλαὶ ὀλιγοχρόνιος μετὰ τὴν
 ἀπόβασίν μς εἰς Ἀττικὴν, εἰς τόσον, ὅπῃ ἀντὶ χα-
 ρᾶς, ἔμεινα πλήρης ἀπαρηγορήτης λύπης, θεω-
 ρῶν τὴν μητέρα τῆς Ἑλλάδος, τὴν ποτὲ πρωτεύου-
 σαν κατοικίαν τῶν Μυσῶν, τὴν διαυγάσασαν τὴν
 Εὐρώπην παντοίαις μαθήσεσι, ἐπισημαῖς καὶ τέχ-
 ναις, ἄδοξον, ἄμορφον, μὴ ἔχσαν εἶδος, πολμῶ
 εἰπεῖν, μήτε κωμοπόλεως, διὰ νὰ μὴ δύναμαι νὰ
 περιγράψω λεπτομερῶς τὴν ἀθλίαν καὶ θρηνώδη,
 ἅμα δὲ καὶ δειλοπρεπῇ κατάσασιν αὐτῆς. Ποία
 λίθινος καρδία, ποία αἰσθαντικὴ ψυχὴ ἐλέησεν
 τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα τῆς εἰς τό-
 σον καταπατημένην καὶ ἐξεδειγμένην, νὰ μὴ
 Φρίξῃ καὶ θρηνήσῃ ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ καρδίας,
 ἀφ' ὅ τὰ ἀλογεῖν ἔθνη τέκονται τὴν ψυχὴν θεω-
 ρῶντα αὐτὴν κυλινδουμένην εἰς τὸν βόρβορον τῆς
 δειλοπρεπείας, καὶ ἀπὸ τῶν γνησίων αὐτῆς τέκνων
 εἰς τὸ παντελὲς ἡμελημένην.

Ἐντυπωθέντες οἱ τοιοῦτοι αἰσθαντικοὶ λογισμοὶ
 ἀνεξαιλέπτως εἰς τὴν καρδίαν μς, καὶ ἀγνοῶν εἰς

τὶ νὰ ἀποδώσω τὸ αἷτιον τῆς τοσαύτης τῶν γνη-
 σίων τέκνων ἀμελείας καὶ λήθης πρὸς τὴν φιλ-
 τάτην πατρίδα, πᾶρ ἐλπίδα μοὶ ἔτυχε νὰ ἀνα-
 γνώσω εἰς γνωσῆμοι διάλεκτον τὸν πρῶτον διά-
 λογον τῆ Φωκίανος μετὰ τῆ Ἀριεῖς, καὶ, ὡς
 ἡ διψῶσα Ἑλαφος, ἐπιθυμῶν νὰ ἀναγνώσω καὶ
 τὰς λοιπὰς, ὡς ἤδη λαβὼν ἀρχὴν νὰ ξανοίγω τὸ
 ποθέμενον αἷτιον, ἅλ' ἐπειδὴ εἶχ' εὕρισκον αὐτὰς,
 ἐτύγχανον ἐς πολὺ ἀθυμῶν. Τὶ δ' εἰ ποιεῖ ὁ
 ἐνθερμος περὶ πίσεως καὶ πατρίδος ζῆλος! τέλος
 πάντων ἐυρὼν αὐτὰς εἰς Γαλλικὴν διάλεκτον, ἐν
 ᾗ καὶ ἐσυγγράφησαν, ὡς πρὸς ἐμὲ εἰς τοσῶτον εὐ-
 ληπτον, καὶ τῷ διακαεῖ κινέμενος Ἑέλδορι εἰς τὸ
 νὰ ἀποκαλύψω καὶ τὸ τέλος τῆ ποθέμενης,
 ἐκαταγίνην δυνάμει τῶν λεξικῶν, καὶ μετέφερον
 καὶ τὰς λοιπὰς τέσσαρες διαλόγους σὺν τῷ πρῶ-
 τῳ μετὰ μεγάλης κόπης εἰς τὴν νῦν χρωμένην Ἑλ-
 ληνίδα Φωνήν. Κατ' ἓνα τρόπον δυσαρεσθήτην,
 διατὶ νὰ μὴν ἐκδίδωνται τὰ τοιαῦτα συγγράμματα
 παρὰ τῶν εἰδημόνων ὁμογενῶν, κατ' ἄλλον δὲ
 εὐχαριστήτην ὅπῃ τέλος πάντων ἐπέτυχα νὰ λύ-

IV

σω τὴν ἀμφιβολίαν, εἰ καὶ μετὰ λύπης, πλὴν καὶ εἶδον, καὶ ἐβεβαιώθην, ὅτι ὅλον τῷ κακῷ, "Οἱμοι! καὶ ἡ δυσυχία, προῆλθε καὶ σώζεται ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ἡθῶν.

Οὔθεν ἐκ τῆς κρίσεως, ὅτι διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν αὐτῶν σκεπτικῶν διαλόγων τῷ Σοφωτάτῃ Φιλοσόφῳ καὶ Ἀρχιερατῇ Φωκίωνος, ποιῶ δέλευσιν τινα πρὸς τὰς φιλόφρονας καὶ φιλοπατρίδας ὁμογενεῖς, δὲν ἐλυπήθην εἰδέναι κόπον, καὶ ἐλπίζω εἰς τὴν φιλοφροσύνην τῶν εὐγνωμόνων καὶ εἰδημόνων νὰ μὴν ὑποπέσω εἰς τὴν συνήθη κρητικὴν κρίσιν, πρὸς τέτοις δὲ καὶ διὰ τὴν εὐφράδειαν καὶ σύνταξιν τῆς λόγου. Ἀλλὰ διὰ μὲν τὸ πρόθυμον νὰ ἐπιτύχω τῆς φιλόφρονος αὐτῶν διαθέσεως, διὰ δὲ τὸ ἄμυστον τῆς ἐνσυμπαθείας φιλικῆς διορθώσεως. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἐς τοσῷτον, οἱ δ' ἔμφρονες φιλοπατρίδαι μὴ ἀμελήτωσαν τῶν λυσιτελεσέων. Ἐγγώσθε.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Περιέχων ιδέαν γενικὴν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Ἑλλάδος, τῆς κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, καὶ ὃν ὁ Φωκίων ἐδίδασκε τὸν Ἀριστεύα. "Οτι ἡ πολιτικὴ ὑπάρχει ἐπιτήμη, ἔχουσα κανόνας ἀμετατρέπτες. "Οτι ἡ πρώτη διάταξις αὐτῆς συνίσταται, εἰς τὸ νὰ ὑποταττώμεθα εἰς τὰς φυσικὰς νόμας. "Οτι ἡ ἐξουσία, τὴν ὅποιαν τὰ πάθη ἡμῶν ἀρπάζουσι, ἀποκαταστάινεται πηγὴ ἔλων τῶν κακῶν τῆς ἀνθρωπίνης κοινότητος, καὶ "Οτι ἡ πολιτικὴ ἔχει χρέος νὰ ὑποβάλλῃ τὰ πάθη ὑπὸ τὴν Κυριότητα τῆς λογικῆς.

Μὴν ἀπελπίζουσαι ἀγαπητὲ Κλεόφανες περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Ἀι Ἀθηναῖαι, ἔως ἔχουσιν ἔτι ζῶντα τὸν Φωκίωνα, δὲν ὑπερβῦνται παντάπασι τῆς προσασίας τῆς Ἀθηναῖας. Οἱ συμπολίται ἡμῶν ἴσως νὰ μὴν διεφθάρησαν ἐς τοῦτον, ὥστε νὰ θέλωσι νὰ καταφρονήσωσι τῆτον τὸν Φιλόσοφον. Ἄν ἡμεῖς ἤθελε τὸν συμπελευνόμεθα, ἀναμφιδόλως ἤθελεν ἀποδεχθῶμεν

μιμηταὶ τῶν προγόνων ἡμῶν, καὶ ὡς ἐν τάχει
ἤθελεν ἰδῶμεν νὰ ἀναφανῶσιν ἐξ ἡμῶν Μηλτιάδαι,
Ἀρισεῖδαι, Θεμισόκλης, Κίμωνες, ἐν ταυτῷ καὶ
τὴν Δημοκρατείαν ἀξίαν τοῖστων μεγάλων ἀνδρῶν.

Ἐγὼ περιεργαζόμενος τὰ ἐλαττώματα, τὰ
μολύναντα τὴν ψυχὴν τῶν ἡμετέρων συμπολι-
τῶν, καὶ τὰς ἀσπόνδους ἐκτρατείας ὅπῃ ἠκολέ-
θῃσαν εἰς ἐκείνας τὰς ὀλιγοχρονίους μάχας, ἐκ
τῶν ὁποίων προλαβόντως, ἀδιαιρέτως ἡ Ἑλλάς
ἐταράττετο (*), θυγίζομαι εἰς τὴν πίκραν, χω-
ρὶς νὰ προβλέπω εἰδέν τι ἄλλο, εἰμὴ πανταχόθεν
δυσυχῇ προμηνύματα ταχείας καταδελώσεως.
Διὸ καὶ ἀπεφάσθησα νὰ προσδράμω εἰς τὴν συν-
τροφίαν τῆς Φωκίῳνος, ζητῶν τινὰ παρ' αὐτῆς

(*) Πλατ.: Δημοκρ. βιβλ. 5. Φημί γὰρ τὸ Ἑλληνικὸν γέ-
νος, αὐτὸ αὐτῷ οἰκεῖον εἶναι καὶ συγγενές, τῷ δὲ βαρ-
βαρικῷ ὀθνεῖν τε καὶ ἀλλότριον... Ἑλλήνας μὲν ἄρα
βαρβάρους, καὶ βαρβάρους Ἑλλησι πολεμεῖν μαχομένους
τε φήσομεν, καὶ πολεμῖες φύσει εἶναι, καὶ πόλεμον
τὴν ἔχθραν ταύτην κλητέον. Ἑλλήνας δὲ Ἑλλησιν,
ὅταν τι τοιῶτον δρᾷσι, φύσει μὲν φίλας εἶναι, νοσεῖν
δ' ἐν τῷ τοιῶτῳ τὴν Ἑλλάδα καὶ φασιάζειν, καὶ εἰσὶν
σὴν τοιαύτην ἔχθραν κλητέον.

παραμυθίαν, ὡς ὅτι καὶ ἡ καρδία με, διὰ τῆς
 τοιαύτης συγκοινωνίας τῶν τε φόβων καὶ τῶν
 θλίψεών με εἰς τὴν ἐδικήν τε, ἐλαφρῆται. Ὁ
 δὲ, μόνοι καὶ μόνον οἱ Θεοὶ εἰσὶν ἀθάνατοι, μοὶ
 ἀπεκρίθη. Ἄι δὲ βασιλεῖαι καὶ δημοκρατεῖαι,
 σχηματίζονται, ἀνυψῶνται, καὶ ἡ ἰδία αὐτῶν
 εὐτυχία, πάντοτε κακῶς μεταχειριζομένη, προ-
 σημαίνει τὴν πτώσιν αὐτῶν. Αὗται ὡς ἀποτε-
 λήματα ἀνθρώπων, φέρονται ἐν ἑαυταῖς καὶ τὸν
 τύπον τῆς αὐτῶν ἀδυναμίας, καὶ ὡσαύτως ὡς
 οἱ ἄνθρωποι ὑπόκεινται ἐκ ἀσθενείας, εἰς παρακ-
 μὴν καὶ εἰς θάνατον. Ἡμεῖς ἔπρεπε φίλεμς νὰ
 γεννηθῶμεν εἰς εὐτυχεσέρος καιρός. Δίδει εὐχα-
 ρίησιν τὸ πλεῦσιμον τῆς θαλάσσης, ὅταν ὁμως
 ὁ εὐδῖος ἄνεμος, ἡσύχως κιῆ τὰ κύματα αὐτῆς,
 καὶ ὁ πηδαλιῶχος εἰς αἰθριον ἔβανον ξανοίγῃ τὸν
 δρόμοντες! Ἄλλ' ἄς μὴν ἀγανακτῶμεν κατὰ τῆς
 ἀπ' αἰῶνος τάξεως τῶν πραγμάτων, περὶ τῆ δια-
 τὴ αὐτῇ δὲν μᾶς ἐδιώρισε νὰ χαιρώμεθα τοιαύτην
 εὐτυχίαν! Μεταξὺ τῆς κυμαινομένης καὶ ὑπὸ
 ἰφάλων σκεπασμένης θαλάσσης, ἡμεῖς πρέπει,

εἰ δυνατόν, νὰ ἐλπίζωμεν τὸ ἀνάπαλιν πάσης ἐλπίδος, καὶ νὰ μὴ δειλιάζωμεν εἰς τὸ νὰ διευθύνωμεν τὸ πλοῖον ἡμῶν. Δὲν πρέπει, ἔλεγεν ὁ Φωκίων, νὰ ἀπελπιζώμεθα διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς δημοκρατείας· Ἐἰς τὰς μεγαλητέρας ἀνωμαλίας ἀντίθετε μεγίστην φρόνησιν, εἰς τὰς μεγαλητέρας κινδύνους μεγίστην ἀνδρείαν. Ἐλπιζε θαύματα παρὰ τῶν Θεῶν, καὶ ἴσως ὁ ἴδιος τὰ κατορθώσῃς. Ἡ δημοκρατεία, πιθανόν, νὰ ἀποθῃεσθῇ, ὁ καλὸς ὅμως πολίτης, καὶ θνήσκων ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς πατρίδος, παρηγορεῖται τελευταῖον μὲ τῷτο, ὅτι δὲν ἄφησε νὰ μὴ μεταχειρισθῇ ὅλα τὰ δυνατὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἑαυτῆ πατρίδος.

Διατὶ, ὦ ἀγαπητὲ Κλεόφανες! νὰ μὴν εἶσαι μεθ' ἡμῶν; ἡμεῖς διαλεγόμεθα περὶ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης καὶ περὶ τῆς ἐλευθερίας, ἥτις εἰς τρεῖς μόνον, ἢ τέσσαρας καρδίας πολιτῶν σώζεται. Λυπόμεθα περὶ τῆς ἀρχαίας ἀπλότητος, τῆ φραγμῆς τῆς καλοπείας. Θρηνῶμεν τὰς διεφθαρμένας ἐκείνας ἡδονὰς καὶ τρυφὰς, ὅπισθεν

τῶν ὁποίων νῦν συρόμεθα, αὐται δὲ τὸν ὄλεθρον
 ἡμῶν προετοιμάζουσι. — Φωκίων! ἔλεγον αὐτῷ
 χθές, δὲν εἶναι θαυμαστὸν, ὅτι ἡ μετ' ἐπιδόσεως
 ἐπίτευξις ἡμῶν εἰς τὸν Μηδικὸν πόλεμον, νὰ
 ἔμπνευσεν εἰς ἡμᾶς μίαν ἄλογον ἐπαρσιν. Ὁ
 ἄνθρωποι μετὰ περισσοτέρας εὐκολίας δύνανται
 νὰ ἐναντιῶνται εἰς τὰς δυσυχίας, παρὰ εἰς
 τὰς εὐτυχίας. Ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ ἤμεθα προσεκ-
 τικοὶ, καὶ νὰ δεώμεθα τῶν Θεῶν διὰ νὰ ἐκπλη-
 ρώσωσιν εἰς ἡμᾶς τὰς ἐαυτῶν εὐεργεσίας, χω-
 ρὶς ἡμεῖς νὰ καταχρώμεθα αὐτάς. Ἀλλ' ἡμᾶς
 ἐξ ἐναντίας ἡ ἰδία ἡμῶν δόξα ἀλόγως ἐτύφλω-
 σεν. Ἡμεῖς δὲν ἐσυλλογίσθημεν ὅτι πιθανὸν νὰ
 ὑπερηθῶμεν αὐτῆς τῆς εὐτυχίας, ὅταν παραδρά-
 μωμεν τὰς κανόνας, διὰ τῶν ὁποίων τὴν ἀπε-
 κτήσαμεν. Γινόμενοι Κύριοι τῆς θαλάσσης, καὶ
 ὑπερηφανευθέντες μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς
 Σαλαμῖνος, ἐνομίζαμεν ἀπαίσιον διὰ ἡμᾶς, νὰ
 σεβώμεθα τὰς νόμους τῶν Λακεδαιμόνων, καὶ νὰ
 ἔχωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ δευτερεῖα. Ὁι γεί-
 τονες ἡμῶν καὶ αἱ ἀποικίαι ἐζήτην τὴν ἡμετέ-

ραν συμμαχίαν, καὶ ἡμεῖς συγκλίνοντες εἰς αὐτὸ, ἐφρονῆσαμεν ὅτι ἐλεῖμεν αὐτὲς. Τοσαύτην ἀφροσύνην εἶχαμεν, ὥστε τὴν προσασίαν ὅπῃ κατὰ χρέος ἔπρεπε νὰ δεικνύωμεν πρὸς αὐτὰς, ἡθέλαμεν νὰ τὴν πωλῶμεν. Ἡ ὑπερήφανος φιλαυτία, ὀγλίγωρα μᾶς ἐξέριψεν εἰς ἄλλα νέα ἐλαττώματα. Ἀρχήσαμεν νὰ καταφρονῶμεν τὴν τῶν φίλων ἡμῶν ἐλευθερίαν, ἐκ τῆς καὶ μόνον, ἐπεὶ αὐτοὶ ἀσθενέστεροι ἡμῶν ἦσαν. Καὶ γὰρ ἐλευθερώσαντες αὐτὰς ἐκ τῆς ζυγῆς τῶν Περσῶν, ἐπεβάλλαμεν αὐτοῖς τὸν ἡμέτερον, καὶ αὐτοὶ μεθ' ἱπομονῆς ὑπέφερον τὴν τοιαύτην ἔπαρσιν ἡμῶν. Τελευταῖον δὲ ἡ φιλοκέρδεια ἡμῶν ἐσκλήρηνεν αὐτὰς ἐς τόσον (*), ὥστε καὶ αὐτοὶ ἐγίναν διὰ ἡμᾶς ἐχθροὶ.

Διὰ τὰς ἀδικίας ἡμῶν ἐπαιδεύθημεν. Καὶ γὰρ οἱ σύμμαχοι ἡμῶν ξασιάσαντες ἐσύρθησαν ἀφ' ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἀντὶ νὰ λάβωμεν προσοχὴν διορθώσεως, ἐσοχάσθημεν ὅτι δὲν θέλει παιδεύωμεν διὰ τὸ ἀδικον ἡμῶν πολίτευμα, καὶ —

(*) Πausan. ἑβλ. 8. Κεφ. 52.

διὰ τὰ ἡμεῖς ἐξέστιασαι τῶν λαῶν, οἵτινες ἐξά-
 θησαν αἵτιοι καὶ συνεργοὶ τῇ μεγαλείᾳ ἡμῶν. Ἐση-
 θῆντες ἡμᾶς μετὰ πλοίων καὶ στρατευμάτων, κατε-
 φύγαμεν εἰς τὴν δυναστείαν, ὥστε εἰς τὸ νὰ τὴς ἀδυ-
 νατήσωμεν καὶ νὰ τὴς ἀφανίσωμεν. Ὅθεν τοιού-
 τῳ τρόπῳ, καὶ αὐταὶ αἱ ἐπιτεύξεις ἡμῶν, με-
 τετράπησαν διὰ ἡμᾶς εἰς δυσυχίας! Τὶ ἠλπίζα-
 μεν ἡμεῖς μετὰ τὴν διάλυσιν τέττε τῇ παλαιᾷ
 καὶ σεβασμῷ συνδέσμῳ, ἐν ᾧ ἡ μεταξὺ τῶν Ἑλ-
 λήνων εἰρήνη ἠσφαλίζετο, δι' ἧ καὶ ἐθριαμβεύσα-
 μεν κατὰ τῶν πολυαγρίθμων Ἀσσιατικῶν στρα-
 τευμάτων; ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ὅσις ἐξ
 ἡμῶν προῆλθεν, ἐξάθῃ ἡ καρποφόρος ῥίζα ὅλων
 τῶν δυσυχιῶν ἡμῶν. Ἐνικήθημεν, ἀλλὰ καὶ νικη-
 ταὶ ἂν ἤθελε φανῶμεν, καὶ τότε ἡ μοῖρα ἡ
 μῶν, ὁμοίως καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἤθελεν
 ῥῆναι εὐτυχεστέρα (*). Ἐντι εἶδος μωρίας διεδόθη
 ἀπ' Ἀθηνῶν κατ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Μῖτος,
 Ἐκδίκησις, Φιλοδοξία καὶ ὑποψία κοινῶς εἰς ὅλων
 τὰς καρδίας ἀνεβλάψησαν. Οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ κατ'

(*) Θεκυδ. βιβλ. I. Κεφ. 4.

ἐαυτῶν ἔγιναν ἄσπονδοι ἐχθροὶ — διὸ καὶ πᾶν
ὅ,τι καὶ ἂν ἐπιχειρῇ ἐκάστη Δημοκρατία ἀπὸ
ταύτης τῆς πεπρωμένης ὥρας, ἥ πρὸς ἀπόκτησιν
δυνάμεως, ἥ διατήρησιν τῆς ἐαυτῆς ἐλευθερίας,
γίνεται αἷτιον καθ' αὐτὸ τῆ ἐαυτῆς ἀφανισμῶ.

Ἄλλ' ὅμως, ἔσω ἡ κατάστασις ἡμῶν, ὁποία
καὶ ἂν ἤθελεν ῥῖναι, πλὴν ἐγὼ ἐνίστε φοβέσθαι,
ὅτι ἡμεῖς δὲν πρέπει παντάπασιν νὰ ἀπελπιζώ-
μεθα. Ἄν οἱ Θεοὶ, ὧ Φωκίων, ἤθελον τὸν
παντελῆ ἀφανισμόν ἡμῶν, ἡμεῖς ἀνεπαισθήτως
ἤθελε πλησιάζωμεν εἰς τὴν πτώσιν. ἡ χρονίζουσα
διαφθορὰ τῶν ἡθῶν, ἤθελεν ἀφαιρέσῃ ἀφ' ἡμῶν
ὅλα τὰ μέσα, τὰ πρὸς τὴν ἀνόρθωσιν ἡμῶν ἀναγ-
καῖα, καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν καταπέ-
τασμα, ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἀμυδρόμενον, ἤθελεν
ἐμποδίσῃ εἰς τὸ νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἄδυσσον,
εἰς τὴν ὁποίαν πίπτομεν. Ἡ ἄμετρος ὅμως ἀγα-
θότης τῶν Θεῶν εἰς τῆτο δὲν ἠυδόκησεν! Ἄλλ'
ἐξ ἐναντίας, αὐτοὶ ἐξαπέσειλαν πρὸς ἡμᾶς ὀφ-
θαλμοφανῶς προμηνύματα κελεύοντες, ὅπῃ διὰ
τῶν αἰφνιδίων καὶ ἀνελπίστων ταραχῶν νὰ διασθῶ

μέν, καὶ ἐναντίον τῆς Θελήσεως ἡμῶν νὰ συνέλθωμεν εἰς διάκρισιν.

Ἡ πατρις ἡμῶν ἐπιθυμῶσα πάντας νὰ ὑποτάξῃ, εἶδεν ἐξ ἐναντίας ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τὰ τέχνη αὐτῆς κατηδαφισμένα, καὶ βασιλεύοντας τριάκοντα τυράννους, τοσάτω μᾶλλον ἀγρίους, καὶ πόσον ἦσαν ὁσλοὶ δειλοὶ τῷ Λυσάνδρῳ. Ἡ Λακεδαίμων μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτῆς, τῶν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῷ Ἀγεσιλάς, ἢ μετὰ τὴν νίκην καταθλίβουσα τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκτείνασα τὸν φόβον καὶ τρόμον ἕως τῆς καθέδρας τῷ Μεγάλῳ Βασιλέως, — ἡ Λακεδαίμων λέγω αὐτῇ, εἰς τὰς Λεῦκτρας ἐγνώρισε τὴν σέβησιν τῷ μεγάλῳ αὐτῆς. Τῷτο τὸ πρωτεῖον, ὅπῃ οἱ προπάτορες ἡμῶν σὺν τοῖς Σπαρτιάταις ἀπέκτησαν μετὰ μεγάλων κόπων, καὶ τὸ ὅποιον οἱ μὲν μόνοι κατ' ἰδίαν νὰ ἀποκτήσωσι, οἱ δὲ νὰ διατηρήσωσι δὲν ἐδύνοντο, αὐτὸ δὲν εἶναι φανερὰ ἀποδείξαις πρὸς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, πόσον ἄλογος ἐπιθυμία εἶναι ἐκείνη, τὸ νὰ θέλῃ τις δυνασικῶς νὰ τὸ ἀποκτήσῃ; καὶ διατὶ ἡ Ἑλὰς

δὲν σρέφει τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὸν ἑαυτὸν-
της; οἱ Θεοὶ δὲν παύσιν ὁδηγῶντες ἡμᾶς διὰ
προμηνυμάτων. Δὲν εἶναι ἀρκετὸν διὰ ἡμᾶς ἡ φι-
λαυτία τῆς Φιλίππης, διὰ νὰ ἐάλλωμεν γνῶσιν; ἡ
Μακεδονία διὰ τε τὰς ἑαυτῆς δυνάμεις καὶ εὐτυχίας,
χρεωθεῖ νὰ ὁμολογῇ τὴν χάριν εἰς τὰ ἐδικάμας ἐλατ-
τώματα, διὰ τῶν ὁποίων ἡμεῖς ἐκαταντήσαμεν
εἰς τὴν ἀδυναμίαν. Καιρὸς ἤδη νὰ γνωρίσωμεν
τὸ ὄφελος ἡμῶν. Ἡμεῖς ναί, καὶ τὸ ἐλέπομεν,
καὶ τὸ αἰσθανόμεθα, καὶ θέλομεν τρόπον τινὰ
νὰ τὸ ἐνεργήσωμεν, ἀλλ' αἱ ψυχικαὶ ἡμῶν δυνά-
μεις τοσῶτον ἀδυνάτησαν, ὥστε καὶ ἀπὸ σμικρᾶς
τινος δυναθείας ὀλιγοψυχῶμεν. Τίνι τρόπῳ λοι-
πὸν θέλει δυνηθῶμεν, νὰ ἀναλάβωμεν τὴν ἀν-
δρείαν ἡμῶν καὶ τὰς διαφθαρείσας δυνάμεις;

Ὁ Φωκίων ἔτοιμος εἰς τὸ νὰ ἀποκριθῇ, ἐμ-
ποδίσθη ἀπὸ τῆς ἐρχομῆς τῆς Ἀριστείας, νέος τιнос,
ὄντος ἐκ γεννητῆς ἐραστῆ καὶ λατρευτῆ τῆς ἀρε-
τῆς, ἀλλ' οἱ Σοφισταὶ ἤδη εἶχον ἀρχήσαι νὰ δια-
φθείρῳσιν αὐτῇ τὸν νῆν. Ὁ νέος αὐτὸς ἐπαγγελ-
λόμενος γνῶριον μεγάλων ἀληθειῶν, καὶ ἀποφαί-

νων ἑαυτὸν ὡς καταφρονῶντα μωράς τινας προλήψεις, εἰσῆλθε μετὰ τινος ὑψηλόφρονος ὑπερηφανίας, λέγων, ἦλθον ὦ Φωκίων νὰ ζητήσω τὴν Φιλίαν σε, καὶ δὲν θέλεις μὲ ὑπερήσει αὐτῆς, ἐπειδὴ τὴν ζητῶ διὰ τὸ ὄφελος τῆς πατρίδος.

Ἐσαρύνθην, ἠκολέθη νὰ λέγῃ ὁ νέος, αὐτὴν τὴν ἀνωφελῆ φιλοσοφίαν, διὰ τὰς ξηρὰς αὐτῆς εἰδέας, ἢ μάλλον εἰπεῖν, διὰ τινας ἀγκίνας αὐτῆς φαντασίας, περὶ τῆς σχηματισμῆς τῆς οἰκισμένης, περὶ τε τῆς ιδιότητος τῶν Θεῶν καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Γνωστὸν εἶναι εἰς τὶ δύναται τις ἐνταῦθα νὰ ἐπισηριχθῇ. Ἐν βραχυλογίᾳ, οἱ ἄνθρωποι ἐγεννήθησαν διὰ νὰ ζῶσιν ἐν συγκοινωνίᾳ, προμηθεύοντες οἱ ἴδιοι τὴν ἑαυτῶν εὐτυχίαν. Ἐπομένως ἡ φροντίς τῆς κοινότητος εἶναι ἡ πολιτικὴ, ἥτις χρεωστῇ νὰ συνδέῃ τὰς πάντας. Τὶς ἐν δύναται νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τῆτον τὸν δρόμον καλλίτερον, εἰμὴ σὺ Φωκίων, σὺ ὁ κατ' ἀξίαν ἀποκτήσας τὸ σέβας τῆς τε στρατεύματος, τῆς Γερσσίας καὶ τῆς λαῖς; ἐγὼ δὲν καταλαμβάνω πόθεν προέρχεται, ὅπῃ ἡμεῖς δὲν εὐδοκιμῶμεν εἰς

τὰ ἐπιχειρήματα ἡμῶν. Ἄι Ἀθηναί ἐξεληθῆσαι
 ἤδη ἐκ τῆς σκότῃς τῆς ἀμαθείας, ἔχουσιν ὅλα
 τὰ ἀνήκοντα, εἰς τὸ νὰ ἀποκαταστῶσι πρωτί-
 τη Δημοκρατεία εἰς τὸν κόσμον. ἡμεῖς εὐθηνῶμεν
 εἰς τὰ πάντα, τὰ πλῆθη ἡμῶν (*), τὰ προτε-
 ρήματα καὶ ἡ προμήθεια, πᾶν τερπνὸν πανταχό-
 θεν σύρσιν πρὸς ἡμᾶς. ἡ ἐπιμελής ἡμῶν ἐπι-
 τηδειότης ἔφερε τὰς τέχνας εἰς τελειότητα, καὶ
 ἡ φιλοσοφία εἰς μόνον τὰ ἥθη ἡμῶν ἐκαλλώπισεν,
 αἷμα καὶ ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὸν τρόπον, πῶς νὰ
 ἀποκατασταίνωμεν τὰς ἀρετὰς εὐκόλως, ἐλα-
 φρὰς καὶ εὐαρέστως. Κινούμενοι ὑπὸ τῆς ἔρωτος
 τῆς δόξης, προθύμως ἀποσρεφόμεθα τὰς τρυ-
 φὰς, ἡξεύρομεν νὰ μετερχώμεθα εὐχαρίστως τὰς
 ἐν τῷ κοινῷ μεγαλητέρας ὠφελείας, καὶ ἀκο-
 λήθως ἀφήνωντας πᾶσαν κολακείαν, δὲν ὑπερέ-
 χομεν ἡμεῖς εἰς τὰ πάντα τῆς γειτόνους ἡμῶν;

Στοχασθῆτε τὴν ἀγνωσίαν τῶν Σπαρτια-
 τῶν! ἐκεῖνοι ἓνα μῆνα θέλουν νὰ διαλογισθῶσιν
 ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ ἐκτελέ-

(*) Θεκυδ., βιβλ. 2, Κεφ 7.

σωσι πρὸ δύω ἐβδομάδων. Ἡ μαρτία τῶν Βοιωτῶν, μετ' εὐδενὸς ἄλλης δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ, εἰμὴ μετὰ τῆς ματαίας αὐτῶν ὑψηλοφροσύνης, καθότι αὐτοὶ διὰ τὰ ἐσάθησαν μίαν εἰγμὴν μεσάζοντες τῆς Ἑλλάδος, ἐνόμισαν ὅτι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ μετέχωσι καὶ εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς. Ἡ Φωνίς μετὰ τῇ Δελφικῇ αὐτῆς ναῖ, πισεύουσα τὰς προρρήσεις τῇ Ἀπόλλωνος, κυλιᾶται εἰς ἓν γελοιῶδες σέβας. Ἡ Κόρινθος μεταρχομένη τὸ ἐμπόριον ἐπὶ τὰς δύω θαλάσσας, ὅλη ἐπροσηλώθη εἰς τὴν Φιλοκέρδειαν. Περὶ δὲ τῇ λοιπῇ μέρσι τῆς Ἑλλάδος, ἔτε εἶναι διὰ τὰ ἀναφερθῇ, καὶ ἂν ἡμεῖς αὐτὴν δὲν ἤθελε τὴν φωτίσωμεν, βέβαια ἤθελον ζῶσι καὶ ἐκεῖ τοιοῦτοι ἄγροικοι, καθὼς ἦσαν καὶ οἱ καλόντυχοι προπάτορες ἡμῶν εἰς τὸν καιρὸν τῇ Θησεῶς. Ἀλλ' ἄς ἀφήσωμεν εἰς μέρος ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματα, ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ μένω ἡσυχος, ἐν ὅσῳ βλέπω τὰς πολιτάρχους ἡμῶν, καὶ δὲν ἠξεύρουσι νὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς ὄφελος τὰ καλὰ ἡμῶν ἡθῆ, καὶ προβλέπω ὅτι ἡ Δημοκρατεία, ἥτις ἔπρεπε νὰ

ἦναι ἡ Δέσποινα τῆς Ἑλλάδος ἀδυνατεῖ, καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἡμετέρων σφαλμάτων πλησιάζει καὶ εἰς πτώσιν. Ἡμεῖς μ' ὅλον ὅπῃ δὲν ὑπερέμεθα ἐδερὸς τῶν Φυσικῶν χαρισμάτων, πλὴν καὶ ἐδὲν τῶν δεόντων ποιῶμεν. Τὶ λοιπὸν χρησιμεύσιν εἰς ἡμᾶς αἱ προκοπαὶ αὗται; πρέπον ἦν νὰ προβαλῶσι νέοι νόμοι, ἢ τελάχισον οἱ παλαιοὶ νὰ διορθωθῶσιν. Ὁ Σόλων ἦτον καλὸς, ἄλλοτε ὅμως, καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις. Ἡ πολιτικὴ ἡ ψυχρὰ καὶ χωρὶς τινος ζωηρᾶς ἰδέας, εἶναι καλὴ μόνον εἰς τὸ νὰ κάμῃ τῆς πολίτας ἀναισθήτους. Τέλος πάντων ὁ Φίλιππος καὶ ἡ Μακεδονία τε ὁμοίως καταπολεμὰ μὲ ὑπερῶσι τῆς ἡσυχίας, τῆτο διὰ ἡμᾶς εἶναι ἀπαίσιον, καιρὸς ἤδη νὰ διατάξωμεν τὰ καθήκοντα.

Ὁ Φωκίων ἐπὶ τὴν πρότασιν ταύτην ἐμειδίασε. Τὸ δὲ κατ' ἐμὲ, ἐγὼ ἐσοχάσθην τρόπον τινὰ νὰ διορθώσω αὐτὸν τὸν ὑπερήφανον νέον, ὅς τις ἀντὶ νὰ μᾶς ἐκθαμβήσῃ, διήγειρε πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἀποστροφὴν ἡμῶν, πλὴν ἔμεινα σιωπῶν. Αὐτὸς δὲ ἠκολούθει νὰ προβάλλῃ τὰς σοχασμὸς τε

μετὰ πάσης λεπτομερῆς σαφηνείας. Ἡ ὁμήγουρις ἀγκαλὰ καὶ ὅλα τὰ ἐπερίπαιξε, πλὴν ὁ νέος εἰς μερικὰ εἶπε τὴν ἀλήθειαν, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς εἰς πολλὰ τῷ ὄντι ἀγνώως φερόμεθα, ὅμως τὰς τρόπας ὅπῃ αὐτὸς ἐπρόβαλλεν, ἐδένα θεμέλιον ἔχουσιν. ὑπεραίρεται εἰς τὸ ἐφευρετικόν τε, κατηγορεῖ τὰς νόμους, διατὶ ἐμποδίζουσι τὸν κατωτέρω τῶν πεντήκοντα ἐτῶν νὰ δημηγορῇ εἰς τὸν λαὸν (*), καὶ μετὰ τίνος ἐπιτηδεύτητος ἔδωκε νὰ καταλάβωμεν, ὁποίων ἰφρονίμων συμβουλῶν ἡ Δημοκρατεία ὑπερεῖται, ἐξ αἰτίας τῆς τοιούτης γελοιώδους νόμου, καὶ ἐπὶ τῷ ἐσιώπησε, φρονῶν ὅτι ἐκαταπέσθημεν εἰς τὰς προτάσεις αὐτῆς, πῶς εἶναι καὶ αὐτὸς εἰς ἀγαθοδαίμων φύλαξ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ὅτι ἂν ἡ Δημοκρατεία ἀπωλεσθῇ, νὰ μὴν ἤθελον δυσαρעῶσι κατ' αὐτῆς.

Σὲ εὐχαρισῶ, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, διὰ τὴν συμβουλὴν, καὶ ἐπαινῶ τὸν ζῆλον ὅπῃ ἔχεις πρὸς τὴν πατρίδα. Ἀρκετὰ ἐπιτηδείως ἀπεκάλυψας εἰς ἡμᾶς πολλὰ ἐλαττώματα τῆς Δημοκρατείας

(*) Σόλων. νομικ.

καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, φαίνεται μοι ὅμως, ὅτι μεταξὺ τῶν πολλῶν μέσων ὅπῃ ἐπαράσῃσας, νὰ παρῆδραμες τάξιν τινὰ, πρὸς τέτοις καὶ τινὰς κανόνας ἀναγκαίους, χωρὶς τῶν ὁποίων ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα δύνανται, ὡς νομίζω, νὰ δώσωσιν εἰς ἡμᾶς πρόσκαιρον τινὰ προφύλαξιν ἀπὸ τῆς ἀσθενείας, καὶ ὅχι τελείαν θεραπείαν. Τὶ ἤθελες εἰπῇ διὰ ἓνα ἰατρὸν, προσκαλεσθέντα πρὸς ἀνδρωπον πάχοντα ὑδροπικίαν, καὶ κατατηκόμενον ὑπὸ τῆς δίψης, ὅσις ἤθελε διορίσῃ τὸν ἀσθενῆ πάντοτε νὰ πίνῃ, καὶ ἐλέπων τὴν φλογώδη κυκλοφορίαν τῆς αἵματος αὐτῆς εἰς τὰς φλέβας, ἤθελε τὸν συμβελεύσῃ νὰ μετέρχηται λυστρά; τῆτο βέβαια δὲν ἤθελεν ἦναι θεραπεία, ἀλλὰ μία τρελὴ συμβεβλή ἰατρὸς ἀμαθῆς, ἀποβλέψασα ἔχι εἰς τελείαν θεραπείαν τῆς ἀσθενῆς, ἀλλ' εἰς πρόσκαιρον τινὰ καὶ πρὸς τέτοις ὀλέθριον αὐτῆς ἐλάφρῳσιν.

Ἦθελες ἐπιχειρισθῇ ἄρα νὰ ἰατρεύσῃς ἓνα ἀσθενῆ, προτῆ νὰ ἐρευνήσῃς καὶ γνωρίσῃς τὴν κρᾶσιν τῆς σώματος αὐτῆς; βέβαια ὅχι· ἀλλὰ

μάλιστα ἤθελες ἐξετάσης λεπτομερῶς ὅλα τὰ
 μέλη αὐτῆς, διὰ νὰ γνωρίσης ὅλας τὰς κινήσεις,
 καὶ ἀναφορὰς τῶν δεσμῶν τῆς σώματος αὐτῆς
 μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν, καὶ ἀκολούθως νὰ σο-
 χασθῇς καὶ τὴν δύναμιν καὶ ιδιότητα ἐκάστης
 ἱατρικῆς. — Ἡ πολιτικὴ, ὧς Ἀριστεία εἶναι τὸ
 ἱατρικὸν τῶν ἐπικρατειῶν, καὶ ἔχει χρεῖαν ὁ-
 μοίως ὅχι ὀλίγων καταλήψεων καὶ σκέψεων.
 Προτῆ σχεδιάσης τῆς τοσούτης τρόπης, περὶ τῆς
 πῶς νὰ φθάσῃ πάλιν ἡ πατρίς ἡμῶν εἰς ἀκ-
 μὴν ἀνθηρὰν, ἐρώτησες ποτὲ τὸν ἑαυτόν σου, δια-
 τί οἱ ἄνθρωποι ἠθέλησαν νὰ ἀποφύγωσιν ἐκεῖνο
 τὸ ἀνεξήρητον, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτοὶ ἐγεννήθη-
 σαν; καὶ διατὶ ἐθέσπισαν νόμους, ἐσύστησαν διοί-
 κησιν καὶ πολιτάρχους; ἠρεύνησας μετὰ ἀκριβείας
 τὸ ἰδίωμα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ τῆς νοῦς;
 πρὸς τέτοις δὲ καὶ μέχρι τίνος βαθμῷ εὐτυχίας
 δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν; κατενόησας τὴν πηγὴν
 τῶν παθῶν ἡμῶν; γνωρίζεις τὴν ἰσχὺν αὐτῶν,
 τὴν δραστηριότητα καὶ τὰς ὁρέξεις; εἶσαι εἰς τό-
 σον ἀμέτοχος τῶν προλήψεων, ὥστε νὰ δύνασαι

ὑπὸ μόνῃς τῆς Φρονήσεως νὰ ὀδηγῆσαι, καὶ δι' αὐ-
τῆς νὰ γνωρίσῃς κατὰ βάθος, τὸ διατὶ τέλος
ἐποίησεν ἡμᾶς ἡ Φύσις; τέλος πάντων ἐπιμελή-
θῃς νὰ διακρίνῃς τὰς καθ' αὐτὸ ἀληθεῖς ἡμῶν
χρείας, ἀπὸ τῶν παρ' ἡμῶν ἐφευρισκομένων, αἱ
ὁποῖαι ἂν καὶ ἄλλοτε εὐφραίνουσιν ἡμᾶς προσκαί-
ρως, πλὴν καὶ τυφλῶσιν ἡμᾶς, γινόμεναι αἰ-
τιαὶ ὅλων τῶν δυσυχιῶν ἡμῶν;

Χωρὶς τῶν τοιούτων προκαταρκτικῶν κατα-
λήψεων, τίς δύναται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν πρό-
τασίν σου, ὅτι τῷ ὄντι πρεπόντως προβάλλεις αὐ-
τήν; εἶσαι βέβαιος ὅτι τὸ ἱατρικὸν ὅπῃ προβάλλ-
εις, θέλει προξενήσῃ τὴν προσδοκωμένην ὠφέ-
λειαν; καὶ ὅτι ἐπιθέττων αὐτὸ ἐπάνω εἰς ἓν
μέρος τῆς κοινότητος, τὸ ἕτερον δὲν θέλει αἰσ-
θανθῇ βλάβην; ἡ πολιτικὴ, ὅταν αὐτὴ ἤθελε
ἐλευθεροῦ ἡμᾶς ἀπὸ ἓν κακὸν, διὰ νὰ ὑποπι-
πτομεν καὶ μόνον εἰς ἕτερον, χωρὶς νὰ προχωρῇ
ποσῶς εἰς τὴν καθόλου αἰτίαν τῶν ἐλαττωμά-
των, ὅπῃ ἐμφράττει τὸ σῶμα τῆς δημοκρα-
τείας, καὶ ἐξερεθίζει καὶ φθείρουν αὐτῆς τὰ

ἤθη, ἤθελεν ἦναι μία ἐπισήμη τόσον καταφρο-
νημένη, καθὼς ἐκείνη, τὴν ὁποίαν οἱ ὀχλαγωγοὶ
μετέρχονται τὴν σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀνί-
σως, ὦ Ἀριεΐα, εἶσαι ἐκ τῆς ἀριθμῆ τῶν τοιό-
των ἰατρῶν, ἐγὰρ δὲν εἶμαι σύμφωνος μετὰ σῆ,
καὶ σὲ δεβαιῶ ὅτι τῆτο δὲν καλεῖται πολιτικὴ.
Ἡ ἐπιτηδεύτης τῆς νὰ ἀπατᾷ τις τὴς ἀνθρώ-
που, δὲν συμφωνεῖ ποτὲ μετ' ἐκείνης, ὅπῃ τὴς
κάμει εὐτυχεῖς. Ἡ Ἑλλὰς ἐπειδὴ τὴν σήμερον
διοικεῖται παρὰ ἀνθρώπων ἐμπειρικῶν, διὰ τῆτο
καὶ ἡ μοῖρα ἡμῶν ἀποφασίζεται παρὰ τινος
εἰμαρμένης ἀσάτε, φαντασιώδους καὶ τυφλῆς.
ἀφ' ἧς λοιπὸν οἱ ἴδιοι τρέχομεν ὀπισθεν μιᾶς σκιώ-
δους εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν αἱ χεῖρες ἡμῶν νὰ ψά-
νωσι δὲν δύνανται, τὶ δίκαιον ἔχομεν νὰ ἀπορῶ-
μεν, ἂν πανταχόθεν δυστυχίας ἀπαντῶμεν; ἡ
πολιτικὴ ὅταν πάντοτε ζηγίζεται ἐπάνω εἰς πε-
ριστάσεις ἀπροσδοκήτους, πάντοτε καὶ μένει εἰς τὰς
ἐλπίδας τῆς ὑπατημένη, καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις
τῆς βλέπει ἀνασκευαζομένης, ὥς ὅτι ἐκείνο ὅπῃ
χρῆς ἐπροξένει εἰς τὴν δημοκρατίαν γαλήνην.

σήμερον τρέπεται εἰς τρικυμίαν. Διατὶ λοιπὸν
δὲν ἐπαναλαμβάνομεν ἐκείνης τῆς φωτοπαρόχης,
σερεῖς καὶ ἀμετατρέπτως κανόνας, διὰ τῶν
ὁποίων ἡ φύσις ἤθελεν ὁδηγῇ ἡμᾶς πρὸς τὴν
ἐπίτευξιν καὶ διατήρησιν τῆς εὐτυχίας ἡμῶν;

Διπλὴν εὐχαρίστησιν ἐδοκίμαζον, ἀγαπητέμε
Κλέοφανες, ἀκροαζόμενος τον Φωκίωνα, καὶ βλέ-
πων τὸν Ἀρισεῖαν ἐρχόμενον εἰς ἑαυτὸν καὶ φλο-
γιζόμενον ὑπὸ τῆς πόθης καὶ ζήλῃς διὰ νὰ διδαχ-
θῇ. τόσον ἐνοχλεῖτο ὁ νέος, ἀφ' ᾧ ἔγνωρίσε
πόσον ἦτον μέχρι τῆδε ἡπατημένος, ὥστε καὶ τὰ
φρονήματα αὐτῆς ἐξωγραφίζοντο ἐκ μεταλλαγῆς
εἰς τὸ πρόσωπόν τε. Ἐγὼ μετὰ προθυμίας ἔδρα-
μον πρὸς αὐτὸν εἰς βοήθειαν, λέγων, Ἀρισεῖα!
ἄκουσον τῆς συμβουλῆς μου, μὴν ἐνοχλῆσαι περὶ τῆς
διατὶ δὲν ἔχεις τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς φρονεῖν ὡς
ὁ Φωκίων. Αὐτὸς δὲ μειδιάσας ἐρυθρίασε τὸ
πρόσωπον. καὶ ἐγὼ πάλιν, μεγαλοψυχία! τῷ
ἔλεγον, ἂν ἔχης τοσαύτην γενναιότητα εἰς τὸ νὰ
ὁμολογήσης, ὅτι εἰς τὴν εἰκοσαετῇ ἡλικίαν δὲν
εἶναι παράξενον, ὅτε ἐντροπῇ, νὰ ἀγνοῇ τίς

πολλὰ πράγματα, ἀναμφιβόλως θέλεις σαθὰ ἄξιον ἀκροατῆς τῷ Φωκίῳ. Μετὰ δὲ τέττας τὰς λόγους, ὁ ἔρως τῆς ἀληθείας ἔλαβε τὴν προτίμησιν ἐπὶ τὴν φιλαυτίαν τῷ Ἀριεΐας, ὅσις καὶ ἐξήρθη ἐπὶ τὸν τράχηλόν μου. Τὸ ἴδιον ἤθελε κάμῃ καὶ πρὸς τὸν Φωκίωνα, ἂν ἡ συ-
πολὴ δὲν τὸν ἐμπόδιζεν.

Ὁμολογῶ τὸν ἑαυτόν μου, ὦ Φωκίον, ἀπεκρί-
θη ὁ Ἀριεΐας, ὅτι χρειάζομαι ἀκόμῃ πολλῶς,
ὥστε νὰ φθάσω εἰς κατάστασιν νὰ δυνηθῶ νὰ
διορθώσω τὰς νόμους, καὶ τῶν ἀρχηγῶν ἡμῶν τὰ
ἐλαττώματα. δὲν ἀμφιβάλλω πλέον, ὅτι ἕως
τῷ νῦν ἀγνοῶσα τὴν ἀπάτην καὶ πλάνην ὅπως μὲ
ἐκυρίευν. μὲ ὅλον τῷτο ὅσον περισσοτέραν σκέ-
ψιν κάμνω ἐπάνω εἰς τῷτο, τόσον ὀλιγότερον
προχωρῶ εἰς τὰς ιδέας σε. Ἔστι δυνατόν, ἔλε-
γε, μεταξὺ τοσούτων μεταβολῶν, ὅπως ἀκαταπαύ-
τως μεταμορφῶσι τὴν κατάστασιν καὶ μορφὴν
τῶν κοινοτήτων, ἢ ἐπισημήν τῷ διοικεῖν νὰ ἔχῃ θε-
μέλια σερεὰ καὶ ἀκλόνητα; χωρὶς τινος ἀμφιβο-
λίας, ναὶ, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίον, ἐπειδὴ καὶ ἡ

Φύσις τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποίαν ἡ πολιτικὴ εἶναι
 ὑπόχρεως νὰ ἀποκαταστήσῃ εὐτυχεῖς, αὕτη ἔχει
 τὰς ἀρχὰς αὐτῆς σερεῖς, διωρισμένας καὶ ἀ-
 κλονήτους. Τὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον μετα-
 βάλλονται κατὰ τὴν φιλαυτίαν ἡμῶν, αἱ τοιαῦ-
 ται ὅμως μεταβολαὶ δὲν δύνανται καὶ ἔχωσι εὐδε-
 μίαν σχέσιν εἰς τὴν κανόνα τῆς φύσεως, ἕτε
 εἰς τὸν προορισμὸν τῶν ἀνθρώπων, ἕτε εἰς τὴν
 συγκοινωνίαν αὐτῶν. Ὁ Ἀριστέας ἀντέκοψε τὸν
 Φωκίωνα, λέγων, σρέψον τὴν ὀφθαλμὸς σε πρὸς
 τὴν βαρβάρην τὴν περικυκλῶντα τὴν Ἑλλάδα,
 καὶ ἴδε πόσον παράξενος διαφορὰ εἶναι μεταξύ
 Περσῶν, Σκύθων, Θρακῶν, Μακεδόνων καὶ τὰ
 λοιπὰ! ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, δὲν φαινόμεθα ὅτι σχη-
 ματίζομεν μίαν χωριστὴν τάξιν ἀνθρώπων; ἐκά-
 στη Δημοκρατία τῆς Ἑλλάδος δὲν διαφέρει κατὰ-
 τε τὰ ἥθη καὶ νομοθεσίας; δὲν ἀποδίδει ἕνα-
 σος ἡμῶν εἰς τὸ πρὸς ἑαυτὸν ἀνῆκον διαφορετι-
 κὸν ὄφελος; ἐκείνο ὅπῃ ἡ Ἑλὰς σέβεται καὶ ἐκ-
 πληροῖ, εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ὑπερασπιζόμεθα
 τὴν ἐλευθερίαν, ἡ Περσία τὸ κατηγορεῖ, ἐπειδὴ

καὶ αὐτὴ προκρίνει τὴν δελείαν. Ἡ Ἀρκαδία, κειμένη κατὰ μέσον τῆς Πελοποννήσου, δύναται νὰ συμπαραβαλῇ τῇ Κορίνθῳ; ἡμεῖς οἱ περιποιέμενοι μίαν γῆν ἄκαρπον καὶ ἀχάρισον, πρέπει νὰ μιμώμεθα τὸν λαὸν τὸν κατοικῶντα τὴν εὐκαρπον Λακωνείαν; ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ κοινότης, ὅσον κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς καιρῶς, τόσον καὶ τῆς τόπῃς, ἔχει καὶ τὰς χρείας διαφορετικὰς, καὶ ἐπειδὴ αἱ νέαι περιστάσεις ἢ μεταβολαὶ εἰς τὴν διοίκησιν, συχνάκις ἀποκατασταίνουσι ἓνα λαὸν, πάντι διαφορετικὸν τῆς ἑαυτῶν ἀπὸ τὸ πρότερον, ἄρα δὲν εἶναι εἰς χρέος καὶ ἡ πολιτικὴ νὰ φροντίζη, ὅσον διὰ τὴν μεταλλαγὴν τῶν ἑαυτῆς κανόνων, τόσον καὶ περὶ τῆς πολιτεύματος;

Ἔσω ἄς κάμνη διαφορὰν, καὶ ἄς μεταλλάτῃ τὴν ἑαυτῆς κανόνας, ἐγὼ εἰς τῷτο σῶς εἶμαι σύμφωνος, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων. ὥς ὅτι ὅλα τὰ Γένη δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν ἰδίαν πλάνην, ἄλλα μὲν περισσότερον, ἄλλα δὲ ὀλιγότερον ἀπέχουσιν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐτυχίας. Σὺ δὲ, ἀγαπητέμῃς Ἀριστεία, μήτοι νομίζεις, ὅτι καθὼς ἡμεῖς

εἰς τὰς ἐρέξεις ἡμῶν ἡμεῖς αἵσασται, ἔτω καὶ ἡ φύσις ὀφείλει νὰ ᾔηται φίλαυτος, καὶ νὰ διανέμη διαφορετικῶς πρὸς ἡμᾶς τὰς εὐτυχίας; ἔχει φίλεμς, αὐτὴ ἐν εἰρῇ μόνον εὐτυχίας ἔχει, καὶ πρὸς ὅλους διανέμει αὐτὴν ἀδιαφόρως. Ἡ δὲ πολιτικὴ εἶναι ὑπόχρεως νὰ καταγίνεται εἰς τὸ νὰ γνωρίξῃ τὴν εὐτυχίαν, τὴν ἰδίως ἀρμόζουσαν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰς τρόπους, δι' ὧν αὐτὸς δύναται νὰ φθάσῃ εἰς αὐτὴν.

Παράστησον εἰς τὴν ἰδέαν σε, ὦ Ἀριεῖα, ὁδοιπόρους τινὰς ἄφρονας, ἀποδημήσαντας ἀπ' Ἀθηνῶν διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς Κόρινθον, οἵτινες χωρὶς νὰ πληροφορηθῶσι πρότερον περὶ τῆς ὁδοῦ, ποίαν ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήτωσι, ἤθελον πλανηθῶσι εἰς δρόμον, φέροντα εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἢ εἰς τὴν Θράκην, ἢ εἰς τὴν Μακεδονίαν· τοιούτῳ τρόπῳ αὐτοὶ καθημερινῶς προσδεύοντες, θέλει φθάσωσι μέχρι τῶν ὀρίων, ἔνθα ἀνατέλει ὁ ἥλιος, πλησίον τῶν ὑπερβορείων ἐθνῶν, ἢ τῶν βαρβάρων, τῶν οἰκάντων πέραν τῆς Τανάϊδος ποταμοῦ. Μεθ' ὅλης ὁμως τῆς τοιαύτης καρτερᾶς αὐτῶν ὑπομονῆς

αὐτοὶ ταλαιπωρῆμενοι ὑπὸ τῶν κόπων θέλει ἀφανισθῶσι, προτὲ εὖρωσι ἐπάνω εἰς τὰς ἄκρας τῆς γῆς ἐκείνην τὴν Κόρινθον, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἀπείχεν ἀπὸ τῆς πατρίδος αὐτῶν σάδια τινὰ, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἐδύνοντο νὰ φθάσωσι μετὰ πάσης ἀναπαύσεως. Τοιαύτη εἶναι ἡ πλάνη ὅλων τῶν ἐθνῶν! διότι ζητῶσι μετὰ μεγάλων κόπων τὴν εὐτυχίαν ἐκεῖ, ἐνθα αὐτὴ δὲν ὑπάρχει, καὶ πολιτικὴν καλῶσι τὴν ἀνησυχίαν, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν ἀδέξαιον καὶ ἀπατηλὴν ὁδὸν.

Ἡξεύρεις καλῶτατα, Ἀριεῖα, ἔλεγεν ὁ Φωκίων, εἰς ποίαν κατάστασιν εὕρισκετο ἡ Λακεδαίμων, ὅτε οἱ Θεοὶ ἐχάρησαν εἰς αὐτὴν νομοδότην τὸν Λυκῆργον. οἱ Σπαρτιᾶται ὅλοι τότε κοινῶς ἐφρονῶσαν περὶ τῆς εὐτυχίας, ἰδέας τινὰς εὐκαίρους καὶ πεπλανημένας. Οἱ δύο Βασιλεῖς αὐτῶν ἐνόμιζον, ὅτι ἡ εὐτυχία διὰ αὐτὰς συνίσταται, εἰς τὸ νὰ διοικῶσι ἓνα πλῆθος αἰχμαλώτων δεσποτικῶς, οἱ πλεῖστοι, εἰς τὸ νὰ γυμνῶνῃσι τὸν λαόν, καὶ ὁ λαὸς, εἰς τὸ νὰ καταφρονῇ τὰς νόμους, διὰ τῶν ὁποίων ἔπασχον νὰ ταπεινῶνῃσιν αὐτὸν. οἱ

κάτοικοι διαφόρων καταστάσεων τῆς Λακωνείας
 Φιλοτιμία κινούμενοι, ἢ χάριν Φιλοκερδείας, ἐνώ-
 νοντο ἐνίοτε ἀλλήλοις, καὶ τῷτο περιπλέον ἐποίει
 αὐτοὺς μισητοὺς πρὸς τὰς γειτόνους αὐτῶν, διὰ τὰς
 ἀρπαγὰς ὅπῃ εἰς αὐτοὺς τὰς γειτόνους ἐξεργάζον-
 το, παρὰ τῶν ὁποίων ὅμως καὶ ἐκείνοι, ἐκ με-
 ταβολῆς ἐδοκίμαζον τὴν ἐκδίκησιν.

"Αν ὁ Λυκῆργος, ἀντὶ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν πλά-
 νην ὅπῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτῆς ἐσώζετο, ἤθελε
 μάλιστα τὴν περιποιῆται, τότε οἱ Σπαρτιάται
 γινόμενοι ἐκ μεταλλευτικῆς λάφυρα τῆς ἀτάκτου τυ-
 ραννίας καὶ ἀναρχίας, καὶ πάντοτε δυσυχεῖς,
 κολακεύοντες ἑαυτοὺς, ἴσως μίαν ἡμέραν φθάσω-
 σιν νὰ γινῶσιν εὐτυχεῖς, δὲν ἤθελον παύσωσιν νὰ
 καταξοσχίζωνται ἀλλήλοις, ἕως ἢ ἐχθρὸς τις
 αὐτῶν ἤθελε τὰς ἀποκαταστήσῃ ὡς "Εἰλωτας.
 Αὐτὸς ὅμως ὁ Θεὸς ἄνθρωπος ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς
 τὴν ὁδὸν τῆς εὐδαιμονίας, χρώμενος ἐπιχειρή-
 ματα ἀπλά. Αὐτὸς, ἀντὶ νὰ συμβελευθῇ τὰς
 προλήψεις τῶν συμπατριωτῶν αὐτῆς, κατέφυγεν
 εἰς τὴν φύσιν, προχώρησε μέχρι τῶν βαθέων

περιστροφῶν τῆς ἀνθρώπινης καρδίας, κατανοῶν τὰ μυστήρια τῆς Προνοίας, οἱ νόμοι αὐτῆς συζημένοι πρὸς καταδάμασιν τῶν παθῶν, ἀπέβλεπον εἰς τὸ νὰ ἀνακαλύψωσι καὶ σερεώσωσιν ἐκείνους τὰς ἰδίους νόμους, οἷους ὁ ποιητὴς τῆς φύσεως προεθέσπισεν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς λογικῆς, τῆς κοσμεύοντος ἡμᾶς, τῆς καὶ μόνου ὑπερτάτης καὶ ἀλανθάστου ὁδηγῆς τῶν ἀνθρώπων.

Εἰν τῷ διαλέγεσθαι τὸν Φωκίωνα ἔτι, ὁ Ἀριστείας, ὡς ἤδη μεθυσμένος ὑπὸ τῶν διδασκαλιῶν τῶν Σοφιστῶν, δὲν ἐδυνήθη νὰ κρατηθῇ, ἀπὸ τῆς νὰ μὴν ἀντικόψῃ τὸν Φωκίωνα, λέγων. Ποῖοι εἰσὶ λοιπὸν αὐτοὶ οἱ μυστηριώδεις νόμοι, τῶν ὁποῖους τὸ λογικὸν ἐπιτίθησιν ἐφ' ἡμᾶς; τίνας ἐνεκεν νὰ καταπατῶνται τὰ πάθη, εἰς καιρὸν ὅπῃ ἡ σωτηριώδης αὐτῶν φλόξ δίδει κίνησιν καὶ ζωὴν εἰς τὴν κοινότητα τῶν ἀνθρώπων; ἡ φύσις ἀφ' ἧς δεσποτικῶς προσάγει νὰ τρέχωμεν ἀκράτως ὅπισθεν τῆς εὐδαιμονίας, διὰ τῆς δὲν ἀποδεικνύει αὐτὴ φανερά τὴν ἐαυτῆς ἐσλὴν καὶ τὸν ἡμέτερον προορισμόν, διὰ τῆς θέλξεως τῆς ἡδονῆς

νῆς, ἥ διὰ τῆς πλήκτρος, μεθ' ὧν αὐτὴ καθο-
 πλίζει τὸ πᾶν, τὸ ἡμᾶς περικυκλεῖν; ἐγὼ ἀπο-
 φεύγω ἐν ἀντικείμενον, ἥ πλησιάζω εἰς αὐτὸ,
 καθ' ὅσον ἐκείνο μὲ ἔλκει, ἥ μὲ ὠθεῖ. Λοιπὸν
 πρέπει τὴν τριαύτην ἔμφυτον ὑποταγὴν νὰ ὑπο-
 λαμβάνω διὰ πλάνην; τὰ πάθημα ὄντα ἐμφυ-
 τευμένα ἐν ἑμαυτῷ πρὸ τῆς λογικῆς μς, δὲν εἶναι
 καὶ αὐτὰ, ὡς ἐκείνο, δημίσργημα τῆς φύσεως;
 διατὶ τῆτος ὁ χλωμὸς καὶ ἀμυδρὸς λύχνος, ὅσις
 ὡς λέγῃσι πρέπει νὰ ᾔηται ὁδηγός μς, διατὶ αὐτὸς
 νὰ λάμπῃ ὕπερος εἰς τὰς ὀφθαλμὸς μς; ἂν
 ἡ φύσις ἐποίησε τὰς ἀνθρώπους διὰ νὰ ὑποτάσσ-
 ωνται εἰς τὸ λογικόν, διατὶ αὐτὴ νὰ δώσῃ τό-
 σην ἰχὺν εἰς αὐτὰς, ὥστε νὰ ἀντιτάττωνται κατ'
 αὐτῆς; ἔπεται λοιπὸν ὅπῃ ἡ φύσις νὰ ᾔηται ἀδύ-
 νατος, δειλὴ, ἀνίχυρος καὶ περιορισμένη, ὡς καὶ
 οἱ ἀρχηγοὶ ἡμῶν. Αὐτὸ τὸ λογικόν, δυνάμει τῆς
 ὁποῖς οἱ ἀπόρως συνεχόμενοι χρησμοὶ καυχῶνται,
 καὶ ἡμεῖς συζαίνομεν τὴν περιφανῆ ἡμῶν δόξαν,
 εὐδὲν ἄλλο ἐστίν, εἰμὴ ἀποτέλεσμα τῆς ἡμετέρας
 ματαιότητος· τὸ ὄνομα τῆτος ἡμεῖς τὸ δίδομεν

εἰς προλήψεις, σχηματισθείσας ἐξ αὐτομάτης, καὶ παρ ἡμῶν διὰ τῆς ἀνατροφῆς καὶ συνηθείας ἐκθιαζόμενας. Αὐτὸ τὸ λογικὸν εἶναι διαφορετικὸν εἰς τὴν Περσίαν, εἰς τὴν Ἀιγυπτὸν, εἰς τὴν Θράκην καὶ σχεδὸν εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Ἀφ' οὗ λοιπὸν αὐτὸ εἶναι ἀνίσχυρον, ἐκνευρομένον καὶ ὑπόδελον, πῶς δύναται νὰ ἔχῃ ἐπάνω εἰς ἡμᾶς ἐξουσίαν; ἡ φύσις, εἰς μόνα τὰ πάθη ἐχάρισε τὴν τοιαύτην κυριότητα, διδῶσα εἰς αὐτὰ καὶ τὴν ἀναγκάϊαν ἰχὺν διὰ νὰ ὑποτάττωσιν ἡμᾶς.

Ω νέε. ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, πόσον θέλει σὲ λυπεῖσθαι, ἂν αὐταὶ αἱ πλάναι ἤθελον φθάσωσι νὰ διαπεράσωσι τὴν καρδίαν σου, καὶ νὰ ἐκριζώσωσιν ἐκεῖθεν τὴν ρίζαν τῆς ἀρετῆς! εἰς τὴν ἡλικίαν σου, ναὶ, τὸ αὐθάδες φρόνημα ὑπολαμβάνεται διὰ ἀλήθειαν, καὶ ἐπὶ τῷ τῷ πρέπει νὰ ἔχῃς συγνώμην, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν τὰ πάθη εἶναι ὅπῃ φιλοσοφοῦσι. Θέλει ἔλθει καιρὸς ὅμως νὰ αἰχύνῃσαι, διότι ἐσύγκρινες τὰς ἀγροίκας ὁρέξεις τῶν αἰσθήσεων καὶ τὴν πλά-

μην τῆς ψυχῆς, μετὰ τῶν σοφῶν ἐκείνων νόμων,
ὅπῃ τὸ λογικὸν εἰς ἡμᾶς παραγγέλλει.

Διατὶ ἀγαπητέμε Κλεόφανες, νὰ μὴν ᾔσαι
μάρτυς ταύτης τῆς σκυνῆς! ἤθελες ἰδῆ ἐκεῖνον
τὸν Φωκίωνα, τὸν πάντοτε ἥσυχον καὶ εἰς τὰς
πλέον ταραχώδεις ἐρίδας τῶν κοινῶν συνελεύ-
σεων, βαθμηδὸν νὰ ἐξάπτῃ ὑπὸ τῆς θυμῆς, πρὸς
διαφέντευσιν τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀρετῆς, ὡς διὰ
ὑπόθεσιν ἀποβλέπουν εἰς τὸ κοινὸν· καὶ τέλος
πάντων νὰ ὁμιλῇ μετὰ τοσαύτης πεφλογομένης
εὐγλωττίας, τὴν ὁποίαν ἐγὼ δὲν εἶμαι ἱκανὸς
φίλεμε, νὰ σοὶ περιγράψω.

Ὡ νέε, ἐπαναλαβὼν τὸν λόγον ὁ Φωκίων
ἔλεγεν, οἱ Θεοὶ σοὶ ἐχάρησαν μίαν καρδίαν ὀρ-
θήν. Διὰ τῆτο καὶ ἐγὼ σὲ ἐξορκίζω, μὴ διαφ-
θείρεις τῆτο τὸ πολύτιμον δῶρον, τὸ ὁποῖον παρὰ
αὐτῶν ἔλαβες. Ἄν τὸ λογικὸν εἰδὲν ἄλλο ἐστίν,
εἰμὴ πρόληψις τις, φοβῶ Ἀριεΐα! — ἡ ἀρετὴ
λοιπὸν ἔπεται νὰ ᾔναι μία λέξις ἀνωφελὴς καὶ
ἀσήμαντος. Σὺ παντελῶς τὴν ἐξαλείφεις ἀπὸ
προσώπῃ τῆς γῆς. Φεῦ! τῆς δυσυχίας! ὁποῖαν

τρομερὰν κατοικίαν καταδικάζεις ἡμᾶς νὰ κατοικῶμεν! αἱ Τίγρεις θέλουν εἶναι ὀλιγότερον κινδυνώδεις διὰ ἡμᾶς, παρὰ αὐτοὶ οἱ αἰθριοί. μὴ σφαλεῖς ἀγαπητέμυ Ἀριεῖα τὰ ὄμματά σου ἐμπροσθεν τῆς ἀληθείας, ἥτις ἐξ ὅλων τῶν μερῶν σὲ φωτίζει. Δὲν εἶναι τῆτο ὁφθαλμοφανὲς, ὅτι ἡ ὑπεροχὴ, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἀφρόνως ἐπαραχωρήσαμεν εἰς τὰ πάθη, ἐξάθη ἡ πηγὴ ὅλων τῶν δυσυχιῶν ἡμῶν; εἴθε ὦ Θεοὶ! ὅπως αἱ καθημεριναὶ ἀκαταπαύσως ἀναφερόμεναι δοκιμαί, νὰ μὴν ἤθελον πολλαπλασιάσωσι ταύτας τὰς ἀποδείξεις! ἐν ᾧ τὸ λογικόνμυ μεσολαβεῖ μεταξὺ τῆ ποιητῆ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀναγγέλλον μὲν τὸ θέλημα αὐτῆς, νὰ ἦμαι δίκαιος, φιλάνθρωπος, εὐεργετικὸς· ἐν ᾧ αὐτὸ μὲ διδάσκει νὰ ζητῶ τὴν ἰδίανμυ εὐτυχίαν, ἀναμέσον τῆς κοινῆς ὠφελείας, συνδέον τὴς ἀνθρώπου τῇ δυνάμει τῶν ἀρετῶν, αἰτινες ἐμπνέουσι τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἐμπιστοσύνην· — ἐξετάσον τὰς ἀταξίας, τὰς εἰς τὸ κοινὸν ἐκ τῶν παθῶν προερχομένας! ἔκαστον αὐτῶν παραβλέπον τὸ ὄφελος τῆ πλησίον, φροντίζει

μόνον περὶ ἑαυτῆς, καὶ ἔτω συντρίβον τὸν δεσμόν
 τῆς ἐπικρατείας, ὑπολαμβάνει ἑαυτὸ μόνον σκο-
 πὸν καὶ κέντρον τῆς παντὸς. Τὰ ἐλαττώματα
 εἰσφέρουσι τὴν ἀσυμφωνίαν εἰς τὰς πολίτας, τὰς
 ὁποῖας ἡ ἀρετὴ ἤθελε κρατῇ ἐνωμένους εἰς ἀμοιβαῖον
 δεσμόν. Αὐτὰ διασπῶσι τὰ ἔθνη ἀπ' ἀλλήλων
 διὰ τῆς μίσους, διὰ τῆς φόβου καὶ διὰ τῶν ὑπο-
 ψιῶν. Τὰ πάθη δὲν σέβονται ἑδὲν ἱερὸν. πόλε-
 μοι, φόνοι, ἐπιβλαί, βίαι, ἀδικίαι ἐπιτορκίαι καὶ
 ποταπότητες — ἰδὲ οἱ συντροφεύοντες αὐτά. Τὸ
 δὲ λογικὸν καλεῖ περὶ ἑαυτὸ τὴν εἰρήνην, τὴν ἐμ-
 πισοσύνην καὶ τὴν εὐτυχίαν, συνοδεῖ καὶ πασῶν
 τῶν λοιπῶν ἀρετῶν.

Ἡμεῖς ἄς βασιῶμεν, ἀγαπητέμεν Ἀριστεία τὸν
 μέσον δρόμον, μεταξὺ τῶν καθαρῶν καταλήψεων
 καὶ τῶν μὴ καθαρῶν, καὶ ἄς μὴν σροσκολῶμεθα
 κατὰ πάντα μήτε εἰς τὸ ἓν μέρος, μήτε εἰς τὸ
 ἕτερον, Ἡ Φιλοσοφία περικλείεται εἰς τὸ, γινῶθι
 σαυτὸν. αὐτὴ μᾶς διδάσκει νὰ ἐπέχη ἕκαστος ἡμῶν,
 φρονίμως καὶ χωρὶς ἐπάρσεως καὶ ποταπότητος,
 τὸν τόπον αὐτῆς, ἔνθα ἐδιορίσθη· ἡμεῖς ἔχομεν

λογικὸν καὶ πάθη· σὺ κατηγορεῖς ἐκείνους τὰς
 ἀπηνεῖς φιλοσόφους, τὰς διαχωρίζοντας τὴν ψυ-
 χὴν ἡμῶν ἀπὸ παντὸς δεσμοῦ, συνδέοντος αὐτὴν
 ταῖς αἰσθήσεσι. Πρόσεχε ὅμως μὴν ὑποπέσης εἰς
 τὴν πλάνην τὴν ἀπέριως κινδυνοδεσέραν, τὴν
 ὁποῖαν ἐμπνέουσιν οἱ ἄνευ χαρακτῆρος καὶ ἡθῶν
 ἄνθρωποι, θέλοντες νὰ σὲ ἐνθίσωσιν εἰς τὴν
 ἄδυσσον τῶν παθῶν, ἐν καιρῷ ὅπῃ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι
 μετανοῶσι, διατὶ ἀμερίμνως ἀφ' ἑθῆσαν νὰ ἀπα-
 τηθῶσι ὑπὸ ψευδῶν εἰδεῶν. τὸ νὰ θέλῃ τις νὰ
 ἐξαλείψῃ τὰ πάθη, εἶναι τὸ ἴδιον νὰ ἀτιπολε-
 μῇ κατὰ τῆ ποιητῆ τῆς φύσεως. τὰ πάθη εἶναι
 δημιούργημα αὐτῆς τῆς ποιητῆς, καὶ ἅθ' ἴνατα ὡς
 καὶ αὐτὸς, καὶ ἡμεῖς προσαζόμεθα παρ' αὐτῆς νὰ
 μετριάζωμεν, νὰ διατάττωμεν καὶ νὰ διευθύνω-
 μεν αὐτὰ διὰ τῆς συμβεβηκυίας τῆς λογικῆς, ἐπειδὴ
 καὶ τοιούτῳ τρόπῳ αὐτὰ τότε χάνουσι τὸ δηλητή-
 ριον αὐτῶν φαρμάκι, καὶ συμβάλλουσιν εἰς τὴν
 εὐδαιμονίαν ἡμῶν.

Ἔἰς τὸ διάσημα τῆς ὁμιλίας τῆς Φωκίωνος,
 ὁ Ἀριστείδης ἔχων χαμαὶ τὰ ὄμματα, ἐφαίνετο

συθισμένος εἰς συλλογισμούς, καὶ ὡς καταπλητ-
τόμενος ὑπὸ τῆς ἀληθείας — καὶ λοιπὸν, εἶπε
τέλος πάντων ἀνασενάξας, ἡ φύσις περιπαίξει
τὴς ἀνθρώπου μετὰ τοσαύτης ἀπιστίας, μεθ'
ᾧ καὶ σκληρότητος. Τί χρησιμεύει γὰρ αὕτη ἡ
τεραττώδης καὶ θηριώδης σύλληξις τοσούτων ἀν-
τικειμένων ποιότητων; διὰ ποίαν αἰτίαν περιεκύ-
κλωσεν ἡμᾶς ἡ φύσις μετὰ τοσαύτων παγίδων;
διατὶ νὰ μὴ δώσῃ τεράχισον καὶ εἰς τὸ λογικὸν
τὴν αὐτὴν ἰσχὺν καὶ τερπνότητα, καθὼς καὶ εἰς
τὰ πάθη;

Ταπείνωσον σεαυτὸν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων,
σὺν ἐμοί, ἐνώπιον τῆς ὑπερτάτης σοφίας, καὶ
ὥς παύσωμεν τὴν αὐθάδειαν! εἶναι δυνατόν ἡμεῖς,
οἱ πανταχόθεν τοσούτον σενὰ περιορισμένοι, νὰ
συμπεριλάβωμεν καὶ νὰ ἐξαριθμήσωμεν τὸ ἀκα-
τάληπτον Ὄν; τί ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς; καὶ πῶς τολ-
μῶμεν νὰ ζητήσωμεν παρ' αὐτῆς λογαριασμὸν εἰς
τάς βελάς αὐτῆς καὶ πράξεις; τὸ πᾶν ὅπῃ ἡμεῖς
ἐλέπομεν μαρτυρεῖν τὴν σοφίαν αὐτῆς, πρέπει νὰ
διεγείρῃ εἰς ἡμᾶς ἓνα φοβερὸν καὶ κατανυκτικὸν

θαυμασμόν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔδυνάμεθα
κατιδεῖν. Ἄν καὶ τῆτο τὸ παγκόσμιον σύστημα
τῆς οἰκουμένης ἤθελεν ἀνακαλυφθῇ εἰς ἡμᾶς,
μήτοι ἡ ὄρασις ἡμῶν ἤθελε δυνηθῇ νὰ ᾔηται τό-
σον σταθερὰ καὶ ἐκτεταμμένη, ὥστε περιεσκεμμέ-
ως νὰ συμπεριλάβῃ ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς, καὶ ὅ-
λας τὰς μεταξὺ αὐτῶν τῶν μερῶν ἀναφοράς;
ἔχι, ἀγαπητέ μου Ἀριεῖα, ἂν ὁ ποιητὴς τῆς φύ-
σεως ἤθελεν ἀνακαλύψῃ εἰς ἡμᾶς τὰ ἑαυτῆς
μυστήρια, ἡμεῖς δὲν ἤθελε καταλάβωμεν ἐξ αὐτῶν
ἕδεν, ὥς ὅτι αὐτὸς ἤθελεν ἀνακαλύψῃ εἰς ἡμᾶς
τοιῖστα μυστήρια. τὰ ὁποῖα ὁ νῦν ἡμῶν δὲν ἤθελε
δυνηθῇ νὰ κατανοήσῃ, ὥς διορισμένος εἰς κατά-
ληψιν ἀληθειῶν κατωτέρας τάξεως.

Καὶ ἔτι, ἃς περιορίσωμεν ἕως ὧδε τὰς κα-
ταλήψεις ἡμῶν καὶ ἐκζητήσεις! ἡ Πρόνοια ἐχά-
ρισεν ἡμῖν ἀφθόγως τὰς ἀληθείας, τὰς δι' ἡμᾶς
ἀναγκαίας, καὶ ὑπέταξεν αὐτάς, ἔτι εἰπεῖν,
ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν, τὰ δὲ λοιπὰ, μέντοι διὰ
ἡμᾶς ὑπὸ τὸ κάλυμμα ἑνὸς ἀδιαπεράστου κατα-
πετάσματος ἀόρατα. Τίνος ἕνεκεν λοιπὸν νὰ

ἀγανακτῶμεν; δὲν ἀπεδείχθη διὰ τῆς πείρας
πολλῶν, ὅτι τὰ πάθη δὲν ἐκπληρῶσι τὴν ἐ-
παγγελλομένην εὐτυχίαν; περὶ τῆς, παῖε ποτὲ
καὶ τὸ λογικὸν ὅπως νὰ μὴ μᾶς εἰδοποιῇ; διατὶ νὰ
μὴν ἀντιθέττωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν φρόνησιν τῆς Ὀδύσ-
σεως κατ' αὐτῶν τῶν Σειρήνων, αἵτινες διὰ τῆς
μελωδικῆς αὐτῶν φωνῆς καλῶσιν ἡμᾶς, μόνον
διὰ νὰ γινῶμεν βρώσις αὐτῶν; μήτοι ἡ πολιτικὴ
ἀναμένει ἔτι νέας καταστροφὰς τῶν ἐπικρατειῶν,
νέας ἀτυχίας καὶ καταφορὰς, καὶ τότε νὰ γνω-
ρίσῃ, ὅτι ἡ εὐημερία τῆς ἀνθρωπίνης κοινότητος,
ἀπαιτεῖ ἄλλας βάσεις, ἐκτὸς τῶν παθῶν, τῶν
αἰδίων, τῶν τυφλῶν, τῶν κέφων, τῶν ἀσάτων
καὶ φιλαύτων; σχεδιάσον σεαυτῷ κατὰ νῦν, ἀ-
γαπητέ μου Ἀριστέα ἓνα πῖνακα γῆς, οἱ κάτοικοι
τῆς ὁποίας νὰ ἤθελον ἔχωσι ὅλας τὰς ἀρετὰς
ἐκείνης τῆς θεῆς Σωκράτης, τὸν ὅποιον πολλῶν
ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ξενοκράτης μοι ἐπερίγραψαν!
Ἄν ἀληθεύῃ, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν νέον χρυσὸν
αἰῶνα, κατὰ τὸν ὅποιον τὰ πάθη ὑπετάχθησαν
εἰς τὸ λογικόν, σώζεται μετὰ τῶν ἀνθρώπων

εὐημερία, δὲν ἀποδεικνύεται λοιπὸν ἐκ τούτου Φανερά, ὅτι τὸ χρέος τῆς πολιτικῆς εἶναι νὰ κἀμῃ νὰ ἤμεθα Φίλοι τῆς ἀρετῆς, ἡ δ' ἀρετὴ αὐτὴ νὰ ᾔναι ὁ καθ' αὐτὸ μόνος καθολικὸς σκοπὸς τῶν νομοδότων, καὶ εἰς αὐτὴν νὰ ἀποδλέπωσι καὶ νόμοι καὶ διοικήσεις;

Οἱ σοφισταί, οἱ τὰ πάθη προτιμῶντες, τότε θέλει δύνανται νὰ λακτίζωσι πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς λογικῆς, ὅταν ἤθελον ἀποδείξωσιν εἰς ἡμᾶς τὰς ὠφελείας, ὅπῃ μία Δημοκρατεία δύναται νὰ ὠφελῇται ἐκ τῆς Φιλαργυρίας, ἐκ τῆς ἀργίας, ἐκ τῆς ἀκρατείας καὶ ἀδικίας τῶν πολιτῶν καὶ ἀρχηγῶν αὐτῆς. Διὰ νὰ φέρῃς εἰς θόρυβον τὰς εἰδέας αὐτῶν, ἀγαπητέμεν Ἀριστεία, εἰπέ αὐτοῖς νὰ βάλῃωσι πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτῶν τὰς προαπελθόντας αἰῶνας, ἢ ἔτως εἰπεῖν, τὴν ἀρχὴν τῆς κόσμογεννήσεως, καὶ νὰ παρατηρήσωσι, πῶς ἡ Ἑλὰς τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐκυλινδεῖτο εἰς τὸ αἶμα καὶ εἰς τὰ δάκρυα, καθ' ὃν οἱ προπάτορες ἡμῶν ὑποτασσόμενοι εἰς τὰ πάθη, ἐξῆσαν περισσότερον ὥς τὰ ἄγρια θηρία, παρὰ ὥς ἄν-

Θρωποι. Ὡς εἶπωσιν ἡμῖν ἔτοι οἱ μεγάλοι Φι-
λόσοφοι, οἱ ἐχθρευόμενοι τὸ λογικόν, διατὶ ἡμεῖς
δὲν ἀρχήσαμεν πρότερον νὰ σμικρύνωμεν τὰς δυ-
συχίας ἡμῶν, παρὰ ὅταν οἱ νόμοι καὶ οἱ διοικη-
ταὶ, δυνάμει τῶν πρώτων ἐν τῷ κοινῷ σπριχ-
θέντων θεσπισμάτων, χρώμενοι τὰς παιδείας καὶ
τὰς ἀντιμισθίας, ἀρχησαν νὰ χαλινώνωσι τινὰ
τῶν παθῶν, ἀκολέσθως δὲ καὶ τινες τῶν ἀρε-
τῶν νὰ ἀναλαμβάνωσι τὸ ὀφειλόμενον σέβας,
Ἐρευνήσον τὰς πράξεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ θέ-
λεις ἰδεῖς, ὅτι ὁ λαὸς πάντοτε ἦτον ἢ περισσό-
τερον ἢ ὀλιγότερον εὐτυχῆς, καθόσον ἡ πολιτικὴ,
ἔσα περισσότερον ἢ ὀλιγότερον ἐπιτήδειος, ἐχη-
μάτιζε τὰ ἥθη μᾶλλον ἢ ἦττον τίμια.

Πολλόταται τῶν πόλεων ἡμῶν κατεξεσκίσθη-
σαν ὑπὸ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῶν διχονοιῶν. Ἐρεύ-
νησον τὰς αἰτίας, καὶ θέλεις ἰδεῖς, ὅπῃ πάντο-
τε ἐν τι πάθος, ἀφ' ὃ συνέβαινε νὰ ἐπιτύχη τὸν
ποθέμενον σκοπὸν αὐτῇ χωρὶς παιδείας, ἐγκαρ-
δίσμενον ἐσπάραττε ἐκείνον τὸν ἀδύνατον χαλι-
νὸν, ὅσις ἔπρεπε νὰ τὸ καταπονῇ. θέλεις ἰδεῖς,

ὅτι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν δυσυχιῶν ἡμῶν, πάντοτε ἐξάθη ἀνάλογος τῶν ἐλαττωμάτων ἡμῶν. Γνωστὰ εἰσὶ τοῖς πᾶσι τὰ κακὰ ὅπῃ ἐπροξένησαν τὰ πάθη τῇ Περικλέει, τῇ Κλέωνος καὶ τῇ Ἀλκιβιάδου. Ἐγὼ ναὶ, νὰ σοὶ τὰ ἐπαριθμήσω. ἐπαριθμήσόν μοι ὅμως καὶ σὺ ἐκεῖνα, ὅσα ἐπροξένησαν αἱ ἀρεταὶ τῇ Μηλτιάδου, τῇ Ἀριεΐδου καὶ τῇ Κίμωνος. Τοσῶτοι Τύραννοι ἄλλοτε ἤρπασαν τὴν Δεσποτείαν εἰς τὰς Δημοκρατίας. ἀλλ' ἐτόλμεν αὐτοὶ ἄρα καὶ νὰ συλλογισθῶσι περὶ τῇ πῶς νὰ ἐκτελέσωσι τὸν ἑαυτῶν σκοπὸν, ἂν οἱ συμπολῖται αὐτῶν, ὑποδεδρομένοι ὄντες εἰς τὰ πάθη, δὲν ᾗσαν προετοιμασμένοι νὰ θυσιάσωσι καὶ πατρίδα καὶ ἐλευθερίαν, πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ἐκείνων ἐκδικήσεως τε καὶ Φιλαργυρίας;

Ἄλλ' ἡμεῖς, ὦ Ἀριεΐα, ἡμεῖς διατὶ νὰ ἤμεθα τόσοι διαφορετικοὶ ἀπὸ τῶν προπατόρων ἡμῶν; διατὶ νὰ ἤμεθα ὑπὸ τοιαύτην καταφρόνησιν; καὶ διατὶ πλέον δὲν ἤμεθα εὐτυχεῖς; μήτοι, σὺν τοῖς σοφισταῖς, ὑπολαμβάνεις αἴτιον τέσε, ὅτιαν δῆτινα τύχην τυφλὴν καὶ ἀνύπαρκτον;

ἀλλ' ὅμως ἀπόδος τῷτο εἰς τὴν μεταβολὴν καὶ
μόνον τῶν ἡθῶν ἡμῶν. Ἡ καταθλίβουσα ἡμᾶς
Φιλοκέρδεια, ἐξήλειψεν ἀφ' ἡμῶν τὴν πρὸς τὴν
πατρίδα ἀγάπην. ἡ τρυφὴ, βιάζει τὸν πολίτην νὰ
λησμονήσῃ τὸ χρέος τὸ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα· αἱ
ἡδοναί, ἡ ἀργία, ἡ ἀξρότης καὶ ἄλλα ἄπειρα ἐλατ-
τώματα κατήντησαν τὰς ψυχὰς ἡμῶν εἰς δυσ-
γένειαν. Τίς ἂν Θρασύβελος ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς
ἀπὸ τῶν τοιούτων Τυράννων, τῶν καὶ αὐτῇ τῇ
Κριτίας (*), σκληροτέρων; ἐπιτρέψατε εἰς ἡμᾶς
τὰς ἀρετὰς ἐκείνων τῶν Ἀθηναίων, τῶν κατὰ
τῇ Ἐξέξει θριαμβεύσαντων· ἐπιτρέψατε εἰς τῆς
Ἑλλήνας τὴν προτέραν αὐτῶν ἐγκράτειαν καὶ
δικαιοσύνην, καὶ τότε θέλετε ἰδεῖ εἰς ἡμᾶς ἀνα-
βλασάνουσαν πάλιν τὴν παλαιὰν ἡμῶν ὁμόνοιαν
καὶ τὰς δυνάμεις, αἵτινες ὑπερασπίζοντο τὴν
ἐλευθερίαν ἡμῶν. Ἔως δ' οἱ Ἑλληνες σέβονται
τὰς ἀρετὰς, θέλουν σέβονται καὶ ὅλην τὴν Ἑλ-

(*) Ὁ Κριτίας ἦν εἰς τῶν τριάκοντα Τυράννων συνηθέντων
ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Λυσάνδρῳ, καὶ σκληρότερος τῶν
ἐαυτῇ συντρόφων.

λάδα, ὡς κοινὴν αὐτῶν πατρίδα. Ὁ Φίλιππος,
ὁ ἐναχολόμενος περὶ τῆς ὑποδωλώσεως ἡμῶν,
καταφρονῶν ἡμᾶς καὶ ὀπλιζόμενος κατ' ἡμῶν
τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν, τὸ ὄνομα μόνον τῆς
Ἑλλάδος τότε θέλει τὸν τρομάζει, ἢ περὶ πλέον,
νὰ εἰπῶ ἔτως, θέλει ἐφορᾷ εἰς ἡμᾶς, ὡς εἰς
προσάτας τῆς Βασιλείας αὐτῆς.

Τοιαύτη εἶναι, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, ἡ συστα-
θεῖσα τάξις τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ὅπῃ
ἡ μὲν εὐημερία τῶν ἐπικρατειῶν, νὰ ᾔηται ἡ ἀλη-
θείης καὶ σαθερὰ ἀνταμοιβὴ τῶν ἀρετῶν, ἡ δὲ
δυστυχία, ἄφευκτος τιμωρία τῶν ἐλαττωμάτων
αὐτῶν. Ἡ ἰστορία τῶν παρελθόντων αἰώνων ἐπι-
βεβαιοῖ ταύτην τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ τῇ ἡμετέρῃ
αἰῶνος θέλει μαρτυρεῖ περὶ ἡμῶν εἰς τὴν ἀπο-
γόνον ἡμῶν. Ἐξερεύνησον τὰς κατὰ καιρὸς ἀνω-
μαλίας, πόσαι δι' αὐτῶν Βασιλείαι ἐρημώθησαν!
αὐταὶ εἰσὶ τόσαι φωναὶ, δι' ὧν ἡ Πρόνοια βοᾷ πρὸς
τὴν ἀνθρώπου „μὴ δίδετε πίσιν εἰς τὰ πάθη·
„αὐτὰ κολακεύσει καὶ ὑπόχονται εὐτυχίαν, διὰ
„νὰ ἀπατῶσι καὶ μόνον. Ἄν ὅμως δώσητε εἰς

„τὰς κολακείας αὐτῶν ἀκρόασιν, αὐτὰ μετὰ
 „καιρὸν θέλουν ἀποδεχθῶσι διὰ σᾶς δῆμιοι, ἢ
 „να σᾶς ὑποβάλλωσιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας.
 „Εἰς τύραννος ἐξ ὑμῶν ἀλλήλων, ἢ εἰς ἀλλόφυ-
 „λος καταπορθητῆς, θέλει ἐπιφέρει ἐπὶ τὰς
 „κεφαλὰς ἡμῶν τὴν μάστιγα“.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐνηγκαλισάμενος ὁ Φωκίων
 τὸν Ἀριεῖαν, ἠκολούθει νὰ λέγῃ, ὕπαγε ἤδη
 ἀγαπητέ μου Ἀριεῖα, καὶ κάμε σκέψιν ἐπάνω εἰς
 τὰς προβλεπόμενας σοὶ παρ' ἐμὲ ἀληθείας, καὶ
 ὁ ἴδιος ἀποπλήρωσον ὅλον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐγὼ ἐδυ-
 νάμην πρὸς τέτοις νὰ προσθέσω εἰς τὰς σοχα-
 σμὰς αὐτὰς, ὅπερ ὁ νῦν με ἐσοχάσθη. Ἡ φύσις
 ἀφ' ἧς ἐπαραχώρησεν εἰς ἡμᾶς ἀκόρετον ἐπιθυ-
 μίαν εὐτυχίας, ἔδειξε καὶ τὸν δρόμον τὸν φέρον-
 τα πρὸς αὐτὴν. Μὴν εἴποις πλέον μετὰ τῶν
 Σοφιστῶν, ὅτι αὐτὴ φέρεται πρὸς ἡμᾶς ὡς μη-
 τρεῖα, καὶ ὅτι ἡμεῖς κατεκρίθημεν νὰ ὑποφέρω-
 μεν τὴν τύχην τῆς Ταντάλης. Ἀποσώμισον τὰ
 πάθη, καὶ συμβελεύς τὸ λογικόν, αὐτὸ θέλει
 σὲ διδάξαι ὅλα τὰ χρῆμα τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ

Θέλεις γνωρίσεις τὸν προορισμὸν ἡμῶν, θέλεις
 ιδεῖς ὅτι ἡ πολιτικὴ, τότε μόνον πλανᾶται, ὅταν
 ποταπῶς διάγει ὑπὸ τὴν δαλείαν τῶν παθῶν.
 Ἐγὼ ὦ Ἀριεῖα, πολλὰ διαφορετικὸν σὲ εὕρισκω,
 ἀπὸ τῆς ὅ,τι σὺ σοχάζεσαι τὸν ἑαυτὸν σε, ἀδύνα-
 τον τὸ νομίζω νὰ μένης πολὺν καιρὸν εἰς τὴν
 πλάνην. Ἀπορῶ διὰ ποίων νεοτερισμῶν, αἰγνώ-
 μαι τῶν Σοφιστῶν ἔχουσιν, μετὰ τοσαύτης αὐθα-
 δείας νὰ ὑποδελώσωσι τὴν Φαντασίαν σε. Σὺ
 ὅμως φθάνεις ἤδη ἐκείνην τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν
 ἡ φρόνησις ἄρχεται διὰ τῆς πείρας νὰ ὑπεριχύη
 τὰ πάθη, ἢ τελλάχισον νὰ ἀντιπολεμῇ αὐτὰ,
 ἂν ἔτι ἡ καρδιά δὲν διεφθάρῃ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Ἀριεῖς, εἶπε μοι
 ὁ Φωκίων, ἑλέπεις, ὁποίας διδασκαλίας χρῶνται
 διὰ νὰ μολύνωσι τὰ πνεύματα τῶν νέων. Μόλις
 αὐτοὶ ἀρχίζουσι νὰ γνωρίσωσι, ὅτι τὸ καθ' ἑκα-
 στον δὲν ἀληθεύει, εὐθύς ὑπολαμβάνουσι καὶ τὸ
 πᾶν ψευδές. ὅγκω φερόμενοι ἀλαζονείας, ἀνα-
 σκευάζουσι πᾶν ὅ,τι καὶ ἂν ὑπαντῶσι, καὶ ἐν τῇ
 ἐκτάσει τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, τῆτα τὰ ποτα-

κα' Ἡρωΐδια, ὑψώνουσι τὰς φαντασιώδεις αὐτῶν
 θριάμβους, διὰ μέσος τῶν ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας
 μετὰ αὐθαδείας ἀναιρῶσι. ἐς τοσῶτον ἄφρονες
 εἰσὶν, ὥστε σφαλῶσι τὰ ὅμματα εἰς πράγματα
 αὐτοψὶ ἀποδεδειγμένα, καὶ ἀμφιβάλλουσιν ἀνυπο-
 σόλως εἰς τὸ πᾶν, φανταζόμενοι ὅτι αὐτοὶ ἀναί-
 ρεσαν τὰ πάντα, ἢ βεβαιῶντες τὰς ὁμοίους αὐτοῖς
 ἀνοήτους, ὅτι αὐτοὶ ἐξηκρίβωσαν τὸ πᾶν. Ὅταν
 λοιπὸν αὐτοὶ θέλωσι νὰ ἀποβάλλωσι παντελῶς
 τὴν ἰχὺν τῆς λογικῆς, ὅταν αὐτοὶ ζητῶσι νὰ ὑπο-
 θελώσωσιν αὐτὸ εἰς τὰ πάθη, ποία ἀσφάλεια,
 ἢ ποῖος δεσμὸς δύναται νὰ σώζεται μεταξὺ τῶν
 ἀνθρώπων; τί μένει νὰ ἐλπίζῃ ἡ Δημοκρατεία
 ἀπὸ τῶν συμπολιτῶν καὶ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῆς;
 Αὕτῃ ἤδη προσεγγίζει εἰς τὴν ἐαυτῆς πτώσιν.
 Οἱ Ἀριστείας θέλει μεταβαλθεῖ, ἐπρόσθεσεν ὁ
 Φωκίων, ἐγὼ τὸ προλέγω. καθότι ἡ σεμνὴ σιω-
 πὴ αὐτῆς, εἰς τὸ διάσημα ὅπως ἐγὼ ἤλεγχον τὴν
 πλάνην αὐτῆς, εἶναι σημεῖον καλῆς ἐλπίδος. Δὲν
 ἐφαίνῃ νὰ ᾔναι τόπον Φίλαυτος, ὥστε νὰ σαθῇ
 ἰχυρογιώμων εἰς τὰς προλήψεις αὐτῆς. Στοχά-

ζομαι ὅτι μετὰ ἐγκαρδίας προσοχῆς ἠκροάζετο τὰς
 νεθεσίας μὲ. Αὐτὰς ὡς μαῖλον μωρὸς, ματαιό-
 φρων καὶ ὑπερήφανος, παρὰ κακὸς, ἀναμφιβόλως
 ὡς ἐκτάχει θάλει ὑποκύνει εἰς τὴν φώτισιν τῆς
 λογικῆς. καὶ εἶθε ὦ Θεοὶ! νὰ ἤθελον μιμηθῶσι
 αὐτὸν καὶ ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι,

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Περιέχων, ὅτι ὅλαι αἱ ἀρεταὶ γενικῶς, μὴν ἐξαίρων καὶ τὰς ἐλαχίστας, συμβάλλουσιν εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι ὁ πρῶτος σκοπὸς τῆς πολιτικῆς ἀπαπέλει εἰς τὴν ὀρθὴν διατάξιν τῶν ἡθῶν. Ὅτι χωρὶς τέττε δὲν δύναται νὰ συστηῇ καλὴ διοίκησις. Ὅτι τὰ ἡθῆ διορθῶνσι τὰ ἐλαττώματα. Ἀνθιστάσεις τῇ Ἀριεῖ, καὶ ἀποκρίσεις διαλυτικὰς τῇ Φωκίῳ.

Ἡ πρόρρησις τῇ Φωκίῳ, ἀγαπητέ μου Κλεόφανες, τῷ ὄντι ἐπληρώθη. Οἱ λόγοι αὐτῆς, ὡς λάμψις φλογὸς διαδοθέντες εἰς τὴν καρδίαν τῇ Ἀριεῖ, ἐφώτισαν τὸ πνεῦμα αὐτῆς· τῆτος ὁ νέος χθὲς ἦλθεν εἰς ἐμὲ, καὶ ὡς εἶδον αὐτὸν, ἐφάνη μοι ποῦνὰ συνεσαλμένος, καὶ τρόπον τινὰ ὥσταν νὰ μὴν ἐτόλμα νὰ ἀναδλέψῃ εἰς ἐμέ. Μετ' ὀλίγον δὲ ἀποβαλὼν τὴν σιωπὴν, ἄρχησε νὰ μοι λέγῃ μετ' ἀπορίας. Ὡ πόσον ὁ Φωκίῳ

εἶναι σοφὸς! ἐγὼ ἀληθινὰ ἐπλανώμην, ἀλλ' οἱ
 λόγοι αὐτῆς ἀνεζωπύρησαν εἰς τὴν καρδίαν μου
 τὴν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἔφεσιν, ἣν ἐγὼ κατὰ ἀτυ-
 χίαν μου ἀλόγως ἐδίωκον. Μεγάλη ἡ σοφία αὐτῆς,
 ἡ τὴν φιλαυτίαν μου ταπεινώσασα! πόσον φοβεῖ-
 μαι, νὰ μὴ παρῇσιασθῶ εἰς αὐτὸν τοῖστος
 ἐπονείδισος, ὡς ἐφάνην καὶ εἰς τὸν ἴδιον ἐμαυτόν-
 μου! μετὰ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἀναχώρησίν μου, ἐγὼ εἰς
 μόνην τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς ἐνησχολέμην, τυπ-
 τόμενος τὴν συνείδησιν διὰ τὴν αὐθάδειάν μου. ἐ-
 πειδὴ ἐφантаζόμην νὰ ἡξεύρω τὰ πάντα. ὁμοίως
 καὶ διὰ τὴν ἀδυναμίαν μου, διότι ἀφένθην νὰ ἀπα-
 τηθῶ ὑπὸ τινων σοφισμῶν. Ἀλλ' εὐθύς ὅπῃ ἄρ-
 χησα νὰ γνωρίζω τὸν ἐμαυτόν μου, ἀμέσως ἡσθάν-
 θην ἐσωτερικῶς μίαν ἀναπauτικὴν ἀγαλλίασιν,
 ἀπάγασάν με, ὡς ὑπολαμβάνω, ἀπὸ τῆς ὁδῆ τῆς
 πλάνης. Μεγάλην ἀνυπομονησίαν ἔχω εἰς τὸ νὰ
 ξαναἰδῶ τὸν Φωκίωνα, πλὴν καὶ φοβεῖμαι νὰ
 παρῇσιασθῶ εἰς αὐτὸν, ὑποπτευόμενος μὴ καὶ
 δὲν μὲ εὖρει ἄξιον νὰ τῆς ἀκέσω.

Οἱ Σοφισταὶ ὦ Ἀριστεία, τῷ ἀπεκρίθην ἐγὼ,
 ὅταν θαρσύνῃ τις νὰ ἀνασκευάσῃ τὰ φρονήματα
 αὐτῶν, ἐξαγριάνουσιν καὶ ὀμιλῶσι, κινέμενοι ἐκ
 μόνῃς τῆς Φιλαργυρίας αὐτῶν· ἐπειδὴ καὶ διὰ
 νὰ πραγματεύωνται τὰ ἑαυτῶν μαθήματα, φο-
 βῶνται μήποτε αὐτὰ ἐκπέσωσι τῆς ὑπολήψεως.
 Οἱ δὲ Φιλόσοφοι εἰς ἑὸν ἄλλο ἀποβλέπει, εἰμὴ
 εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ γνωρίζει καλῶτατα, πόσον
 ἡμεῖς δυσαρεσθῆμεν κατ' αὐτῆς, μετὸ νὰ μὴν ἡμε-
 θα μετ' αὐτῆς ἐξημερομένοι. Ἐγὼ σὲ βεβαιῶ,
 ὅτι ὁ Φωκίων θέλει σοὶ δώσει συγγνώμην διὰ τὸ
 ἀπρόσεκτον τῆς ἡλικίας σε, ὅπῃ ἀφ' ἑσέως νὰ ἀπα-
 τηθῇς ὑπὸ τῶν Σοφιστῶν, ἐμὴν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
 τῶν παθῶν, τῶν πανουργοτέρων καὶ αὐτῶν τῶν
 Σοφιστῶν. καὶ θέλει χαρεῖ διὰ τὴν μετάνοιάν σε,
 ὡσαύτως ἴσως καὶ διὰ τὴν πλάνην, ἀφ' ἧς ἀπο-
 φασιζικῶς τὴν ἀπορρίπτεις· ὥς ὅτι τὸ νὰ διορ-
 θῶνῃ τις ἑαυτον, πάντοτε ἐπαινετόν ἐστιν. Ἐρ-
 χε τοίνυν μετ' ἐμῇ Ἀριστεία, ἔρχε νὰ μάθῃς
 νέας ἀληθείας, τὰς ὁποίας εἶθε οἱ Θεοὶ νὰ ἤθε-
 λον ἀποδείξωσιν ὡφελίμως εἰς τὴν Δημοκρατείαν!

Πλησίασαντες τὸν Φωκίωνα, χαῖρε τῷ ἔλε-
γον ἐγὼ ἐπὶ τῷ θριάμβῳ σου. ἰδὲ ὁ Ἀρισεύας ἦδη
ὑποτεταγμένος εἰς τὸ λογικόν, ἐν ἡλικίᾳ, καθ'
ἣν ἢ εἰς τὰ πάθη ὑποταγὴ καὶ μόνον, κρίνεται
προτέρημα. ἡ παρσία τῆς ἐναρέτις ἀνθρώπου,
ἀγαπητέμε Κλεόφανες, ἄρα νὰ ἔχη τὴν αὐτὴν
ἰχὺν, ὁποῖαν ἔχουσι τὰ θυσιασῆρια τῶν Θεῶν;
ἐγκαρδίζοντα τὴς διακονῶντας αὐτοῖς ἱκέτας; ὁ
Ἀρισεύας, πλήρης ἰλαρότητος, ἐβεβαίωνε τὸν Φω-
κίωνα, ὅτι εἰς τὸ λογικόν θέλει ἀποδίδει πᾶν
προτέρημα καὶ σέβας. Οἷα παράξενος μωρία, ἔλε-
γεν, εἶναι νὰ τολμᾷ τις νὰ οικειοποιητῇ παρὰ-
λόγως τὸ ὄνομα τῆς Φιλοσόφου, ἐν καιρῷ ὅπῃ κατὰ
τὰ φρονήματα ἐξομοῖσται τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοή-
τοις, καὶ νὰ θέλῃ νὰ δικαιολογῇ ἑαυτὸν, ὅτι
κρίνει ὀρθῶς, εἰς καιρὸν ὅπῃ ἰχυρογνωμῇ λέγων,
ὅτι παντελῶς λογικὸν δὲν ὑπάρχει. ὅχι ὀλίγον
ἐδυσκολεύθην αἰς τὸ νὰ γνωρίσω, διὰ τίνων ἀπο-
κρύφων μέσων κατεπείδην νὰ πιτεύσω, ὅτι
ἴδιον σοφὸς ἀνδρὸς εἶναι ἡ ὑποταγὴ εἰς τὰ πάθη,
ἐν καιρῷ ὅπῃ ἡ καθημερινὴ πείρα ἀνακαλύπτει

ἡμῖν τὸ ἀχαλίνωτον, τὸ Φίλαυτον καὶ τὸ Φιλάδικον αὐτῶν. δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι ἡ καλὴ τάξις καὶ ἡ εἰρήνη συντροφεύουσι τὴν εὐτυχίαν, τὰ δὲ πάθη ἐχθρευόμενα ἀλλήλοις, διαιωνίζουσιν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον. Ποῖαν καλὴν ἐλπίδα δύναμαι νὰ ἔχω εἰς τὰ πάθη; καὶ ἐξ ἐναντίας, ποῖα κακὰ δὲν πρέπει νὰ φοβῶμαι ἐξ αὐτῶν, ἂν τὸ λογικόν μὲ δὲν θέλῃ ᾗναι κριτὴς αὐτῶν, καὶ μεσάζων εἰρηνοποιός; ἀνεμνήσθην ἐκείνου τοῦ συντόμου καιροῦ τῆς ζωῆς μὲ, καθ' ὃν ὁδηγέμην ὑπὸ τῆς λογικῆς, καὶ ἐγνώρισα ὅτι ἐχαιρόμην μίαν ἡδονὴν ἀνωτέραν ἐκείνης, ὅταν δίδουσι τὰ πάθη. Ἐσύγκρινα ἐκεῖνον τὸν καιρὸν μετὰ τῆς παρόντος τῆς πλάνης μὲ, δηλαδὴ ὅτε μὲ ἐδιοικῶσαν τὰ πάθη, καὶ δὲν ἐνθυμῆμαι ἄλλο, εἰμὴ ἡδονὰς ἐφοδευόμενας ὑπὸ θορύβων, ἀνησυχιῶν καὶ μεταμελειῶν. ὥ πόσον δὲν ὑποφέρει ἡ καρδιά μὲ ταύτην τὴν ἐνθύμησιν!

Ἀνέβλεψα τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ εἶδον, καὶ ἰδὼς ἔν μέγιστον θέατρον, καὶ ἐν αὐτῷ τὰ πάθη, ὡς τῶσαῦται Ἐργιῦναι ἐρημώνουσαι τὴν γῆν, τὰς ἀρχη-

γὰρ καὶ διοικηταῖς μετατρέψασαι εἰς ἐχθρὰς τῆς κοινότητος, καταπατῆσαι ὑπὸ τῆς πόδας αὐτῶν τὰς ἱερωτάτας νόμους τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τὰ ἰχυρότερα βασίλεια ὡς ἐν ῥοπῇ κατεδαφίζεσθαι. ἠρώτην τὸ λογικόν μου, καὶ δι' αὐτῆς ἔγνω νὴν ἀλήθειαν. νομίζω νὰ ἦμαι εἰς τὸν δρόμον τὸν φέροντα πρὸς αὐτήν. τὰ σφάλματά μου ὅμως τὰ παρελθόντα, μὲ ἔμαθον νὰ δυσπισῶ εἰς τὸν ἑμαυτόν μου. δὲν θαρρύνω, ὦ Φωκίων, νὰ περπατήσω μόνος χωρὶς τῆς βοηθείας σε, δὲν τολμῶ νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ ἱερὸν ταύτης τῆς περιουσίας πολιτικῆς, ἧς ὄργανον καὶ βάσις ἡ ἀρετή. Γίνε ὦ Φωκίων ὁδηγός μου, καὶ ἐμπνευστόν μου πνεῦμα πάντι τῆς προτέρου μου διαφορετικόν.

Ὁ Φωκίων ἀσμένως ἀσπασάμενος αὐτὸν, ὦ ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, ἀναδευτερώσας τὸν λόγον, ἀπεκρίθη. Μετὰ χαρᾶς ἐλέπω τὴν παρ' ἐλπίδα ταχείαν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιστροφὴν σε. Ἀνδρικῶς διέβρῃξας τὸ προσωπεῖον τῶν παθῶν, ὦ περ αὐτὰ καλυπτόμενα ἀπατῶσιν ἡμᾶς. δὲν μένει λοιπὸν ἐδεμία ἀλήθεια, ἢ ἀνακάλυψις τῆς ὁ-

ποιίας νὰ μὴν ἤθελεν ἦναι, εἰς σὲ δεκτὴ· κατε-
 πείσθης ὅτι τὸ λογικὸν εἶναι τὸ ὄργανον, δι' ὃ
 ῥ ποιητὴς τῆς Φύσεως κάμει γνωστὰ εἰς ἡμᾶς τὰ
 θελήματα αὐτοῦ, καὶ ὅτι αὐτὸ μόνον δύναται νὰ
 ῥοῇγῃ ἡμᾶς εἰς τὴν εὐημερίαν. Ἐχε τοίνυν πάν-
 τοτε εἰς τὸν νῦν, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, ὅτι ἡ
 πολιτικὴ πρέπει νὰ ἦναι ὁ ὑπεργὸς καὶ συμπράκ-
 τωρ τῆς Προνοίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
 ὅτι ἔδεν τι ἄλλο εἶναι τοσῶτον ἀξιοκαταφρόνητον,
 ὥς ἡ ἀπατηλὴ τέχνη ἐκείνη, ἣτις ἔχουσα διὰ
 κανόνα αὐτῆς τὰ πάθη τῆ λαῶ, καὶ τὰς κοι-
 ναὶς προλήψεις, καὶ ὀκειοποιεμένη τὸ ὄνομα τῆς
 πολιτικῆς, μετέρχεται πάντοτε τὴν πανουργίαν,
 τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν βίαν, καὶ κολακεύουσα ἑαυ-
 τὴν, ὅτι διὰ τῶν ἐναντίων αὐτῆς, εἰς τὴν παν-
 τοτινὴν τάξιν τῶν πραγμάτων, τρόπων, θέλει
 ἐπιδώσει, βλέπει τέλος πάντων τὴν φανταζομέ-
 νην εὐτυχίαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς καὶ ἀλίσταται.

Ὁ δὲλος, ὁ τὸν ἀγρόν σε γεωργῶν, εἶναι Φρο-
 νιμότερος τῶν ἡμετέρων νομοδότων. Αὐτὸς διὰ
 νὰ ἀπολαμδάνῃ πλῆσιον τὸ θέρους τῶν γεννημά-

των, ἐσπείδασεν ἐπιμελῶς τὴν ἀπαιτημένην καλλιεργεῖαν τῆς γῆς, ἐπαρατήρησε τὰς διορισμένους καιροὺς ἐνὸς ἐκάστη καρπῷ, καὶ φυλάττει τὴν τάξιν αὐτῶν χωρὶς τινος μεταβολῆς· ἔτω δὲ καὶ ἡ πολιτικὴ, ἀφ' ἧς γνωρίσει τὰ μυστήρια τῆς φύσεως, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν διορισμὸν τῆς τῶν ἀνθρώπων κοινότητος, καὶ τὰς αἰτίας τῆς αὐτῶν εὐημερίας, νὰ ἀκολουθῇ προσεκτικῶς τὸ τοιοῦτον παράδειγμα· αὕτη ἀφ' ἧς φθάσει νὰ γνωρίσῃ ἐντελῶς, ὅτι δὲν δύναται νὰ γινῇ ἐπιτηδεύοντα τῆς φύσεως, πρέπει ἡ πρώτη αὐτῆς σπινθὴ νὰ ᾖ ἡ ἠθικὴ, ἡ διδάσκουσα ἡμᾶς πῶς νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀληθεῖς ἀρετάς, ἀπὸ τῶν ἀπλῶς φερόντων τὸ ὄνομα τῆς ἀρετῆς, καὶ περιεχομένων εἰς προλήψεις, εἰς ἀμάθειαν καὶ νεωτερισμὸς, καὶ νὰ φροντίζῃ ἐπιμελῶς εἰς τὸ νὰ ἀγνίσῃ ἀδιακόπως τὴν ἠθικὴν· ἔχουσα μίαν χωριστὴν προσοχὴν ἐπάνω εἰς τὰς ἀναγκαιοτέρας διὰ τὸ κοινὸν ἀρετάς, ὁ κυριότερος σκοπὸς αὐτῆς πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸ νὰ μετέρχηται μέτρα δραστικά, κωλύοντα τὸν θρίαμβον τῶν παθῶν,

τῶν ἀκαταπαύστως πόλεμον ἐπιφερόντων εἰς τὸ λογικόν. ἐν ἐνὶ λόγῳ, νὰ ἐπιμελῇται εἰς τὸ νὰ κρατῇ τὰ πάθη πάντοτε ὑπὸ τὸν ζυγόν, καὶ ἔτω ξερεώνουσα τὴν δεσποτείαν τῆς λογικῆς, νὰ δίδῃ ἔτιωσ ἐπὶ πτέρυγας εἰς τὰς ἀρετάς.

"Ας προχωρήσωμεν καὶ εἰς λεπτομερεῖαν σαφηνείαν τῶν ἀρετῶν, τὰς ὁποίας ἡ πολιτικὴ ἔχει χρέος νὰ περιποιῇται. "Ομως κατὰ πρῶτον εἰπέ μοι Ἀριστεία, ὅταν θέλῃς νὰ ἀγοράσῃς δῶλον τινὰ, συμφέρει σοι ὅπῃ ἐκεῖνος νὰ ᾔναι ἀοδηφάγος, ἀμελής καὶ ψεύσης, ἢ νὰ ἔχῃ τὰς ἐναντίας τῶν τοιούτων ἐλαττωμάτων ποιότητας; δὲν ἐπιθυμεῖς ἄρα νὰ ἔχῃς γείτονα δίκαιον, φιλάνθρωπον καὶ εὐεργετικόν; τὴν αὐτὴν ὑπόληψιν ἤθελες ἔχῃς πρὸς τὸν φίλον σε, ἂν ἐκεῖνος κυριευόμενος ὑπὸ τῶν ὀρέξεων αὐτῷ ἀχαλινώτως, ἤθελεν ᾔναι ἄσωτος, ἄδικος καὶ μεθυτής, καθὼς ἂν ἤθελεν ᾔναι προσεκτικὸς, ἐκπληρῶν τὸ χρέος τῇ τιμῇ ἀνθρώπου; "Οταν ὁ γάμος, ὃν καὶ σοὶ ἐπεύχομαι αἴσιον, ἤθελε σοὶ χαρίσῃ τὸ ὄνομα τῆς πατρὸς, ἤθελες εὐθὺς ἀδιάφορος ἐλέπων

τὰ τέκνα σε νὰ κλίνωσι περισσότερον εἰς τὰ ἐ-
λαττώματα, παρὰ εἰς τὰς ἀρετάς; πρὸς τί-
ταις καὶ ἡ σύζυγός σε νὰ μετέρχηται τὰ ἥθη
τῆς ἐταίρας, καὶ ὅχι νὰ ἦναι σώφρων, σεμνὴ,
ὀλιγόλογος καὶ οἰκονόμος;

Δὲν προσμένω νὰ μοι ἀποκριθῇς, ἡκολέσθαι
ὁ Φωκίων νὰ λέγῃ, ἐγὼ καταλαμβάνω τὴν γνώ-
μην σε. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ σύζυγος, τὰ τέκνα, οἱ
φίλοι, οἱ τίμιοι γείτονες, καὶ οἱ δῆλοι οἱ πιστοί, εἰσι
τοσαῦτα ἀρμόδια μέσα διὰ τὴν οἰκιακὴν ἡμῶν
εὐτυχίαν, ἔνθα ἡμεῖς τὸν πλεῖστον χρόνον τῆς
ζωῆς ἡμῶν διάγομεν, διατὶ λοιπὸν ἡ πολιτικὴ
ἀμελεῖ τὸν τοσῶτον ὠφέλιμον κλόνον τῆς εὐημε-
ρίας ἡμῶν; ἐγὼ δὲν ἀγνοῶ ὅτι, οἱ ἡμέτεροι Ἀθη-
ναῖοι, κυριευθέντες ὑπὸ τινος ὑψηλοφροσύνης (εἰς
ἐμὲ ἀκαταλήπτως) τὴν σήμερον εὐθυμῶσι κατα-
φρονῶντες τὰς οἰκιακὰς ἀρετάς. Θέλσιν εἶπη
ὅτι, τὸ νὰ γινῇ τις τίμιος ἄνθρωπος, εὐδὲς ὁ
κόπος, ὅσον τετράχισον νὰ γινῇ Ἡρώς· πλὴν
λαλῶσιν ἔτι, ἐπειδὴ ἀφ' οὗ ὁ διαφθαρμός εἰσῆλ-
θεν εἰς τὰ ἔσω τῶν οἰκιῶν ἡμῶν καὶ βασιλεύει,

ἡμεῖς ἀπεκαταστήθημεν ὅχι μόνον ἀνεπιτήδευοι εἰς
 τὴν ἐξεργασίαν τῶν οἰκιακῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ
 ἀποφασισικῶς καταφρονῶμεν αὐτάς· διὸ καὶ ἡ
 σερνότης τῶν ἡθῶν, εἰς ἡμᾶς φαίνεται ποταπό-
 τῆς ἢ ἀγροικοσύνη. ἡμεῖς θέλομεν ὅπῃ αἱ οἰκίαι
 ἡμῶν νὰ ᾔναι ἄσυλαι, ἔνθα οἱ νόμοι δὲν τολ-
 μῶσι νὰ εἰσέλθωσι, διὰ νὰ διδάξωσιν ἡμᾶς τὸ
 χρέος ἡμῶν, μ' ὅλον ὅπῃ τὸ πρῶτον παράδειγμα
 τῶν νόμων καὶ τῆς συστήσεως τῶν κοινοτήτων,
 εἰσφέρθη εἰς τὸν κόλπον τῶν οἰκιῶν ἡμῶν παρὰ
 πατέρων αἰσθαντικῶν καὶ φρονίμων. τὸ νὰ με-
 θεῖξῃ ἡ διοίκησις εἰς τὰς οἰκιακὰς ἡμῶν μερίμνας,
 ἡμεῖς τῷτο τὸ ἀποδίδομεν εἰς αὐτὴν ὡς μικροπρέ-
 πειαν. ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι αὕτη, ὅτι ἡμεῖς θέ-
 λομεν νὰ ἔχωμεν τὰ κακὰ ἡθῆ ἀτιμωρήτως·
 ἀπολειπόντες τῶν γονέων ἡμῶν τὴν ἀπλότητα,
 ζητῶμεν τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὰς τρυφερό-
 τητας ἕως καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, ἐκ τέτῃς
 καὶ κακῶς γνωρίζομεν τὴν φύσιν αὐτῶν καὶ τὸν
 δεσμόν, τὸν συνδέοντα αὐτὰς ἀλλήλῃσι.

Ἐγὼ δυσκολεύομαι νὰ πισεύσω τὰ ἔξοχα προ-
 τερήματα τῶν ἡρώων, τῶν χρηζόντων Θεάτρους
 εἰς τῆς τυχόντος, καὶ πλήθους Θεατῶν. Ἡ ἁ-
 σκησις εἰς τὰς οἰκιακὰς ἀρετὰς, εἶναι ἱκανὴ νὰ
 ἀποκαταστήσῃ ἓν ἔθνος ἐπιτήδειον εἰς τὴν ἐξεργα-
 σίαν τῶν κοινῶν ἀρετῶν. Ὅστις δὲν ἡξεύρει νὰ
 ᾔηται καλὸς σύζυγος, καλὸς πατὴρ, καλὸς γεί-
 των καὶ καλὸς φίλος, ὅτε πολίτης καλὸς δὲν θέλει
 γίνεαι ποτέ. Τέλος πάντων ἡ χρῆσις τῶν ἐν τῷ
 κοινῷ καλῶν ἡθῶν, ἐξήρτηται ἐκ τῆς οἰκιακῆς
 χρησιμοθείας. Στοχάσασθ' ἰδίως Ἀριεΐα, ἄνθρωποι
 ὅπῃ, εἰς τὸν κόλπον τῶν οἰκιῶν αὐτῶν ζῶντες,
 ἐσυνήθησαν νὰ ᾔηται ὑποτεταγμένοι εἰς τὰ πάθη
 αὐτῶν, πολιτευόμενοι ἀλλήλοις χωρὶς τινος ἀρε-
 τῆς καὶ χαρακτῆρος, ἂν δύνωνται ἐπὶ ζωῆς αὐ-
 τῶν νὰ λάβωσι νέας κλίσεις καὶ συνηθείας, ἢ τῆς
 χρείας καλῶσεως, συναθροιζόμενοι εἰς τὰς κοινὰς
 συνάξεις καὶ εἰς τὴν Γερουσίαν, νὰ δώσωσι γνώμην
 ἀποφασισικὴν, περὶ ὠφελείας τῆς δημοκρατίας
 καὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν τύχης, τὰ πάθη καὶ τὰ
 ἐλαττώματα δὲν ἠθέλον ἐνεργήσωσιν εἰς αὐτὰς.

Ο Ἀνκῆργος, ὡς μακρὰν ἀπέχων τῆς ὑψηλοφροσύνης τῶν σοφῶν ἡμῶν καὶ ῥητόρων, οὐκ ἀπέδλεψεν εἰς τὰς τοιαύτας διεφθαρμένους ἀνθρώπους, ἀλλ' ἔλαβε μίαν ξεχωριστὴν προσοχὴν ἐπὶ τὸν χηματισμὸν τῶν δικιακῶν ἡθῶν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ εὐσύησε νόμους, ἀποδελύποντας μᾶλλον εἰς τὴν τιμίαν ἀποκατάστασιν τῶν ἀνθρώπων, παρὰ εἰς τὴν σύστησιν τῆς Γερσσίας καὶ εὐταξίαν τῶν κοινῶν συνελεύσεων, γινώσκων ὅτι οἱ ἄνθρωποι φυσικὰ διοικέμενοι ὑπὸ φρονίμων ἀρχηγῶν, ἐντίμως θέλουσιν ἐκπληρῶσι τὸ χρέος αὐτῶν.

Τίνι θανασιῳ τρόπῳ, μία Δημοκρατία ἤθελε δυναθῇ ἐξακολούθως νὰ ἔχῃ διοικητὰς τῶν ὑποθέσεων αὐτῆς ἀνθρώπους συνετεῖς, ἂν αὕτη πρότερον οὐκ ἐπιμελήθη, νὰ κάμῃ τὰς πολίτας νὰ ᾔναι εἰσήμενες τῆς μερικῆς ζωῆς; ἔν ἔθνος, διὰ νὰ συστήσῃ μίαν διοίκησιν σαθεράν, καὶ διὰ νὰ ἐγκαρδιώσῃ τὰς ἀρχηγὰς αὐτῆς πρὸς τὴν ἀπαιτημένην κρεπόντως ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, πρέπει νὰ γνωρίζῃ νὰ

τιμᾶ τὴν ἀρετὴν, καὶ θέλον πάντοτε νὰ ἔχῃ τὴν διοίκησιν δικαίαν, εὐτακτον καὶ ἀκλόνητον, ὡς τὸν ἴδιον νόμον, πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην. Ὁι διεφθαρμένοι πολῖται ἀποφεύγουν τὸν δίκαιον ἀρχηγόν, ἐπειδὴ καὶ ἡ δικαιοκρασία ἐκείνη εἰς αὐτοὺς φαίνεται βαρυντική· οἱ τοῖστοι καλλιώτερον προτιμῶσι ἓνα Κλέονα, κλακεύοντα τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς προχωρῶντα εἰς τὴν πεθυσμένην αὐτῷ αἰσχροκρίθειαν, ἔχοντα καὶ τὴν ἀδενδρῶσαν αὐτῷ χεῖρα ἡμελημμένην, διὰ νὰ ἐξήρηται ἐξ αὐτῆς ἀνομοίως ἡ πλάσιγξις τῆς δικαιοσύνης.

Σύγκρινον ὁ ἴδιος, ἀγαπητέρες Ἀριστεία, τὰς σαφηνισθήσας σοι παρ' ἐμῶς διδασκαλίας, μετὰ τῶν ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν συμβάντων. Μόλις ὁ Περικλῆς (*) εἰσέφερε τὴν

(*) Πλάτ. Δημοκρ. βιβλ. 8. Τὸ ταμιεῖον ἐκεῖνο ἐκείνῳ χυνοσὶς πληρῶμενον ἀπόλλυσι τὴν τοιαύτην πολιτείαν. Προῖτον μὲν γὰρ δαπάνας αὐτοῖς ἐξυρτίσκουσι, καὶ τὰς νόμους ἐπὶ τῷτο παράσκει, ἀπειθῶντες αὐτοῖς τε καὶ γυναικες αὐτῶν... ἔπειτά γε ἄλλος ἄλλον ὄρνυ, καὶ εἰς ζῆλον ἰὼν, τὸ πλῆθος τοῖστον αὐτῶν ἀπειργάσκειτο....

παρατροπήν εἰς τὰ ἥθη ἡμῶν ἐπὶ λόγῳ καλῶ-
 πισμῆ. μόλις ἡμεῖς Φιλοτιμία κινήμενοι ἐδόθημεν
 τὰ πάσης ἐπιμελείας εἰς τὰς ἀνωφελεῖς τέχνας, εἰς
 τὰ ἔξοχα θεάματα, εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν
 τῶν οἰκιακῶν σκευῶν, καὶ εἰς τὴν τρυφιλότητα
 τῶν συμποσίων· μόλις αἱ ἐταῖραι, αἱ ποτὲ κα-
 ταφρονέμεναι, νῦν δὲ διανομεῖς τῶν ὀρέξεων,
 τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν εὐθυμιῶν, ἤνοιξαν εἰς τὰς
 νέεες ἡμῶν σχολεῖον ὑποκορισμάτων καὶ ἀκηδίας,
 ἐν ἐνὶ λόγῳ, μόλις ἡμεῖς ἐπεριποιήθημεν τὴν Φι-
 ληδονίαν, τὸν καλῶπισμὸν καὶ τὴν πολυκτημο-
 σύνην, δίδοντες μίαν ἀπεριόριστον ὑπόληψιν εἰς τὰς

Ταυτεῦθεν τοῖσιν προϊόντες εἰς τὸ πρόσθεν τῶ χρημα-
 τίζεσθαι, ὅσῳ ἂν τῷτο τιμώτερον ἡγῶνται, τοσάτω
 ἀρετὴν ἀτιμότεραν. Ἡ ἔχ' ἔτω πλάτε ἀρετὴ διέστηκεν,
 ὥσπερ ἐν πλάσιγγι ζυγῶ κειμένη, ἐκωτέρω αἰεὶ εἰς τὸναν-
 τίου φέποντος;... τιμωμένω δὲ πλάτε ἐν πόλει καὶ τῶν
 πλοσίων, ἀτιμότερα ἀρετὴ τε καὶ οἱ ἀγαθοί.... Ἀσκει-
 ται δὲ τὸ αἰεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζομε-
 νον.... Ἀντὶ δὲ Φιλοκείνων καὶ Φιλοτίμων ἀνδρῶν,
 Φιλοχρηματισαὶ καὶ Φιλοχρήματοι τελευτῶντες ἐγέ-
 γοντο, καὶ τὸν μὲν πλόσιον ἐπαινεῖσι τε καὶ θαυμάζουσι,
 καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς ἄγουσι, τὴν δὲ πένητα ἀτιμάζουσι,

τὰ μέγιστα πλυσθύντας, ἐν τῷ ἅμα καὶ ἐπαιδεύ-
 θημεν. ἐπειδὴ καὶ ἐσοχάσθημεν ὅτι, αἱ τερπνότη-
 τες, ἡ μεγαλοπρέπεια, ἡ πολυτέλεια καὶ τὰ
 πλῆστη, ἐπέχουσι τόπον προτερημάτων καὶ τίτλων,
 παραχωρῶντων τὸ ἀξίωμα τῷ ἄρχειν. Τίς ἂν Δη-
 μοκρατία δύναίτο νὰ ἀντιτείνῃ εἰς ἐκείνας τὰς
 ἀξιοκαταφρονήτους ἀνθρώπους, τὰς διαδεχθέντας
 τὸν Περικλῆν; καὶ πῶς ἂν οἱ τοῖστοι ἤθελον
 μεριμνῶσι περὶ τῆς εὐημερίας τῷ κοινῷ, ἀφ' ἧ
 τὸ Φιλήθονον αὐτῶν, ἡ μωρία, ἡ Φιλοχρηματία
 καὶ τὰ λ. π., δὲν ἀπέβλεπον εἰς τὴν φροντίδα
 τῆς ἐνεμπιστευθείσης εἰς αὐτὰς ἐπιστάσις, ἀλλὰ
 μᾶλλον πῶς εὐκολοτέρως τὰ πάθη αὐτῶν νὰ εὐ-
 χαρισῶσι, μὴ συσελλόμενοι, μὴδὲ φοβόμενοι τὴν κα-
 τάρκισιν τῷ λαῷ, τῷ βεβυσθισμένῳ εἰς τὰ ἐλατ-
 τώματα, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. καὶ ὅπῃ εἰς και-
 ρὸν δεινῶν τινῶν περιστάσεων καὶ θορύβων τῆς
 πατρίδος, ἐφρόντιζον πῶς νὰ τυφλῶσι καὶ νὰ
 ἀπατῶσι τὰς θεατὰς, ἢ μὴν ἀλλὰ καὶ διοικῶν-
 τες ἔτω μετὰ δόλῳ καὶ ἀίχροκερδῶς, ἐπιμελῶντο
 πῶς νὰ κάμωσι καὶ τὰς νόμους συγκαταβατικὰς,

πρὸς ἀνταπόκρισιν τῶν ἑαυτῶν ὀφείλων· ἐν δὲ
τῇ μεταξὺ τήτῳ, καὶ διὰ τινος ὑπελότητος ἐδεί-
κνυσεν τέλος πάντων πρὸς τινὰς τῶν ἐναρτίων
πολιτῶν μίαν ἢ δύο πράξεις τιμίας, πρὸς ἐπί-
δειξιν εἰς τὰς θεατάς, διὰ τὰ διάγωσιν ὑπὸ τὸ
κάλυμμα μιᾶς ἔτῳ ἡρπαγμένης καλῆς ὑπολή-
ψεως, ἀκατακρίτως ἄδικοι.

Ἐν θυμῷ ὡς Ἀριεῖα, τὸ, ὅτι ἡ πολιτικὴ δὲν
δύναται χωρὶς κινδύνου καὶ ἀμελήσει τὴν μικρο-
τέραν ἀρετήν. ὑποθετόν ἐστι, οἱ νόμοι οἱ πλησιέ-
στεροι εἰς τὴν φύσιν, καὶ συντένοντες εἰς τὴν εὐ-
τυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐπικρατειῶν, εἰσὶν οἱ
μεριμνῶντες μετὰ ἀκριθείας περὶ τῶ καλλωπισμῶ
τῶν ἡθῶν. ἐγὼ ὅμως ὁμολογῶ τὸν ἑαυτόν μου,
ὅτι δὲν καταλαμβάνω τὶ ἐννοῶσι, ἢ τὶ σοχάζον-
ται οἱ Σοφισταὶ ἡμῶν, ὁμιλῶντες περὶ καλῆς ἢ
κακῆς διοικήσεως, ὅταν αὐτοὶ διὰ τέγων τῶν λό-
γων δὲν ἐννοῶσι τὸ ὅλημα τῆς πολιτικῆς εὐταξίας,
μᾶλλον ἢ ἥττον, εἰς τὸ ἰὰ καταδαμάξῃ τὰ πάθη
τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν πολιτῶν, ἀποκατασταῖν
τὴν ἰσχὺν τῶν νόμων, μᾶλλον ἢ ἥττον ἀσφαλῆ.

*Ηκασα πολλὰκις τῷ Πλάτῳ, κρίνοντας
περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, καὶ κατηγοροῦντος
τὴν μοναρχίαν, (*) τὴν ἀριστοκρατίαν, καὶ τὴν
εὐκρινῇ διοίκησιν τῷ δήμῳ. ποτὲ, ἔλεγεν αὐτὸς,
ὑπὸ τοιούτων διοικήσεων, ἐν αἷς τὰ πάθη εὐρί-
σκουσι σάδιον ἐλεύθερον, οἱ νόμοι δὲ εἶναι ἀσφα-
λεῖς. ἐφοβεῖτο τὸν ἡγεμόνα, τὸν ἔχοντα ἰσχὺν νὰ
ᾔῃαι ὁ ἴδιος καὶ νομοθέτης, καὶ κριτὴς τῶν ἰδίων
αὐτῷ νόμων· ἐμίσει τὴν ἀλαζονείαν καὶ πλεονε-
ξίαν τῶν ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ προεδρευόντων, οἱ
τινες ὑπολαμβάνοντες τὰ πάντα αὐτοῖς ὑποτε-
ταγμένα, θυσιάζουσιν ἀσυνειδότως τὸ κοινὸν δι-
καίωμα, ὠφελῶντες ἑαυτοὺς· ἐκπλήττετο τὴν
εὐκρινῇ Δημοκρατίαν πτοούμενος τὴν Φιλαυτίαν

(*) Πλάτ. Νομ. βιβλ. 4. *Οὕτως γὰρ, ὡς ἄριστοι, πολιτειῶν
μετέχετε, ἅς δὲ ὀνομάκαμεν νῦν, Ἀριστοκρατίαν, Δη-
μοκρατίαν καὶ Μοναρχίαν) καὶ εἰσὶ πολιτεῖαι, πόλεων
δὲ οἰκίσεις, δεσποζομένων τε καὶ δελευσῶν μέρεσιν
ἑαυτῶν τιτὶ. Πρὸς τούτοις ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ βιβλ. 8.
λέγει. Τέτων γὰρ δὴ πολιτεῖα μὲν, ἐδεμῖα, ἐκσιωτῆται
δὲ πᾶσαι λέγουσι· ἂν ὁρθότατα. Ἐκόντων γὰρ ἐκῶσα
ἐδεμῖα, ἀλλ' ἀκόντων ἐκῶσα ἄρχει σὺν αἰεί τινι εἰς.

τῷ δήμῳ, τῷ πάντοτε τυφλῷ, καὶ εἰς τὰς ὁρέ-
ξεις πάντοτε ἀκαθέκτε, ὥς ὅτι ἐκείνο ὅπῃ σή-
μερον μετ' ἐνθουσιασμῷ ἐναγκαλίζεται, αὖριον
μετ' ὀργῆς ἀποβάλλει.

Τῷτος ὁ μέγας ἀνὴρ, ἔλεγεν ὁ Φωκίων, ἤθε-
λεν ὅπῃ διὰ μιᾶς εὐαρμόσας ἐπισυνάψως πασῶν
τέτων τῶν διοικήσεων, ἡ δημόσιος ἐξουσία νὰ με-
ρίζηται εἰς διάφορα ἀρμόδια μέρη, ἵκανὰ νὰ κρα-
τῶσι τὴν ἰσοσαθμίαν, καὶ νὰ μετριάζωνται ἀμοι-
βαίως. πλὴν καὶ εἰς αὐτὸ μόνον, ἀγαπητέμῃ Ἀ-
ριστεία, δὲν ἔμενεν εὐχαριστημένος. Αὐτὸς, ὁ τῷ
Σωκράτης μαθητῆς, ἐγνώριζε κάλλιστα τὴς ἀν-
θρώπου, καὶ διὰ τῷτο ἔλεγεν, ὅτι ἡ διοίκησις
εἰ καὶ πανταχόθεν ἤθελεν ἔχει τὰ μέρη αὐ-
τῆς μετὰ μεγίστης φρονήσεως ἠνωμένα, ἀδύνα-
τον νὰ βασαχθῇ χωρὶς τῆς συνδρομῆς τῶν δικαιο-
κῶν ἡθῶν. Ἀνάγνωσον τὴν Δημοκρατίαν αὐτῆς
καὶ θέλεις ἰδεῖς, μετὰ πόσης ἐργηγόρου προσοχῆς
πάχει αὐτὸς νὰ γινῇ κύριος τῶν παθῶν, καὶ εἰς
ποίαν αὐξηρὰν τάξιν ὑποβάλλει τὴν ἀρετὴν, ἵσως
ὁ Πλάτων ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς φρονήσεως, πλὴν

καὶ αὐτὴ ἡ περιττὴ προφύλαξις αὐτῆς ἀποδει-
κνύει, πόσον αὐτὲς ἐνόμιζε τὰ ἥδη ἀναγκαῖα, διὰ
τὴν διατήρησιν τῆς διοικήσεως.

Καὶ τῷ ὄντι, τὸ τὸ ὄφελος, καὶ ἡθέλει δώσῃ
τις τὴν πλεον σοφὴν νομοθεσίαν εἰς ἀνθρώπους
διεφθαρμένους, ὅταν δι' αὐτῆς δὲν ἡθέλεν εὐδο-
κιμήσῃ νὰ διορθώσῃ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν. Ἡ
Λακεδαίμων ἐξεληθῆσα τῶν χειρῶν τῆ Λυκάρου,
ἐδιοικεῖτο κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆ Πλάτωνος.
οἱ δύο βασιλεῖς, οἱ γεγεσιασαὶ, καὶ ὁ δῆμος, ἐπι-
λαβόντες ἕκαστος μίαν διαφορετικὴν ἐξουσίαν, ἐ-
χημάτιζον ἐν σύνθετον νομοδοτικὸν ἔργον, ἀμοι-
βαίως παρ' ἀλλήλων σεβόμενον, καὶ ἐνεργεμένων
διὰ τῆς ἀλληλοδιαδόχου παρ' αὐτῶν ἐπισκέψεως.
Ἀλλ' ὅμως ὅσον ἀξιέπαινοι καὶ αὐτοὶ ἦσαν αἱ ἀνὰ
λογίαι τῆς τοιαύτης διοικήσεως, μ' ὅλον τῆτο αἰ-
μυτικαὶ συνωμοσίαι, τὰ ἀπ' ἀλλήλων ἀποσπάσμα-
τα, αἱ ταραχαὶ καὶ ἀταξίαι, αἱ τὰς λοιπὰς
πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀνατρέψασαι, τόσον μόνον
ἐξάθισαν μεμακρυσμέναι ἀπὸ τῆς Σπάρτης, ὅσον
καιρὸν προσεῖχον νὰ ἐκπληρῶσιν αὐτῇ τῆς

νόμους τῆς Λυκέρους, τὰς περὶ τῶν ἡθῶν.

Ἐπειδὴν δ' ὁ Λύσανδρος εἰσέφερε εἰς τὴν πατρίδα αὐτῆς τὰ λάφυρα, καὶ τὰς φόβους τῶν νικηθέντων, ἀμέσως ἀνεβλάσθησε καὶ ὁ σπόρος τῆς Φιλοκερδείας, ὅπως τότε ἐκεῖ ἀγνώριστος. Ἡ Φιλοκτημοσύνη καὶ ὁ πλῆθος, ἀνεπαιδῆτως ἐπροχώρησαν εἰς τὰς δικίας τῶν Λακεδαιμόνων. Ἡ ἀπλότης τῶν προπατόρων αὐτῶν, εὐθὺς ὑπερήδη τὴν τερπνότητα αὐτῆς, καὶ ἔγινε διὰ αὐτὰς δυσγένεια. ἔδεποτε ἐν ἐλάττωμα, συνοδευμένον ὑπὸ πολλῶν ἐτέρων, μόνον δὲν εἰσέρχεται εἰς μίαν ἐπικράτειαν. Αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ προτερήματα βαθυμῆδον, πολλῶν πλείων χάνουσι τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, παρὰ ὅπως τὰ πλῆθη ἀποκτῶσιν αὐτήν. Καθόσον οἱ Σπαρτιάται ἐκαταγίνοντο νὰ ἐντρυφῶσιν εἰς τὰ πλῆθη, τόσον περισσότερον καὶ ἐπείθοντο, ὅτι αὐτὰ δύνανται νὰ ἐπέχῃσι τὸν τόπον τῶν φυσικῶν προτερημάτων. Ἐκτοτε καὶ αὐτὰ ἤρχησαν νὰ ἔλκωσι τὴν ὑπόληψιν πρὸς τὰς αὐτὰ ἔχοντας. Ἡ δὲ πτωχεία τέως κατεφρονήθη, καὶ οἱ Σπαρτιάται ἀρξάμενοι νὰ με-

ῥιμνώσι περὶ τῆς πλῆτς, ἐνηχολῶντο μόνον εἰς ταῖς οἰκιακὰς αὐτῶν ὑποθέσεις, μηδὲν φροντίζοντες περὶ τῆς ὠφελείας τῆς Δημοκρατίας· ἔκτοτε ἔν καὶ τὰ πάθη ἐνιχυθέντα, ἐνώθρευσαν τὴν διοίκησιν, καὶ ἐπειδὴ ἀφρόνως ἄφησαν αὐτὰ νὰ ἐκδραστήσῃσι, δὲν ἐσάθη πλέον δυνατὸν νὰ ἐξεθνηθῶσι.

Οἱ πλῆστοι θορυβέμενοι ὑπὸ τῆς φόβς, μήποτε γυμνώσωσιν αὐτὰς τῶν ὑπαρχόντων, ἐσασίασαν κατὰ τῆς διαμερισμῆς τῆς παρὰ τῆς Λυκέρως ζηριχθείσης ἐξουσίας, θέλοντες νὰ γινῶσιν αὐτοὶ πληρεξέστοι, διὰ νὰ ἦναι εἰς κατάστασιν νὰ διαυθεντεύωσι τὰ πλῆτῃ αὐτῶν. Οἱ δὲ λαὸς ἄλλοτε μὲν ἔρπων, ἄλλοτε δὲ αὐθαδιάζων, δὲν εἶχον ἄλλην ὑπεράσπισιν, εἰμὴ τὴν τῶν Ἐφόρων· ἐς μάτην ἤθελεν ἦναι τὴν σήμερον ὁ κόπος, εἰς τὸ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἀταξίας τῆς Λακεδαίμονος διὰ τῆς ἀνακαλέσεως τῶν νόμων, τῶν ποτὲ ζηριζόντων τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας τῶν Βασιλέων, τῆς Γερσίας καὶ τῆς Δήμς. Τὶ θέλει χρησιμεύσῃσι πλέον οἱ παρὰ τῶν δημοσίων ἡθῶν κα-

παφρονηθέντες νόμοι, εἰς τὰς ὁποῖας ἡ φιλοτιμία
 καὶ ἡ φιλαργυρία δὲν ὑποτάσσονται; αὐτοὶ ἐκ
 τῶν ἐλαττωμάτων ἤδη ἐκνευρώθησαν, μόνη καὶ
 μόνου ἡ περιποιητικὴ ἐπισροφὴ πρὸς τὴν ἀρετὴν,
 δοῦνται πάλιν αὐτὰς γὰρ ἐνισχύσει, Ἄν ἀγαπη-
 τέρως Ἀριεῖα, δὲν ταχύνωσι διὰ τῆς ἐγκρατείας
 καὶ μετριότητος τὴν διόρθωσιν, καὶ ὑποσύριξι-
 σθε^ς λοιπὲς τῆς διοικήσεως, τῇ ὑπὸ τῶν παθῶν
 κλονεμένῃ, ἔσο βέβαιος, ὅτι τῆτοι οἱ Βασιλεῖς,
 τῆτοι οἱ Γερουσιασαὶ καὶ τῆτοι οἱ Ἐφοροὶ, οἱ ἄλ-
 λοτε τοσῶτον γενναίως, τοσῶτον φρονίμως, καὶ
 τοσῶτον μεγαλοψύχως χρώμενοι τὴν ἐξουσίαν αὐ-
 τῶν, θέλουσιν ἀπορρίψει ἐν τάχει ἐκείνην τὴν
 μετριοφροσύνην, τὴν ὁποῖαν ἔτι καὶ νῦν προσποιεῖ-
 ται ἐναντίον τῆς θελήσεως αὐτῶν, καὶ θέλουσι
 παύσαι ἀπὸ τῆς καὶ ἦναι κριταὶ, ἀποδιδόντες
 εἰς τὸ γὰρ ἀποκαταπαθεῖν τύραννοι μιᾶς δημο-
 κρατίας κατασπαραττομένης ὑπὸ τῶν ἐσωτερικῶν
 καὶ ἀσυμφωνιῶν, ἕως ὅς τέλος πάντων γὰρ γινῇ
 λάφυρον ἐξωτερικῆς τοῦ ἐχθροῦ.

Θέλεις, ἀγαπητέ μου Ἀριεΐα, ἠκολέσθῃ ὁ Φωκίων, δεύτερον παράδειγμα, ἀποδεικνύον τὸ πόσον ἰχύουσι τὰ ἥθη; μεταφέρθητι εἰς τὴν Ἀιγύπτου, καὶ θέλεις ἰδεῖς ὅτι, ἂν διὰ τὴν πρὸς αὐτὰ ἀμέλειαν τῶν Λακεδαιμόνων, τὸ σοφὸν περὶ διοικήσεως σύστημα τῷ Λυκέρῳ ἔμενεν ἀργόν, πλὴν ἢ ποτὲ ἰερὰ αὐτῶν αὐστηρότης, τὴς καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν δεσποτισμὸν πεπτωκότας, ἐτήρει ἐν σώφρονι διαγωγῇ.

Οἱ Βασιλεῖς τῆς Ἀιγύπτου, ὑπεράνω ἑαυτῶν εἶχον μόνον τὴς Θεῶς, κατὰ τινα δὲ τρόπον, καὶ μετ' αὐτῶν ἐμοίραζον τὴν παρὰ τῶν ὑπηκόων λατρείαν. οἱ ὅρισμοί αὐτῶν ἐκπληρῶντο, ὡς ἕτεροι τόσοι νόμοι ἱεροὶ καὶ ἀπαράβατοι. τὸ πᾶν ὑπέκυπτεν ἔμπροσθεν τῷ Θρόνῳ αὐτῶν χωρὶς ἀντιλογίας. ὅσον τρομερὰ καὶ ἂν ἦτον μία τοιαύτη ἀπεριόριστος ἐξουσία εἰς χεῖρας ἑνὸς ἀνθρώπου, πλὴν οἱ Ἀιγύπτιοι εὐδελίαν θλίψιν δὲν ἐδοκίμαζον. ἐπεὶ καὶ παρ' αὐτοῖς ἐσέβοντο τὰ ἥθη, μεταδιδόμενα καὶ εἰς τὰς ἰδίους αὐτῶν Βασιλεῖς· ἡ Φιλαργυρία, ἡ ἀκηδία, ἡ ἀσωτία ἢ φι-

ληδονία εἰς αὐτὰς, τὰς ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἔχον-
 τας Μονάρχας, δὲν ἦσαν συγχωρημέναι· αὐτοὶ
 εἰς πᾶσαν σιγμὴν σχεδὸν τῆς ἡμέρας, ἔπρεπε νὰ
 καταγίνωνται εἰς οἶον δὴ τι ἔργον. εὐθὺς ὅπῃ ἐτε-
 λείωναν τὴν πρὸς τὰς Θεὰς Φυσίαν, ἐποίουν μελέ-
 την τινὰ ἐν τῷ ναῷ εἰς τὰς ἱερὰς βιβλας, εἰς αὐ-
 τὰς μόνον συγχωρημένην, καὶ ἐξερχόμενοι ἐκείθεν
 ἠκραζόντο τὰ παράπονα τῶν ἀτυχῶν, ἔκρινον
 τὰς διαφορὰς τῶν ὑπηκόων αὐτῶν, ἐσύνηνον συμ-
 βῆλιν, ἔπεμπον ὀρίσμους εἰς τὰς ἐπαρχίας, κω-
 λύοντας κατάχρησιν τινὰ, ἢ ζηρίζοντάς τι ὠφέ-
 λιμον. σχεδὸν ἕως καὶ αἱ ἄφενκται ἀνθρώπιναί
 ἀναπαύσεις, διὰ αὐτὰς περιεῖχοντο εἰς τὰς νό-
 μους. διὰ τὰ λαστρά, διὰ τὴν περιδιάδασιν, διὰ
 τὴν ἀνάπαυσιν, ἦσαν ὥραι διωρισμέναι. Ἡ Τρά-
 πεζα αὐτῶν ἐχημάτιζεν ἐν Φυσιασήριον ἀφιερο-
 μένον εἰς τὴν ἐγκράτειαν, ἐκεῖ ἐμετρεῖτο ὁ οἶνος,
 ποτὲ περισσότερον τῶν δύο φαγητῶν δὲν ἐτίθεν-
 το, καὶ πάντοτε τὰ ἴδια. τὸ ἔσωθεν καὶ ἔξω-
 θεν τῆ παλατίς, δὲν ἐπαράσαινεν ἐδεμίαν με-
 γαλοπρέπειαν, συμβάλλουσιν πρὸς καταφρόνησιν

τῆς κατασάσεως τῶν ὑπηκόων, ἥ πρὸς ὑψηλοφροσύνην τῶν ἐν αὐτῷ οἰκόντων. τέλος πάντων καὶ αὐτὸ τὸ ἐρωτικὸν πάθος, τὸ τοσῶτον παιδαριῶδες, ὀξύθυμον, τρυφερὸν, τὸ καὶ συχνάκις ἡμᾶς κυριεῦον, διὰ αὐτὰς ἦτον μία ἀπλή μετὰ τῆς κόπης ἀνάπαυσις. καθότι καὶ διὰ τῆς Βασιλεῖς, ἡ εἴσοδος καὶ ἔξοδος αὐτῶν εἰς τὴν κατοικίαν τῆς Βασιλείσεως, ἦτον παρὰ τῆ νόμῳ διωρισμένη.

Τοιῦτω τρόπῳ, οἱ Ἀιγύπτιοι ἐσύσαινον τὴν εὐημερίαν αὐτῶν, ἥ νὰ εἶπω ἔτι, ἡ γῆ τῆς Ἀιγύπτου ἐπερίκλειε μίαν πολυάριθμον πατριὰν, ἥς πατὴρ ἦν ὁ Μονάρχης· αὐτὸς πάντοτε ὡς Βασιλεὺς, δὲν εὐκαίρει νὰ φαίνεται ὡς ἄνθρωπος. Ἡ σαθερὰ περιοδικὴ τάξις τῆς ἐνασχολίας τῆ Βασιλείως, ἐξήσκει τὸ πνεῦμα αὐτῆ κανονικῶς, ἐμπεριλαμβάνουσα τὴν μέθοδον, ἣν ἡμεῖς συχνάκις χρώμεθα ἀνωφελῶς, διὰ νὰ κωλύωμεν τῆς κριτὰς νὰ μὴ καταχρῶνται τὴν παρ' ἡμῶν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτοῖς ἐξουσίαν. τὰ πάθη διὰ τὸν Μονάρχην ἦσαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς νενεκρομένα, ὥστε δὲν ἐδύνατο νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ θέλῃ τι

ἄλλο, εἰμὴ τὴν εὐημερίαν τῷ λαῷ· διὰ τῆτο καὶ
 ὀλίγον ἐφρόντιζον οἱ Ἀιγύπτιοι περὶ ταύτης τῆς
 ἐλευθερίας, ἥς ἡμεῖς ἡμεῖς τοσῶτον ζηλωταί.
 Οἱ νόμοι ὅντες πάντοτε δίκαιοι, καὶ ἀμετάτρε-
 πτοι περὶ ἐκάστης ψάσεως ἀνθρώπων, ἡγαπῶντο
 καὶ ἐσέβοντο ὁμοίως παρὰ πασῶν τῶν ἐν τῇ ἐπι-
 κρατείᾳ τάξεων, ὥς τοιούτῳ τρόπῳ καὶ ὑπὸ τῷ
 δεσποτισμῷ, τὰ καλὰ ἥθη ἀπεκατέβαινον τὴν
 Ἀιγυπτὸν εὐτυχῇ, καὶ οἱ ἡμέτεροι παλαιοὶ φι-
 λόσοφοι ἀπέβλεπον εἰς αὐτὴν, ὡς εἰς τροφὸν τῆς
 σοφίας.

Χορτασμὸν δὲν ἔχω, ἐκράξεν ὁ Ἀριστείας,
 εἰς τὸ νὰ ἀκέω τὰς λόγους σε ὦ Φωκίων. γροῖ-
 κῶ τὸν ἐαυτόν μου ἡσπασμένον ὑπὸ τῆς ἰχυρᾶς
 πειθῆς τῶν ἀποδεικτικῶν δικαιολογημάτων σε.
 ἀληθῶς ἡ πολιτικὴ, ἡ καταστάνουσα ταῖς κοινό-
 τητας εὐτυχῆς καὶ ἀνθηρᾶς, μολύνεται, ὅταν
 αὐτὸ τὸ ὄνομα δίδεται εἰς τῆτο τὸ μικρὸν, καὶ
 πάντοτε ἀδέξαιον ἐξασκητήριον τῆς πανουργίας,
 τῆς ὑποκρίσεως καὶ τῆς ἀπάτης, τὸ ὅποιον ἐγὼ
 ἐπελάμβανον ὡς μεγάλην τινὰ μέθοδον. αὐτὸ

δὲ εἰδέν ἄλλο ἔστιν, εἰμὴ ἐφεύρεμα τινῶν ἀμαθῶν, μὴ δυναμένων νὰ ὑψώσωσι περισσότερον τὰς ἐαυτῶν εἰδέας, ἢ τινῶν κακοβέλων πολιτῶν, ἀποβλεπόντων εἰς τὰς τῆς Δημοκρατίας ὑποθέσεις, ἔχι διὰ ἄλλο, εἰμὴ πῶς νὰ αἰχροκερδήσωσι, καὶ νὰ εὐχαριστήσωσι τὴν ἐαυτῶν Φιλοτιμίαν καὶ Φιλοκέρδειαν. ἀληθῶς τὰ ἥθη εἰσὶν ἡ βάσις τῶν νόμων, καὶ χωρὶς τῆς βοηθείας τῶν ἡθῶν, ὁ νομοθέτης πάντοτε ἐγείρει μίαν ὀικοδομὴν κλονεμένην, καὶ ἔτοιμον νὰ κρημνισθῇ.

Σὲ βεβαιῶ ὅμως, ὦ Φωκίων, ἠκολούθει ὁ Ἀριστείας νὰ λέγῃ μετὰ τινος ἰχνοφωνίας, ἔχων σκυπτὴν τὴν κεφαλὴν, ὅτι καθ' ἣν στιγμήν προχωρῶ εἰς τὰς ἀναντιρρήτους ἀποδείξεις σε, αἱ παλαιαί μὲ προλήψεις φαίνεται καὶ εἰσισιάζουσι κατὰ τῆς λογικῆς μὲ. Ἡ Ἀιγυπτὸς εἶπες, ἔσα ἄλλοτε ἐνάρετος ἡτύχει, καὶ ἡ Λακεδαιμόνων δὲν ὑπερήθη τὴν εὐημερίαν αὐτῆς πρὶν, παρὰ ἀφ' ἧς ἡμέλης τὰ ἐαυτῆς ἥθη. ἀληθῶς ἡ σοφία τῆς δημοβργῆς τῆς φύσεως ἠυδόκησεν, ὅπῃ ἡμὲν εὐημερία νὰ ᾔηται ἀνταμοιβὴ τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ συμφορὰ

σύντροφος τῶν ἐλαττωμάτων· τοιαύτη εἶναι ἡ
 τάξις, ἡ πλέον συνηθισμένη. αὐτοὶ ὅμως οἱ γε-
 νικοὶ νόμοι, ἄρα δὲν ἐπιδέχονται ποτὲ καὶ τινα
 ἐξαίρεσιν; ἂν τις αὐθαδῶς προχωρῶν εἰς αὐτὰς
 ἤθελε κάμῃ ἐξαίρεσιν τινὰ, ἐλαττῆται τὶ ἐξ αὐ-
 τῶν; δὲν ἐφάνησαν ἄρα ἄλλοτε ἐπικρατεῖαι νὰ
 ὑψωθῶσιν ἐξ ἀδικιῶν, καὶ νὰ ἀνθήσωσι διὰ τοις-
 των μέσων, τὰ ὅποια ἡ ἡθικὴ δὲν ἐπιδέχεται;
 τίνα ἀρετὴν ἔχουσιν οἱ Πέρσαι, οἱ ὀλοκλήρως τῆς
 Ἀσσίας δεσπόζοντες; ἐγὼ βλέπω τὸν Φίλιππον,
 μηδαμῶς κατὰ τὰς ἀρετὰς ὑπερέχοντα ἡμᾶς
 τὰς ὀλιθαίνοντας, πανταχῶς ἐπιτυγχάνοντα.
 Βλέπω καθημερινῶς καὶ οἱ ἀπατεῶνες διὰ τῆς
 ἀερίητοποιίας καὶ ἀπανθρωπίας, ὑσερῶσι τὰς κα-
 λὰς ἀνθρώπους τῆς ἀνταμοιβῆς, ὅπῃ τὸ δίκαιον
 ἀπαιτῆσεν εἰς τέτρες νὰ δοθῇ· διατὶ λοιπὸν νὰ
 μὴ δύνωνται αἱ ἐπικρατεῖαι, διὰ τῶν τοιούτων
 μέσων νὰ ὠφελῶνται ὡσαύτως; ἡμεῖς εἶδομεν τυ-
 ράννους οἰκειοποιηθέντας ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν τὴν
 ὑπερτάτην ἐξουσίαν, καὶ ἀγαλλομένους ἐπὶ ταῖς
 αἰρπαγαῖς αὐτῶν, καὶ θανόντας ἡσυχῶς ἐπὶ τῆς

κλίνης αὐτῶν. Ὁ δὲ Σωκράτης ἐξ ἐναντίας, χωρὶς ποτὲ νὰ λάβῃ ἀρχῆς τινὸς βαθμὸν, ὑπέπεσεν εἰς κριτὰς, καταδικάσαντας αὐτὸν πιεῖν τὸ κώνειον. Ἐ! Φωκίων, Φωκίων! τίνα σκανδαλώδη θεάματα ἐνίστε δὲν βλέπομεν εἰς τὴν περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας ἰσορίαν τῶν ἀνθρώπων!

Πρόδες προσοχὴν, ἀγαπητέμῃς Ἀριεΐα, τῷ ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, ἐδὼ φαίνεται ὅτι ἐχὶ τὸ λογικόν, ἀλλὰ τὰ πάθησες ὁμιλᾷς· ἐπειδὴ καὶ τὴν εὐτυχίαν, ὅπως σὺ θέλεις νὰ ᾔῃαι ἢ ἀνταμοιβὴ τῆς ἀρετῆς, δὲν παύεις νὰ τὴν συμπλέκῃς σὺν τοῖς ἀξιώμασι, σὺν τῷ πλῆτῳ, σὺν τῇ δόξῃ καὶ ἐξουσίᾳ. ἀλλ' ὅμως ὅλα αὐτὰ, ἐδὲν ἄλλο δύνανται νὰ προξενήσωσιν, εἰμὴ πρόσκαιρόν τινα εὐχαρίστησιν, κατὰ μίμησιν τῶν ἀπατηλῶν ἀρεσκευμάτων τῆς ἐταίρας. αἱ δὲ πρόσκαιραι ἡδοναὶ εὐτυχίαν δὲν συζαίνουσι.

Λέγεις, ὅτι βλέπεις πάντοτε εὐτελεῖς ἀνθρώπους, καὶ φθάνουσιν εἰς τὰς πρώτας βαθμοὺς τῆς διοικήσεως· ἐσο ὅμως βέβαιος, ὅτι οἱ τοιοῦτοι βαθ-

μοὶ εἰσὶν ἐν προτέρημα, ἀνῆκον εἰς μόνον τὸν κα-
 λῆς διαγωγῆς ἄνθρωπον, τὰν ἀφιερῶσαντα ἑαυ-
 τὸν τῇ πατρίδι, καὶ ἱκανὸν ὄντα εὐδαίμονα αὐ-
 τὸν ἀναδεῖξαι, ἢ τελάχιστον παντοίῳ τρόπῳ εἰς
 τῷτο προσπαθήσαντα. Ἡ εὐτυχία ἐνὸς ἐκάστω
 κατὰ μέρος, ἔστιν ἡ ἀνάπαυσις τῆς ψυχῆς. ἡ
 τοιαύτη δὲ ἀνάπαυσις προέρχεται ἐκ τῆς ἀποδε-
 δεγμένης κατὰ κανόνας χρηστοῦ διαγωγῆς.
 αἱ δὲ οἱ τύραννοι ἔστω οἱ φιλόδοξοι, ὧν τὴν εὐτυ-
 χίαν θαυμάζει τὸ πλῆθος, σέβουσι κρυφίως, πιε-
 ζόμενοι ὑπὸ τῆς βάρους τῆς διοικήσεως, καὶ δειλιῶν-
 τες ἀναιδῆτως νὰ ἀπορρίψωσιν αὐτήν, εἰ δυνα-
 τὸν ἦν νὰ ἐβλεπες τὴν καρδίαν αὐτῶν, πῶς κα-
 θεκάσῃν εἰγμὴν σπαράττεται ὑπὸ τῆς φόβου,
 ὑπὸ τῆς φθόνου, ὑπὸ τῆς μίσους, ὑπὸ τῆς φιλαργυ-
 ρίας καὶ ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως. μὴ σὲ σκανδα-
 λίσῃ, ἀγαπητέ μου Ἀριστία, παντάπασις ἡ τοι-
 αύτη κατ' ἐπιφάνειαν εὐτυχία, ἡ πάντοτε ἐν
 αἰορίαις ἐπισηριζομένη. Ἡ ὑψωσις τῶν τοιούτων
 ποταπῶν, γνωμένη τοῖς ἰδίοις αὐτοῖς παιδεία,
 τοῖς δὲ ὑψώσασιν αὐτοὺς, καὶ διοικεμένοις ὑπ'

αὐτῶν, ὅγκος, εἶναι μία σαφὴς ἀπόδειξις, ὅτι ἡ εὐτυχία μετὰ μόνης τῆς ἀρετῆς συμπεριοδεύει.

Ἐμνήθης τῷ Σωκράτῃ. πλὴν τὸ ποτήριον τῷ κωνείῃς, τὸ ὅποσον θέλει εἶναι ὄνειδος αἰώνιον τῶν προπατόρων ἡμῶν, εἰδ' ὅλως ἐτάραξε τὴν ψυχὴν αὐτῷ. Ὅι ἐπίβουλοι αὐτῷ διασάζοντες, ἠγωνίζοντο εἰς τὰς διαβουλάς αὐτῶν, ὁ δὲ ἐν τῇ ἀσώ-
τητι αὐτῷ ἔμενε σταθερὸς· διὸ ἔτε πρόσκλαυσιν, ἔτε μεσιτείαν τινὰ ἐμεταχειρίσθη, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὴν προβληθεῖσαν αὐτῷ διὰ τῆς Φυγῆς σωτηρίαν, περὶ τῷ ἐκφυγεῖν τὸ μῖσος τῶν ἐχθρῶν αὐτῷ, ἀπέρριψε. ποίαν λοιπὸν ὑποψίαν δύναται τις νὰ λάβῃ, ὅτι ἐτάραττεν αὐτὸν ἡ μέλλουσα ἀπόφασις; ὁ Σωκράτης ἐν τῷ διαστήματι τῶν παρελθουσῶν τριάκοντα ἡμερῶν, μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς κατ' αὐτῷ ἀποφύσεως, καὶ μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας, ἡσυχῶ τῷ πνεύματι ἐδίδασκε τὰς μαθητὰς αὐτῷ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, καὶ τὸν ἀνεξάληπτον σύνδεσμον τῆς εὐτυχίας μετὰ τῆς ἀρετῆς. Ὅι πλέον ὀξυδορκεῖς ὀφθαλμοί, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ξανοίξωσιν ἐν αὐτῷ ὅλο-

τελῶς, παραμικράν τινα ἐπιδεικτικὴν προσπόη-
 σιν ἡσυχίας, ἢ ὑποψίαν, ὅτι ἡ φυλακὴ καὶ ὁ
 θάνατος ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τῆς διδασκαλίας
 αὐτῆς. αὐτὸς ἐβλεπε τὸν θάνατον, ὡς ἡμεῖς τὴν
 δύσιν τῆς ἡλίας, καὶ τὴν πλησίασιν τῆς ὕπνου. Ἐυ-
 χαρίσει τὰς Θεὸς ὅπῃ τῷ ἐξαπέσειλον τοιοῦτον
 τέλος, φειδόμενοι τῆς ἀδυναμίας τῶν γηρατίων
 αὐτῆς, καὶ τῆς δυσχερεῆς καὶ θλιβεραῆς ὥρας τῆς
 ἀγῶνος, Ἐνεκα τούτου αἱ Ἀθηναῖαι ἐσάθηνσαν δυ-
 συχεῖς. καὶ ποῖς εἶδὲς δυσυχίας δὲν δύναταί τις
 νὰ προειπῇ εἰς μίαν πόλιν τοσῶτον τυφλὴν, το-
 σῶτον διεφθαρμένην, καὶ τοσῶτον αὐθαδῶς κα-
 ταδικάσασαν τὴν ἀρετὴν τῆς Σωκράτους.

Περὶ δὲ τῶν Βασιλειῶν, ἐγὼ εἰμὶ σύμφωνος
 μετὰ σοῦ, ἔλεγεν ὁ Φωκίων. ὅτι χηματίζονται
 μεγάλοι ἐπικρατεῖαι καὶ διὰ τῶν τρόπων, τὰς
 ὁποῖς ἡ ἡθικὴ δὲν ἐπιδέχεται. Πλὴν ἀποκρί-
 θητί μοι· αἱ τοιαῦται Ἐπικρατεῖαι, ἀγκαλὰ ἀδι-
 κοι, Φιλότιμοι καὶ αἰσυνείδητοι, ἐφάνησαν ἄρα ὀ-
 λιγότερον παραδεδομένοι εἰς τὰς ἡδονὰς, εἰς τὴν
 ἀμεριμνίαν καὶ εἰς τὴν φιλοκέρδειαν; παρὰ ὃ

ὑπ' αὐτῶν τελῶν λαὸς; ἦσαν περισσότε^{ρη} ἐξη-
σκημέναι εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ στρατιωτικὴν
μνασιν; δὲν εἶχον ἄρα ὀλιγοτέραν ἀδιαφορί-
αν πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ περισσοτέραν ἀγάπην πρὸς
τὴν δόξαν; ἡμεῖς δὲν φοβόμεθα τὸν Φίλιππον
διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ διατὶ
ἡμεῖς ἡμεῖς ἔτι πολὺ περισσότερον ἔλλειπέις αὐ-
τῶν, καὶ τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν συνεργῶσιν αὐτῷ,
εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλλῃ ἐφ' ἡμᾶς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ. Ἡ
φιλοτιμία, ἡ ἀδικία, ἡ πανουργία καὶ ἡ βία, δύ-
νανται ἀναμφιβόλως νὰ σχηματίσωσι μεγάλας Βα-
σιλείας. αὐτὸ ὅμως προέρχεται ἐκ τῆς, ἐπειδὴ
τὰ τοιαῦτα ἐλαττώματα, κατιχύουσιν ἕτερα ὁ-
μοια, πλὴν καὶ τίς ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς τοιαύτης
δυνασικῆς ἀρπαγῆς; δύναται αὐτὴ νὰ κάμῃ εὐ-
τυχὴ μίαν ἐπικράτειαν, ἐν καιρῷ ὅπῃ αὐτὴ ἡ
ἰδία δὲν δύναται νὰ ἔχῃ θεμέλια σταθερά.

Ἡ πολιτικὴ, ἐν τῷ ἀπατάσθαι αὐτὴν ὑπὸ
προσκαίρῳ τινὸς εὐτυχίας, συνοδευμένης πάντοτε
ὑπὸ δυσυχίων θλιβεροτάτων, ὀφείλει ἄρα νὰ θυ-
σιάσῃ τὸ μέλλον, διὰ μόνην τὴν παρῶσαν εὐγυίαν; σὺ

ἀγαπητὸς μὲν Ἀριστεύς, ἂν ἀγαπᾷς τὴν πατρί-
 δασιν, εἴτε οἱ Θεοὶ νὰ σὲ διαφυλάξωσιν, ἀπὸ τῆς
 νῆς ἐπιθυμήσης αὐτῇ. εὐημερίν, φέρονσαν αὐτὴν
 εἰς κρημνισμόν καὶ ὅλεθρον! Ἡμεῖς διὰ νὰ ἀρ-
 πάξωμεν καὶ μόνον τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἑλλάδος,
 εὐρυσκόμεθα τὴν σήμερον μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν
 εἰς ἀκμὴν, νὰ ὑπερηθῶμεν τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν.
 Ἡ μετριοφροσύνη τῶν πόλεων ἡμῶν, ἄλλοτε ἔ-
 βαλλεν αὐτάς εἰς κατὰσιν νὰ διώξωσι τὸν Ξέρ-
 ξην, τὴν σήμερον δὲ ἡ Φιλοτιμία τῶν αὐτῶν,
 ὑποβάλλει αὐτάς εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς Φιλίππου.
 αἱ μεγάλαι ἐπικρατεῖαι, καὶ τὰ μεγάλα πλέστη,
 μὴ ὅλον ὅπῃ οἱ ῥήτορες ἡμῶν τὸ βεβαιῶσι, ποτὲ
 εὐερίαν ὠφέλειαν δὲν προξενῶσιν, ἔτε εἰς τὴν
 εὐημερίαν τῶν πολιτῶν, ἔτε εἰς τὴν ἐξωτερικὴν
 ἀσφάλειαν τῆς δημοκρατείας. Ποία ὠφέλεια τοῖς
 Πέρσαις, τοῖς κυριεύουσι ὁλόκληρον τὴν Ἀσίαν;
 μήτοι ἔγνωσαν πλέον ἐλεύθεροι; μήτοι ὁ ὑπήκοος
 χαίρεται μετὰ πλείονος θάρρους τὴν τύχην τῆς,
 ἂν ὁ Μονάρχης τῆς Σηριωδῶς ἠΐξῃ τὴν ἑαυτοῦ;
 πόσον εἶναι μία μεγίστη ἐπικρατεία ἀδύνατος,

ἀποδεικνύεται διὰ τῆς Ἀγνησιλίας, τῆς μιᾶς δρακί
 στρατιωτῶν εἰσφέροντος τὸν τρόμον μέχρι τῆς Βα-
 βυλῶνος. Ἐν ἄλλῃ ὥρᾳ θέλω σοὶ σαφηνίσει, ἀ-
 γαπητέμῃς Ἀριεΐα, τὰς ἀναντιρρήτους ἀποδείξεις
 ταύτης τῆς ἀληθείας· ταυτὺν δὲ εὐχαριστήθητι
 νὰ σημειώσης, ὅτι ἂν τὸ Ὄν, τὸ ὑπερασπίζον
 τὴν ἀρετὴν, ἐνίοτε μεταχειρίζεται τὰ ἐλαττώ-
 ματα ἐνὸς ἔθνους, διὰ νὰ παιδεύσῃ ἐν ἑτέρον
 μετὰ πλείονων ἐλαττωμάτων, πλην δὲν ἀφίνει
 ποτὲ, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς παιδείας, ἀπὸ τῆς
 νὰ μὴ συντρίψῃ καὶ τὸ ὄργανον τῆς ἐκδικήσεως
 αὐτῆς. αὕτη ἡ ἀλήθεια δὲν ἐπιβεβαιοῦται διὰ
 θαυμάτων, ἀλλὰ διὰ τῆς φυσικῆς ἐξακολούθη-
 σεως, τῆς παρ' αὐτῆς τῆς Ὀντος σερωθείσης τά-
 ξεως, ἐπάνω εἰς τὴν διοίκησιν τῆς παντὸς.

Ἐγὼ δὲν σοὶ προτείνω ἐδῶ, ὁδὸν ὅπως διὰ δῆ-
 τινα εἰκασίαν ματαίαν καὶ ἄλογον. αἰὲν ἐξερευνήσου
 σὺν ἐμοὶ τὸν κτύπον τῶν παθῶν, τὸ δάδισμα, τὴν
 συνδρομὴν, τὴν κίνησιν, τὴν ἀμοιβαίως αὐτοῖς συμ-
 μετέχσαν, καὶ θέλεις ἰδεῖς πῶς ἀναβλαστάνει αὕτη
 ἡ ἐπωφελὴς τάξις τῆς ἠθικῆς. Ἡ ἐπιβελή, ἡ

πονηρία, καὶ ἡ πανουργία δύνανται νὰ ἀπατήσωσι,
 καὶ νὰ ἐλκύσωσι δολίως εἰς τὰς παγίδας αὐτῶν,
 ἐπικράτειαν τινὰ ἀπρόσεκτον, καὶ ὅπως δῆποτε
 κατ' ἀρχαῖς νὰ εὐδοκημήσωσιν. ἀλλ' ὅμως αἱ τοι-
 αῦται ἐπιτευξέεις αὐτῶν, αὐταὶ καὶ ἐαυτῶν
 πάλιν ξεσχίζουσι τὸ κάλυμα αὐτῶν, καὶ ἡ παρά-
 βασις τῆς καλῆς πίστεως, ἐμπνέουσα δυσπιστίαν
 καὶ μῖτος γενικὸν, μένει τέλος ἡ ἰδία μόνη, πε-
 ριπλεγμένη εἰς τὰ δίκτυα ὅπῃ αὐτὴ ἔσκηε. δει-
 λιασμένη δὲ ὑπὸ τῆς παρ' αὐτῆς διασπαρμένης φό-
 βος, καὶ πλανωμένη ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῆς πονη-
 ριῶν, δὲν δύναται εὐδόλως νὰ προῖδῃ τὰς ἀπειλῶν-
 τας αὐτὴν κινδύνους, ἀλλ' ἀκαταπαύτως προφυ-
 λάττεται ἀπὸ συμβεβηκότων τινῶν χειμαιρίων.
 τοιούτῳ τρόπῳ αὐτὴ ἀγωνιζομένη ἰαφρόνως, δὲν
 δύναται νὰ ἐπιτύχῃ, εἰμὴ κατὰ συμβεβηκός, καὶ
 ἐν τῷ ἅμα ἀφεύκτως πίπτει εἰς τὴν ξηρὰν. Ὅι
 Σοφισταὶ καταγινόμενοι νὰ μεταμορφῶσι τὴν ἀπι-
 στίαν εἰς τέχνην, καὶ νὰ παρασάμωσιν ἡμῖν πλη-
 θος παραδείγματα ἀδικίας πλασὰ ἐπ' ὀνόματι
 εὐτυχειῶν, προσέχουσι κατὰ πάντα ἐπιμελῶς,

ὅπῃ ἡμεῖς νὰ μὴ κατανοήσωμεν τὰς ἀφύκτους
 θλιβεραὺς ἐξ αὐτῶν ἐκβάσεις, καὶ καθημερινῶς
 φλυαροῦσιν ἀπεριορίστως εἰς τὰς δημηγορίας αὐτῶν,
 χωρὶς ποτὲ νὰ κάμωσιν ἀνάλυσιν εἰς τὰς αἰτίας,
 τῶν διὰ τῆς ἀδικίας καὶ ἀσυνειδησίας προερχο-
 μένων ἐπιδόσεων. Ποτὲ ὅμως αὐτοὶ δὲν θέλουν
 δυνηθῶσι νὰ σερεώσωσιν ἑδ' ἐν θεμέλιον, διὰ νὰ
 θριαμβεύσωσι κατὰ πᾶσων τῶν ἐναντιοτήτων,
 καὶ νὰ μένωσιν ἀσφαλεῖς εἰς τὰς ἐπιτεύξεις αὐ-
 τῶν· ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς ἀληθείας ὑποχρεοῖ αὐ-
 τὰς τὰς Σοφιστὰς εἰς τὸ νὰ ἀντιφάσκουσιν ἑαυ-
 τοῖς, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποδείξωσιν, ὅτι αἱ ἐξ
 ἀδικίας πρόσκαιραι ἐπιδόσεις δὲν προετοιμάζουσι
 τὸ μέλλον δυσυχές· τίνος ἕνεκεν ἔν αὐτοὶ συμ-
 βελεύουσιν ἡμᾶς, νὰ ἀποφεύγωμεν τὸ μῖσος καὶ
 τὴν καταφρόνησιν, ὡς δύο τὰ πλέον φθοροποιὰ
 ἀντικείμενα τῆς πολιτικῆς; τῆτο εἶναι τὸ ἴδιον,
 ὡς νὰ ὁμολογῶσι φανερὰ τὸν κίνδυνον τῶν ἐλατ-
 τωμάτων, τὴν τιμὴν τῆς ἀρετῆς, καὶ νὰ συμ-
 φωνῶσιν ὅτι μόνον τῆς ἀρετῆς τὰ ἀποτελέσματα
 εἰσὶν ἀσφαλῆ.

Ἀδύνατον εἶναι ὅπῃ ἐν ἔθνος, χρῶμενον ἀν-
 τι τῆς πανουργίας καὶ τῆς ὑπεκρίσεως, τὴν εἶαν
 καὶ δυναστείαν κατὰ τῶν γετόμων αὐτῆς, νὰ μὴ
 κλονισθῇ καὶ αὐτὸ ὑπὸ τῆς ἐξ αὐτῆς διασπαρθέν-
 τος φόδου. ἐπειδὴ καὶ ἐν καιρὸν αὐξάνει ὁ ἀρι-
 σμός τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς, καὶ αὐτὸ ὑποπτον γί-
 νεται εἰς τὰς συμμάχους αὐτῆς, ὥς ὅτι, ἐν ᾧ ὑπο-
 λαμβάνει ἑαυτὸν ἰσχυρὸν, τὰς μὲν κινδύνους αὐτῆς
 πολλαπλασιάζει, τὰς δὲ δυνάμεις σμικρύνει. Ἐπὶ
 καὶ αὐτὸ νὰ ἤθελεν ἦναι τὸ εὐτυχέστερον τῶν
 αἰώνων γενῶν, γνωστῶν ἡμῖν διὰ τῆς ἰστορίας, τῶν
 ἀδυνατιοθέντων καὶ τέλος πάντων ἀφανισθέντων,
 διὰ τὸ νὰ ἠθέλησαν εἰς καὶ δυναστείαν νὰ διπλα-
 σιάσωσι τὴν ἑαυτῶν τύχην. Ἐπὶ καὶ αἱ περικυ-
 κλῆσαι αὐτὸ σενοχωρεῖαι νὰ μὴν ἤθελον τὸ δι-
 σκολεύσωσι, περὶ πλῖον δὲ καὶ ἡ ἀντίστασις τῶν
 ἐχθρῶν αὐτῆς, ἃς ἤθελεν ὀξύνῃ ἐξ ἐναντίας
 πολλῶν πλείων τὴν ἀνδρείαν, τὰς δυνάμεις, καὶ
 τὰ προτερήματα αὐτῆς, μ' ὅλον τῆτο ἢ πεπω-
 μένη ὥστε τῶν ἐπιτεύξεων αὐτῆς φθάνει. Θριαμ-

βέει, ναί, ἀλλ' ὅμως καὶ ὁ νικητὴς ἐν τῷ μέσῳ
τῶν περιφανῶν αὐτῷ θριάμβων ἀφανίζεται.

Σημείωσον, ἀγαπητέ μου Ἀριεῖα, τῆτο, ὅτι ἡ
φιλοτιμία καὶ ἡ φιλαργυρία, κεκαλυμμένοι ὑπ'
ὀνόματος μιᾶς ψευδὸς δόξης, διεγείρωσι τὴς ἀν-
θρώπους νὰ γίνωνται καταπορθηταί· αὐτὰ δὲ
τὰ δύο πάθη, τὰ μὴ σεμνυνόμενα εἰς τὸ νὰ δυ-
νασεύωσι τὰ δικαιώματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ
νὰ χύνωσι ποταμὸς αἵματος, διὰ ποίᾳ παραδόξῃ
θαύματος ἤθελον χρῶνται μετὰ φρονήσεως τὴν
νίκην, ἱκανὴν ἔσαν τῇ ἀλαζονείᾳ αὐτῆς νὰ με-
θύσῃ καὶ τὴς πλέον μετρίοφρονος ἀνθρώπου; ὁ
Σέσωπρις μὴ ὦν εὐχάριστος νὰ βασιλεύῃ μόνον ἐν
Ἀιγύπτῳ, ἐδυνάστευσεν ἐκείνους τὴς σοφῆς νόμους,
περὶ ὧν προλαβόντες ἔπὶ σοι, καὶ ἔβαλε κατὰ
νῆν νὰ καταπορθήσῃ τὴν Ἀσίαν· ὅθεν καὶ διὰ νὰ
ἱκανοποιήσῃ τὴν ἄδικον αὐτῇ φιλοτιμίαν, καθώ-
πλισεν ἐκείνους τὴς αἰγυπτίους, τὴς ἐγκρατεῖς, τὴς
φιλομόχθους, τὴς μετρίοφρονος καὶ ἀνδρείους, πρὸς
ἃς δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐναντιωθῇ ἑαυτῇ. ἀλλ' ὅμως ἔτοι-
οὶ πρὸ μικρῆς τροπαιᾶς χροῖται, ἀμέσως καὶ

χωρὶς ἀναβολῆς, μιμηθέντες τὰ ἐλαττώματα καὶ
 ἢ θη τῶν νικηθέντων ἐθνῶν, ὃ μόνον ἐκνευρώθη-
 σαν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν καὶ πλῆττε, ἀλλὰ μετέφε-
 ρον καὶ εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν τὰ λάφυρα τῆς
 Ἀνατολῆς. ἐκ τῆς δὲ ὁ μὲν λαὸς τῆς Ἀιγύπτου
 ἐκπλαγεὶς τῷ τοιῷ τῷ θεάματι, τῷ ἀνακαλύ-
 πτοντι αὐτῷ τὸν σπόρον τῆς φιλοτιμίας καὶ τῆς
 φιλαργυρίας, ἐνόμισεν ἑαυτὸν ἤδη, ὅτι ἔφθασε
 τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας· ἡ δ'
 ἀρετὴ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς, κλονεμένη ἤδη ἐν
 ταῖς καρδίαις τῆς λαῶ, ἔτοιμος ἦν νὰ τὰς ἀφῇσῃ,
 καθότι ἐν τῷ μέσῳ τῶν μυσικῶν ὕμνων, τῆς
 χαρᾶς καὶ τῶν θριάμβων, ἄρχησε νὰ ἀναφύῃ
 καὶ ἡ παιδεία τῆς Ἀιγύπτου· καὶ γὰρ ἡ διοίκη-
 σις διὰ τινος ὑψηλόφρονος ἀμεριμνίας ἡμελήθη, τὰ
 παλαιὰ σηρίγματα ὅλα εὐθὺς ὑπὸ τῶν παθῶν
 ἡμαυρώθησαν, καὶ οἱ διάδοχοι τῆς Σεσώτριδος,
 ἀποκατασηθέντες δέλοι μιᾶς τύχης κεχαυνω-
 μένοι, ἔγινον τύραννοι ἄστωι, καὶ τόσον φοβεροί,
 ὅσον καὶ ἀμφίβολοι διὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν νό-
 μων, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ᾔναι ἐν ἀσφαλείᾳ,

ὥς ὅτι ἐφοβῶντο τὰς ὑπηκόους αὐτῶν, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς τρυφῆς καὶ πολυτελείας, ἄλλοι δὲ διὰ τῆς πτωχείας καὶ πλῆττε, ἔγινον ἐν ταυτῷ καὶ δειλοὶ καὶ ὑψηλόφρονες. τὸ δὲ Βασίλειον μέναν ἄνευ διαυθεντεύσεως, καὶ περὶ πλῆθον ταραττόμενον καὶ ὑπὸ θορύβων καὶ ἐπαναστάσεων, ἀνέμενε νὰ γίνῃ θήραμα τῷ πρώτῳ καταπορθητῇ, ὅπῃ ἤθελε τὸ κυριεύσῃ.

Ἡ ἱστορία παρασαίνει ἡμῖν μύρια τοιαῦτα παραδείγματα. ἸΟι Μῆδοι μετὰ τὴν ὑποδέλωσιν τῶν Ἀσσυρίων, ἔχασαν καὶ τὰ ἥθη αὐτῶν καὶ τὰς νόμους, διὰ τὰς ὁποῖας ἐχρεώσαν νὰ ὁμιλοῦσι τὴν χάριν εἰς τὴν φρόνησιν τῆς Διοικείας, καὶ ἐξ αἰτίας μιᾶς μεγάλης εὐτυχίας αὐτοὶ μὲν ἐδυσύχλησαν, τοῖς δὲ Πέρσαις προητοίμασαν μίαν εὐκολον καταπόρθησιν, οἵτινες εὐθὺς ὅπῃ ἀνεδείχθησαν νικηταί, ἐσύνησαν μίαν μεγίστην ἐπικράτειαν, τῆς ὁποίας ἡ πτώσις διὰ τὴν διαφθοράν αὐτῶν καὶ ἀδυναμίαν, ὅπῃ διὰ τῶν τρυφῶν εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῶν ἔλαβον, πανταχίθεν ἐπρομηνύετο. Πόσα παραδείγματα εἰσὶ διὰ τὴν

πολιτικὴν, ὅταν αὐτὴ θελήσῃ νὰ γνωρίσῃ τὸ
 χρέος της! Θέλεις ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, νὰ σοι
 ἀναφέρω περὶ τῶν οἰκειακῶν δυσυχίων τῆς Ἑλ-
 λίδος; αἱ ἡμέτεραι λαμπραὶ ἐπιδόσεις ἐν τῷ Μη-
 δικῷ πολέμῳ, καθ' ὃν ἡμεῖς διαφεντευόμεθα,
 ἐξάδησαν αἰτίαι, ὅπῃ ἡμεῖς ἐγκαταλείψαμεν τὰς
 ἀρετὰς τῶν προπατόρων ἡμῶν. ποίας ἐρημώσεις
 δὲν προξενῶσιν εἰς ἓν ἔθνος τὰ ἀποτελέσματα
 τοῦ πολέμου, ἀρχομένους ἐκ μόνης τῆς Φιλοτιμίας καὶ
 Φιλαργυρίας; ἡ ἐποχὴ τῆς Φιλοτιμίας καὶ ἀδυνα-
 μίας τῶν Ἀθηναίων εἶναι ἡ ἰδία. καὶ γὰρ ἐνθὺς ὅπῃ
 ἡμεῖς ἐδελήθημεν νὰ γίνωμεν κύριοι τῶν συμμά-
 χων ἡμῶν, ἔλαβε καὶ ἡ Φθορὰ ἡμῶν τὴν ἐαυ-
 τῆς ἀρχὴν, ὡσαύτως καὶ ἡ Λακεδαιμόνων μετὰ
 τὴν καθ' ἡμῶν νίκην, δὲν ἐφάνη πλέον ἀρκετὴ
 εἰς τὸ νὰ διαυθεντευθῇ ἐναντίον τῶν Θηβαίων.

Ὁ Φίλιππος τὴν σήμερον, χρώμενος τὰ ἐ-
 λαττώματα ἡμῶν καὶ τὰς ἀσυμφωνίας εἰς ὄφε-
 λος ἑαυτοῦ, δὲν φροντίζει ἄλλο, εἰμὴ πῶς νὰ κα-
 ταφέρῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ὑποταγὴν αὐτῷ καὶ ὑποδέ-
 λωσιν. Ἰδε μετὰ ποίας ἐπιτηδεύτητος ἡ Φιλοτιμία

αὐτῇ δανείζεται τὸ κάλυμμα τῆς μετριοφροσύνης, τῆς δικαιοσύνης καὶ αὐτῆς τῆς εὐποιίας. διὰ τῆς καὶ μόνον αὐτὸς καὶ φαίνεται τῷ ὄντι τρομερὸς. καὶ γὰρ συλλέγων ἐν τῇ Μακεδονίᾳ τὰς παρ' ἡμῶν πεφυγαδευμένας ἀρετάς, κατασαινει τὸ ἑαυτῇ ἔθνος ἐγκρατὲς, ἄοκνον, ὑπομονητικὸν, φιλόμοχθον καὶ ἀνδρείον, αἱ τοσαῦται ὁμῶς ἀρεταί, διὰ τῆς καταχρήσεως τῆς τῆς νέας Σεσώπριδος, θέλῃσι προξενήσῃ εἰς τὰς Μακεδόνας ἀπλῶς μίαν ματαίαν εὐτυχίαν! αὐτὸς ὁ Ἡγεμὼν ἂν ἤθελεν ἦτον τόσον γενναῖόψυχος, ὥστε νὰ γνῶρῃ τὸ ἑαυτῇ χρέος; καὶ νὰ προτιμήσῃ αὐτὸ τῶν ματαίων αὐτῇ φρονημάτων καὶ τῆς φιλοτιμίας, ἣθελε μεταχειριθῇ μετ' ἐπιδόσεως τὰς εὐτυχεῖς περιξάσεις, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκεται· ἀντὶ νὰ κολακεύῃ τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν, ἀποβλέπων πῶς εὐκολοτέρως νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἤθελε μεταχειριθῇ τὰ προτερήματα αὐτῇ πρὸς βοήθειαν ἡμῶν καὶ διόρθωσιν; ἤθελε κάμῃ τὴν Μακεδονίαν ἀξίαν ἐκείνης τῆς ὑπολήψεως, ἣν ποτὲ ἡ Λακεδαίμων ἐχαίρετο. Ἀντὶ

τῷ νὰ διαγείρῃ ἐν ἡμῖν χάσματα, ἂν ἤθελεν ἐπιμελῆται τὴν ἔνωσιν ἡμῶν, καὶ νὰ συστήσῃ ἐξ Ἑλλήνων καὶ Μακεδόνων ἐν ἔθνος Φιλικὸν καὶ σύμμαχον, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ εὐτυχές, ἤθελον ἦναι καὶ οἱ τόποι αὐτῷ ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν ξένων.

Τοῖς τῷ τρόπῳ αὐτὸς ἤθελεν ἀποδειχθῆναι προβλεπτὴς μιᾶς συζατικῆς εὐτυχίας καὶ τῷ ἰδίῳ αὐτῷ ἔθνος. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Φίλιππος ἀγαπᾷ νὰ μετέρχηται τὴν ἀρετὴν, μόνον ὡς ὄργανον τῆς φιλοτιμίας αὐτῆς, τολμῶ νὰ σοι εἰπῶ, χωρὶς νὰ φανῶ ἄρπαξ τῶν δικαίων τῷ χρησμῷ τῶν Δελφῶν, ὅτι ἡ τοιαύτη τύχη τῶν Μακεδόνων, ἢ ἐκ μέρους μὲν τῷ Ἡγεμόνος προμηθευομένη, καὶ συνοδευομένη μετὰ τοσαύτης τέχνης, ἀνδρείας τε καὶ ἐπιτηδειότητος, ἐκ μέρους δὲ τῶν ὑπηκόων μετὰ τοσαύτης ἀρετῆς, εὐθὺς ὅπῃ ἀρχήσῃ νὰ ἀναφύῃ, θέλει καὶ ἐξαλειφθῆ. Ὁ καιρὸς, καθ' ὃν τὸ βασίλειον αὐτῶν ἀρχήσῃ νὰ φαίνεται κατ' ἐπιφάνειαν ἀντίζον καὶ λάμπον, θέλει εἶναι ἡ ἐποχὴ, ἀφ' ἧς ἡ πτώσις αὐτῆς ἀρχεται. τέλος

πάντων, αἱ ἐπιδόσεις αὐταὶ θέλουν ἀνείξει τὰ ὄμματα τῶν γειτόνων, καὶ αἱ καταπορθήσεις, θέλουν κάμει αὐτὸ νὰ ἀποκτήσῃ περισσοτέρας ἐχθρὰς, παρὰ ὑπηκόας, καὶ αὐτὰ τὰ προτερήματα τῶν Μακεδόνων, ὅπῃ ἡμεῖς τὴν σήμερον θαυμάζομεν, θέλουν προχωρήσει εἰς τὰ ἐλαττώματα τῶν νικηθέντων. ἐπομένως δὲ καὶ ἡ Μακεδονία θέλει δυσυχῆσαι, καὶ τέλος πάντων θέλει εὖρει τὸν καταπορθητὴν αὐτῆς.

Ἐπρεπεν, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία ἡ Φύσις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας νὰ ἀλάττη μορφήν, διὰ νὰ δύναται ἡ πολιτικὴ τῶν Σοφιστῶν ἡμῶν, νὰ ὀδηγήσῃ ἐν ἔθνος εἰς μίαν εὐτυχίαν σαθεράν. ἂν ἤθελεν ὀδηγέμεθα μόνον διὰ τῆς λογικῆς, εἰς τὸ νὰ ἀποσρεφώμεθα τὴν ἀδικίαν, τὴν πονηρίαν, τὴν δυναστείαν, τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὰ λ: π:, ἴσως αὐτὰ ἤθελον ἐπιτύχωσι νὰ τὸ σκοτίσωσι διὰ τῆς ἀπάτης, καὶ νὰ τὸ περιπλέξωσιν εἰς τὰς προλήψεις, χωρὶς αὐτὸ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀπορρίψῃ αὐτὰ. ἀλλ' ὅμως τὰ πάθη ἡμῶν, αὐτὰ εἶναι ὅπῃ ἀποσρέφονται τὰ τοιαῦτα ἐλατ-

τῶματα εἰς τὰς ὁμοίους ἡμῶν. ἐπειδὴ αὐτὰ συ-
 ναντόμενα μετὰ ἐτέρων ὁμοίων αὐτοῖς, πληγώ-
 νονται καὶ ἐξερεθίζονται εἰς τᾶσον, ὅπῃ δὲν δύ-
 νηται εὖ ἐν νὰ τὰ διαλύσῃ. διὸ ἕως ἧς ὁ ἄνθρω-
 πος ὁ ἀδίκος καὶ μὴ ἀξιόπιστος θέλει ἐξοργίζει
 τὰς ἰδίους αὐτῷ συμπολίτας, ἕως ἧς μία ἐπικρά-
 τεια φιλότιμος, φιλόργυρος καὶ ἀλαζών, θέλει
 εἶναι ὑποπτος καὶ μισητὴ εἰς τὰς γειτόνας αὐτῆς,
 ἐνὶ λόγῳ, ἕως ἧς ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων δὲν
 μεταβαλθεῖ, ἔσο βέβαιος Ἀριστεύς, ὅτι ἡ πολι-
 τικὴ ὀφείλει νὰ προσέχῃ τὴν ἀρετὴν, ὡς πηγὴν
 καὶ βᾶσιν τῆς εὐδαιμονίας. Ἦθελον νὰ ὁμιλήσω
 ἀκόμη λεπτομερῶς καὶ περὶ τῆς μεθόδου, πῶς ἡ
 πολιτικὴ πρέπει νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἀρετὴν εἰς
 μίαν ἐπικράτειαν. πλὴν ἀρκεῖ διὰ σήμερον εἶπεν
 ὁ Φωκίων, μήποτε καπιάζω σὲ περισσότερο,
 ἀμβλύνω τὴν ἀλήθειαν· ἂν ὅμως λάβῃς τινὰ
 ἀπορίαν ἐπάνω εἰς τὰ ὅσα ὁμιλήσαμεν, ἡ ἀκό-
 λωτος συνομιλία θέλει κάμει τὴν διάλυσιν.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Περιέχων τὴν μέθοδον, ἵαν ὀφείλει ἡ πολιτικὴ νὰ μετέρχηται, εἰς τὸ ἵνα δυνηθῇ νὰ σχηματίτῃ ἐν ἔθνος ἐνάρετον. περὶ τῶν ἀρετῶν, ὥς δεῖ κατ' ἀρχάς νὰ περιτοιῇται, ἵον τὴν ἡλικίαν, τὴν φιλομοχθίαν, τὴν πρὸς τὴν δόξαν ἀγάπην, καὶ τὸ πρὸς τὴν θρησκείαν ἀναγκαῖον σέβας.

Χθὲς σὺν τῷ Ἀριεΐᾳ, ἀγαπητέμῃ Κλεόφανες! ἐπανακάμψαντες εἰς τὴν οἰκίαν τῆ Φωκίῳνος, εἶπον πρὸς αὐτὸν, σήμερον εἶναι ἡ ἡμέρα τῶν μεγάλων Παναθηναίων. πῶς ἂν λοιπὸν μεγαλοπρεπεσέως ἡθέλαμεν πανηγυρίσῃ μίαν τοιαύτην ἑορτὴν, ἀφιερωμένην εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ διαωρισμένην εἰς αἰώνιον μνήμην τῆς διὰ τῆς Θεσέως προσαρμόσεως τῶν διαφορῶν λαῶν τῆς Ἀττικῆς τῇ Ἀθηνᾷ; εἰμὶ διὰ τῆς προσεκτικῆς ἀκροάσεως τῆς διδασκαλίας σε, ἣν ἡ καλοκάγαθος εὐνοία σε συγκατανεύσας, ἡθέλεν ἐξακολοθήσῃ,

ἐρμηνεύσας ἡμῖν τὰ περὶ πολιτικῆς καὶ ἡθικῆς.

Ὁ δὲ Φωκίων ἀποκριθεὶς, εἶπέ μοι, ἐγὼ εὐχαρισῶ καταπολλὰ τὸν Ἀρισεΐαν, ὅπῃ ἐπρόκριεν ἓνα αὐτηρὸν διάλογον, τῶν πανηγυρικῶν ἡμῶν θεαμάτων, καὶ δὲν ἐσυγκατάνευσεν εἰς ἐκείνο, ὅπῃ σὺ ἴσως ἐπεθύμεις. Πιθανὸν, ἡκολύθη γὰρ λέγει μεδιῶν, ὅτι ἡ Ἀθηναῖ, ἥ τις, ἀπὸ τῆς καιρῶς αἰῶν ἡμεῖς τὰς ἐορτὰς ἡμῶν πανηγυρίζομεν μετὰ πλείονος πομπῆς, καὶ ὀλιγοτίρας τῶν προπατόρων ἡμῶν ἀρετῆς, θεωρῶσα αὐτὰς μετὰ ἀδιαφορίας, θέλει περισσύτερον εὐαρεσθηθεῖ, ὅπῃ ἡμεῖς δὲν αὐξάνομεν τὸν θόρυβον.

Ἄς ἐξακολουθήσωμεν λοιπὸν τὴν συνομιλίαν ἡμῶν. Ἐγὼ ἀπέδειξα ὑμῖν. ἔλεγεν, ὅτι ἡμεῖς ἀρετῇ, διὰ τῆς ἐμπνεύσεως εἰς τὰς ἀνθρώπους τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, συνδέει αὐτὰς. τὰ δὲ ἐλαττώματα ἐξ ἐναντίας πάντοτε διαίρῃσιν αὐτὰς καὶ ἀποξενῶσιν ἀλλήλων, πρὸς τέτοις ἐσαφηνίσα ὑμῖν, ὅτι ὅλαι αἱ ἀρεταί, χωρὶς ἐξελίξεως, συμβάλλουσιν εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς κοινῆς.

πλὴν αὐταὶ αἱ καταλήψεις μόναι, δὲν ἐξαρκέ-
σιν εἰς τὸ νὰ ὁδηγήσωσιν ἐντελῶς τὴν πολιτικὴν
εἰς τὰς πράξεις αὐτῆς.

Ἐν καὶ ἐκάσῃ τῶν ἀρετῶν δεῖται περιποιή-
σεως, πλὴν καὶ ὅλαι δὲν ζητῶσι παρὰ τῆ νομο-
δόξε καὶ τῶν ἀρχηγῶν ἐξ ἴσας τὴν αὐτὴν μέρι-
μναν, ὥς ὅτι τινὲς μὲν ἐξ αὐτῶν, ὃ τοῖσιν εὐ-
θείαν καὶ ἄμεσον ἔχουσι τὴν ἀναφορὰν, πρὸς τὸ
ἐνεργεῖν καὶ σεβεῖν τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων,
καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπικρατείας, ὥσπερ αἱ
ἄλλαι. πασῶν τῶν ἀρετῶν αἱ ῥίζαι δὲν ἔχουσι τὴν
αὐτὴν ἔκτασιν, καὶ ὅλαι αἱ ἀρεταὶ δὲν εἶναι ἐξ
ἴσας κατὰ τὸν κορμὸν ἰχυραὶ, ἀλλὰ τινὲς μὲν καὶ
ἐξ αὐτῶν χρήζουσιν ὑποσηρίξεως, ἐπειδὴ χωρὶς
τέττε ἀδυνατῶσι καὶ μαραίνονται, τινὲς δὲ ἐκ-
φύουσι καὶ βλαστῶσι μεγαλητέρας, καὶ καρπὸς
φέρουσιν ἀφθονεστέρας τῶν λοιπῶν, καὶ διὰ τὰ
εἰπωμένους ἔτι, αὐταὶ καὶ ἐαυτὰς ἀποτελεῖσαι
τὴν περὶ αὐτὰς γῆν καρποφόρον, ἀναφύουσι τρι-
γύρω ἐαυτῶν καὶ ἐτέρας κατὰ μέρος μυρίας ἄνευ

σποράς, καὶ χωρὶς ναὶ χρήζουσιν διὰς δῆτινος περιποιήσεως.

Ἄν ἡ πολιτικὴ, ἀγαπήτῃς Ἀρεταῖα, ἥθελε διακρίνη τὰς ἀρετὰς ἐν τάξει, κατὰ τε τὸν βαθμὸν αὐτῶν καὶ ὑπεροχὴν, αὐτὴ ἥθελε ψηφίσῃ διὰ προόδους αὐτῶν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν, καὶ συμφώνως μετὰ τῆς ἡθικῆς ἥθελεν ἀποδεικνύει ἡμῖν, ὅτι ἐξ αὐτῶν τῶν τριῶν πηγῶν βρύσσει ἡ εὐταξία, ἡ εἰρήνη, ἡ ἀσφάλεια, καὶ ἐνὶ λόγῳ, πᾶν ἐφετὸν ἀγαθὸν διὰ τὰς ἀνθρώπους. Ὁ σκοπὸς τῆς πολιτικῆς ἀποβλέπει εἰς τὸ ναὶ εὐκολύνῃ τὴν ἐξεργασίαν τῶν τῶν τριῶν ἀρετῶν. πλὴν αὐτὴ καὶ καλῶτατα γνωρίζει, ὅπῃ ἡ δραστηριότης τῶν παθῶν ἡμῶν, καὶ ἡ ἀμέλεια τῆς λογικῆς, ἐμποδίσσῃ ἡμῖν τὴν ἑξιν αὐτῶν, καὶ ἂν πρῶτον δὲν οἰκειώσῃ ἡμᾶς ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὧν αὐτὴ ὡς δέσποινα διατάττει τὴν ἄσκησιν καὶ τὸ βᾶδισμα, δὲν θέλει δυνήθεϊ ναὶ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ἡμῶν τὰ ἐλαττώματα, τὰ κωλύοντα ἡμᾶς ναὶ γινώμεν δίκαιοι, φρόνιμοι καὶ ἀνδρεῖοι.

Παράξενος πολιτικὴ ἤθελεν ἦναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ὁ νομοθέτης ἤθελε φρονῆ, ὅτι μόνη ἡ θέσπισις τῶν νόμων ἀρκεῖ διὰ τὰ ὑποτάττει τὰς ἀνθρώπους. ἐκ τῆς αὐτὸς δὲν κατηγοροῖ εἶναι, ἂν πρῶτον δὲν ἐάλλῃ εἰς τάξιν τὸ δικαίωμα ἐνὸς ἐκάστω πολίτι, καὶ τὰ ἀσφαλίσῃ τὴν δικαιοσύνην εἰς ὅρια σερεὰ. ἄρῃς τὰ πάθη τὰ διοκῶσι, καὶ τότε θέλεις ἰδεῖς εὐθὺς τὰ τοιαῦτα ὅρια ἀνασκευασμένα, καὶ μύρια προφάσεις ἀνύπαρκται τὰ ἐξερθενῶσι τὸ δίκαιον, ὅμην ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν πλέον δικαίων νόμων, ἡ ἀδικησις συννοεῖ τῆς πονηρίας καὶ πανουργίας, αὐθαδιάζεσθαι διὰ τῆς ἀτιμωρίας, θέλει ἐλκύσει εὐθὺς γενικῶς καὶ τὴν κλίσει τῶν πολιτῶν.

Κήρυξον εἰς τὴν πόλιν τῶν Συβαριτῶν πρὸς ὅλους τὰς πολίτας, ὅτι τὰ προτιμήσωσι τὸν θάνατον τῆς φυγῆς, καὶ τὰ δειχθῶσιν ὅλοι γενεαῖοι εἰς τὴν μάχην, καὶ τὰ ἀψηφῶσι τὰς κινδύνους. εἰς ἧς ἐνίοτε ὑποβάλλει ἑαυτὸν, ὁ εἰς χεῖρας λαβὼν τὴν διοίκησιν τῆς δημοκρατίας. ἐγὼ δὲ βεβαιῶ, ὅτι κηρύττεις ἐν δόγματι παντὶ ἀνθρώπῳ

Φελές, ὡς ὅτι οἱ Συβαρίται ὄντες ἐκγεγυναικο-
 μένοι, δὲν θέλῃσι προκρίνει παντελῶς τὴν ἀν-
 δρείαν τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἀνδρείας. ὑποθετέον ὅτι ὁ νόμος
 προσάξει ἡμᾶς τὰς Ἀθηναίους, νὰ ἔχωμεν τὴν
 φρονιμωτάτην εὐταξίαν εἰς τὰς δημοσίας συνελεύ-
 σεις, καὶ νὰ ἡμεῖς σκεπτικοὶ, κελεύων νὰ ζυ-
 γοσταῶμεν ἐξακριβῶντες μετὰ προσοχῆς τὸ ὄφε-
 λος τῆς πατρίδος. Ἡμεῖς διὰ εὐχαρίστησιν καὶ
 μόνον τῶν παθῶν ἡμῶν θέλει δειχθῶμεν τοῖς
 τοῖς, ἀλλ' ἔτι ὡς ἀποβλέποντες εἰς τὸ ὄφελος
 τῆς δημοκρατίας.

Πᾶς τις νομοθέτης, ὅπῃ ἀγνοεῖ μετὰ ποίων
 ἀρετῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡ φρόνησις, καὶ ἡ ἀνδρεία
 ὀφείλῃσιν, ἔτι εἰπεῖν, νὰ ἦναι ἐγκεντρισμένοι,
 πᾶς τις νομοθέτης, ὅπῃ δὲν ἡξεύρει νὰ κατα-
 πείθῃ τὰς ἀνθρώπους, νὰ σέβωνται αὐτὰς ἐμ-
 πρᾶκτως, ἔπεται ὅτι καὶ οἱ νόμοι αὐτῶν νὰ μέ-
 νωσιν ἀνεργοί, χωρὶς νὰ προξενήσωσιν εἰς τὸ κοι-
 νὸν ἕδεν ὄφελος. εἰσὶ τινὲς τῶν ἀρετῶν ἀγαπη-
 τέμῃς Ἀριστεία, τῇ ὄντι βάση καὶ κέντρον τῶν
 λοιπῶν, ἐξ ὧν ἐγὼ ἐπαριθμῶ τέσσαρας, καὶ κα-

 λῶ αὐτὰς μητέρας ἢ βοηθητικάς. αὐται δὲ καὶ
 εἰς τὴν πολιτικὴν τάξιν εἰσὶν αἱ πρώτισται, δη-
 λαδὴ ἡ ἐγκράτεια, ἡ φιλομοχθία, ἡ πρὸς τὴν
 δόξαν ἀγάπη καὶ τὸ πρὸς τὰς Θεὰς σέβας.

Διὰ τῆς ἐγκρατείας, ἔλεγεν ὁ Φωκίων, ἐν-
 νοῶ ἐκείνην τὴν ἀρετὴν, ἥτις ὁδηγῶσα ἡμᾶς πρὸς
 τὴν αὐτάρκειαν, τὴν ἀφεύκτως παρὰ τῆς φύ-
 σεως ἀπαιτημένην, πρὸς διατήρησιν ἡμῶν, καὶ
 σμικρύνουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν χρειῶν ἡμῶν, ἀπο-
 τελεῖ αὐτὰς ἀπλὰς. καὶ γὰρ ὅστις δὲν ἐπαιδεύθῃ
 τῇ ἐπισημῇ τῇ νὰ ᾗναι ἐπὶ ὀλίγα αὐτάρκειας,
 ἐκεῖνος πάντοτε ἔπεται νὰ ᾗναι δυσυχής. (*) εἶσαι
 εἰδήμων τῶν λόγων τὲ Σωκράτης πρὸς τὸν Εὐ-
 θύδημον, λέγοντος, ὅτι οἱ ἀδιακριτώτεροι τῶν
 ἀνθρώπων ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶν οἱ ἄσωτοι, ὅτινες
 παντοίῳ τρόπῳ πάχοντες νὰ χορτάσωσι τὰς λα-
 γνείας αὐτῶν, ἀμβλύνουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν αἰδέσιν
 τῆς ἡδονῆς, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι μήτε
 πείναν, μήτε δίψαν, ἕτε νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς

(*) Ἴδε ἐν τῷ Ξενοφῶντι τὸν διάλογον τῇ Σωκράτης μετὰ
 τῇ Εὐθυδήμῃ περὶ Φιληδονίας.

ταὺς πρῶτας θέλεις τῷ ἔρωτος καὶ τῷ ὕπνῳ,
ἀλλὰ διὰ νὰ θέλῳσι νὰ προλαμβάνωσι τὰς ὀρέ-
ξεις αὐτῶν ἀναιδῆτως, φθείρονται αὐτοὶ κατ'
ἑαυτῶν κατὰ πάντα.

Ἡ ἀσωτεία, φίλεμ, ποῦλὰ ἀκριβὰ πωλεῖ
τὰ ἑαυτῆς ἑλένη, αὐτὴ διὰ νὰ συζητήσῃ τὴν ὀχλη-
ρὰν αὐτῆς εὐτυχίαν, χρήζει χειρῶν πολλῶν, καὶ
χρόνου μακροῦ, καὶ κόπης πολλῆς, διὸ καὶ ἡ πολιτικὴ
ἐπιχειρῶσα νὰ καταστήσῃ εὐτυχὲς ἓν ἔθνος ἄσω-
τον, δὲν θέλει ἐπιτύχει ποτὲ. ἐν ᾧ ἡ ἀσωτεία
εὐφραίνεται τὴν ἀκολασίαν αὐτῆς, ἡ πλησμοὶ ἢ
ἐν τῷ ἅμα μετὰ καταφρονήσεως ἀλαζονικῶς ἀ-
πορρίπτει ἐκείνο, ὅπερ προλαβόντος μετὰ θερ-
μότητος ἐπεθύμει. Ὅι ἡμέτεροι Σοφισταὶ κατὰ τὴν
ἑαυτῶν συνήθειαν, ἐπάνω εἰς τὸτο κακῶς κρί-
νουσιν, λέγοντες ὅτι ἡ φύσις ἠθέλησεν, ὅπῃ αἱ
χρεῖαι ἡμῶν νὰ ᾔναι ἡ πηγὴ τῶν ἡδονῶν ἡμῶν,
δι' ἡμετέρας δόξαντες ὅτι ἐν τῷ πολλαπλασιάζεσθαι τὰς
χρεῖας, θέλει πολλαπλασιάζονται καὶ αἱ ἡδοναί.
ὅμως αὐτοὶ διὰ τῆς ἀποδεικνύουσιν ἑαυτοὺς, ὅτι
δὲν ἐγνώρισαν ὀλοτελῶς, ὅτι ἡ ἀσωτεία δὲν ἔχει

παντάπασιν τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ ἐλευθεριότητα
 τῆς φύσεως. ἡ φύσις δὲν ὑπέβαλλεν ἡμᾶς ὑπ'
 ἐδεμῖας ἀνάγκης, χωρὶς νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸν ἴδιον
 καιρὸν καὶ τὸν τρόπον πῶς νὰ περιποιώμεθα αὐ-
 τήν. ἐξ ἐναντίας δὲ ἡ ἀσωτεία καλακεύσσει, καὶ
 ἐξερεθίζουσα δι' ἐλπίδων καὶ ἐνυπνίων τὰς φαν-
 τασίας ἡμῶν, δὲν ἐκπληροῖ ποτὲ ἐκείνο ὅπῃ ὑπό-
 ρχεται. ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς φανταζώμεθα ὅτι κρα-
 τῶμεν αὐτήν, ἐκείνη φεύγει ἀφ' ἡμῶν, ἀφήνισσα
 εἰς ἡμᾶς ἀντὶ τῆς ἡδονῆς, τὴν ἀηδῖαν, τὴν ὀχ-
 ληρίαν καὶ χαυνότητα.

Ὁ λόγος μεταξὺ ἡμῶν, ἀγαπητέμω Ἀριεῖα,
 δὲν εἶναι περὶ τῆς ἀναρμοσίας τῶν ἀσώτων, ἢ περὶ
 τῶν παθῶν αὐτῶν, ὅτι ὅταν αὐτὰ δὲν ἀπατῶ-
 σιν αὐτοὺς, δὲν πρέπει τελάχισον καὶ ἡ φιληδο-
 νία νὰ ἐξορίζηται ἀπὸ τῆς δημοκρατίας. ἔσω
 καὶ πιθανὸν ἂν ἦτον, ὅτι αἱ ἡδοναὶ διὰ τῶν
 χρημάτων ἀγοράζονται, ἡ φιληδονία ὅμως, ὡς
 πάντοτε πολυδάπανος καὶ ἀσωτος, τῶν ἀδυνά-
 των ἤθελεν ἦναι ὅπῃ ἡ δικαιοσύνη, ἡ φρόνησις
 καὶ ἡ ἀνδρεία νὰ συγκεραδῶσι τοῖς ἐλαττώμασι,

τοῖς περικυκλῶσι τὴν Φιλαργυρίαν καὶ πολυδαπανίαν. τὰ πλῆτη τῆς Περσίας δὲν ἤθελον ἀρκέσωσι νὰ πλετίσωσι τὸν Δημάδην (*). ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική δὲν ἐξαρκεῖσαν εἰς τὰς χρείας τριῶν ὁμοίων αὐτῷ Φιληδόνων. Ὅποιον τόπον λοιπὸν ἡ ἀλήθεια δύναται νὰ ἔχῃ εἰς τὰς δημηγορίας τῆ τοιούτου; ὅταν αὐτὸς καὶ πατρίδα, καὶ τιμὴν, καὶ δικαιοσύνην πωλεῖ πρὸς ὅποιον θελήσῃ αὐτὰς νὰ ἀγοράσῃ; ὁ τοιοῦτος Συγκλιτικός πιεζόμενος ὑπὸ τῆ βάρους μιᾶς κακοχωνευσίας, προδίδει ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἐπικράτειαν εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε προσφέρει αὐτῷ ἐν ποτήριον ἐλεξήρις, ἀρμοδίς νὰ ζωογονίῃ τὰς συνηθισμέ-

(*) Ὁ Ἀντίπατρος ἔλεγεν ὅτι εἶχεν ἐν Ἀθήναις δύο Φίλας, τὸν Φωκίωνα καὶ τὸν Δημάδην. ἐξ ὧν μήτε τὸν ἔνα ἐδυνήθη νὰ καταπέισῃ ποτὲ εἰς τὸ νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ δωρόν τι, μήτε τὴν πλεονεξίαν τῆ ἐτέρας νὰ χορτάσῃ. ὁ Δημάδης ἦν ῥήτωρ, καὶ ἐν ὑπολήψει ἐν τῷ κοινῷ. αὐτὸς εὐρὼν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν γενόμενον τὸν Φωκίωνα ἐν τῇ τραπέζῃ, καὶ ἰδὼν τὴν ἄκραν λιτότητα τῶν Φαγητῶν, εἶπεν αὐτῷ, θαυμάζω, ὦ Φωκίων. ἐλέπων σὲ νὰ ἐπιφορτίζεσαι τὰς φροντίδας τῆς Δημοκρατίας, ἐν καιρῷ ὅπῃ ἐν τοσούτον ἀπλῆν μαγείρευμα σὲ ἀναπαύει.

νας δυνάμεις τῷ σομάρχῃ αὐτῷ. πῶς λοιπὸν θέ-
λεις ὅπως αὐτὸς νὰ ἡξεύρῃ, ἂν τις δυσυχὴς πο-
λίτης τήκεται πεινῶν; πιστεύεις ὅτι οἱ ἀχόρταγοι
καὶ εἰς τρυφὰς κυλινδόμενοι ἀρχηγοὶ, νὰ ᾔναι
ἀρκετοὶ νὰ μεριμνῶσι διὰ τὰς κοινὰς χρείας, καὶ
νὰ ᾔναι ἀγρυπνοὶ μετὰ προσοχῆς φύλακες εἰς τὸ
νὰ προβλέπωσι, νὰ προλαμβάνωσι καὶ νὰ ἐκδιώ-
κωσι τὰς κινδύνους, τὰς τὴν δημοκρατίαν ἀπει-
λῶντας;

Τῷτο ἀγαπητέ μὴ τὸ ἐλπίζεις. καθότι καὶ
ἡ ἰδίᾳ δημοκρατία, ἀφ' ἧς μίαν φορὰν τὰ πνεύ-
ματα αὐτῆς ἔφθασαν νὰ μολυνθῶσι διὰ τῆς
ἀπολαύσεως, ἢ διὰ τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἡδονῶν,
τῷτο πλέον δὲν τὸ ζητεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ
θέλει σέβεται τῶν ἀρχηγῶν αὐτῆς τὴν μαλθα-
κότητα καὶ πολυτέλειαν, διὰ τῶν ὁποίων ἡ προ-
σῆλωσις εἰς τὰς ἡδονὰς, ἔφθασε νὰ ἀποδώσῃ τὸ
ἔνδεδος τῆς πενίας εἰς τὴν μετριότητα. οἱ πολὺ-
ται χρήζουσι πολλῶν, διὰ νὰ δύνωνται νὰ ᾔναι εὖ-
χάριστοι εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῶν. αἱ ψυχαὶ αὐ-
τῶν ὡς ἤδη ἀπὸ τῶν κλοπῶν μεμολυσμένοι, καὶ

ταῖς χερσίν ἐν ἔτι ἤψαντο αὐτῶν, πλὴν αὐτοὶ μὲν εἰς τὰς ψήφους πραγματευόμενοι ἀναιδῶς τὰς ἑαυτῶν φωνάς, θέλσσι πωλῶσιν αὐτάς εἰς τὴς πλείονα αὐτοῖς προσφέροντας, οἱ δ' ἐν τοῖς ἀξιώμασι τῆς τε δημοκρατικῆς καὶ στρατιωτικῆς διοικήσεως, χρώμενοι τὴν ἑαυτῶν παρὰ τῇ δημοκρατίᾳ ὑπόληψιν δολίως, ἀποδλέποντες μόνον εἰς τὸ πῶς εὐκολοτέρως καὶ ἀτιμορητὶ ἐκ τῶν ἀδικιῶν νὰ πλυσθῶσι, θέλσσι κυλίνονται εἰς τὴν ἄδυσσον τῶν ἡδονῶν, καὶ τὸ πᾶν φθειρόμενον, δὲν θέλει μένει ἄλλο, εἰμὴ μία σκιά τῆς δημοκρατίας ματαία, καὶ ἐπομένως ἀντὶ τῶν καταπατημένων νόμων, τὰ μὲν πάθη θέλσσι βασιλεύει δεσποτικῶς, τὰ δὲ ἡθή, ἂν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἤθελε μένῃ ἔτι οἷατις ἐνεργητικὴ δύναμις, θέλσιν εἶναι πλέον σκληρά.

Ὅταν αἱ καρδίαι ἀφιεράθῃσαν εἰς ὅλα τὰ ἐλαττώματα, ἡ φιληδονία εἰ καὶ παντάπασιν δὲν ἤθελεν ἔχῃ σδυμμένας τὰς ἀρχὰς τῆς φρονήσεως καὶ τῆς δικαιοσύνης, πλὴν ἀρκεῖ ἡ ἐκνεύρωσις τῶν σωμάτων νὰ κάμῃ τὴν δημοκρατίαν, νὰ

μὴν ἐλπίζει πλεον παρὰ τῶν ἐκχαυνοθέντων
 πολιτῶν ἀγῶνας, ἀγρυπνίας, ὑπομονὴν καὶ κόα-
 πος, ἐξ ὧν ἐν πάσῃ περιστάσει ἡ σωτηρία αὐ-
 τῆς κρέμαται. ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῶν τρυφῶν μεμα-
 λακωθέντες αὐτῆς νέοι κοιμῶνται ὡς κεκοπια-
 σμένοι ἐπὶ τὰ μαλθακά, δύνασαι νὰ πισεύσῃς,
 ὅτι αὐτοὶ ἐν καιρῷ ἐξαφνικῶς τινὸς κινδύνου, θέ-
 λουσιν ἐξυπνίσει νὰ ἐκδιώξωσι τὸν ἐχθρὸν, τὸν
 ἥδη τὰς κλίμακας ἐπιτιθέντα εἰς τὰ τεῖχη ἡμῶν,
 καὶ νὰ ἔχωσι τὴν ἰχὺν καὶ γενναιότητα τῶν πα-
 λαιῶν Ἀθηναίων, τῶν εἰθισμένων νὰ καταφρο-
 νῶσι τὰς τρυφάς, καὶ νὰ κοιμῶνται ἐπὶ τῆς γῆς
 παρ' ἐαυτοῖς ἔχοντες τὰ ὅπλα; ἀφ' οὗ ἡμεῖς ὑπε-
 τάχθημεν εἰς τὰς τρυφάς, ἐγὼ εἶδον, ναί, εἶδον
 τὰς ἀπογόνους τῶν Ἡρώων τῆς Μαραθῶνος καὶ
 τῆς Σαλαμῖνος, ἐκτρατεύοντας κατὰ τῶν ἐχ-
 θρῶν, νὰ ἔχωσι πρόμελετημένην τὴν φυγὴν ἐν
 τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. τὸ μολυντικὸν παράδειγμα τῶν
 πλεσίων ἐφθαιρε καὶ αὐτὰς τὰς πτωχὰς, χωρὶς
 νὰ μετέχωσι τῶν τρυφῶν αὐτῶν. δὲν εἶναι ἐδεῖς
 τῶν Ἀθηναίων ὅπως νὰ μὴν ἀγανακτῇ κατὰ

τῶν στρατιωτικῶν ἀγώνων, καὶ τῆς ἐκπεπτωκείας
στρατιωτικῆς ἡμῶν τάξεως. Ἡ φύσις φαίνεται κα-
τὰ πάντα νὰ μετῆλλάχθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. αἱ
ἐξασκήσεις, εἰς τὰς ὁποίας οἱ προπάτορες ἡμῶν
ἄλλοτε μετὰ χαρᾶς ἐκαταγίνοντο, τὴν σήμερον
διὰ ἡμᾶς φαίνονται δυσφόρητοι, τὰ ἄρματα βα-
ρύφορτα, καὶ ἀμελήσαντες τὰς πόλεις φοβέμεθα
τὰ δυνάμεις τῶν βαρβάρων.

Μετὰ πόσης ἀκριβοῦς καταλήψεως, ἀγαπη-
τέμῃ Ἀριεΐα, ὁ Λυκῆργος ἐγνώρισε καὶ τὰς ἀ-
ρετὰς ἡμῶν καὶ τὰ ἐλαττώματα! ἐξακρίβωσον
τὲς νόμους αὐτῆς, καὶ θέλεις ἰδεῖς βέβαια, ὅτι
θεῖα ἔμπνευσις ἐδίδαξεν αὐτὸν αὐτὲς. δὲν εὗρί-
σκεῖς εἰς τὲς νόμους αὐτῆς εὐδεμίαν ἐκθεσιν ἀνω-
φελῇ, ὅτε ἀμάρτημα εὐδὲνα ἐπαράδραμε, χωρὶς
νὰ ἔχῃ αὐτὸ ῥιζοῦσθαι ἐκρίζομένον. δὲν ἐδιάταξεν
εὐδεμῖας ἀρετῆς τὴν χρῆσιν, χωρὶς νὰ θεμελιωθῇ
καὶ νὰ ἐπισηρῇ αὐτὴν εἰς τὴν παραγωγὴν αὐ-
τῆς. δὲν ἐσυγχώρησεν εἰς δύο νέας συζύγους ἀφρό-
νως νὰ χαίρωνται τὰ δίκαια τῆς γάμῃς, ὅτε ὁ
ἀνὴρ νὰ συνοικῇ εὐθὺς μετὰ τῆς γυναίκος αὐτῆς εἰς

μίαν οἰκίαν, ἀλλὰ τρόπον τινὰ νὰ κλέπτῃ τὴν ἑαυ-
 τῆς ἀγάπην. ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ ἐμ-
 ποδίσῃ, ὅπῃ τὰ δίκαια τῆς γάμου νὰ μὴν ἀποκαταση-
 θῶσι πηγὴ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς τρυφῆς καὶ ἡλότητος,
 ὥστε ἐκ τῆς παραδιδόντες ἑαυτὰς κατ' ἀρχαῖς εἰς
 τὴν ἀκράτειαν, καὶ χορταζόμεναι τῶν νομικῶν
 ἡδονῶν, νὰ μὴν ἤθελον ζητῶσι καὶ τὰς ἀπηγο-
 ρευμένας. Ἐν τῇ Λακεδαιμόνι ἡ μοιχαλὶς εὐδό-
 λως ἦν γνωστὴ. ὦ τῆς εὐτυχίας! ἂν ἦναι ἀλη-
 θὲς ὅτι ἐκείνη μετὰ ὑποκορισμῶν συναναπροφῇ
 ὑποθέττει, εἰς μὲν τὰς γυναῖκας μίαν φαντασιώδη
 πλάνην εἰς τὸ χρεὸς αὐτῶν. εἰς δὲ τὴν ἀνδρᾶς
 τὴν τέχνην τῆς ἀπάτης καὶ διαφθορᾶς ὡς βιά-
 σιν καὶ κανόνα, ἔπεται ὅπῃ δι' αὐτῆς τῆς τοῦτον
 κινδυνωδεστάτης τέχνης, κυριευόμενοι βαθυμυθὸν ὑπὸ
 μυρίων ταλαιπωριῶν, νὰ ὑπερῶσι τὴν ψυχὴν τῶν
 εἰναγκαίων μέσων, εἰς τὸ νὰ δύναται νὰ σκέπ-
 τηται καὶ νὰ κατορθοῖ πράγματα μεγάλα.

Οἱ πλείους τῶν νομοδότων διὰ νὰ μὴν ἐγνώ-
 ρισαν τὴν πρὸς τὴν μαλθακότητα κλίσιν τῆς
 γυναικείας φύσεως, καὶ τὴν ἐπὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν

μυριότητα αὐτῆς, ἐφύπλωσαν τὸν ἐρόχον περὶ τὰ
 ἡΐδη ἡμῶν, περὶ δὲ τῶν γυναικῶν ἡμέλησαν νὰ
 διατάξωσιν. ἀλλ' ὁ Θεὸς Λυκῆργος προγνωρίσας,
 ὅτι αὐταὶ εὐκόλως θέλκοι μεταδώσει εἰς ἡμᾶς τὰ
 ἑαυτῶν ἐλαττώματα, ἂν αὐτὸς δὲν δώσῃ καὶ εἰς
 αὐτὰς τὰς ἡμετέρας ἀρετὰς, διὰ τῆτο, ἐμπνεύσας
 καὶ εἰς αὐτὰς μίαν γενναίαν ἀποτροφὴν εἰς τὰ
 πράγματα, ὅπῃ ἐκ φύσεως δὲν ἦσαν διὰ αὐτὰς
 ἀναγκαῖα, ὑπέβαλε καὶ αὐτὰς εἰς τὴν σκληρα-
 γωγίαν τῆς Φιλομοχθίας, τῆ κόπῃ καὶ τῆ ἀγῶ-
 νος, ὥστε ἔκαμε καὶ ἐκ γυναικῶν ἄνδρας, Ὁ Πλά-
 των (*) ἐξ αὐτῆς τῆ παραδείγματος ἐγκαρδιωθεὶς,
 ἡδελήθη καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὴν δημοκρατίαν αὐτῆς

(*) Πλατ. δημοκρ. βιβλ. 7. ὦ Γλαύκων! μηδὲν γάρ τι εἰς με
 περὶ ἀνδρῶν εἰρημέναι μᾶλλον ἢ ἔρημα, ἢ περὶ γυναι-
 κῶν, ὅσαι ἂν αὐτῶν ἱκαναὶ τὰς φύσεις ἐγγίγνωνται. Τῆ
 αὐτῆς εἰς τὰ νομικὰ. περὶ γυναικῶν ἀγωγῆς βιβλ. 7.
 Φημι πάντων ἀνοητότατα ταῦν ἐν τοῖς παρ' ἡμῶν τό-
 ποις γίνεσθαι, τὸ μὴ πάσῃ ῥώμῃ πάντας ὁμοθυμαδὸν
 ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ ταυτὰ, ... Τὸ δ' ἡμέτερον
 διακείμεμα ἐν τέτοις ἐκ ἀποδύσεται, τὸ μὴ εἰ λέγειν,
 ὡς δὲ παιδείας τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτι μάλιστα κοινωνεῖν
 τὸ θῆλυ γένος ἡμῶν τῷ τῶν ἀρρένων γένει.]

νά καίμη ἐκ γυναικῶν στρατιώτας, λέγων, ὅτι ὅσον ὀλιγότερα χρέη ἔχομεν ἰὰ ἐκκληρῶμεν, τόσον ὀλιγότερον συλλογώμεθα περὶ αὐτῶν, καὶ ὅτι, ζητῶν πολλὰ παρὰ τῶν γυναικῶν, ἤλπιζε μετὰ λόγος νὰ ἀπολαύσῃ τὰ πάντα παρὰ τῶν ἀνδρῶν.

Ὁ Λυκῆργος τέλος πάντων ἐσύνησεν εἰς τὴν πόλιν αὐτῆς τὰ δημόσια συμπόσια, τῶν ὁποίων ὁ μαῦρος ζωὸς, ὁ τὴν σήμερον τοσῆτον ἀνυπόληπτος, ἦτον ἢ καθ' αὐτὸ ξεφάντως. Ἰοῦ τὰ δύο κεφαλαιώδη αὐτῆς συστήματα, χωρὶς τῆς συνδρομῆς τῶν ὁποίων, εἰς μάτην ἤθελεν ἐμποδίζει τὴν χρῆσιν τῶν χρημάτων καὶ τῶν τεχνῶν τῶν ἀνωφελῶν, τῶν ὡς κέντρα ἐν ταυτῷ καὶ τροφὴ τῶν παθῶν. Ἐκτοτε καὶ ἡ ἐξάσκησις τῶν δυσκολοτέρων ἀρετῶν, κατὰ χρέος καὶ μεταξὺ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ διὰ τῆς ἐπέχοντος τὸν ἡρωϊκώτατον βαθμὸν, ἦτον κοινή· ἐπειδὴ ἴδιον τῆς ἐγγρατείας εἶναι, νὰ κλείῃ τὴν εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν εἴσοδον ἐνὸς πλήθους ἐλαττωμάτων, νὰ ἀποκατασταίῃ τὴν ἐνεσῶσαν ἡμῶν κατάστασιν εὐάρεστον,

καὶ νὰ ὁδηγῇ ἡμᾶς εἰς τὸ ἀγαθὸν ἄνευ βίας. Ἡ ἐγκράτεια εἶναι, ὅπῃ ἀναμφιβόλως ἐμπνέει τὴν καταφρόνησιν τῇ πλῆττι, αὕτη ἐλευθεροῖ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἐνοχλητικῶν καὶ ἀνωφελῶν χρειῶν, ὅσα συντροφεύμενη ὑπὸ τῆς ἀγάπης, τῆς εὐταξίας καὶ τῆς δικαιοσύνης· ὅσον ὀλιγότερον εἶναι τὰ πάθη ζωογονέμενα καὶ σεβόμενα, τόσον περισσότερον τὸ λογικὸν εἶναι ἐλεύθερον, νὰ ἐνεργῇ τὰ δεόντα αὐτῷ μετὰ ὠφελείας, Ναὶ, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, ἀφ' ὧν ἡμεῖς ἐκκλίναμεν ἀπὸ τῆς ἀπλότητος τῶν ἡθῶν τῶν προπατόρων ἡμῶν, ἀρχήσαμεν νὰ εἰσφέρωμεν τὰς νεωτερισμὸς εἰς τὰς νόμους, καὶ νὰ πολλαπλασιάζωμεν τὰ κριτήρια. καὶ ἐκ τούτου τί ἐκτελέσαμεν; εἰδὲν ἄλλο εἰμὴ χίσματα, χρώμενοι ἀνωφελεῖς τρόπους διορθώσεως. Ἡ πρώτη ἀρχὴ καὶ νόμος ἐκάστης δημοκρατίας πρέπει νὰ ᾖ ἡ ἐγκράτεια, καὶ τὸ κάλλιστον διοικέμενον ἔθνος μετὰ τῆς Σπαρτιάτας, θέλει εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ ἤθελε μιμῆται τὴν μετριότητα αὐτῶν.

Ἐν τοσούτῳ δὲ, τοιαύτη εἶναι ἡ ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐκάστη ἀρετὴ ἔχει τὴν συμ-
μὴν τῆς πλάνης αὐτῆς, τῆς παραφροσύνης καὶ
τῆς ἀτονίας. Ἡ ἐγκράτεια ἔχει τόσους ἐχθρὸς,
ὅσα εἰσὶ καὶ τὰ εἶδη τῆς ἐγκρατείας, ὅσον αὐτὴ
καὶ ἂν ᾔθελεν ἦναι ἰχυρὰ, τέλος πάντων θέλει
ὑποκύψει εἰς τὴν ἀδυναμίαν, ὅταν ἡ πολιτικὴ
δὲν ἐμποδίσῃ τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ἀργίας
πόλεμον, ὁμοίως καὶ τῆς ἀκηδίας τῆς ὁπαδῆς τῆς
ἀμβλύτητος τῆς ἰτε ψυχῆς καὶ τῆς σώματος. ἐν
παντὶ καιρῷ, καθ' ὃν οἱ νόμοι ἐγκαταλείπουσιν
ἡμᾶς αὐτεξέσσης, δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ὅτι ἀφιε-
ρῶσιν ἡμᾶς εἰς τὴν δοκιμὴν, θέλῃ καὶ ὑποτα-
γὴν τῶν παθῶν. διὰ τῆτο ἡ πολιτικὴ χρεω-
σεῖ νὰ ἐμπνέῃ εἰς τὰς πολίτας τὴν φιλοπονίαν.
ἐπειδὴ αὕτη ἡ ἀρετὴ ἐκχέσσει εἰς τὰς ἡδονὰς
τὰς ἀπλὰς καὶ τιμίας, μίαν τερπνὴν διὰ ἡμᾶς
εὐχαρίσῃσιν, μετριάξει καὶ τὴν φαντασίαν ἡμῶν,
καὶ κωλύει, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι, αὐτὴν τῆ νὰ
τρέχῃ νὰ ἀνακαλύπτῃ νέας τρυφὰς.

Μὴ διαβῆς, ἀγαπητέμεν Ἀριστεία, νὰ συμπεράνῃς ἐκ ταύτης τῆς διδασκαλίας, ὅτι ὅλα τὰ εἶδη τῆς ἐργασίας εἰσὶν ὠφέλιμα εἰς τὸ κοινόν, εἶναι καὶ ἐν εἶδος βραδύτητος, τὸ ὁποῖον ἴσως ὀλιγοτέραν βλάβην φέρει. σοχάσῃς τὴν πρὸς ἡμᾶς διαγωγὴν τῆς φύσεως. αὕτη εἰ καὶ δαψιλῶς χορηγᾷ ἡμῖν πάντα τὰ χρειώδη ἀγαθὰ, θέλει ὁμως ὅπῃ καὶ ἡμεῖς νὰ ἀπολαμβάνωμεν αὐτὰ μετὰ τινος κόπου· ἡ γῆ μένει ἄκαρπος, ὅταν αἱ χεῖρες ἡμῶν δὲν καλλιεργῶσιν αὐτήν, ὁ κόπος δὲ τῆς καλλιεργίας κατὰ τὴν τάξιν τῆς παραγωγῆς τῶν καρπῶν δὲν εἶναι βαρὺς, πλὴν συνεχῆς, ὅθεν ἄς μιμῆται καὶ ἡ πολιτικὴ τὴν φύσιν. ὡς ὅτι ὁ κόπος ὅπῃ αὐτὴ εἰς ἡμᾶς διορίζει, ὅταν δὲν ἀναλογῇ εἰς τὰς δυνάμεις ἡμῶν, καὶ ὅταν ἡ ἐλπίς, προτρέψῃς ἡμᾶς νὰ ἐπιχειρῶμεθα μετὰ χαρᾶς τὸν κόπον, μένει ἡπατημένη, ὅταν αὐτὴ δὲν δύναται νὰ ἐξαρκέσῃ εἰς τὰς χρείας ἡμῶν, τότε καὶ ὁ κόπος γίνεται ἀνυπόφορος, καὶ δὲν εἶναι πλέον περισπασμός, ἀλλὰ μᾶλλον δελικὴ καὶ παιδεία.

Ἡ Ἀίγυπτος ἐπὶ τῶν διαδόχων τῆς Σεσω-
 τριδος ἐδυσύχησεν. ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς εὐθὺς ὅπῃ
 ἐκυριεύθη ὑπὸ μιᾶς ἀκατέστης φιλοκερδείας, ἀμέ-
 λως ἐξέκλινε καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ὀρθῶν κανό-
 νων. καὶ γὰρ ἐπιφορτῆσας τὰς ὑπηκόους αὐτῆς
 κόπας δυσφορήτης, ἡθίλησεν ὁ ἴδιος νὰ συνάξῃ
 καὶ τὰς καρπὰς. αἱ χεῖρες τῶν Ἀιγυπτίων ἀπο-
 λιθόθησαν. οἱ Ἀιγύπτιοι, τὸ ἔθνος τὸ φιλόμοχ-
 θον, ἐποταπόθησαν ὑπὸ τῆς ἀργίας εἰς τόσον,
 ὅπῃ αὐτὴ καὶ ἔμεινεν εἰς αὐτὰς ἡ μόνη παρηγορία.
 ὅλη ἡ ἐπικράτεια ἐταλαιπωρεῖτο ἐν ταυτῷ καὶ
 ὑπὸ τῆς πτωχείας, καὶ ὑπὸ τῆς πολυτελείας,
 καὶ τὰ πνεύματα ἐξαγριωθέντα μετήρχοντο τὰς
 πολίτας ὡς ἄγρια θηρία, διὰ νὰ τὰ ἐξημερώσωσι
 διὰ τῆς κόπης. ὡ θεᾶμα ἀξιοθρήνητον ὅπῃ ἐπα-
 ράσθητε τότε ἡ δυσυχὴς Ἀίγυπτος! αἱ πεδιάδες
 αὐτῆς χωρὶς τῶν εὐεργετικῶν ὑδάτων τῆς Νείλου,
 μόλις ἂν ἐδύναντο νὰ ἐξαρκέσωσιν εἰς τὸ νὰ
 θρέψωσι τὰς κατοίκους. Μεταξὺ τῶν περιφήμων
 ἐκείνων Πυραμίδων, αἰτίνες φαίνεται ὅτι ἐδιω-
 γρίθησαν νὰ διαιωνίζωσιν, ἐν ὅσῳ ὁ κόσμος σέκει.

καὶ τὰς ὁποίας ὁ δυσυχὴς λαὸς κατεδικάσθη νὰ ἀνεγείρῃ, πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ματαιοφροσύνης των Κυρίων αὐτῶ. Τὶ ἤθελεν ἐλπίζει ὁ Μονάρχης, ἂν τις ἐχθρὸς ἐξωτερικὸς ἤθελε φανῇ εἰς τὰ ὄρια τῆς ἐπικρατείας αὐτῶ, ζητῶν νὰ ὑπερήσῃ αὐτὸν τῇ σέμματι καὶ τῆς τρυφῆς; ποίας χεῖρας πρὸς διανθέντευσιν ἤθελεν ὀπλίσει; ποῖον ὄφελος ἤθελε παρακινήσῃ τῆς ὑπηκόου αὐτῶ, νὰ χύσωσι τὸ αἷμα αὐτῶν, ὑπερασπιζόμενοι τὰς ἀκολασίας αὐτῶ, καὶ τὴν ἐαυτῶν ταλαιπωρίαν;

Ἐν τῇ Τύρῳ καὶ Καρχηδόνι, διηγῶνται ἡμῖν οἱ περιηγηταὶ, ὅτι ὅλοι οἱ πολῖται καταγίνονται ἐν ἀχολίᾳ· αἰετὶ εἶθε οἱ Θεοὶ νὰ διαφυλάξωσιν ἡμᾶς, ἀγαπητέμεν Ἀριστεία, ἀπὸ τῆς νὰ μιμηθῶμεν αὐτῶ. Ἐκεῖνοι οἱ λαοὶ, τῶν ὁποίων τοσῶτον εὐφημίζουσι τὸ ἀγχίνεν καὶ τὸ δρασικόν, ἐσάθησαν οἱ φθορεῖς τῶν ἐθνῶν τῶν κατὰ πάντα εὐχαρίστως διακειμένων περὶ τὰ πλῆστη, τὰ παρὰ τῆς πανσόφου φύσεως χρηγέμενα ἐν παντὶ κλίματι, καὶ ζώντων εὐτυχῶς χωρὶς κενοδοξίας καὶ πολυτελείας. Οἱ Τύριοι καὶ οἱ Καρχηδόνιοι, ἀποκαλύψαντες

εἰς τὰ λοιπὰ ἔθνη τὴν ὑδύτητα τῆς σπανιότη-
 τος καὶ τῆς πλῆττε, διείγειρον τὴν ἐπιθυμίαν αὐ-
 τῶν, καὶ διὰ τῆς ὑπερλότητος κατέβησαν αὐτὰ
 καταφρονητὰς τῶν ἀγαθῶν ὅπῃ ἐξασίαζον. Ἡ
 πορφύρα τῆς Τύρρ, καὶ τὰ περιφανῆ εἶδη τῆς
 Καρχηδόνος, πόσων κακῶν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ
 δυσυχίων πρόξενα ἐσάθησαν! Μὴ νομίσεις ὅμως
 Ἀριεῖα, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ φθορεῖς τῆς κόσμου,
 τὸ ἐξ αὐτῶν διασπαρθὲν φαρμάκι, θέλῃσι τὸ
 ἀποφύγει. Ἐγὼ δὲν γνωρίζω ἔτε τὴν Τύρρον, ἔτε
 τὴν Καρχηδόνα. ὅμως λέγω θαρσύνοντως καὶ τὸ
 βεβαιῶ, ὅτι αὗται αἱ δύο πόλεις εἰσὶ δυσυχεῖς.
 ὥς ὅτι ἡ φιλοπονία ἔσα ὑπὸ τῆς ἐγκρατείας συν-
 τροφευμένη, εἶναι μία μεγάλη ἀρετὴ, καὶ χρή-
 σιμος εἰς τὸ νὰ καταπονῇ καὶ νὰ διευθύνῃ τὰ
 πάθη, ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτὴ παρὰ τοῖς Καρχη-
 δονίοις καὶ Τυρρίοις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς φιλαρ-
 γυρίας καὶ τῆς φιλοκερδείας. ὅσον περισσότερον
 αὐτὰ τὰ δύο ἐλαττώματα αὐξάνουσι σὺν τῷ
 πλῆττει, τόσον περισσότεραν ἰχὺν ἀποκτῶσι καὶ
 τὰ λοιπὰ πάθη. ἡ φιλοπονία εἰς αὐτὰς τὰς δύο

ἐπικρατείας, ἔχει τὴν ιδιότητα εἰς τὸ νὰ ταπει-
νοί καὶ μόνον τὰ πνεύματα, ἢ νὰ ἐμπνέῃ τὴν
ἀλαζονείαν, διὸ καὶ οἱ κλτοικοὶ αὐτῶν ἀφεύκτως
ἐκ τῆς πρέπει νὰ ἀποκατασταθῶσι μισθωτοὶ καὶ
τύραννοι.

Οἱ Σύλων μὴν ὑποφέρων τῆς μεταξὺ ἡμῶν
θορύβου καὶ ἐπαναστάσεως, τὰς ἐκ τῆς ἀργίας τῆς
λαῶ προερχομένας, ἐσύνταξε νόμους ἐξεπίτηδες
περὶ τῆς φιλοπονίας, λέγων, ἕκαστος πατὴρ, ὅσις
ὅτιν ἐξουσιᾷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς μίαν θίαν δῆποτε
τ' ἔχων, νὰ μὴ δύναται ἐν τῷ γήρατι νὰ ζητῇ
παρὰ τῆς υἱοῦ τῆς εὐνομίαν βοήθειαν. νόμος παρὰ
λογος, καὶ ἐναντίος τῆς ἀπ' αἰῶνος ἀπαριδιᾶς
χρέους τῆς φύσεως, διὰ τῆς ὁδηγίας τῆς ὁποίας, παρακι-
νῶμενος ὁ πολίτης νὰ φαίνεται ἀγνώμων πρὸς τὸν
γεννητόρα αὐτοῦ, ὅν θέλει ἔχει ἕτε κλίσιν τιπὰ
πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, κατ' αὐτὸν γὰρ τὸν νόμον,
ἕκαστος τῶν πολιτῶν ὑποχρεώμετος νὰ δίδῃ λο-
γαριασμὸν τῶν ἀναχολήσεων αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀρεῖον
Πάγον, τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν νὰ παιδεύῃ τὴν
ἀργίαν. Ποίαν λοιπὸν ἐκδασιν ἔλαβεν ἡ ταιαύτη

πολιτικῇ; ἕκαστος τῶν πολιτῶν κατὰ τὴν ἑαυτῷ
ἀρεσκείαν ἐκλέγων ἑαυτῷ ἐργασίαν παρὰ τῷ νόμῳ
θεταιομένην, τέλος πάντων ἀπεκατεσάθημεν μι-
θωτοί, καὶ τὸ πᾶν εἰς τὰς δημοσίας συνελεύσεις
δὲν παρασαίνει ἐξ ἡμῶν ἄλλο, εἰ μὴ ζωγράφος,
εὐρυσόδης, κτίσας, πραγματευτὰς, χαλκείας
καὶ μεταπράτας.

Οἱ πολῖται ἡμῶν ἂν ἔδόθησαν εἰς ἀγο-
ρίας ποταπὰς καὶ δεδικαῖς, συγχωρημένας παρὰ
τῷ Λυκίῳ εἰς μόνους τὸς Ἐιλώτας, βέβαια
ἔπρεπε νὰ λάβωσι καὶ ἦθῃ ταιαυτὰ. ὁποῖαν κα-
τάσασιν λοιπὸν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἡ δημοκρατία;
ὁ Μιραθὼν καὶ ἡ Σαλαμὶν ἄρα δὲν μαρτυροῦσι
περὶ τῆς ἀνδρείας καὶ δόξης τῶν προπατόρων ἡ-
μῶν; ἡ Ἑλλάς ἅπασα δὲν ἤθελε διοικῆται τὴν
σήμερον ὑπὸ ὑψηλόφρονος τινὸς Σατραπῆς τῶν
Βασιλέων τῆς Περσίας; ἂν διὰ καλὴν αὐτῆς
τύχην αἱ συντρέξασαι εὐτυχεῖς ἔκτακται περιστά-
σεις, ἐπὶ τὰς ὁποίας δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀφιε-
ροῖ τις παντελῶς ἑαυτὸν, καὶ ἕτεραι αἰτίαι, αἱ-
τινες διετήρησαν εἰς ἓν ἔθνος τεχνίτων τὴν ἑκ-

παλαι πρὸς τὴν δόξαν καὶ ἐλευθερίαν ἀγάπην,
 δὲν ἡθέλον ἔχει αὐτὸ προετοιμασμένον, εἰς τὸ νὰ
 παραδοθῇ ἀνεξετάσως εἰς τὴν ὁδηγίαν ἐνὸς Μηλ-
 τιάδου (*), ἐνὸς Θεμισκλέος, καὶ ἐτέρων ὡσαύ-
 τως μεγάλων ἀνδρῶν; ἀλλ' ὅτε αἱ τοιαῦται ξέ-
 ναι, ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν θεόπισιν αἰτίαι,
 ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀδυνατίσασαι, ἔπαυσαν νὰ
 ἔχωσι χέσιν πρὸς τὰ ἥθη ἡμῶν, καὶ ἡ δημοκρα-
 τία ἤρξατο νὰ διοικῆται ὑπὸ ἀνθρώπων τεχνί-
 των, τότε φυσικὰ ἔλαβε καὶ τὴν μορφήν ὅπῃ
 ἔπρεπε νὰ λάβῃ. Ἠξεύρεις καλῶτατα εἰς πόσῃν
 μικροπρέπειαν ὑπεπέσαμεν, ὅλως δι' ὅλους ἀποδλε-
 ποντες ἕκαστος εἰς τὸ μερικὸν αὐτῷ ὄφελος, καὶ
 ἔχι εἰς τὸ τῆς δημοκρατίας. ὥς κατακυριευθέν-
 τες ἐκ μεταλλάγῃς ἐς ἄκρον ὑπὸ τῶν παθῶν,
 κατεσῆθημεν δειλοὶ μὲν τὸ πρῶτον, αὐθάδεις δὲ
 τὸ ἐσπέρως, καὶ μαλθακοὶ ἐν ταυτῷ καὶ ὀργί-
 λοι, ἀγνοῶντες παντελῶς τὰς τε δυνάμεις ἡμῶν,
 καὶ ἀδυναμίαν, καὶ βοηθητικὰ μέσα. διὸ καὶ ποτὲ
 δὲν ἐπράξαμεν τὰ δεόντα, ἀλλ' ἔτε ἐδυνήθημεν

(*) Θεωδ. βιβλ. 2. Κεφ. 11.

να προϊδῶμεν αὐτὰ, καὶ να προλάβωμεν τὰς κιν-
δύνους. διατὶ λοιπὸν παραπονέμεθα κατὰ τῆς
τύχης; μήτοι χρέος αὐτῆς ἦν, διὰ θαυμάτων να
ἀποδείξῃ ἐν πλήθος τεχνίτων δικαίον, φρόνιμον,
καὶ γενναϊόψυχον;

Πᾶσα τέχνη, ἀφεύκτως χρήσιμος εἰς τὰς
χρείας τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ἀναμφιβόλως τιμία.
τότε μόνον φαίνεται ἐπιβλαβής, ὅταν εἰς τὸ ἄ-
κρον ἐξακριβομένη, ἤθελε δώσῃ εἰς τὸ πρᾶγμα
τιμὴν ὑπέρμετρον, λεπτύνουσα ἀνωφελῶς καὶ τὴν
ἀρέσκειαν ἡμῶν. Ἐπὶ τούτῳ ἐπαινῶ τὴν παρὰ τῷ
Ὀμήρῳ ζωγραφισμένην ἀπλότητα τῶν ἡθῶν, ὡς
ἐνὸς Βασιλέως, ὅστις γινώσκει τὸν ἀριθμὸν τῶν
βοῶν αὐτοῦ, τῶν αἰγῶν καὶ προβάτων, καὶ ὅπῃ
ὁ ἴδιος καὶ τὸ δεῖπνον αὐτοῦ ἐτοιμάζει. μιᾶς Βα-
σιλίσσης, ἣτις νήθει καὶ ὑφάνει τὰ ἱμάτια τοῦ
ἀνδρὸς αὐτῆς. μιᾶς ἡγεμονίδος, ὡς τὴν Ναυσι-
κάην, ἣτις πορεύεται ἢ ἰδία ἐπὶ τῆς ἀμάξης εἰς
τὸν ποταμὸν, να πλύνῃ τὰ ἱμάτια τῆς ὀκίας
της. Ἐκαστος δύναται περὶ ἑαυτοῦ να γίνῃ τε-
χνίτης χωρὶς τινος καταίχνης, καὶ εἶτε εὐδοκίᾳ

τῶν Θεῶν, νὰ ἡθέλε σῶζηται καὶ τῶρα παρ' ἡμῶν ἡ αὐτὴ περὶ τῶν ἡθῶν φρόνησις, ἀπλότης τε τῶν χρειῶν, καὶ ἡ ὁμοιότης τῶν καταστάσεων ἡμῶν! εἰς μίαν ὁμῶς δημοκρατίαν, ὅπερ ἡ πολιτική δὲν ἰσχύει νὰ ἀνακαλέσῃ τὰς πολίτας εἰς τὴν προτίραν τῆς παρελθόντος καιρῶς ἀγνείαν, αἱ τέχναι ἀποκατασταίνονται πλῆστη τῶν περιποιήσεων αὐταῖς. οἱ δὲ τεχνῖται ζῶντες ἐκ τῆς προσόφου τῆς παρὰ τῶν πλεσίων λαμβανομένης μισθοῦ, ὧν ἕνεκα ἐνασχολῶνται, ἀναμφιβόλως ἔπεται καὶ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐκ τῆς νὰ ἐξευτελῶνται (*).

(*) Πλατ. Νομ. βιβλ. II. Μῆτε κἀπὴλος ἐκὼν μηδ' ἄκων μηδεὶς γιγνέσθω, μηδ' ἔμπορος, μῆτε δικηγόρος μηδ' ἡγετινα κεκτημένος ιδιώταις τοῖς μὴ ἐξίστα ἑαυτῷ, πλὴν πατρὶ καὶ μητρὶ, καὶ τοῖς ἑτι τέττων εἰς τὸ ἀνὰ γένεσι, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῷ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλευθέροι ἐλευθέρως.

Ἡ γνώμη ἐνταῦθα τῷ Φωκίωνος περὶ τῆς νὰ θεωρῶνται οἱ τεχνῖται ὡς δέλοι, ἵσως νὰ φαίη πρὸς τινὰς ἀναγνώσας δύσφορος καὶ αὐστηρά, πρέτει ἕως πρῶτον ὅσον τὸ δυνατόν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς λόγου, καὶ τότε εὐκόλως θάλει γινώσκωμεν τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Φωκίων ἐγνώριζε καλῶς τὰ δικαιώματα τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ ἀφαιρῶντα τὰς τεχνίτας τῆς ἐλευ-

διὰ τῆτο, ἀγαπητέμε Ἀριεΐα, ὁ νομοθέτης
πρέπει νὰ ᾔηται προσεκτικὸς, καὶ νὰ μὴν ἐμπι-
στεύηται τὸν χαλινὸν τῆς διοικήσεως ἢ τῆς ὑπερ-

φείας, καὶ ὑποβάλλοντα αὐτὰς εἰς τὴν δαλείαν. Ὁ σκοπὸς
αὐτῆ ἀπέβλεπεν εἰς τῆτο, ὅτι οἱ πολῖται ὅτῃ δὲν ἔχου-
σι Φρονήματα πατριτισμῷ, νὰ μὴν ἤθελον μετέχωσιν,
ὡς καὶ οἱ δέλοι, εἰς ἀδεμίαν δημοσίαν διοίκησιν, καὶ
δικαίως. Αὐτὸς δὲν ἐψηφῆσε διὰ πατριώτας, εἰμὴ τὰς
γῆν ἔχοντας, καὶ εἶναι πιθανόν, ὅτι οἱ τοῖστοι δὲν δύ-
νανται νὰ ἐξαίρεθῶσιν ἐμπράκτως ταύτης τῆς ἰδέας,
χωρὶς νὰ ὑποκύνῃσιν ἑαυτὰς εἰς μεγάλας δυσαρεσκείας.

Ἵπὲρ πάντας τὰς τὴν Δημοκρατίαν τῶν Ἀθηνῶν διοική-
σαντας, ὁ Ἀριεΐδης ἐσάθῃ ὁ μόνος ὅτῃ πρὸς αὐτὴν ἐ-
δειξε γνώμην εὐδιάθετον, διὰ τῆς ἀναιρέσεως τῆ νομι-
κῆ Κεφαλαιῆς τῆ Σόλωνος, τῆ μὴ συγχωρῆντο, νὰ με-
τέχωσιν εἰς τὴν πολιτικὴν διοίκησιν ἄλλοι, ἐκτὸς τῶν
ἀπολαμβανόντων ἐν τῆς ἑαυτῶν γῆς τελέαχισον δικασ-
σίης Μεδίμνης σίτε, ἐλαία ἢ ὄνη, τῆ ἐξαθενώσαντος
τέτω τῷ τρόπῳ τὸ ἀριστοκρατικὸν μέρος τῆς διοικήσεως,
καὶ διαρρήξαντος τὸν χαλινὸν τῆς Δημοκρατίας. ἦν γὰρ
συγκεχωρημένον χωρὶς τινος διαφορᾶς ἐκάτω πολίτῃ νὰ
ἐλπίξῃ καὶ νὰ Φθάγῃ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς πολιταρχίας,
καὶ ἐββαία αὐτὸ ἐσάθῃ καὶ τὸ κεφαλαϊῶδες αἴτιον τῶν
μεγίστων σφαλμάτων τῆς Δημοκρατίας, καὶ τῶν δυσου-
χιῶν ὅτῃ αὐτῇ, μετὰ τὸν θάνατον τῆ Περικλέας, ἐπὶ
τῆς ἀνησυχίας καὶ ἀπεριόριστες αὐθαδεΐας τῆ λαῶ, ἐδο-
κίμασεν.

τάτης ἐξουσίας εἰς τὰς τοιαύτας. "Αν ὁ νόμος κη-
ρύττῃ αὐτὰς ἀνθρώπους ἐλευθέρους, καὶ ἐξ αὐτῶν
συνίστησιν εἶδη πολιτῶν, ἡ πολιτικὴ ὅμως ὀφείλει
να θεωρῇ τὰς τοιαύτας, ὡς δέλλει μὴ ἔχοντας
πατρίδα, ἕτε ἱκανοὺς να μετέχωσιν εἰς τὰς συ-
νελεύσεις τῆ γένους. Οἱ μεγαλύτεροι ἄνδρες ἡμῶν,
ὡς ὁ Μηλτιάδης, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Κίμων καὶ
λοιποὶ, συνενδόκουν τῷ ἀριστοκρατικῷ συστήματι,
καὶ ἐγὼ ἀκολουθῶ τὸ ἑαυτῶν παράδειγμα, ἔχι
ἐξ ἀλαζονείας τινὸς ἢ φιλοτιμίας, ἀλλ' ἐπειδὴ
γνωρίζω καλῶς ὅσον τὴν ἀνθρωπότητα, καθὼς
καὶ τὰ δίκαια αὐτῆς, συμβεβλεύω διὰ εὐτυχίαν
τῆς δημοκρατίας, καὶ ὄφελος τῆ κοινῆς, τῆ ἐκ
τῶν κόπων τῶν ἐνασχολιῶν αὐτῆς εὐτελειωθέντος
καὶ ευθιωθέντος εἰς τὴν ἀμάθειαν, ὅτι ὁ λαὸς
να μὴν ἐνέχεται εἰς τὰ τῆς διοικήσεως.

"Ὅσον ἀποβλέπει πρὸς τὰς τεχνίτας, ἡ δη-
μοκρατία, ἡ χρήσιμα αὐτῶν, χάριν ἐπιμελείας
πρέπει να διοικῇ αὐτὰς ἀκαταφρόνως, προσέχουσα
ἐπιμελῶς ὅπῃ οἱ τεχνῖται να ἀπολαμβάνωσιν
ἀπὸ τῶν κόπων αὐτῶν, μίαν πρόσδοτον ζωστροφίας

ἐν ἀφθονίᾳ. εἰ δὲ κατ' ἄλλον τρόπον αὐτοὶ ἡμπορῶσι νὰ γνωῶσιν ἐχθροὶ τῆς δημοκρατίας, ὥς ποτὲ οἱ Ἑλλώτες ἔγινον τῶν Σπαρτιατῶν, τότε καὶ ἡ ἐξουσία θέλει κρίνεται μέτοχος τῆς ἡμίσεως τῆς παραδάσεως αὐτῶν, καὶ ἔνοχος ὡσαύτως τῆς παιδείας, δι' ἧς ἔπρεπε νὰ παιδεύσῃ τὰς τοιαύτας. Οἱ ἔμφρονες πολῖται, οἱ θέλοντες νὰ διατηρῶνται τὰ ἑαυτῶν ἥθη, δέν συγχωρῶσι ποτὲ τὴν ἐφεύρεσιν νέων τεχνῶν. Ὅσις ἤθελε πληροφωρηθῇ περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν τεχνῶν καὶ τῆς προκοπῆς αὐτῶν, ἐκείνος ἴσως ἤθελε γνωρίσῃ καὶ τὴν ἰσορίαν τῶν ἐλαττωμάτων ἡμῶν. Ἀς δώσωμεν πίσιν εἰς τὴν γνώμην τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτι οἱ καλοὶ νόμοι καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἀρετῶν ἐξευγενίζουσι τὰ ἔθνη, καὶ ἐχὶ ὁ σωρὸς τῶν ἀνωφελῶν ὑπερβολῶν, τῶν παρὰ τῆς πολυτελείας μόνον σεβομένων, παρὰ δὲ τῆς λογικῆς ἀποδοκιμαζομένων. Ὁ Λυκῆργος ἠθέλησεν, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνες εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν οἰκιακῶν ἐπίπλων, νὰ χρῶνται τὴν ἄξινην μόνον καὶ τὸν πρίονα, θαυμάσιος νόμος! τοιαύτῳ τρόπῳ πρέπει νὰ ἐμα-

ποδίζεται ἡ ἀρεσκεία καὶ ἡ πολυτέλεια τῶν πλυσίων, ὥστε διὰ τὰ μὴ δύνωνται νὰ εἰσφέρωσι τέχναις ἀνωφελεῖς, νὰ διάζωνται οἱ τεχνῖται εἰς τὸ νὰ ἀφήνωσιν ἀχρημότητα τινὰ εἰς τὰς πάνυ ἀναγκαιωτέρας τέχναις αὐτῶν. Ἔιδον πολλάκις τὸν Πλάτωνα μεγάλως νὰ δυσαρεστῇ, περὶ τῆς ἐς ἀκμὴν ἐλθούσης παρ' ἡμῖν ζωγραφικῆς τέχνης. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐνθυμῶμαι, περιεργαζόμενος ἐγὼ μετ' ἀπορίας ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς τὴν ζωγραφίαν τῆς κατατροφῆς τῶν Γηγάντων, ἐκείνος ἐλκύσας με τῇ ἱματίᾳ, εἶπέ μοι, αὐταὶ αἱ μωρίαι εἰσὶν αἱ διαφθείρεσαι ἡμᾶς. πόση τέχνη, πόσος κόπος, πόσον πνεῦμα ἐμεταχειρίσθῃ, διὰ νὰ διεγείρῃ ἓνα τοιῆτον φοβερὸν κατόρθωμα! Ἄλλ' ἐν τῇ δημοκρατίᾳ μὲς, ὁ ζωγράφος ὑποχρεῖται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ νὰ ἀρχήσῃ, καὶ νὰ τελειώσῃ τὴν εἰκόνα.

Τέλος πάντων, ἀγαπητέ μου Ἀριστῆα, ἔχε ἐν τῇ μνήμῃ σου διαπαντός, ὅτι ἡ πολιτικὴ δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστεύηται τὸν χαλινὸν τῆς διοικήσεως εἰς χεῖρας ἑστένι ἄλλω, εἰμὴ εἰς ἀνθρώπους ὅπως

νὰ ἔχωσι διαδοχικὴν ἀκίνητον περισσίαν, ἐπειδὴ
 τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ πατρις. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν
 ἤθελε γίνηται καὶ ἡ ἀργία τῶν τοιούτων εἰς τὴν
 δημοκρατιαν ἐπιβλαβὴς, ὁ νόμος διὰ σφοδρῆ προ-
 γράμματος ἅς περιορίζη αὐτὰ τὰ σκανδαλοποιὰ
 πλέτη, τὰ μᾶλλον φθείροντα τὴς ἀφρονας καὶ
 φθονερῆς πολίτας, ἢ τὴς ἔχοντας αὐτὰ, ὥστε
 ἡ μετριότης τῶν διαδοχικῶν περισσιῶν, νὰ βιάζη
 τὴς Κυρίως αὐτῶν νὰ τὰς δελεύωσιν οἱ ἴδιοι.
 Ἄν ὅμως καὶ ἡ συνήθεια τῆτο ἤθελε τὸ ἐμπο-
 δίζη, ἡ δημοκρατία διὰ τῆς ἐπαυξήσεως τῶν τε
 χρεῶν καὶ ἐναχολιῶν, ἅς ἀποσπᾷ τὴς πολίτας ἀπὸ
 τῶν παθῶν αὐτῶν. Θέαμα ἀξιοθέατον ἦν τὸ πά-
 λαι ἡ Λακεδαίμων, παραξαίνουσα πάντοτε ἄνδρας
 ἀσχλημένους περὶ τὴν ἀσκησιν, πότε μὲν τῇ ἱπ-
 ποδρομίᾳ, πότε δὲ τῇ Δίσκε, καὶ ἄλλοτε μὲν τῇ
 ἄλματος, τῆς πηγμῆς, ἄλλοτε δὲ τῆς παλαί-
 ερας καὶ λπ. καὶ προετοιμάζεσα διὰ τῶν τοιού-
 των εὐθυμιῶν τῇ πατρίδι διαυθεντευτὰς ἀνδρεῖς,
 οἵτινες μετὰ τὴς τοιούτης κόπης χάριν ἀναπαύ-
 σεως, ἔμενον ἐν τοῖς χολείοις, διδασκόμενοι ἐχθῆ

μόνον νὰ διαλέγωνται, ὡς ἡμεῖς, περὶ ἀρετῶν,
ἀλλὰ καὶ νὰ χρῶνται αὐταῖς. ὥς πᾶσα ἡλικία
ἐκάς αὐτῶν γένεσ ἐνηχολεῖτο, ἐν πάσῃ ὥρᾳ κα-
τὰ μέρος, καὶ ἔτω καὶ ὁ καιρὸς διὰ τὴς Σπαρ-
τιάτας παρέρχετο ἀνεπαιδότης. Πῶς ἂν λοιπὸν
τὰ πάθη, εἰς μίαν διαγωγὴν ζωῆς ἀχολομένης,
μεθ' ὅλης τῆς ὁρμῆς αὐτῶν καὶ ἐπιδεξιότητος,
ἤθελον δυνήθῃ νὰ ἐπιτύχωσι μίαν σιγμὴν, εἰς
τὸ νὰ ἀπατήσωσι, θέλωσι καὶ διαφθεύωσι ἓνα
Λακεδαιμόνιον;

Μέχρι τῆςδε, ἀγαπητέ μου Ἀριστία, ἠκολέσθαι
ὁ Φωκίων λέγων, ἐγὼ δὲν σοὶ ἀπέδειξα ἄλλο,
εἰμὶ τὰς ἀδυναμίας, τὴν ἀθλιότητα, καὶ ὅσα
ἀναφέρονται πρὸς ὄνειδος τῆς ἀνθρωπότητος. μέ-
χρι τῆςδε ἡ πολιτικὴ δὲν σοὶ ἔδωκε νὰ καταλά-
βῃς ἄλλο, εἰμὶ ὅτι αὐτὴ ἐναχολεῖται εἰς τὸ νὰ
διασπᾷ τὴς δεσμὰς, τὴς δὲ ἀπέρων καὶ διαφόρων
παθῶν ἔχοντας τὸν ἄνθρωπον προσηλωμένον εἰς
τὰς προσωπικὰς αὐτῆς ὠφελείας, καὶ διαχωρί-
ζοντας αὐτὸν τῶν τῆς ἐταιρίας. Ἡμεῖς λοιπὸν
διὰ νὰ ἐκφύγωμεν τὰς τερπνότητας ταύτης τῆς

Κίρκης, ἥτις προκαταγγέλλει ἡμῖν τὴν μοῖραν,
 εἰς ἣν ὑπεβλήθησαν οἱ σύντροφοι τῆ Ὀδυσσέως,
 ὥς σοχαζῶμεν τὴν ἄπειρον πρὸς ἡμᾶς σοφίαν καὶ
 συνεργίαν τῆς φύσεως. γνῶρισον τίνι μουσικῷ τρό-
 πῳ μᾶλλον ἢ πολιτικῇ, ἢ αὐτὰ τὰ ἴδια πάθη,
 ἐπιχρύει αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, τὰς τοσῶτον δειλαῖς
 καὶ τοῖς πάθεσιν ἡμῶν ἀντιμαχομένας, τὰς το-
 σῶτον δρασικὰς, καὶ ξένας μὲν, ἀναγκαίαις δέ,
 εἰς τὰς καρδίαις ἡμῶν. γνῶρισον διὰ τίνων μυση-
 ρίων ἢ κατ' ἐπιφάνειαν δύσφορος ἀχολία γίνεται
 τερπνὴ καὶ εὐχαρις. Διὰ τὰ φθάσωμεν δὲ τῶτον
 τὸν βαθμὸν, πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡ-
 μῶν ἀγρυπνὸν φιλοδοξίαν, καὶ φρόνημα εὐγενὲς
 καὶ γενναῖον, δι' ὃ ὁδηγούμενοι πρὸς τὴν κατά-
 ληψιν τῆ μεγαλείς τῆς τε ἀρχῆς καὶ τῆ διορι-
 σμῆς ἡμῶν, καὶ διδασκόμενοι ὅτι δημῖβρηνμα Θεῶ
 ἐσμὲν, γινόμεθα τέλος πάντων σύνοικοι τῶν πνευ-
 ματικῶν ἔσιων.

Καὶ τῷ ὄντι, Ἀριτεία, ἡ ψυχὴ δὲν ἔχει ἄλ-
 λο μέσον προτροπῆς ἐπιτηδειότερον τῆς φιλοδοξίας,
 τῆς τοσῶτον μᾶλλον ὑψηλῆς, κατ' ὅσον αὐτὴ εὐα-

ρεσέεται νὰ ἀντιπαλαίῃ. Διὰ πόσων θριάμβων
δὲν ἐξελαμπρύνθη αὐτὴ μαχομένη πρὸς τὰ ὀρ-
μητικὰ καὶ ἰχυρὰ πάθη; πῶς νὰ σοὶ ἐπαριθμήσω
ὅλους ἐκείνους τὸς μεγάλους ἄνδρας, οἵτινες δι' αὐ-
τῆς προτιμήσαντες τὴν πτωχείαν, κατεφρόνησαν
τὴν φιληδοξίαν; ἡ φιλοδοξία φαίνεται κατὰ τινα
τρόπον διύησιν ἡμᾶς πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ ἡμεῖς, διὰ
νὰ κατακυριεύῃ καὶ μεθύῃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἡ
εἰδέα τῆ ἐνδόξε θανάτου, ὡς ὑπό τινος εἶδος γοη-
τείας λησμονῶντες ἑαυτοὺς, θυσιάζομεν ἔνεκα ταύ-
της προθύμως καὶ τὴν ζωὴν. Πόσοι Ἕρωες μετὰ
τὸν Κόδρον γεγόνασι θυσία τῷ τοιούτῳ φρονή-
ματι;

Ὁ Σωκράτης, ὅπῃ ἐγνώριζε κατὰ βάθος τὴν
καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, δὲν εὐχαρισεῖτο μόνον διὰ
τῆς διὰ λόγους προτροπῆς πρὸς τὴν ἀρετὴν, νὰ
ἀποδεικνύῃ ὅτι αὐτὴ ποιεῖ ἡμᾶς εὐτυχεῖς, φέρεσα
μεθ' ἑαυτῆς τὰς ἀμοιβὰς. ἀλλὰ φοβόμενος μή-
ποτε τὰ πάθη, ὡς μᾶλλον ἐγγλωττώτερα αὐτῷ,
διὰ τῆς προσφορᾶς ἡδονῆς τινος ἐνεσώσης, ἐμφρά-
ξωσι τὰ ὦτα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τῷ μὴ ἀκούειν

τὴν ἀλήθειαν, καὶ διὰ τὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὰς
 προσεκτικότερας καὶ εὐμαθεσέρας, ἔβανε πρὸ ὀφ-
 θαλμῶν αὐτῶν τὴν δόξαν. ἐκ τῆς καὶ εἰς τὸ
 ὁλοκαίον αὐτῇ ἐχηματίσθησαν ἐν ὑστέροις ἐκεῖνοι οἱ
 περιφανεῖς ἄνδρες, οἱ δοξάσαντες τὴν δημοκρα-
 τίαν ἡμῶν. Πόσον ἤθελον ἦναι αἱ Ἀθηναίαι περὶ
 πλεόν εὐτυχεῖς καὶ ἀνθηραὶ, ἂν διὰ τῆς ὀργανι-
 σμῆ τῶν νόμων, καὶ διὰ τῶν χειλέων τῆς διοική-
 σεως, ἡ πολιτικὴ ἤθελε νεφετῇ κοινῶς τὰς πο-
 λίτας, ὡς ὁ Σωκράτης τὰς ἑαυτῇ μαθητὰς! "Αν
 ἡ φιλοδοξία παρὰ τοῖς βαρβάροις ἦναι ἀγώριος·
 "Αν αὕτη ἡ ἀρετὴ ἡ εἰς ἀτονίαν ἤδη ἐν τῇ Ἑλ-
 λάδι κύπτουσα, τέλος πάντων ἡμέραν παρ' ἡμέ-
 ραν ἀποκαταστήθῃ σπανιωτέρα, παρὰ ὅτι ἦτον
 πρὸ ἐνὸς αἰῶνος, τῷτο μὴ τὸ ἀποδώσῃς εἰς
 τὴν Φύσιν, ὅτι αὕτη νὰ ἦτον πολλῷ πλείω
 ἐλευθέριος πρὸς τὰς προπάτορας ἡμῶν,
 παρὰ πρὸς ἡμᾶς, ἢ ὅτι ἐκ τινος παραλόγου
 πρὸς ἡμᾶς ἐμπαθείας, εὐχαρισεῖται νὰ διαχωρίζῃ
 ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ξένων. Αὕτη ἐν παντὶ καιρῷ καὶ
 τόπῳ ἐξ ἴσας διανέμει τὰς ἑαυτῆς εὐεργεσίας,

ἄλλ' ἢ πολιτικὴ δὲν ἡξεύρει συμφώνως νὰ ὠφε-
 λῇται. Ὁι Θηβαῖοι κατὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον
 ἄρα δὲν ἤθελον Φανῇ τόσον ἀνδρεῖοι, ὅσον ἐφά-
 νησαν δειλοὶ, ἂν Ἐπαμινώνδας τις ἤθελεν ἐξά-
 ψῃ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν σδυδὲν φρόνημα τῆς
 δόξης; πῶς θέλεις λοιπὸν, ἀγαπητέμμε Ἀριστεία,
 ὅπῃ αὐτὴ ἢ ἀρετὴ νὰ τολμήσῃ νὰ προχωρήσῃ
 εἰς τὴν Περσίαν, καὶ νὰ καρποφορήσῃ, ἐν και-
 ρῷ ὅπῃ ἐκεῖ μολυντικός τις ἄνεμος καὶ αὐτὸν
 τὸν σπόρον ἐξήλειψε; δὲν εἶναι εἰς ἐν βραβεῖον
 ὅπῃ νὰ Φανταδῆς πρὸς τιμὴν τῆς ἀρετῆς, καὶ
 ἐν τῇ Περσίᾳ νὰ μὴ τὸ ἐνδύωνται ἀνθαδῶς ἐ-
 λαττώματα τινὰ. Μία αὐλὴ βεβυθισμένη εἰς
 τὰς τρυφάς, ἥς ψυχὴ καὶ ὅλης τῆς ἐπικρατείας
 ἢ Φιληδονία, εἰ μόνον τὴν εὐνοίαν αὐτῆς μόνοις
 τοῖς ὑπεργοῖς καὶ συνεργοῖς τῶν ἀσωτειῶν αὐτῆς
 ἀπονέμει, ἄλλ' ἔτε καὶ ποτὲ ἐμπιστεύεται τὴν δι-
 οίκησιν Σατραπείας τινὸς εἰς ἓνα ἄνθρωπον εἰδή-
 μονα καὶ ἐνάρετον, ἄλλ' αὐτὸν ὑποπτενομένη
 τὸν τοῖστον, μακρὰν αὐτῇ θέλει ἀπέχει. Ὅθεν
 διὰ νὰ φθάσῃ τις ἐν τῇ Περσίᾳ νὰ γινῇ μεγα-

εἶνος, πρέπει νὰ ᾔναι πολλαὺ μετρίοφρων, ἢ νὰ φέρεται μικροπρεπῶς καὶ νὰ κρύπτῃ τὰ προτε-
ρήματα αὐτῶ.

Τὸ πλῆθος, φύσει ὑπὸ τῆς ἀμαθείας συρό-
μενον, δὲν κρίνει ποτὲ ὀρθῶς, ἀλλ' ἐπαινῇ τὸ
κολακεῦον τὴν ἀνοησίαν αὐτῶ καὶ ὑψηλοφροσύ-
νην, τὴν φιλαργυρίαν καὶ ζηλίαν καὶ λπ: μὴ
διακρίνον τὸ ὄντος σοφὸν καὶ ἀξιέπαινον, ἀπὸ τῶ
ἀπλοκότῃ καὶ ἐκτάκτῃ. Αὐτὸ, ἂν ἡ πολιτικὴ ἐκ
συμφώνῃ μετὰ τῆς ἡθικῆς δὲν τὸ ὀδηγῶσιν εἰς τὸν
ὀρθὸν δρόμον, ἀναμφιβόλως θέλει τρέχει ὀπίθεν
μιας δόξης, προερχομένης ἀπὸ προλήψεων καὶ
καινοτομιῶν. Ἀλλὰ πάλιν ἂν διὰ μίαν εἰγμὴν παύ-
σωσιν ἀπὸ τῶ νὰ τὸ φωτίζωσι, καὶ νὰ διευθύνω-
σιν αὐτῶ τὰ διαθήματα, ἀποσύρεται, καὶ ἀμέ-
σως διὰ τῶν γελοιῶδων καὶ ταραχῶδων αὐτῶ ἐ-
παίνων, καὶ οἱ σεβόμενοι τὰ ἀληθῆ προτερήματα
δυχεραίνουσι. Πρὸς τέτοις θέλει πλανήσῃ πρὸς
ἑαυτὸ καὶ ἐπιθυμητὰς τῆς φιλοδοξίας, πλὴν ὑ-
σεριμένῃς τῇ ὀδηγητικῇ φωτὸς, περὶ τῶ πᾶς πρέπει
νὰ ζητῶσιν αὐτήν.

Ὅταν ἡ πολιτικὴ φθάσις νὰ γνωρίσῃ ἐκεῖνο, ὅπῃ ἀληθῶς εἶναι ἀξιοσέβαστον, ὅταν αὐτὴ, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι, ἐξακριβώσῃ διὰ τῆς πλείστων τὰς ἀρετὰς, ἀντὶ νὰ καταδαπανᾷ τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας ἡ δημοκρατία διανέμει μετὰ μεγάλης οἰκονομίας, ἅς προσάπτῃ εἰς τὰς διὰ τὴν κοινότητα ἐπωφελεσέρας ἀρετὰς τὸ μεγαλύτερον σέβας, διὰ νὰ μὴν ἐξευτελίζωνται διὰ τῆς ἐλευθερίας διανομῆς τῶν τιμῶν, καὶ αἱ ἀντιβραβεύσεις πρέπει νὰ ᾔναι ὅπως δῆποτε σπανιώτεροι, ὥστε πάντες μὲν νὰ τὰς ἐπιθυμῶσιν, ὀλίγοι δὲ νὰ τὰς ἀπολαμβάνωσι, διὰ νὰ μὴν ἐξευτελίζωνται διαδιδόμεναι ἐκ περισσῆς, ἢ ἐξ αὐθαιρέτου. Οὐ τοῖς προτερήμασιν ἐξέχοντες, δικαίως πρέπει νὰ τὰς ζητῶσι, ὅταν ὅμως τὰ προτερήματα αὐτῶν ᾔναι ἐπωφελῆ εἰς τὴν πατρίδα, τότε καὶ νὰ τὰς λαμβάνωσιν. Ἡμεῖς τὴν σήμερον ἔχομεν ζωγράφους ἐξόχους, Κωμωδῶς θαυμασίους, καὶ ἀγαλματοποιούς ἐξαιρετικούς. Ἀλλὰ καὶ τίς ἡ ὠφέλεια ἡμῖν ἐξ αὐτῶν; Οὐαὶ τῷ ἔθνεϊ ἐκείνῳ τῷ ἀπερισκέπτῳ, τὸ ὅποιον ἐπὶ προφάσει ἀγχίνε τέχνης, ἐπαινᾷ

καὶ ἰσοτιμᾷ τὰς τοιαύτας ὡσαύτως, καθὼς καὶ
 ἓνα περίφημον στρατάρχην, ἢ ἓνα σοφὸν διοικη-
 τήν. Ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυφικὴ ἐμφυχῶσαι
 τρόπον τινὰ τὸ πανίον, τὸν χαλκὸν, ἢ τὸ μάρ-
 μαρον, ποιῶσιν ἡμᾶς ἄρα εὐτυχεσέρας; Ὁ Φίλιπ-
 πος μετὰ εὐχαριστίας ἀκέει τῶν ἡμετέρων πανα-
 θηναίων τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ ὑπερχαίρει
 ὅτι οἱ πολῖται ἡμῶν δὲν χορταίνουσι τὰς πανηγύ-
 ρεις, τὴν μεσοκὴν καὶ τὰ θεάτρα. Ἡμεῖς ἄλ-
 λοτε ὑψώναμεν ἀγάλματα, εἰς τιμὴν τῶν εὐερ-
 γέτων τῆς πατρίδος, μόλις σχηματισμένα, καὶ ἔ-
 χομεν πλῆθος μεγάλων ἀνδρῶν, τὴν σήμερον δὲ
 ἔχομεν μόνον τὰς γλυφείας καὶ ζωγράφους. Εἰ-
 πέ μοι τὴν ἀλήθειαν, Ἀριστεία, ἂν διὰ τὰς Ἀθη-
 νας ἦναι ἀφενύκτως ἀναγκᾶιοι ἄνδρες τινὲς, ὅι-
 τινες δυνάμει τῆς σπεδῆς καὶ τῆς τέχνης εὐδο-
 κίμησαν νὰ παρασείνωσιν εἰς τὰ θεάτρα ἡμῶν
 τὸν Πρίαμον, τὸν Ἡρακλῆν, τὸν Ἀχιλλέα καὶ
 τὸν Ὀδυσσεά, εἰς καιρὸν ὅπῃ εἰδὲς ἐξ αὐτῶν ἡ-
 ξεύρει νὰ πολιτεύηται εἰς τὸ κοινὸν ὡς πολίτης

ὠφέλιμος, ὅτε εἰς τὴν Γερσσίαν νὰ φαίνεται καλὸς βουλευτής, ἢ εἰς τὸν Ἄρειον-πάγον.

Πῶς λοιπὸν νὰ μὴν ἀθυμῶμεν, ὅταν ἡ δημοκρατία, τὰ παρὰ τῆς ἀρετῆς ἀπαιτούμενα βραβεῖα, ἀποδίδει εἰς τινὰ προτερήματα φθοροποιῶν ἀνθρώπων. Πρόσεχε σεαυτὸν, ἀγαπητέμῃς Ἀρισεΐα, ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐπιβλαβῶν προτερημάτων, τῶν περιπλανέντων τὸν ὁδοιπόρον, ὥσπερ οἱ σελασφόροι φωσφόροι, καὶ ῥιπτόντων αὐτὸν εἰς τὸν κρημνὸν. Ἐγὼ διαλογιζόμενος ἰτὰ αἰτία τῆς εὐτυχίας, ἢ τῆς περιφορᾶς, τῶν διαφόρων δημοκρατιῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐπαρτήρησα πάντοτε, ὅτι εἰς λαὸς, ὅπῃ μιμῆται τὴν ἀρετὴν, ποτὲ δὲν ὑξερεῖται τῶν ἀναγκαίων αὐτῷ προτερημάτων. Καὶ πάλιν ὅταν τὰ προτερήματα δὲν συνοδεύονται παρὰ τῆς ἀρετῆς, ἀνωφελῆ εἰσὶν. Πῶς ἂν αἱ Θῆβαι ἤθελον ὠφελῆθῃ παρὰ τῇ Ἐπαμινώνδε καὶ τῇ Πελοπίδῃ, ἂν αὐτοὶ ἤθελον ἦναι φιλοκερδεῖς, Φιλότιμοι καὶ ζηλότυποι ἀλλήλοις; ἢ Ἑλλάς, διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς ἄλλοτε, ὀφείλει ἐμυλογεῖν τὰς χάριτας τῷ τολμηρῷ, ἀλλὰ καὶ συ-

νετῶ φρονήματι τῇ Θεμισοκλέεσσ, τῇ συμβελεύ-
 σαντος τῆς προπάτορας ἡμῶν, ἵνα τὰς μὲν γυ-
 ναῖκας αὐτῶν, καὶ γέροντας, καὶ παῖδας μετα-
 φέρωσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ ἐκ τῶν ξύλων τῶν
 οἰκιῶν αὐτῶν κατασκευάσωσι σόλον, τὴν δὲ πό-
 λιν ἐγκαταλείψωσι τῷ Ξέρξῃ. ὦ! οἷα εὐτυχία
 ἦν διὰ ἡμᾶς, ἡ τοιαύτη γνῶσις τῶν προπατόρων
 ἡμῶν, τῶν προκρινάντων νὰ θυσιάσωσι μέρος τῆς
 περισσίας αὐτῶν, ἵνα τὸ πᾶν ὠφελήσῃσι! Πόσον
 χρήσιμα ἤθελον ἦναι τὴν σήμερον εἰς ἡμᾶς τὰ
 προτερήματα τέτε τῇ μεγάλῃ ἀνδρὸς! Ἄν ὁ
 Ἀρισείδης καὶ ὁ Κίμων ἐκυριεύοντο τότε ὑπὸ τῶν
 ποταπῶν καὶ διετραμμένων τωρινῶν ἡθῶν ἡμῶν,
 βέβαια ἤθελον ἀντιπαθῶσιν εἰς τὸ τοῖστον πρόβλη-
 μα, διατὶ δὲν ἐπρονοήθη ὑπ' αὐτῶν, καὶ διὰ νὰ εὐ-
 χαρισήσῃσι τὴν φθονεράν αὐτῶν δυσαρέσκειαν, περὶ
 τῇ διατὶ νὰ μὴν ἦναι αὐτοὶ οἱ μόνοι ἐλευθερω-
 ταὶ τῆς πατρίδος, ἤθελον προτιμήσῃσι τὸν ἀφα-
 νισμόν αὐτῆς, καὶ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, Ἀλλ' ἡ
 τιμιότης τῶν τότε κοινῶν ἡθῶν, ἐσυγχώρησε τῷ

Θεμισοκλῆϊ νὰ δειχθῇ μέγας ἀνὴρ (*), καὶ νικη-
τῆς τῶν Περσῶν.

(*) Ἐπὶ Ἀριεΐδῃ καὶ Θεμισοκλῆς εἰ διοικῶντες τὴν Δημο-
κρατίαν, ἐπὶ πολὺ ἦσαν ἀλλήλοις ἀνταγωνιζόμενοι, ἐδ-
ὄλως ὅμως μισέμενοι. Ἄν δὲ ποτὲ συνέβαινε νὰ ἐχθρευ-
θῶσι, πλὴν δὲν ἐκατατρέχοντο, χράμενοι τρόπος πολλὰς
ἀπατηλῆς καὶ σρεβλῆς, ἀλλὰ διὰ τινος εὐγενῆς ἀμιλλῆς
ἐσπέδαζον, πῶς νὰ ὑπερέβῃ ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Τὸ Φιλό-
πατρεις καὶ ἡ Φιλοδοξία ἀπέκρουον τὸν Φθόρον καὶ τὴν
ζήλοτυπίαν. Ὁ Ἀριεΐδης καὶ ὁ Θεμισοκλῆς, εἰ καὶ
πάντοτε ἀλλήλοις διαφέροντο, ὅτε ὅμως ὁ Ξέρξης ἠπῆ-
λει τὴν Ἑλλάδα, ἅπαντα ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἀσυμφωνία
ἔπαυσε, καὶ δὲν ἀπέβλεπον εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς μόνον
τὸ ὄφελος τῆς πατρίδος. Ὁ Περικλῆς ὁ ἴδιος, ὅσον με-
γάλην ἔφεσιν καὶ ἂν εἶχε διὰ νὰ διοικῇ ἐν Ἀθῆναις
αὐτεξουσίως, ἀφ' ἧς ὅμως ἐγνώρισεν ὅτι ὁ Κίμων ἀφεύ-
κτως ἦν ἀναγκαῖος ἐν τῇ Δημοκρασίᾳ, ἀνεκάλεσεν αὐ-
τὸν ἐκ τῆς ἐξορίας, διὰ νὰ διοικῇ μετ' αὐτῷ ἐκ συμ-
φώνως. Τοσῶτον αἱ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐχθραὶ ἦσαν
εὐγενικαὶ καὶ τίμιαι, καὶ ἡ ὀργὴ εὐπαράκλητος, ὥς Φη-
σὶν ὁ Πλάταρχος. Ἐπὶ δὲ τῷ Φωκίῳ ἀνέβη τὸ τοῦ-
τον πολίτευμα ἐσώζετο. Καὶ γὰρ οἱ ῥητορες ἡγορούζοντο
παρὰ τῷ Φιλίππῃ, παρὰ τῷ Βασιλεῶς τῶν Περσῶν, ἢ
παρὰ τινος δυνατῆ καὶ πολλῇ πολίτῃ, ἢ δ' ἀλήθειαν, τὸ
Φιλόπατρεις καὶ τὸ σέβας, ἀδελφίαν ἰσχύον εἶχον πλεον
εἰς τὰς ἀνθρώπους.

Δὲν εἶναι τῆτο μόνον, ἀγαπήτέμε Ἀριζεία ἀλλ' ἅπασαι αἱ ἀθλιότητες τῆς Ἑλλάδος προῆλθον ἐκ τῶν δυσρόπων φαντασιῶν τῶν διεφθαρμένων ἀνθρώπων. Καὶ γάρ, ὅτε τὸ ἐλάττωμα πρόερχεται ἐξ ἀνοησίας, ποτὲ τόσον ἐπικίνδυνον δὲν εἶναι. ἀλλ' ὅτε αὐτὸ, διὰ τῆς ἐπιδεικτικῆς πρὸς πάντας ἀγχινοίας κρύπτεται ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῶν προτερημάτων, τότε καὶ ἐπιφέρει θανάσιμον πληγὴν εἰς τὴν δημοκρατίαν. Ἄν ἡ δημοκρατία ἔχῃ οἰόντι σύστημα ἐπωφελές, καὶ περιορίζον τὴν φιλοτιμίαν καὶ φιλοκέρδειαν τῶν πολιτῶν, ὁ διεφθαρμένος ἄνθρωπος διὰ τὴν ἀμαυρώσῃ αὐτὸ, καταχράται τὰ ἑαυτοῦ προτερήματα, ὥστε τέλος πάντων τὴν δυνηθῇ τὴν διασείσῃ τῆς νόμους, τὴν ὑπερασπίζοντας τὴν κοινὴν εὐταξίαν. Ὅταν δὲ πάλιν ἤθελε φανῇ διαδοχὴ ἐκλειψίς εἰς τὸ σύστημα αὐτῆς, τότε ἐκεῖνος χρώμενος τῆτο τὸ μέσον, ἐπιπίπτει ἐπ' αὐτήν, τὴν καταστέφει, καὶ εἰς τὰ ἐρείπια αὐτῆς ἀνυψοῖ ἑαυτὸν. Τοιαύτη ἐξάθη πάντοτε ἡ διαγωγὴ τῶν Τυράννων, τῶν ἀρπασάντων ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν τὴν ὑπερτάτην

ἐξουσίαν· Καὶ γὰρ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐξαδικήσωσι
 τὰς νόμους, καὶ διὰ τὴν ἀπατήσωσι τὴν ἐξουσίαν,
 ἢ τὴν ἀγρυπνίαν τῶν ἀρχηγῶν, ἐμεταχειρίσθησαν
 πᾶσαν πανουργίαν, διέσπειρον δυσπιστίας ἀναμέσον
 τῶν πολιτῶν, διείγερουν μεταξὺ αὐτῶν πότεμὲν
 φόβους, πότε δὲ ἐλπίδας, καὶ διὰ τὴν βεβαιώσωσι
 τὰς πολιτάς, ὅτι αὐτοὶ μεριμνῶσι περὶ τῆς κοινῆς
 καὶ μόνον καλῆς, ἥυξησαν μετὰ πάσης ὑπερλότη-
 τος τὰς μεταξὺ αὐτῶν ἐριδας. Περιπλέον δὲ ἐ-
 πείδῃ καὶ τὸ ὄφελος αὐτῶν ἠπήτει καὶ τῆτο, με-
 τέτρεψαν τὰς μικρὰς διχοτομίας, εἰς εἶδος ἐμ-
 φυλῆς πολέμου, καὶ ὑποκρινόμενοι ὑπεράσπισιν τῶν
 καλῶν, καὶ ἐπισηρίξιν εὐταξίας, ἐσερέωσαν καθ'
 αὐτὸ τὴν ἑαυτῶν τυραννίαν.

Ὁ Περικλῆς, ὁ διὰ τῆς εὐφυΐας αὐτῆς εὐτυ-
 χήσας τὰς Ἀθηνας καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἔλκων διὰ
 τῆς κολακείας πρὸς ἑαυτὸν τὸ πλῆθος, ποσῶς
 δὲν ἐσυστάλθη εἰς τὸ νὰ ἀνατρέψῃ τὰ ἥθη ἡ-
 μῶν (*), καὶ νὰ καταπέσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ γι-

(*) Ὁ Φωκίων ἐν συντόμῳ ἀναφέρει περὶ τῶν ἐπὶ τῆς Δε-
 σποτείας τῆ Περικλέους τριῶν αὐτῆς μεγάλων σφαλμάτων.

νῶμεν τύραννοι τῶν συμμάχων ἡμῶν, ἐμπνέων
περὶ ἑαυτῆς φρονήσεις ὑψηλὰς, ὥς τε τέλος πάν-
των καὶ διὰ τὰς φερεώσῃ καὶ τὴν κλονεμένην αὐτῆς

τὴν διὰ θεοπίσματος δοθεῖσαν ἄδειαν τοῖς πολίταις, εἰς
τὸ ἀδιαφόρως καὶ ἐφεδρεύουσιν εἰς τὰ θέατρα καὶ εἰς
τὰς δημοσίας συναλεύσεις. τὴν ἐλευθέραν καλλιέργειαν
τῶν ἀνοφελῶν τεχνῶν, καὶ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς Ἀθῆνας
τῆς κατ' ἐξοχὴν ἀπεριορίσε πολιτείας, δι' ἣν ἔλκυσσε
πρὸς ἑαυτὸν ἐπὶ πολὺ τὴν εὐνοίαν τῆς λαῆς, καὶ ἔλαβε
καὶ τὴν ἐξουσίαν ἀπόλυτον. Αὐτὸς ἐπὶ λόγῳ ὅτι οἱ σύμ-
μαχοι δὲν ἀπέδιδον τὰς φόρας, ἤγειρε κατ' αὐτῶν μά-
χην, καὶ ἀπολέσας κολακεύων τὴν ἀλαζονείαν τῶν Ἀ-
θηναίων, τὰς κατέστησε διὰ τῆς ἀργίας χαλῦκος καὶ ἀνε-
πιτηδεύς εἰς τὸ διοικεῖν. Τέλος πάντων ὁ Περικλῆς, ἀν-
τὶ τὴν ἐμποδίσει τὸ μεταξὺ τῆς πατρίδος αὐτῆς καὶ τῆς
Λακεδαιμονίας χάσμα, αὐτὸς διὰ τὴν ἀσφαλίσαι μᾶλλον
ἐν τοιαύτῃ κρητικῇ περιστάσει τὴν ἡγεμονίαν τε, πρὸς τέ-
τοις καὶ μὴ δάσει καὶ λογαριασμὸν, ἀνερρίπτει τὸν Πελο-
ποννησιακὸν πόλεμον. Ἀντὶ τῶν ἐπιπλήξεων ὅτε δικαίως
προστήκεσιν αὐτῷ, δὲν εἶναι καὶ θαυμάσει τις; πῶς ὁ Θου-
κυδίδης βιβλ. 2. κεφ. 11. λέγει, ὅτι ὁ Περικλῆς ἔλαβε
τὴν ἡγεμονίαν διὰ νομικῆς ψήφου, καὶ ὅτι ἡ εὐγνωμο-
σύνη τε καὶ ἀξιοτής τε ἤρξαν τὴν ὑπόληψίν τε; Ἡ
κρίσις ὅμως τῆς Πανστανικῆς προτιμητέα, ὅτε λέγει βιβλ. 8.
κεφ. 52. οἱ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐγείραντες,
πρέπει καὶ θεωρεῖσθαι ὡς ἀφρονες καὶ μαυροί, ἐπειδὴ ἐ-
δυσίασαν ὅλον τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἀλαζο-
νείαν καὶ ἰδίον ἑαυτῶν μερικὸν τέλος.

ὑπόληψιν, καὶ διὰ τὰ ἀποφύγη ἀπὸ τῆς νῆς μὴ
 δῶτη λογαριασμὸν περὶ τῆς διοικήσεως αὐτῆς, διή-
 γειρε καὶ τὸν ἀτυχῆ πελοποννησιακὸν πόλεμον.
 Τῶν αὐτῶν προτερημάτων ὧν καὶ ὁ ὑψηλόφρων
 Λύσανδρος, ἔβαλε κατὰ νῆν καὶ αὐτὸς νὰ δια-
 σρέψῃ τὴν διοίκησιν τῆς ἑαυτῆς πατρίδος, ὅπῃ δια-
 μέσσε τῆς νῆς ἀνοίξῃ τὴν κεκλεισμένην διὰ αὐ-
 τὸν ὁδὸν εἰς τὸν θρόνον· Ὡς ὅτι ἐν καιρῷ ὅπῃ
 ἀκόμι ἐρύνατο νὰ ἐπισηρίξῃ τὴν ἀρχαίαν ἰσχὺν
 τῶν νόμων, καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν προτέρα
 μορφὴν τῶν ἐξαγριοθέντων ἐκ τῆς φιλοτιμίας
 τῆς διεξοδικῆς πολέμου ἡθῶν, αὐτὸς κατεγίνετο ὑπὲρ
 λῶς, πῶς νὰ μεταδώσῃ τὰ ἑαυτῆς ἐλαττώματα
 εἰς τὰς Λακεδαιμονίους, καὶ καταχρώμενος τὸ
 πρὸς τὴν πατρίδα ζῆλον, ἠπάτησε τὴν φιλοδο-
 ξίαν αὐτῶν, ἐπὶ προφάσει ὅτι θέλει νὰ ἐπισηρί-
 ξῃ τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ὥστε ἀπεκατέστησεν αὐ-
 τὰς φιλοκερδεῖς καὶ φιλοτίμους, διαφθείρας τὰς
 δυνάμεις αὐτῶν καὶ τὴν ὑπόληψιν. Πόσων κα-
 κῶν πρόξενα ἐσάθισαν τὰ θελκτικὰ προτερή-
 ματα τῆς Ἀλκιβιάδος, ἱκανὰ ὄντα νὰ ἐπικαλύ-

πτωσι τὰ ἐλαττώματα αὐτῆς; ἀλλ' ὅμως τὰς δι' αὐτῶν ἐπελθούσας ἐφ' ἡμᾶς δυσυχίας, ἄρα ἐσάθυσαν ἀρκετὰ τὰ προτερήματα αὐτῆς, νὰ ἀνταμείψωσιν αὐτὰς;

Ἄπασα ἡοικισμένη, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, εἰδὲν ἄλλο παρασαίνει ἡμῖν, εἰμὴ ἓνα εὐρύχωρον πίναν, πλήρη σφαλμάτων τῆς πολιτικῆς, τῆς πάντοτε χροὸν πλανωμένης ὅπως μίᾳ ψευδῆς δόξης. Πόσας προλήψεις, καὶ πόσα καθ' αὐτὸ ἐλαττώματα ἀποδίδωσιν αὐτῇ διὰ σεβασμῶν, ἀμελῶσα τὰ καθ' αὐτὸ ὑποσηρικτικὰ μέσα τῆς φιλοδοξίας; διατί; ἐπειδὴ καὶ δὲν ἐφθασεν ἀκόμι νὰ γνωρίσῃ, πόσῃν τρυφερότητι ἔχει τῆτο τὸ φρόνημα, καὶ μετὰ πόσας ζήλεις ὑπερασπίζεται αὐτὸ τὰ ἑαυτῆς δίκαια, καὶ πόσῃς δέϊται ἀκριβῶς προσοχῆς. Πρὸς τέτοις δὲ, καὶ ὅπως ἡμῖν ἀπειλὴ παροξύνει αὐτὸ, ὁδὲ φόβος καὶ ἐκ πασῶν τῶν καρδιῶν τὸ ἐξαλείφει. Τίς ἐπίστευεν, ὅτι ἐν μέσῳ λαῶν ἐλευθέρων, οἱ αἵματοςαγῆς νόμοι τῷ Δράκοντος νὰ ἐκβλασθήσωσι, καὶ νὰ ἀποκαταστήσωσι τὸν λαὸν ἐνάρετον; εἰς αὐτὰς ἂν ἡμεῖς

Δειλία φερόμενοι ὑπεκύπταμεν, δὲν ἠθέλαμε
 κερδήσῃ ἄλλο, εἰμὴ τὴν μοῖραν τῶν ἀνδραπόδων, καὶ
 ἡ ποινὴ τῆς θανάτου, ἣν αὐτὸς ἐδιώριζε διὰ πᾶν
 μικρὸν αἰμάρτημα, δὲν ἠθέλεν ἀπαντᾶ ἑδεμίας
 ἀντιφύρῃσιν. Θέλεις νὰ ζωπυρώσῃς περιπλέον τὴν
 φιλοδοξίαν, καὶ νὰ ἀποδείξῃς αὐτὴν πολὺ πλεονέκτημα
 γενναίαν; χρῶ διὰ παιδείαν τῶν ἐνόχων τὴν κα-
 ταιχύνην. Ὁ Δράκων διὰ τῆς τοιαύτης θεσπίσεως
 ἐσύζησεν ἑδὲν ἄλλο, εἰμὴ μίαν ἠθικὴν διασμένην
 καὶ συνοδευμένην παρ' ἐνὸς τυφλοῦ μίσους κατὰ
 τῶν ἐλαττωμάτων, θορυβῶντος αὐτὰ. ἐπειδὴ
 καὶ αὐτὸς τῷ τῷ τρόπῳ θέλων νὰ κάμῃ τὴν
 ἀρετὴν ἀγαπητὴν, ἐξαλείφει τὸ φρόνημα τῆς
 ἀνθρωπότητος, ὅπως εἶναι ἡ βάση αὐτῆς. Ἀφαι-
 ρεὶ τὸν Κριτίαν νὰ χύνη τὸ αἷμα ποταμῆδόν. Ἀπέ-
 λει θάνατον εἰς ψυχὰς ὑποδεδωθείσας τῇ ποτα-
 μότητι, αἵτινες ἔσαι παραδεδομένοι τοῖς ἐγκλή-
 μασι, δὲν εἶναι ἐπιδεκτικαὶ ἑδεμίας περιποιήσεως,
 καὶ εἰς ἐκείνας τὰς θρασυκαρδίους, ἐξ ὧν ἐν ἑστῇ
 ἐλπίς ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Ἡ φυσικὴ ἀνταμοιβὴ τῆς φιλοδοξίας, εἶναι τὸ κοινὸν σέβας, τὸ καὶ μόνον ἰσχυρὸν νὰ ὑψώσῃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἰς τινα βέβαιον βαθμὸν γενναίων φρονημάτων. Οἱ θέλοντες νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὰς ἀνθρώπους προθυμίαν πρὸς κατόρθωσιν μεγάλων ἔργων, ἔχουσιν διὰ κλόνος δάφνης, ἢ ἀγάλλματος, ἀλλὰ δι' ἄλλων προτρεπτικῶν μέσων, οἱ τοῖςτοι ἀποδεικνύουσιν ἐκ τούτου, ὅτι δὲν γνωρίζουσι παντελῶς τὰς ἀνθρώπους, καὶ ἡ ἀρετὴ, διὰ τῆς προσφορᾶς τοιαύτης ἀντιμιθίας, ὅταν ἀπαιτῶσι μόνον ἢ φιλαργυρία καὶ ἡ αἰχροκέρδεια, ἐξευτελίζεται καὶ μολύνεται. Λέγουσιν ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Περσίας πραγματεύεται τὰς τιμὰς, ἀλλά τινων αὐτὰς χρυσῆς ἢ ἀργυρῆς. Ἀλλ' ὁ Φίλιππος, ἂν δὲν ἦτον πολλῷ πλείω δόκιμος τούτου τοῦ Μονάρχου τῆς Ἀσίας, ἢ Ἑλλὰς εὐδόλως ἂν αὐτὸν ἐφοβᾶτο. Αὐτὸς χρᾶται τὸν χρυσὸν καὶ καταδαπανᾷ αὐτὸν, μόνον διὰ νὰ ἀπατά ἡμᾶς, καὶ νὰ ἀγοράζῃ ἐξ ἡμῶν ἀλλήλων ἐπιβέβηκε, εἰς δὲ τὰς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἶναι φειδωλός. Αὐτὸς δια τῆς συνετοῦ διοικήσεως αὐτοῦ, ἐνσπεύρων τὸ κοινὸν

σέβας μεταξύ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, κατέστησε τὴν
Μακεδονίαν, ἔνθα πρότερον ἔτε δέλοι καλοὶ δὲν
εὐρίσκοντο, νὰ ἔχη τὴν σήμερον πολίτας εἰς πᾶν
ἔργον ἐπιτηδεύς, καὶ ὠφελίμους εἰς τὸ κοινόν. "Ο-
ταν ἡ ἐλπίς τῷ Θεσαυρῇσαι πλέτη φέρῃ τινὰ
εἰς Ἡρωϊσμόν, ἡ ἀπόκτησις αὐτῶν δὲν θέλει δια-
φθείρει τὸν τοιοῦτον; οἱ Πέρσαι ἐρωτῶσιν, ἡ διδο-
μένη μοι ἀνταμοιβὴ πόσης τιμῆς κρίνεται; τὸ εἰ-
σόδημα τῆς Δεῖνα Σατραπείας πόσον εἶναι; ἐκεί-
νο τὸ ἀξίωμα τῷ παλατίῃ, πόσον κέρδος δίδει;
Ἰδοὺ οἱ καρποὶ τῆς τυφλῆς καὶ πολυδαπάνης πο-
λιτικῆς τῶν διαδόχων τῷ Κύρῳ. "Ω δυσυχεῖς Ἡ-
γεμόνες! καταπλαστῆντες τὰς αὐλικὰς ὑμῶν, κα-
τεστήσατε αὐτὰς δέλους μισωτῆς, καὶ ἀξίους ἐχθ-
ρῆς τινὸς πλείονος ἀνταμοιβῆς, ἢ τῆς με-
μισδομένης!

"Αν ἐγὼ, ἀγαπητέ μου Ἀρισεΐα, δὲν ἀπατώ-
μαι σοχάζομαι ὅτι ἡ μέχρι τῆδε διάλθεξις μου, νὰ
ἐξάσθῃ ἀρκετὴ σαφήνεια πρὸς κατάληψίν σε, τίνι
τρόπῳ ἡ ἐγκράτεια, ἡ φιλοπονία καὶ ἡ φιλοδοξία,
ἀπαλλοτριῶσαι ἡμᾶς τῶν παθῶν, τῶν ἐν τῇ κοινῇ

τητι ἐπιβλαβῶν, προτρέψαν ἡμᾶς ἀδιάσως νὰ
 περιποιώμεθα τῇ δικαιοσύνῃ, τὴν φρόνησιν καὶ
 τὴν ἀνδρείαν. Πλὴν ἐγὼ καὶ ἐπὶ τῷ μόνῳ δὲν
 ἐπιμένω, ἐπειδὴ ἐν ᾧ τὰ πάθη ἡμῶν, τὰ πάντοτε
 ἀγρυπνῶντα, καὶ διὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν ἀντικειμέ-
 νων, ἐκπλήττοντα τὴν φαντασίαν ἡμῶν καὶ
 τὸν νῦν, ἀκαταπαύσως ἐνεργῶσι, τὸ λογικὸν ἡ-
 μῶν συχνάκις ἀμελῶς διακείμενον, εὐκόλως ὑπό-
 κείται εἰς τὴν ἀπάτην. Μ' ὅλον ὅπῃ καὶ ἡ δε-
 σποτεία τῶν καλῶν ἡθῶν, συνοδευμένων παρὰ
 τῶν πλείονων ἀρετῶν, τῶν ἀμοιβαίως ὑποσηριζο-
 μένων, ὅσον σερεὰ καὶ ἂν ἤθελεν ἦναι ἐπισηριγ-
 μένη, ἡμεῖς ὁμῶς δὲν πρέπει νὰ κολακεύωμεν
 ἑαυτοὺς ἐδόλως, ὅτι αὐτὴ θέλει σαθεῖ ἀκλόνη-
 τος, ἐν καιρῷ ὅπῃ οἱ ἀρχηγοὶ εἰσὶν ἄνθρωποι.
 Πιθανὸν ὅτι ὀδηγούμενος διὰ τῆς ἐρμηνείας τῆ Σω-
 κράτους καὶ τῆ Πλάτωνος νὰ κάμῃς Ἀριστείδας
 ἀκρεάστis καὶ ἀδωροδοκήτης, συμφωνῶ εἰς τῆς
 Πλὴν καὶ αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι θέλῃσι βλέπει τῆς
 ἐξωτερικὰς πράξεις τῶν πολιτῶν, καὶ ὡς ἐπὶ
 τὸ πλεῖστον ποῦντ' ἀργὰ θέλῃσι προκαταλαμβά-

ναι ὑποσηρίζοντες τὰ ἡθῆ, τὴν δικαιοσύνην, καὶ
 τὰς ἐξυβριζομένους νόμους, προθυμοποιούμενοι νὰ
 ἐκριζώσωσι τὴν ἀναβλάσησιν τῶν ἐλαττωμάτων,
 νὰ ἐξερευνῶσι τὰς συνειδήσεις ἡμῶν, νὰ ἐκμετρῶσι
 τὸ βάθος τῶν καρδιῶν ἡμῶν, καὶ νὰ κρίνωσι τὰς
 τε λογισμὰς καὶ ἐπιθυμίας ἡμῶν, εὐθὺς ὅπῃ ἀ-
 ναφύσιν.

Ἄλλ' οἱ Θεοὶ τὴν τοιαύτην κατάληψιν ἐφύ-
 λαξαν ὑπὲρ ἑαυτῶν. Ἐπειδὴ ἂν τὸ προνόμιον τῆς
 κατανοῆναι τὰ φρονήματα καὶ διανοίας τῶν ἀν-
 θρώπων, ἡθέλεε δωθῇ κατὰ συγκατάνευσιν εἰς
 τὸν ἄνθρωπον, τότε αὐτὸς διὰ μέσους τέτους, ἀνεί-
 γων ἑαυτῷ μίαν ἐλευθέραν εἴσοδον εἰς τὰ πράγματα
 τῆς πολιτάρχης, τὰ ἴσως πλέον ἐπιζήμια, παρὰ
 ἐκείνα τῶν πολιτῶν, ἡθέλεν ἐπισηρίζη τὴν αὐ-
 τῆς τυραννίας. Ἐγὼ ἐπεθύμην ὅπῃ ὅλοι οἱ ἀν-
 θρωποι νὰ ἡθελον ἦναι πληροφοριμένοι περὶ ταύ-
 της τῆς ἀναμφιβόλου ἀληθείας, ὅτι ἡ πρόνοια,
 ἡ τὸ πᾶν διοικῶσα, καὶ ἐτάξασα τὰς καρδίας καὶ
 νεφροὺς ἡμῶν, θέλει παιδεύσει τὰ ἐλαττώματα,
 καὶ θέλει ἀντιβραβεύσει τὴν ἀρετὴν εἰς μίαν ἀλ-

λην ζωήν. Αὕτη ἡ διδασκαλία, ἔσα θεμελιωμένη ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν Θεῶν, τὴν τοσῶτον ἐφετὴν μὲν εἰς τὸ λογικόν, ἀνάλογον δὲ εἰς τὰς χρείας ἡμῶν, εἶναι φοδερὴ μόνον πρὸς τὰ πάθη ἡμῶν. Οἱ Σοφισταὶ θέλοντες εἰς τρόπον ἀπίθανον νὰ ἐκπλήττωσι τὰς ἀνθρώπους, διὰ νὰ ἀποβρίπτωσι τὸν σωτηριώδη φόβον, ἀρνῶνται τὸ ὑπέρτατον Ὄν, τὴν ἀρχὴν τῆς παντὸς, ἧς τὸ ὄνομα χαρακτῆρσι ἀνεξαλείπτοις κεχάρακται ἐφ' ἓνα ἕκαστον μέρος τῶν δημιουργημάτων, καὶ κηρύττουσιν ἀναιδῶς, ὅτι ἐν τι αὐτόματον ὑπέρτερον πάντων, ἢ περιπλέον μηδενός, ἐποίησε τὸ πᾶν. Πρὸς τέτοις δὲ καὶ ἐπὶ προφάσει, ὅτι ἵνα μὴ κόπῃς παρέχωσιν, ἕκ ὅδεα, ὁμοῖς ὀκηροῖς καὶ ἀσώτοις Θεοῖς, ἐφευρεμένοις παρ' αὐτῶν, θέλουσιν ὅτι τὰ ἐλέμματα αὐτῶν νὰ μὴ κατέρχωνται ἕως ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ὅτι ὁ ῥοφερός ποταμὸς, ὁ ἐννεάκις περικυκλῶν τὴν κατοικίαν τῶν νεκρῶν. Τὰ αἰεθαλῇ ἡλύσσια πεδία, ἡ κατοικία τῶν δικαίων. Ὁ τροχὸς τῆς Ἰσίωνος. Τὸ σαρκοφάγον ὄρεον τῆς Προμηθέως. Αἱ Εὐμενίδες καὶ αἱ Ὀφείας

αὐτῶν, εἰσὶν ἐπινενοημέναι τινὲς φαντασίαι. Ἐγὼ ὅμως δὲν τολμῶ νὰ ἀποφασίσω, ὅτι μετὰ θάνατον δὲν εἶναι ἐδεμία ἀνταμοιβὴ τοῖς ἐναρέτοις, ἢτε τοῖς ἀμαρτωλοῖς παιδεῖα, καὶ ὅτι μωρία εἶναι τὸ νὰ κοιῶμεν, καὶ νὰ ἀντιπαλαίωμεν τοῖς πάθεσι, διὰ νὰ γινῶμεν ἐνάρετοι.

Οὐδεὶς κατ' ἀρχαῖς ἀπερισκέπτως καὶ χωρὶς φόβου ἀποφασίζει νὰ πράξῃ τὸ ἄδικον, ἐπειδὴ καὶ ἡ ψυχὴ ἔμνον ἐκπλήττεται αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ συχνάκις τὸ ἀποφεύγει. Τὸ ἀμάρτημα ἐν ἐνὶ λόγῳ ἔχει τὰς βαθεύς τε, διὰ τῆτο καὶ οἱ κακῆργοι, πρῶτον καταγίνονται εἰς τὸ νὰ κατασκοπεύσωσι προσεχῶς τὰς ἑαυτῶν παρανομίας, ἔπειτα κατατρώνουσιν εἰς τὰς εἰδέας αὐτῶν τὸ ἀμάρτημα, καὶ ἀκολέθως ἐκζητῶσι τελευταῖον τρόπος, πῶς νὰ ἀπατήσωσι τὴν ἀγρυπνίαν τῆς διοικήσεως, καὶ νὰ ἀποφύγωσι τὴν αὐσηρότητα τῶν νόμων. Καθ' ὅσον αὐτοὶ συλλογῶνται ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἄδικον ὅπως χαίρουν νὰ πράξωσι, θωπεύουσιν αὐτὸ, καὶ ἔτι πῶς εἰπεῖν, τὸ ποτίξωσι, τὸ τρέφωσι, ὥστε τέλος πάντων μετὰ τόλμης, καὶ χωρὶς συνειδήσεως ἐκ-

τελῶσι τὸ κακὸν. Ἄν ὁμως ὁ ἔνοχος ᾔθελεν ἦ-
 ναι προδιδαγμένος, ὅτι εἶναι εἰς κριτῆς ἀλάνθα-
 σος, ἔτινος τὴν κρίσιν ἀποφυγεῖν ἀδύνατον, ἀναμ-
 φιβόλως ὁ φόβος αὐτὸς ᾔθελεν ἐμφυτεύσῃ ἐν
 τῇ καρδίᾳ αὐτῆς μίαν συνετὴν διάθεσιν, ἱκανὴν
 νὰ καταδαμάσῃ τὰ πάθη αὐτῆς, ἐν ᾧ ἀκόμι
 αὐτὸς ἐδύνατο νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὰ ὑπὸ τὰς κα-
 νόνας.

Οἱ Σοφισταί, ἀγαπητέμς Ἀριεῖα, συνεδί-
 ζουσι νὰ λέγωσιν, ὅτι οἱ ἀνθρώποι, οἱ ἀποφαίνον-
 τες ἑαυτοὺς εὐλαβεσέμεν τῶν λοιπῶν, εἰσὶν οἱ ὀ-
 λιγότερον ἐνάρετοι. Ἀλλ' ὁμως ἀπατῶνται, ἐπειδὴ
 καὶ αὐτοὶ εὐσεβείαν καλῶσι τὴν δεισιδαιμονίαν,
 ἢ τὴν ὑποκρισίαν. Αὐτοὶ τὸν ὀλιγόφρονα, τὸν
 ὑπότινων σεσοφισμένων ματαιῶν καθαρισμῶν ἀ-
 πατόμενον, καὶ ἀγνοῶντα τὸ παρὰ τῆς Θεᾶς κα-
 λεύόμενον, καὶ ἀπηγορευόμενον, ὡσαύτως καὶ τὸν
 πανῆργον, τὸν ὑποκρινόμενον ὅτι φοβεῖται τὰς
 Θεάς, διὰ νὰ ἀπατᾷ καὶ μόνον εὐκολοτέρως τὰς
 ἀνθρώπους, θεωρεῖσι τὸν τοιοῦτον ὡς εὐσεβεῖ. Ἀλλ'
 ὅταν τὸ φρόνημα τῆς εὐσεβείας ᾔηται ἄγιον, ὡς ὁ

αἰώνιος Θεός, ὃν αὐτὸ λατρεύει, πόσον δύναται
 νὰ ἐνιχύσῃ τὰς νόμους! καὶ ἀκολέθως, πόσον
 ἀποπροφθὴν καὶ μῖστος ἐμπνέει ἀναμφιδόλως εἰς τὰ
 πάθη! Ἡ' ἀσέβεια τῇ Σαλμονέως καὶ τῇ Ἰλιαν-
 τος, τῶν λατρευόντων Θεὸς ὁμοίως ἑαυτοῖς, δὲν
 ἀποδεικνύει τίποτε· Ἐγὼ δὲν σοι ἐναντιῶμαι,
 ὅτι πιθανὸν νὰ εὗρεθῶσιν ἀσεβεῖς, οἵτινες ἐν και-
 ρῷ μανίας αὐτῶν ταραττόμενοι, περιφρονῶσιν ἑ-
 αὐτὸν τὸν Ἀῤῥην, ἢ τὴν Ἀφροδίτην, ἢ ἄλλον τινὰ
 Θεὸν τῇ Ὀμήρῳ ὅπῃ νὰ σοχαδῇς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ
 ὑπέρτατον Ὄν, ὅπερ ὁ Σωκράτης ἐσέβετο. Τὶ δὲ
 ἐκ τῆς δυνάμει τοῦ Σοφιστοῦ νὰ συμπεράνωσιν;
 ἐκείνο ὅπῃ διὰ δέκα ἢ δώδεκα ἀναιδιότητος εἰς τὸν
 κόσμον εἶναι ἀνωφελές, πρέπει ὡσαύτως νὰ ᾔηται
 ἀνωφελές καὶ διὰ ὅλης τῆς ἀνθρώπου; καὶ ἐπει-
 δὴ οἱ νόμοι, ἡ διοίκησις, καὶ αἱ παιδείαι, τὰ ὅ-
 ποια ἢ πολιτικῇ μεταχειρίζεται διὰ περίφραγμα
 μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ ἐγκλημάτων, δὲν κατορ-
 θῶσιν ἑδνὰ ἀποτελεσμα εἰς τινὰς σκληρὰς καρ-
 δίας, πρέπει λοιπὸν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποβλέπωμεν
 εἰς τὴν νομοθεσίαν, δι' ἧς ὁδηγέμεθα εἰς τὸ κα-

λόν, ὥς εἰς πηγὴν ματαίαν; καὶ πρέπει νὰ ἀκυρώσωμεν τὰς νόμους, καὶ νὰ ἀναιρέσωμεν τὴν ἐξουσίαν τῆς διοικήσεως;

Γνωρίζω καλῶτατα, πόσον ὑποδελώθημεν εἰς τὰς αἰωθήσεις ἡμῶν. Τὰ πάθη, τὰ θολῶντα τὸ λογικὸν ἡμῶν, βέβαια ἀποξενῶσιν ἡμᾶς τῇ φύσει τῶν Θεῶν, τῇ πάντοτε ἰχυρῇ χαλινῇ. Πλὴν καὶ ἡ μέθη αὐτῶν τῶν παθῶν διὰ παντὸς δὲν ἐπιμένει, ἔχει καὶ τὸ λογικὸν τὰς ἐαυτῆς σιγμᾶς, εἰς τὸ νὰ διανοηθῇ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐαυτὸ, καὶ ἡ εἰδέα περὶ ἐνὸς Θεῆ ἐκδικητῆς, φέρει τότε καὶ τὸν ἔνοχον εἰς ἔκτασιν καὶ μεταμέλειαν. Τέλος πάντων φθάνοσι καὶ τὰ γηρατειᾶ, δι' ὧν τὰ μὲν πάθη ἀδυνατῶσι, τὰ δὲ φρονήματα τῆς εὐσεβείας διορθῶνσι τῆσλ' ἀχίρον τὰ κακὰ, ὅπῃ δὲν ἐδυνάμεθα νὰ προλαμβάνωμεν. Καὶ γὰρ γηράζοντες, εἰ μόνον τὰ σφάλματα ἡμῶν ἀποσρεφόμεθα, ἀλλὰ καὶ παραδείγματα δίδομεν τῆς ἀρετῆς, ὁδηγῶντα τὰς νέας εἰς τὰ δέοντα.

Ἐπεθύμην, ἀγαπητέ μου Κλεόφανες, νὰ ἐξακοιθῇσω ἀκόμι τὴν ὁμιλίαν μετὰ σῶ, περὶ τῆς

πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης, ἃν ὁ Φωκίων συγ-
κατένευε εἰς τὴν ἀνυπομονήσιαν τῷ Ἀριεῖς. Πλὴν
διὰ σήμερον ἄς παύσωμεν, εἶπεν, τὴν περὶ τῶν
ἀρετῶν ἐξέτασιν, περὶ ᾧ ὁ λόγος, καὶ αὖτις
θέλει εὐχαρισήσω τὴν περιέργειάν σε.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Διαλαμβάνων περὶ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἀνθρωπότητα
ἀγάπης· περὶ τῶν ἀρετῶν τῶν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀνγκυαίων,
πρὸς ἀπάντησιν τῶν ἐπικινδύνων φόβων, τῶν ἐκ τῶν παθῶν
τῶν γειτόνων προσγινομένων.

Ὁ Φωκίων, περὶ τῆς ἐξακολοθήσεως τῆς τε-
τάρτης διαλόγου, ἐδιόρισε νὰ γίνῃ ἡ συνέλευσις εἰς
τὴν ἐν τῇ ἐξοχῇ οἰκίαν τιν. "Ὅθεν καὶ ἐγὼ σὺν τῷ
Ἀριστεῖα χθὲς ὑπήγαμεν ἐκεῖ. "ὦ! τῆς εὐδαίμο-
νος μελίσσης! ὦ! τῆς εὐτυχῆς χωριδίδος! ἐν ᾧ ὁ
σοφώτατος τῶν ἀνθρώπων ἀναπαύεται. Ἐκεῖ αὐ-
τὸς, ἀγαπητέμε Κλεόφανες, ἔτω μεγαλοπρεπῶς,
ὥς καὶ ὅτε ἦρχε τῶν στρατοπέδων ἡμῶν, σκέπτε-
ται περὶ τῆς σωτηρίας τῆς Δημοκρατίας, περι-
ποιῶμενος τὸν αὐτὸν καιρὸν ταῖς τροπαιᾶσιν
χερσὶν αὐτῆς τὴν περιορισμένην πατρῴαν γῆν, ὅ-
πῃ κατὰ κληρονομίαν αὐτῷ ἔμεινεν. Ἡ δὲ γυνὴ

τέττε τῷ ἀνδρὶ, τῷ εἰς πλεσσίας ἐπαρχίας ἐπι-
 φερόντος τὸν πόλεμον, εἰσερχομένων ἡμῶν εἰς τὴν
 οἰκίαν, ἐκεῖνη μὲν ἐξίμωγεν (*), ὁ δὲ Φωκίων
 ἤντλει ἐκ τῷ Φρέατος ὕδωρ, ἵνα ποτίσῃ τὰ παρ'
 αὐτῷ σπαρ'ντα ἀπλὰ ὄσπρια, ἔχων καὶ τὸν δῶ-
 λον αὐτῷ ἐκπληρῶντα, ὡς πρὸς αὐτὸς, εἰς τὸ
 χρόος τῷ δόλῳ, ἀλλὰ τῷ φίλῳ. Πόσον μέγαλον
 δίκαιον εἶχεν ὁ Ὅμηρος! τῷ ὄντι ἡ μεγαλητέρα
 σοφὴ μιᾶς οἰκίας, εἶναι ἡ ἀρετὴ τῷ οἰκοδεσπότῃ.
 Ἐγὼ ἐνόμισα ὅτι εἰσῆλθον εἰς τινα ναὸν, πλήρη
 θεότητος ἐν αὐτῷ λατρευομένης· ἐπαρτήσθην καὶ
 τὸν Ἀριεΐαν, καὶ ἔβλεπον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῷ
 ζωγραφισμένον ἐν τι ξεχωριστῷ σέβας· Πόσον σεμνο-
 πρεπὴς εἶναι, ἀγαπητέμῃς Κλεόφανες, ἐνίοτε
 καὶ ἡ πτωχεία! εἰαί! τοῖς πλείοσι τῶν πολιτῶν
 ἡμῶν, οἵτινες ἀγνοῶντες τῷτο, καλλωπίζουσι τὰς
 οἰκίας αὐτῶν ἀγάλμασι καὶ σκεύεσι σπανίων κα-

(*) Ὁ Πλέταρχος ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλησε καὶ
 προσφέρει τῷ Φωκίῳ δῶρον διακοσίων ταλάντων, καὶ
 ὅτι οἱ Πρέσβεις τέττε τῷ Ἡγεμόνι εἶρον τὸν μέγαν τῷ-
 τον ἄνδρα ὕδωρ ἀντλήντα ἐκ τῷ Φρέατος, ἵνα πλύνῃ
 τὰς πόδας τε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ ἐξύμωγεν ἄρτον.

τασκευῶν, νομίζοντες ὅτι διὰ τῆς ἐλκῆς πρὸς
 ἑαυτοὺς τὴν κοινὴν ὑπόληψιν, καὶ δὲν γνωρίζ-
 σιν ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ἐπιδείξεως, δίδουν αἰτίαν
 μόνον εἰς τὸ νὰ θαυμάζῃ ὁ κόσμος τὴν μωρίαν
 αὐτῶν, μεθ' ἧς αἰσθαδιάζουσι νὰ ἐγείρωσι τρόπαια
 τῶν ἀρετῶν αὐτῶν καὶ ἀρπαγῶν.

Μετὰ δὲ τὴν παρακλίεσιν ἡμῶν περὶ τῆς
 ἐξακολογήσεως τῆς διδασκαλίας τς, ἀπεκρίθη ἡμῖν
 λέγων, ἡμεῖς μέχρι τῆςδε ὁμιλήσαμεν περὶ τῶν
 ἀρετῶν, τῶν παρὰ τῆς πολιτικῆς θεωρημένων,
 ὡς θεμέλια μὲν τῶν κοινοτήτων, ἀρχαὶ δὲ τῆς
 εὐταξίας. Σήμερον ὅμως, ἂν ἀγαπᾶτε, ἅς ὁμιλή-
 σωμεν περὶ τινῶν ἐκθέσεων, ἔχ' ὀλιγότερον ἐπω-
 φελῶν. Μειδιάσας γὰρ ἠκολόθει λέγων, ὦ ἀγα-
 πητέρες Ἀριστεία, ἡ χθρσινὴ αὐσηρότης τῆς ἡθι-
 κῆς μς, τρόπον τινὰ σὲ ἐσκανδάλισε, καὶ ἡ σιω-
 πὴ μς ἐπὶ τὸ προκείμενον τῆς πρὸς τὴν πατρίδα
 ἀγάπης, σὲ ἔφερεν ὡσαύτως εἰς ἐκπληξιν, ἀλλ' ἰδὲ
 τὰ αἰτία τῆς τοιαύτης μς σιωπῆς, καὶ κρίνον
 αὐτὰ. Ἐγὼ ἐσυλλογίσμην τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ
 ἐξακολογήσω τὴν περὶ ἀρετῶν ὁμιλίαν, Φυ-

λάττων τὴν τάξιν, καθ' ἣν ἡ πολιτικὴ οὐδεὶς
 νὰ διατάττῃ αὐτάς, εὐκολύνουσα περὶ πλεον παρ
 ἡμῖν τὴν ἐξεργασίαν αὐτῶν, καὶ ποιῶσα αὐτὴν
 οὐκαιοτέραν. Ἐἰς μίαν ἐπικράτειαν, ὅπως μήτε ἡ
 ἐγκράτεια, μήτε ἡ φιλομοχθία, μήτε ἡ φιλοδο-
 ξία, μήτε τὸ πρὸς τὰς Θεὸς σέβας δὲν ἐκπλη-
 ρῶται, τῶν ἀδυνάτων ἐς νὰ σώζηται ἡ πρὸς
 τὴν πατρίδα ἀγάπη. Καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἐκ
 μεριμνῶν περὶ ἑαυτοῦ καὶ μόνον, θεωρεῖται ὡς ἕ-
 νος ἐν μέσῳ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ. Ἐξ ἐναντίας
 δὲ εἰς μίαν ἐπικράτειαν, ὅπως αἱ ῥηθεῖσαι ἀρεταὶ
 ἐπιμελῶς καλλιεργεῖνται, ἐκεί καὶ ἡ πρὸς τὴν πα-
 τρίδα ἀγάπη γεννᾶται ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἐκφύει
 χωρὶς ἐτέρας συνδρομῆς καὶ τὰς καρπὰς ἀφ' ὧν.
 Βλέπεις λοιπὸν, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, ὅτι ἡ πρὸς
 τὴν πατρίδα ἀγάπη δὲν ἔχει τόπον εἰς τὴν τά-
 ξιν τῶν ἀρετῶν, ἅς ἐγὼ καλῶ μητέρας ἢ βοη-
 θητικάς.

Δὲν δύναμαι νὰ σοι περιγράψω, ἀγαπητέ μου
 Κλεόφανες, τὴν ἐπὶ τέτοις τοῖς λόγοις ἀπορίαν
 τῇ Ἀριστείᾳ. Μ' ὅλον ὅπως αὐτὸς ὑπέκυψεν εἰς

τὴν φρόνησιν τῷ Φωκίῳ, πλὴν δὲν ἐδυνήθη
 ἕως τέλους νὰ κρατηθῇ ἀπὸ τῷ νὰ μὴ τὸν ἀν-
 τικόψῃ. Πῶς! ὦ Φωκίῳ, ἔκραξε, πλήρης ἐν-
 θουσιασμῷ, δύναται τις νὰ ἔχῃ ἀρετὴν, χωρὶς νὰ
 ἀποβλέπῃ εἰς τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην;
 αὕτη ἡ ἀρετὴ ἔσα ἡ μόνη καὶ καθ' αὐτὸ ψυχὴ
 πασῶν τῶν ἀρετῶν τῷ πολίτῃ, ὑπερέχει ὡς ἐπὶ
 τὸ πλεῖστον πάσας τὰς λοιπὰς, καὶ δύναται κα-
 τὰ τὴν θέλησίν της καὶ τὴν ἐγκράτειαν νὰ εἰ-
 σφέρει, καὶ τὰς πολίτας νὰ ἐνισχύσῃ εἰς τὰς
 πλέον δυσφόρους κόπας, ὥστε καὶ πάντα κίνδυνον
 μετὰ γενναιότητος νὰ καταφρονῶσιν. Ὅι βαρβα-
 ροί, οὓς ἡμεῖς θεωροῦμεν ὡς ἀποκαθάρματα τῷ
 ἀνθρώπινῃ γένει, ἂν ἠγάπουν τὴν ἑαυτῶν πα-
 τρίδα, καὶ ἐγίνωσκον νὰ ζῶσι καὶ νὰ ἀποθνήσκω-
 σιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἄρα ἠθέλαμεν ὑσερῇ αὐτὰς τῆς
 ἡμετέρας ὑπολήψεως; ἡμεῖς σφάλομεν οἱ ἴδιοι,
 ὡς ὅτι αὐθαιρέτως παραδιδόμενοι ἡμέραν παρ
 ἡμέραν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν, κατεσῆθημεν τὴν
 σήμερον νὰ φοβώμεθα τὰς γείτονας, τὰς πρότε-

ρον ἡμᾶς σεβομένους, καὶ νὰ κινδυνεύωμεν νὰ ὑπ
πέσωμεν καὶ εἰς τὸν ζυγὸν τῆς Μακεδονίας.

Ἐπαινώ σε τὸν ἐνθερμὸν ζῆλον Ἀριεΐα, ἀ
πεκρίθη ὁ Φωκίων τρυφερῶς αὐτὸν ἐνηγκαλισ
μενος· Ἐἴθε εὐδοκία τῶν Θεῶν τῶν προσατῶν τῶν
Ἑλλάδος, νὰ ἤθελον φρονῶσι τοιάτῳ τρόπῳ
παντες οἱ Ἕλληνες. Ὡοιμε διδάσκαλέμε! ὦοι
Φωκίων! ἀνέλαβε τὸν λόγον ὁ Ἀριεΐας, πολλὰ
πλείρ ἐκπατικὸς γενόμενος, λέγων, πῶς εὐχαρ
σεῖσαι νὰ με πειράξης; τίνος ἔνεκα εὐχεσαι τοῦτο
τρόπῳ, ἐν καιρῷ ὅπῃ ἐγὼ ὁ ἴδιος πλανῶμαι; τὸ
λάχιζον οἱ συμπολίται ἡμῶν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων
ἔχοντες παράδειγμα τὸν ἐνθουσιασμόν σου, θέλεις
ἀποκτήσει μιαν ἀρετὴν, καὶ θέλεις ἐάλλει ἀρχή
νὰ ἀσθενῶνται τα ἐλαττώματα αὐτῶν, καὶ πρὸς
τούτοις ἐμψυχέμενοι, δὲν θέλουν ἀπελπίζοντα
παντάπασι. Οὐχὶ, Ἀριεΐα, ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν πα
τρίδα ἀγάπη, ἃν δὲν ἦναι ἐγκεντρισμένη ἐξ ἄλλ
ων ἀρετῶν, δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ τὰ θαύ
ματα ὅπῃ σὺ φαντάζεσαι. Ἔσω αὐτὴ ἃν ἤθε
λε διαυγάσῃ ἐξ ἀπροόπτου καὶ εἰς πολίτας ἀκρα

τῆς, ἀργῆς, καὶ πρὸς τὴν δόξαν ἀδιαφοροῦντας,
 πλὴν ἡ τοιαύτη ἔξαψις δὲν θέλει σαθεῖ πολυ-
 χρόνιος, αἰετὶ ὅτε καὶ γνώσεως ἴδιον εἶναι νὰ ἐλ-
 πίσῃ τις ἐπ' αὐτὴν, ὅτε καὶ ἡ πολιτικὴ δύναται
 νὰ λάβῃ ἐξ αὐτῆς διὰν δῆτ' αὐτὴν ἀσφαλῆ ὠφέλειαν.
 Τὸ τοῖστον φυτὸν, διὰ νὰ τὴν ὀνομάσω ἔτως, ἐκ-
 φύομενον ἐν μιᾷ γῇ ξένη καὶ κακῶς γεωργημένη,
 ἀντὶ νὰ σαθῇ δεκτὸν, καὶ νὰ τραφῇ, ἐξηραίνεται
 ἅμα ὅπῃ ἀρχήσῃ νὰ βλαστήσῃ. Ἡ ἀγάπη ὡς Ἀ-
 ριστεία ποτὲ δὲν διορίζεται. Ἄν θύλῃς ὅπῃ ὁ πο-
 λίτης νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, προγύ-
 μνασον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τῷ τοῦ φρόνημα διὰ
 τῆς ἀσκήσεως τῶν ἀρετῶν, περὶ ὧν χθὲς ἦν ὁ
 λόγος.

Ἔσω ἔτως, ἀπεκρίθη μετὰ ζωηρότητος ὁ Ἀ-
 ριστείας. Πλὴν διάταξον, ὦ Φωκίων, καὶ τὴν πρὸς
 τὴν πατρίδα ἀγάπην τελέαχισον εἰς τὸν βαθμὸν
 τῶν πρωτίτων ἀρετῶν, ἐξ ὧν βούει εἰς τὸ κοινὸν
 πᾶν ἀγαθόν. Ὡς καὶ αὐτὴ συνῆσα τῇ δικαιοσύ-
 νῃ, τῇ φρονήσει καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, νὰ ἤθελεν ἦ-
 ναι τὸ σκόπιμον τέλος, πρὸς ὃ ἡ πολιτικὴ ὀφεί-

Λει νὰ ὀδηγῇ ἡμᾶς διὰ τῆς ἐγκρατείας, Φιλομα-
χίας, φιλοδοξίας καὶ τῆς πρὸς τὰς Θεὰς φόβου.
Ἦθελον σὲ ἀπατήσω, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, διὰ
τῆς τοιαύτης φιλοφροσύνης, ὥς ὅτι δὲν ἐξήρτη-
ται ἀπ' ἐμῆ εἰς τὸ νὰ διατάξω τὰς ἀρετάς, ὥς
ὁ αὐθέντης διατάττει τὰς ἐαυτοῦ δόλως.

Εἰς τὰ εἶδη τῆς φύσεως, ἠκολέθει ὁ Φωκίων
λέγων, εἰσὶν ἀρεταὶ, αἵτινες διὰ νὰ ἐνεργῶσι καὶ
πράττωσι πάντοτε τὸ καλὸν, δὲν ἔχουσι χρεί-
αν τῶν ἄλλων. Τοιαῦται δὲ εἰσὶν ἡ δικαιοσύνη, ἡ
φρόνησις καὶ ἡ ἀνδρεία. Αἱ δὲ λοιπαὶ ἀρεταὶ εἰ-
σὶν ἀλλήλαις ὑποκείμεναι, καὶ διὰ τῆτο ἴδιον εἶ-
ναι, ὅπῃ ἡ πρωτίστη ἀρετὴ νὰ διοικῇ τὴν ἐλάσ-
σονα. Ὅθεν ἄκρῶν μὲς, ἡ ἠθικὴ, παραδείγματος
χάριν, προσάξει νὰ ἦμεθα οἰκονόμοι, ἐλευθέριοι καὶ
συμπαθητικοί, αὗται ὅμως αἱ ποιότητες τρέπον-
ται εἰς τόσα ἐλαττώματα, ὅταν αὐτὴ ἡ ἠθικὴ
δὲν ἤθελε διοικῆται παρὰ μιᾶς ἀνωτέρας ἀρετῆς,
τετέστι τῆς δικαιοσύνης. Ἡ οἰκονομία μὲς θέλει μοι
ἀποδίδεται διὰ ἔγκλημα, ὅταν ἐγὼ δὲν ἐκπληρῶ
τὴν ἀπαιτημένην ἀπ' ἐμῆ παρὰ τῆς δικαιοσύνης

πρὸς τὸν πλησίον μου καὶ συμπολίτην μου ἐπίβλη-
 ψιν. Πρὸς τέτοις ἔνοχος καὶ τῆς ἐλευθεριότητος
 μου θέλει κρίνομαι καὶ ἀκασίως, ὅταν νὰ ἐντρυ-
 φῶ μετὰ τῶν φίλων μου εἰς λογαριασμὸν τῶν θα-
 νειῶν μου. Χρὸς μου εἶναι νὰ λυπῶμαι τὴς πταί-
 ειας καὶ τὴς ἀτυχείας, χωρὶς ὅμως νὰ ἦμαι εὐκο-
 λόπιστος, διὰ νὰ μὴ ἐλάψω ἐκ τῆς καὶ τὴς
 νόμους, καὶ τὴν δημοκρατίαν. Θετέον, ἐγὼ σὲ ἀ-
 ποσρέφομαι Ἀριεῖα, διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα
 ἀγάπην, διὰ τὴν οἰκονομίαν, καθὼς καὶ διὰ τὴν
 ἐλευθεριότητα καὶ λ. π. ἐπεισὶ καὶ ὑποτάσσο-
 μαι ὡς καὶ αὐταὶ εἰς μίαν ἀρετὴν ἀνωτέραν, εἰς
 ἣν καὶ πρεπόντως ὑπακύνω, ὡς καὶ αὐταὶ. Ἐ-
 ὅ ἄλλως τὰ προσηκρόσματα αὐτῶν, ἀντὶ νὰ ὠφε-
 λήσωσι τὴν δημοκρατίαν, θέλῃσι ταχύνει τὴν
 πτώσιν αὐτῆς.

Αὕτη ἡ ἀρετὴ, ἡ ἀνωτέρα τῆς πρὸς τὴν
 πατρίδα ἀγάπης (*), εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἀνθρώ-
 —

(*) Παρὰ τοῖς Ἑλλήσι γεννητῶς ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη
 τῶ πολιτῶ ἐσέβετο ὡς πρωτίτη ἀρετὴ, καὶ τὸτο φαίνε-
 ται ὅπῃ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Δημοκρατίας, οἱ νομοθέται

πότῃτα ἀγάπη. Ἐκτενον τὸ βλέμμασς, ἀγαπῆτέμεν Ἀρισεῖα, ἐπέκεινα τῶν τευχέων τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἴδε, ἂν ἄλλο τι ἀντίκειται τῇ κοινῇ εὐδαιμονίᾳ, ἧς ἡμεῖς τὴν ἀρχὴν ἐκζητῶμεν, εἰμὴ μῖσος, ζηλοτυπία καὶ ἔχθραι, διασπῶσαι τὰ ἔθνη ἀπ' ἀλλήλων. Μήτοι ἡ Φύσις ἐποίησε τὰς ἀνθρώπους διὰ νὰ καταξεσχίζωνται καὶ νὰ κατατρώγωνται, ἐν καιρῷ ὅπῃ ἡ ἰδία προσάζει νὰ ἀγαπῶνται; οὐαὶ σύνεσις ἂν εἴη ἐκείνη τῆς πολιτικῆς, ὅταν αὐτὴ νὰ ἡθέλεν, ὅπῃ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη, νὰ παρακινῇ τὰς πολίτας νὰ ζητῶσι τὴν εὐτυχίαν τῆς δημοκρατίας ἐν ταῖς δυστυχίαις τῶν γειτόνων αὐτῶν; ἄς ἡθέλε πολιτευώμε-

κατεγίνοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ἔμπνευσιν τῆς τοιαύτης ἀγάπης ἐκάσω πολίτη, ἐνιχνύοντες αὐτὸν διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ὁρίων, ὅπῃ τὸ λογικὸν διορίζει, καὶ περιπλέον τὸν τρόπον, καθ' ὃν τὸ λογικὸν πρέπει νὰ τὸν ἐδηγῇ καὶ νὰ τὸν διευθύνῃ. Ἀλλ' ἡ διδασκαλία τῆς Φωκίονος πρὸς τὸν Ἀρισεῖαν εἶναι ἡ σοφοτάτη, καὶ τὸ καθ' αὐτὸ κύριον ὄφελος τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἐλπίζω νὰ εὐραθῇ εἰς τῶν ἀναγινωσκόντων αὐτὸν, ὅσις νὰ θελήσῃ νὰ ἀναιρέσῃ τὰς τοιαύτας σαφεστάτας αὐτῆς φρονήσεις.

θα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ χρήζωμεν τῶν συνόρων, τῶν διαχωριζόντων τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν βαρβάρων, καὶ τότε ἤθελε μοὶ φαίνεται τὸ λογικόν μὲς ὑπερεκτεινόμενον, τὸ πνεῦμα μὲς ὑπερυψόμενον, καὶ ὁ ἑμαυτὸς μὲς μεγαλυνόμενος καὶ καταρτιζόμενος. Καὶ γὰρ ἀφ' οὗ χαίρω ὅταν βλέπω τὰς συμπολίτας μὲς καὶ ἀγρυπνεῖσι περὶ τῆς ἀσφαλείας μὲς, διατὶ νὰ μὴν εὐφραίνωμαι περιπλέον, ὅταν σοχάζωμαι, ὅτι ὁ σύμπας κόσμος ἀγωνίζεται διὰ τὴν εὐημερίαν μὲς;

Πῶς εἶναι δυνατόν οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες ἀφ' οὗ ἐγνώρισαν τὴν ἐν ἀλλήλοις χρεῖαν ἀρνήθησαν τὴν ἀνεξηγητήσιν αὐτῶν, καὶ συνέζησαν κοινότητας, νὰ μὴν ἐγνώρισαν ὅτι αὐταὶ αἱ κοινότητες ἔχουσι χρεῖαν ὡσαύτως, ἀλλήλαις νὰ συμβοηθῶνται καὶ νὰ ἀγαπῶνται, καὶ νὰ μὴν ἐσκέφθησαν καὶ περὶ τῶν ἀγρῶν καὶ πεδίων αὐτῶν, ὅτι καὶ εἰς αὐτὰ ἀπαιτεῖται νὰ φυλάττωνται ἐν ἀλλήλοις οἱ αὐτοὶ κανόνες τῆς τάξεως, τῆς ὁμονοίας καὶ εὐνοίας, ὡς φυλάττονται καὶ ἐν ταῖς

Κώμαις μεταξὺ τῶν πολιτῶν; πόσον ἐνίοτε ἀ-
 μελᾷ τὸ λογικὸν εἰς τὸ νὰ ὠφεληται διὰ τῆ φω-
 τισμῆ τῆς πείρας, πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆ ζυγῆ τῆς
 συνηθείας, τῶν προλήψεων, καὶ τῶν παθῶν!
 συμπαθηταί αἱ πρότεραι δημοκρατίαι, ὅπῃ δὲν
 ἐγνώριζον διὰ πολὺν καιρὸν ἄλλο δικαίωμα, εἰμὴ
 τὸ τῆς εἰας. Ἐγὼ χωρὶς νὰ ἐκτανθῶ, Ἀριστεία,
 περιγράφων σοὶ τὰ ἥθη τῶν τοιούτων ἀγρίων καὶ
 πλεονέκτων Ἑλλήνων, τῶν προσυπαντόντων ποτὲ
 ὡς Θεὸς τὰς στρατηγὰς αὐτῶν, ὅτε ἐπέεξερον
 εἰς τὰς ἀποικίας αὐτῶν πεφορτισμένοι λάφυρα
 καὶ αἰχμαλώτους, ἡρπαγμένους εἰς τὰς τόπους τῶν
 γειτόνων, εἶναι γνωστὸν ὅτι αὐτοὶ ἠγάπουν τὴν ἐ-
 αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἐπεθύμουν νὰ κατασῇσωσιν
 αὐτήν, εἰς μὲν κατὰ τὸ ἐσωτερικόν, πλυσίαν
 καὶ ἀνθηραίν, εἰς δὲ κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν τρο-
 μεραίν. Ἀλλὰ ποῖον τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς τυφ-
 λῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης τὸ ὄφελος;
 ἡ τοιαύτη ἀγάπη δὲν τὰς ἐπαρακίνηει εἰς ἄλλο,
 εἰμὴ εἰς μίαν ἀνδρείαν πλήρη ἀπανθρωπότητος,
 ὑπερημένην κατὰ πάντα τῇ ἀξιώματος τῆς δια-

κρίσεως, καὶ ὁδηγῶσαν αὐτὰς εἰς μόνην τὴν ἀδικίαν καὶ δυναστείαν. Τὰ τοιαῦτα ἄθεσμα τρόπαια, δι' ὧν ἡ μωρία τῆ νικητῆς ἐμεγαλαυχῆτο, εὐὲν ἄλλο ἐπρομήνυον αὐτῷ, εἰμὴ ἔχθραν καὶ ἐκδίκησιν παρὰ τῶν γειτόνων, καὶ δυσυχίας ἐπὶ τὸ μέλλον. Ἐν συντομίᾳ τὸ γλυκὺ ὄνομα τῆς εἰρήνης, ἡγνοεῖτο διὰ πολὺν καιρὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐν ᾗ δὲν ἐφαίνετο ἄλλο, εἰμὴ πανταχῶς λαοὶ πλανώμενοι καὶ φεύγοντες, οἵτινες ἐπανακάμπτοντες εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, κατέσφαζον τὰς πορθητάς αὐτῶν, καὶ χεθὼν οἱ καθ' ἐκάστην ἡμέραν σασισμοῖς, ἐγίνοντο αἰτία ἀφανισμῶ, οἷας δῆτινος Κώμης τῶν προπατόρων ἡμῶν.

Τέλος πάντων κοπιαδέντες καὶ ἐξαδινηθέντες ὑπὸ τῶν αἰτυχιῶν, ἡνοιξαν τὰς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. Ὡς ἐκάστη δημοκρατία, ἣσα ἀμφίβολος πάντοτε, περὶ τῆς ἀσφαλῆς συλλέξεως τῶν παρὰ τῶν πολιτῶν γεωργηθέντων καρπῶν, καὶ καθ' ἐκάστην ἀγρυπνῶσα τῇ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν καὶ ὑποδελωθῆναι, ἄρχησαν τέως νὰ συλλογῶνται ὅτι, τὸ μῖσος, ἡ ζηλοτυπία καὶ ἡ ἐα-

ἑαρότης, ἐδόλως ὠφελῶσιν αὐτάς, καὶ ἐγνώρισαν
 ὅτι δὲν εἶναι ἐπικράτεια, ὅπῃ νὰ μὴν ἔχη χρεῖαν
 τῆς Φιλίας τῶν γειτόνων αὐτῆς. Ἐκτοτε γὰρ
 ἄρχησαν νὰ γίνωνται μεταξὺ ἡμῶν σπονδαὶ εἰ-
 ρῆνης καὶ συμμαχίας, καὶ ὅσω πλεῖον ἐπιμελέ-
 μεθα νὰ διαγινώσκωμεν τὸν γείτονα, Φίλος ἐστὶν
 ἢ ἐχθρὸς, τοσῶτω μάλλον καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐκοσμεῖτο,
 τὸ μῖσος καὶ αἱ δυσπισταί ἐσδύνοντο, καὶ τὸ παρὰ
 τῆς φύσεως ἀπαιτέμενον πρὸς τὰς κοινότητας
 χρεὸς πασιδὴλον ἐγίνετο. Τοιῶτω τρόπῳ τὸ δι-
 καίωμα τῶν ἐθνῶν δὲν ἡγνοεῖτο πλέον, μάλιστα
 δ' αὐτὸ ἀνεκάλυψε καὶ τινὰς νόμους, ἐπομένως
 δὲ καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη, ὀδηγημένη
 παρὰ τινῶν κανόνων, καὶ συζευγμένη μετὰ τι-
 νων ἀρετῶν, ἤρξατο νὰ ἐπιδεικνύη καὶ τινὰς ἐ-
 πιδόσεις.

Ὁ Ἀμφικτύων εἰ καὶ τὰς πλείονας τῶν πό-
 λεων ἡμῶν ἐσύναψεν εἰς ἓνα δεσμὸν, ἀλλ' ὁ δε-
 σμὸς ἐκεῖνος ἐξάθη εἰς τύπος, πολλὰ ἀτελής ὡς
 πρὸς τὴν εὐημερίαν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Λυκῆργος,
 ἕτινος τὴν φρόνησιν καὶ σοφίαν δὲν ἡμεῖς ἰκα-

νοὶ ποτὲ νὰ θαυμάσωμεν κατ' ἀξίαν, ἐσάθη ὁ
 πρῶτος τῶν ἀνθρώπων νὰ γνωρίσῃ, πόσον συμ-
 βάλλει εἰς μίαν ἐπικράτειαν, θέλυσαν νὰ ᾔναι
 φυλαγμένα ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν γειτόνων αὐ-
 τῆς, ἡ ἀμοιβαία συντήρησις τῶν παρὰ τῆς φύ-
 σεως ἐντελλομένων τοῖς ἀνθρώποις νόμων τῆς αἰ-
 ωνίᾳ συμμαχίας. Αὐτὸς ἠθέλησεν ὅπῃ ἡ πρὸς
 τὴν πατρίδα ἀγάπη, ἡ ἕως τότε ἄδικος καὶ θη-
 ριάδης καὶ φιλότιμος, νὰ ἀγνισθῇ εἰς τὴν Λακε-
 δαίμονα διὰ τῆς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγά-
 πης. Ἡ εὐνοϊκὴ αὐτῷ δημοκρατία ὅλως δι' ὅλως
 ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίζηται τὰς ἀδυνα-
 τας, καὶ νὰ διαφεντεύῃ τὰ δικαιώματα τῆς δι-
 καιοσύνης. Διὸ καὶ ἐν ὀλίγῳ καιρῷ διασήματι,
 αὐτὸς μὲν τὴν ἀγάπην καὶ σέβας ὅλης τῆς Ἑλ-
 λάδος ἀπέκτησεν, αὐτὴ δὲ διὰ τῆς ἐμπνεύσεως
 τῶν σοφῶν αὐτῷ φρονημάτων, ἀνέλαβε νέαν ἐ-
 φεσιν πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Τότε δὴ καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς Σπάρτης ἀποξό-
 ψαντες πλέον τὸ μῖσος, ἐζήτησαν τὴν συμμαχίαν
 αὐτῆς. Ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν συμμάχων ἔχῃ μόνον

δὲν ἐταράχθη ὑπὸ τινος φόβου ἢ ὑποψίας, ἀλλὰ
 μᾶλλον ἐγένετο ὑποσέριγμα καὶ φύλαξ τῆς τε ἡ-
 συχίας καὶ ἀσφαλείας αὐτῆς. Ὡς ἐκ τούτου τρόπου οἱ
 Σπαρτιᾶται συστήσαντες τὴν ἑαυτῶν εὐημερίαν, εὐ-
 τύχησαν καὶ πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, τῶν
 Κορινθίων, τῶν Θηβαίων, τῶν Ἀχαιῶν καὶ Ἀ-
 θηναίων καὶ λοιπὰς. Ἡμεῖς πρότερον δὲν ἐθεω-
 ρῶμεν τὸ πᾶν τῆς Ἑλλάδος ὡς πατρίδα ἡμετέ-
 ραν, εἰμὴ μόνον τὴν γωνίαν τῆς γῆς, ἐν ᾗ ἐγεν-
 νήθημεν. Ἀλλ' εὐθὺς ὅπῃ διὰ μιᾶς γενικῆς εὐ-
 νοίας ἐνώθημεν, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐγνωρίσθη κοινὴ πα-
 τρίς ἡμῶν, καὶ αἱ πόλεις ὅπῃ πρότερον, ἐν ᾗ
 ἦσαν διηρημέναι, ἠδαιόοντο τὴν ἀουραμίαν αὐτῶν
 καὶ τὰς θορύβους, ἐχημαίτησαν μίαν δημοκρατίαν
 ἀνθίστασαν, καὶ ἱκανὴν νὰ θριαμβεύῃ ἐναντίον
 πασῶν τῶν Ἀσσιατικῶν δυνάμεων.

Διατὶ, ὡ ἀγαπητέ μου Ἀριστεῖα, ἔξωθεν τῶν τε-
 χέων τῶν πόλεων ἡμῶν νὰ ὑπολαμβάνωμεν ἑαυτὰς
 ξένους; τίνος ἐνεκεν αὐταὶ αἱ ἀντιπαθεῖαι, τὸ
 μῦθος καὶ οἱ θηριώδεις πόλεμοι; μήτοι ἡ Φειδωλὸς
 φύσις ἐν μέρει διεμέρισεν εἰς τὰς ἀνθρώπους τὴν

εὐτυχίαν καὶ ἐς μικρὸν, διὰ τὰ ἀποκτῶμεν αὐ-
τὴν ἡμεῖς φέροντες τὰ ἄρματα ἀνὰ χεῖρας; ἀρ-
κῇ τὰ γνωρίζωμεν τὸ καθ' αὐτὸ ὄφελος ἡμῶν,
καὶ ὅλοι γινόμεθα εὐτυχεῖς.

Ἄν, ὅτε ἀπλῆς τις πολίτης, ἔλεγεν ὁ Φω-
κίων, σπεσάζων τὰ σύρη πρὸς ἑαυτὸν τὴν ὑπό-
ληψιν καὶ ἀγάπην τῶν συμπατριωτῶν αὐτῷ, ἥ-
θελεν ἀποδίδηται αὐτῷ τὸ τοῖστον πολίτευμα εἰς
φρόνησιν, πολλῷ μᾶλλον ἀναγκαϊότερον ἢ εἰς
μίαν ἐπικράτειαν, τὰ ἐμπνέη τοιαῦτα φρονήματα
εἰς τὰς γειτόνας αὐτῆς. Ὁ πολίτης εἰ καὶ ἀπει-
νῆς, δύναται ὅμως τὰ ἀπερνᾷ ὡς φίλος, καὶ χω-
ρὶς τὰ φοβῆται τὰς ἐχθρὰς, ἐπειδὴ καὶ οἱ νόμοι
προσατεύουσιν αὐτῷ, καὶ ἡ διοίκησις, ἡ πάντοτε
προσεκτικὴ, ὑπερασπίζεται αὐτὸν. Ἄλλ' ἄρα δύ-
νεται τὰ ἦναι τὸ ἴδιον καὶ διὰ μίαν δημοκρατίαν;
Πᾶν ὅ,τι ἐκ τῶν παθῶν καθ' ἑκάστην προέρχε-
ται μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν, ὡς αἱ ἐτιμαιο-
τήτες, αἱ ἀδικίαι, καὶ δυνατεῖαι, θέν ἀποδεικνύουσι
πόσον, τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν, ἀδύνατος προφύ-
λαξ εἶναι διὰ ἑκάστην κοινότητα κατ' ἴδιον; Ἡ

ἴσtoria εἶναι πλήρης ταρασμάτων, ὅσον αἰφνιδίων, τόσον καὶ ἀλοκώτων. Τὸ ἔθνος τὸ σοφώτατον, τὸ καὶ κάλλιστα διοικέμενον, ἀκόμι ἐγκυλινδεῖται εἰς ἀδυναμίας, παραφροσύνην, διασπασμὸς καὶ πλάνην. Μήτοι ἡ ἐσχάτη πόλις καὶ περὶ μηδενὸς ποιεμένη, δέν δύναται καὶ αὐτὴ νὰ ἐκφύσῃ ἕνα Ἐπαμινόνδαν, καὶ νὰ λάβῃ νέον χαρακτῆρα, καὶ νὰ γενῇ τρομερά; ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἡ πολιτικὴ δὲν δύναται ποτὲ νὰ προβλέψῃ ὅλας τὰς φιλαυτίαις τῆς τύχης, ἕτε ὅλας τὰς ἀπειλῶντας αὐτὴν κινδύνους. Ὅσον ἰχυρὰ καὶ ἂν ᾔθελεν ᾗναι μία ἐπικράτεια, ἡ μόνη ἰδέα τῶν περικυκλόντων αὐτὴν σκοπέλων, πρέπει νὰ τὴν φοδίξῃ, καὶ νὰ τῇ προλέγῃ, ὅτι τῶν ἀδυνάτων εἶναι νὰ μείνῃ διὰ πολὺν καιρὸν ἀκλόνητος, καὶ νὰ χαίρηται μίαν εὐτυχίαν αἰωνίζουσαν, ἂν δὲν φροντίξῃ διὰ τῆς δικαιοσύνης, διὰ τῆς μετριοφροσύνης καὶ διὰ τῆς εὐεργεσίας νὰ ἀποκτήσῃ συμμάχους πιστοὺς καὶ ζήλωτάς.

Ὑπόθεσον, Ἀριστεία, ὅτι σὺ ἐπιθυμεῖς ὅπως ὁ φίλος σε νὰ ᾗναι παρὰ πάντων ἠγαπημένος.

καὶ ἂν τυχὸν ἤθελεν ᾗναι ἐλλειπῆς ἀρετῆς τινός, νὰ τὸν ὀδηγήσῃς εἰς αὐτήν. "Όταν δὲ πολίτης τις, κολακεύων καὶ περιποιούμενος τὰ ἐλαττώματα τῆς ἑαυτῷ πατρίδος, γίνηται πρόξενος τῆς ἀνησυχίας αὐτῆς, καὶ πρὸς τὰς γειτόνας ὑποπτον ποιεῖ αὐτήν καὶ μισητήν, δύνασαι νὰ πισεύσῃς αὐτῷ, ὅτι αὐτὸς ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα; ἂν ὁ φίλος σε ἤθελε σὲ συμβουλευθῇ τὰς ἀναγκαίους τρόπους, πῶς νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν Ἀθηναίων, ἢ τίνι τρόπῳ νὰ σύρῃ, ἐν καιρῷ ἐκλογῆς, τὰς Φωνὰς τῇ λαῷ πρὸς ἑαυτὸν, ἄρα ἤθελες συμβελεύσῃ αὐτῷ νὰ φαίνεται ἀπίθανος, ἀμνήμων τῇ χρείᾳ; νὰ χρεᾶται ἐν πάσῃ περιστάσει μετὰ ὕβρεως καὶ θυμῷ τὴν ἀνσηρότητα, ἀπαιτῶν τὸ δίκαιόν τε, καὶ νὰ σείνῃ παγίδας πᾶσι τοῖς αὐτὸν συνανασρεφομένοις; Διατὶ λοιπὸν οἱ ἡμέτεροι ἔξοχοι πολιτικοὶ συμβελεύουσι, νὰ πολιτευῇται ἡ δημοκρατία τὰς ξένους εἰς τὸν τρόπον, ὃν σὺ καταφρονεῖς, ἂν ἤθελον φερθῇ κατ' ἐκείνον πρὸς τὸν φίλον σε; γίνεται μετὰ ἀδικίας καὶ ὕβρεως νὰ ἀποκτήσῃ τις φίλος; δὲν ἡμπο-

ρᾶσι καὶ αἱ δημοκραταίαι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
να ἐλέπῳσι, να ἀκένῳσι καὶ να κρίνῳσι, καθὼς
καὶ οἱ πολῖται;

Ναὶ ἀλλήθως, ὦ Φωκίων, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρι-
στείας, τὸ να εἴδῃ καὶ μόνον τίς κατὰ νῦν, ὅτι
οἱ Θεοὶ ἔθεσαν τὸ ἀνθρώπινον λογικὸν εἰς ἀντί-
φασιν κατ' αὐτῆς τῆς ἰδίας, ὥστε να δύναται αὐτὸ ὑπὸ
τὸ ὄνομα τῆς πολιτικῆς, να συμβελεύῃ τὸ ἀπα-
γορευόμενον παρὰ τῆς ἡθικῆς, τῆτο ἤθελεν ἦναι
φανερὰ βλασφημία. Δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι ἡ
ψευδὴς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη, μὴ συμφωνῶσα
μετὰ τῆς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπης, ἀ-
πώλλεσε πολλὰς ἐπικρατείας. Ἐπὶ τῷ τῷ δὲ ἡκο-
λέσθαι τὸν λόγον αὐτῆς, μετὰ προσοχῆς ὅμως διὰ
να μὴν ὑποπέσῃ εἰς τὴν ἀπάτην, λέγων, ἂν ἐ-
γὼ ὁρῶν τὴν πατρίδα με περικυκλωμένην παρὰ
γειτόνων φιλοτίμων, ἀνησύχων καὶ ἀσπόνδων, ἤ-
θελον συμβελεύσω αὐτῇ να μεταχειριθῇ, πρὸς
διαφέντευσιν αὐτῆς, τὰ ἴδια ἄρματα, καθ' ὃν
τρόπον ἐπιπίπτουσιν ἐπ' αὐτήν, ἤθελε μοι νομιθῇ
ἐπιβληή; ἡ μετριοφροσύνη, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εὐερ-

γεσία, ἔββαία μένσσι τότε δελεασμένοι παρὰ τῆς
 φιλοτιμίας καὶ πανουργίας. Περιπλέον δέ, ἂν ἐ-
 γὼ ἦμην γεννημένος εἰς μίαν δημοκρατίαν, ἔχου-
 σαν μετρίαν τινα γῆν, καὶ τινὰς ὀλίγας δυνά-
 μεις πρὸς διαφέντευσιν αὐτῆς, δὲν ἤθελε νομί-
 ζομαι ἄφρων, ἂν ἄφῃνα αὐτὴν νὰ μένῃ εἰς τὴν
 ἰοίαν εἰσὶν αὐτῇ, ἐν καιρῷ ὅπῃ οἱ γείτονες κα-
 ταγίνονται νὰ αὐξήνωσι τὰ ἑαυτῶν κτήματα καὶ
 εὐδαιμονίαν; Ἐγὼ σοχάζομαι ὅτι μάλιστα πρέπει
 νὰ τρομάζω τὰς τοιαύτας ἐπισωρευομένας δυνάμεις,
 καὶ ὅτι ἡ πατρίς μὲ κατ' ἄλλον τρόπον ἀδύνα-
 τον ἤθελεν ἦναι νὰ ἀποφύγῃ τὰς κινδύνους, ὅπῃ
 ἐγὼ προβλέπω, εἰμὴ αὐξανομένη καὶ αὐτὴ ἡ
 ἰδία.

Οὐχὶ ἀγαπητέμῃς Ἀριστεία, ἀνέλαβε τὸν λό-
 γον ὁ Φακίων. Ἄλλ' ἂν ὁ ἐχθρὸς μὲ ἐπιπίπτῃ
 ἐπ' ἐμὲ, εἰς τὸ νὰ μὲ κινδυνεύσῃ διὰ τῶν δολε-
 ρῶν αὐτῆς ἀρμάτων, καὶ ἐγὼ θέλω σαθῶ προ-
 σεκτικὰς νὰ ἀπαντηθῶ διὰ τῶν ἐμῶν. Μετὰ τὴν
 Μηδικὴν μάχην, ὅτε παρεχωρήσαμεν τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὰς στρατείας ἡμῶν μη-

κύναντες αὐτήν, καὶ δὲν ἐξενοχωρήσαμεν τὰς συμ-
 μάχας ἡμῶν, ὅπῃ νὰ τὰς κατασῇσωμεν ἡμετέρας
 ὑποτελεῖς, ἐν καιρῷ ὅπῃ τὰ πλοῖα ἡμῶν ἐκά-
 λυπτον τὴν θάλατταν, ἡμεῖς ἐνομίσθημεν διὰ
 τῆτο παρὰ τοῖς ἡμέτεροις ῥήτορσι ἐπίβουλοι, ὅσον
 τῆς τιμῆς, ὡσαύτως καὶ τῆς τύχης τῶν Ἀθηνῶν.
 Ὑπόθεσον ὅτι, ἂν οἱ Σπαρτιάται, ἀντὶ νὰ μι-
 μηθῶσι τὸ ἡμέτερον παράδειγμα εἰς τε τὴν εἰαν
 καὶ πανουργίαν, πρὸς διατήρησιν τῆς ἐξουσίας αὐ-
 τῶν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἤθελον μεταχειριθῇ τὰς
 ἀρεταῖς αὐτῶν, δι' ὧν καὶ ἄλλοτε ἀπέκτησαν αὐ-
 τήν, πειθεύεις; ὅτι ἡ τοιαύτη πολιτικὴ αὐτῶν ἤ-
 θελε παύσθαι διὰ αὐτὰς ὀλιγότερον ἐπωφελῆς, πα-
 ρὰ ἢ ἡμετέρα, ἣν αὐτοὶ υἱοθέτησαν; Ἡ Σπάρτη
 ἂν ἀκόμι ἤθελεν ὑποκρύπτει τὴν δολεράν αὐτῆς
 πίσιν, καὶ φοβεράν φιλοτιμίαν, εὐκολώτερον ἤθε-
 λεν ὑποτάξῃ ἡμᾶς, ἀποσύρσας ἀφ' ἡμῶν τὰς
 συμμάχους, ἔς ἢ ἡμετέρα σιληρὰ διαγωγὴ διή-
 γειρε κατ' ἡμῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μὲν δημοκρατία
 αὕτη ἀπέβαλε τὰ ἐαυτῆς ἄρματα, ἵνα διαφεν-
 τεύηται διὰ τῶν ἡμετέρων, οἱ οὐ Ἑλληνες ὡς

ἀξέβαιοι, καὶ χωρὶς τινος τάξεως, τὴν μὲν ῥι-
πτόμενοι πρὸς τὸ μέρος αὐτῆς, τὴν δὲ ἐννηγα-
λίζόμενοι τὴν ἡμετέραν ὑπεράσπισιν, διὰ τῆτο
καὶ συνέβησαν ἀμοιβαῖαι αἱ δυσυχίαι, καὶ ἀνω-
φελῆς αἱ εὐδοκιμήσεις εἰς τὸ διάστημα τῶν τριᾶ-
κοντα ἐτῶν. Τῆτο οὖν ἦτον ὅτι δῆτις τύχη τυ-
φλὴ καὶ φίλαυτος, διὰ τὰ παραπονεθῶσι κατ'
αὐτῆς, ἀλλ' ἔπρεπε τὰ ἐλαττώματα τὰ διορθω-
θῶσιν. Ἡ Λακεδαιμόνων τέλος πάντων ἐθριάμ-
βευσεν, ὅτι ὅμως ὅτι ὑπερτερῶσεν ἡμᾶς κατὰ τὴν
διοίκησιν. Ἀλλ' ἂν τὰ συντρέξαντα πρὸς ὄφελος
αὐτῆς ἔκτακτα περιστατικά, ἢ θελὼν συντρέξῃ εἰς
ἡμᾶς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς, καὶ ὅλην
τὴν ἀδυναμίαν ἡμῶν, ἢ θελε καταδαμάσωμεν
αὐτήν.

Ἡ Σπάρτη, εἰ καὶ ἐταπείνωσεν ἡμᾶς, ἀλλὰ
καὶ αὐτὴ ἕως τέλους δὲν ἀπέφυγε τὴν μοῖραν ἡ-
μῶν. Ποία δ' αἶσα ἐξάθῃ ἢ αἰτία; ἢ αὐτὴ ἀδι-
κος καὶ πανῆργος πολιτικὴ, δι' ἣς ὑπέφερε τόσους
κόπους, ἕως ὅτε τὰ ταπεινώσῃ ἡμᾶς. Ἄν οἱ Σπαρ-
τιάται ἀνελάμβανον τὰς προτέρας αὐτῶν ἀρε-

τὰς, τὸ ἐκφυῆν ἐν αὐτοῖς, διὰ τῶν ἐν μέσῳ ἡ-
 μῶν καὶ αὐτῶν προελθουσῶν διχονοιῶν, πνεῦμα
 τῆς ἀσυμφωνίας καὶ φιλοτιμίας, ἐν εὐκολίᾳ ἡ-
 θελον ἐξαλείψωσι, καὶ χωρὶς κόπης ἡθελον ἀπο-
 κτήσωσι τὰ πρῶην ἐν τῇ Ἑλλάδι πρωτεῖα αὐτῶν.
 Ἀλλ' αὐτοὶ ἀντιτιθέντες τὴν πανουργίαν πρὸς τὴν
 πανουργίαν, τὴν ἀδικίαν πρὸς τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν
 βίαν πρὸς τὴν βίαν, ἠύξησαν τὰς ἐχθροὺς αὐτῶν
 καὶ οὐκ εἶχον πλέον ἔτε τάξιν, ἔτε θεμέλιον εἰς
 τὴν διαγωγὴν αὐτῶν. "Ἄν ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ ἀ-
 δικία ἐδύνοντο νὰ κρυφθῶσιν ὑπὸ τὸ κάλυμμα
 τῆς ἀρετῆς, διὰ νὰ μὲ περιπλέξωσιν εἰς τὰς ἐ-
 αὐτῶν περιστροφὰς, βέβαια ὅλος ἡθελα φρίττω.
 Πλὴν οἱ Θεοὶ δὲν ἠυδόκησαν εἰς τῆτο. Αὐταὶ ἀ-
 δύω κακίαι διαπαντὸς ἐπιβλεύονται ἀλλήλαις,
 καὶ ἅμα ὅπῃ ἐγὼ ἀνακαλύψω αὐτάς, ἡ ἐπίνοια
 αὐτῶν γίνεται ἀνωφελὲς. "Ἄν ὁ ἐχθρὸς μὲ ἦναι
 αἰνῆτος, τίνος ἔνεκεν νὰ φοβῶμαι αὐτὸν; ἂν δὲ
 πάλιν δυνατὸς ᾖ, περιφρονεῖ τὴν μετριοτήτά μου,
 πρέπει ἐγὼ νὰ γινῶ εἰς τόσον μωρὸς, ὥστε νὰ δώσω
 αἰτίαν εἰς τὸ νὰ μὲ ὑποδελώσῃ; τίνος ἔνεκεν νὰ

φοβῶμαι τὴν μηχανικὴν πολιτικὴν, ἧς βάσις ἡ ἀπάτη; ὅταν ἐγὼ ἡξεύρω μετὰ ὑπομονῆς νὰ ἀναμένω, ἕως ὅτε αὐτὴ νὰ ἐκδαπανήτῃ τὴν πανουργίαν αὐτῆς καὶ τὰς δόλους, καὶ νὰ διαδοῇ ἐφ' ἑαυτῆς νὰ μοι δείξῃ σημεῖα αξιοπιστίας, προτῆς ἔλθω εἰς διάλεξιν μετ' αὐτῆς.

"Αν ὁ γείτων σε ἀποκτᾷ πόλιν τινα, ἡ ἐπαρχίαν, ἀποκτήσῃ καὶ σὺ μίαν νέαν ἀρετὴν, καὶ θέλεις εἶσαι ἰσχυρότερος αὐτῷ. "Αν ὁ Φίλιππος δὲν ἤθελε νικήσῃ τὴν Ἰλλυρίαν καὶ τὴν Παιονίαν, τί πρὸς ἡμᾶς, ἐν καιρῷ ὅπῃ ἡμεῖς ἤδη ἐσμὲν διεφθαρμένοι; "Αν αὐτὸς δὲν ἔκτεινε τὰ ὄρια τῆς Μακεδονίας, ἄρα ἤθελεν ἦναι ἐκ τῆς ὀλιγότερον φοβερός διὰ ἡμᾶς; Τίνος ἕνεκεν, ἀγαπητέ μὲ Ἀριστεία, νὰ ταραττώμεθα διὰ τὴν αὐξησιν τῶν γειτόνων ἡμῶν; "Αν ὁ γείτων ἡμῶν ὑποδελώσῃ ἕνα λαὸν δειλὸν, ὅπῃ δὲν ἐδύνατο νὰ διαφεντεύσῃ τὸ ἀνεξάρτητον αὐτῷ, ποῖον ὄφελος ἔχει νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τῆς τοιαύτης καταπορθήσεως; Οἱ νωθροὶ, οἱ μὴ δυναθίνοντες νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, ἄρα θέλῃσι δελεύσει ἀνδρείως τῷ νέῳ

δεσπότη αὐτῶν; Ἴσως νὰ μοι εἰπῇς, ὅτι αὐτὸς διὰ
 νὰ ὑποδελῶσῃ ἐντελῶς ἐν ἔθνος ἀνδρεῖον, θέλει
 ὑποδαίλῃ αὐτὸ ὑπὸ τὸν ζυγόν. Διὰ νὰ τὸ κα-
 ταδαμάσῃ ὁμως, θέλει δοκιμάσει κόπας πολλὰς,
 καὶ πρὸς τέτοις ποτὲ δὲν θέλει δώσει τελείαν
 πίσιν εἰς τὴν ὑποταγὴν καὶ ἐμπιστοσύνην αὐτῆ.
 Ὁ νικητὴς διὰ νὰ μὴ φοβῇται τὴς τοιῆδες νενι-
 κημένους ἀγρίους, θέλει εὐρεθῆ βιασμένος νὰ τα-
 πεινώσῃ αὐτοὺς, καὶ νὰ τὴς ἀποκαταστήσῃ δεληδς.
 Ἀλλ' ἐκ τῆς, ἐν ἐνὶ λόγῳ, θέλει ὑπερηθῆ καὶ
 τὰς δυνάμεις, ἅς αὐτὸς ἤλπιζεν ἤδη νὰ ἔχῃ,
 ἐνώσας αὐτοὺς τοῖς πρὸ τῆς κεκτημένοις. Ὁ Κῦ-
 ρος, λέγῃσι, βεβαρυμένος ὢν ὑπὸ τῶν συχνῶν ἐπανα-
 στασεων τῶν Λύδων, ἐπρόσβαξε νὰ ἐνδύνωνται χλαμύ-
 δας, νὰ ὑποδύνωνται κοθόρνους, καὶ νὰ συσῆνῳσιν ἐορ-
 τὰς, ὥς διὰ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν τρυφῶν ἐξε-
 χαύνῳσεν αὐτοὺς. Ὡτῆς λαμπρᾶς πολιτικῆς τῆς Κύ-
 ρος! Οἱμοι μέγιστοι Θεοί! διατὶ ὁ Κῦρος νὰ μὴν ἀφῆσῃ
 ἡσύχους τὴς Λύδους; διατὶ νὰ θελήσῃ νὰ ἀπο-
 κτήσῃ διὰ τῆς πολέμου, καὶ ἐξόδων ἐχὶ μικρῶν,
 ὑψηλοὺς ἀνωφελεῖς καὶ πάντοτε κινδυνώδεις; Εἰς

καιρὸν ὅπῃ ἡ καλὴ πίσις, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ
 εὐεργεσία, χωρὶς κόπης, μετὰ ἡσυχίας, καὶ χωρὶς
 νὰ χυθῶσι ρύακες αἵματος, ἐδύνοντο νὰ προ-
 σφέρωσιν αὐτῷ καὶ συμμάχους καὶ φίλους, πάντοτε
 προθύμως νὰ θυσιάσωσιν ἑαυτοὺς, ὠφελῶντες
 αὐτὸν;

Ἐἴθε νὰ ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν
 τὴν εἰκόνα τῆς εὐνοϊκῆς πολιτικῆς τῆς Λυκέργης.
 Ἄν ἀγαπῶμεν τὴν πατρίδα ἡμῶν, πρέπει νὰ τῇ
 πομηθεύωμεν συμμάχους, καὶ ἔχι ὑπηκόους. Στο-
 χάζομαι, ἀγαπητέ μου Ἀριεῖα, ὅτι εἰς πρὸ πολλοῦ
 εἶπόν σοι, ὅτι ἡ τάξις, ἣν ὁ ποιητὴς τῆς φύσεως
 ἐδιώρισεν εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, δὲν θέ-
 λει συγχωρῆσαι ποτὲ, ὅπῃ ἡ πανουργία, ἡ ἀδικία
 καὶ ἡ βία, αἱ συνοδεύονται παρ' ἐχθρῶν, ἢ εἰλώ-
 των, νὰ χρησιμεύσωσι διὰ βάσιν τῶν δυνάμεων
 μιᾶς ἐπικρατείας. Ἐνθυμήθητι τὰ προλεχθέντα,
 καὶ ἀπόδειξόν μοι καὶ ἐν ἔθνος, ὅπῃ νὰ μὴν ἀ-
 δυνάτησε, καὶ τέλος πάντων πορθεύων ἄλλα ἔ-
 θνη, αὐτὸ νὰ μὴν ἐφθάρθῃ. Τὰ λάφυρα καὶ ἡ
 σμικροπρέπεια τῶν νικηθέντων, ποῖον ἔθνος δὲν

ἔφθιραν; Ὁ Βαβυλώνιοι, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Μῆδοι
καὶ οἱ Πέρσαι, ἀλληλοδιαδόχως ὁ εἷς ὑπὸ τῆς ἐτέρας
νικώμενοι, τὴν ἀπῆλυσαν μετὰ τὴν τοσαύτην κε-
κοδοξίαν, καὶ τοσάττε κοπιαστικὰς πολέμους καὶ
θριάμβους; τελευταῖον αὐτοὶ οἱ θριαμβεύσαντες
Πέρσαι, καὶ συζηήσαντες μίαν πρωτίστην μοναρχί-
αν τῆς Ἀσίας, τὴν ἐκατόρθωσαν μετὰ πα-
σῶν τῶν δυνάμεων αὐτῶν, συμποσμενῶν ἐκατὸν
μυριάδες στρατιωτῶν; ἴδεν. Καὶ γὰρ εὐλόως ἴσχυ-
σαν νὰ ὑποδελώσωσι μήτε τὰς Ἀθῆνας μήτε
τὴν Λακεδαίμονα, δύο μικρὰς πόλεις, τὰς μόνι-
τῇ ἀρετῇ ὑπερασπισθείσας.

Αἱ μεγάλαὶ ἐπικρατεῖαι, αἱ ἐκπλήξασαι ἡ-
μᾶς καὶ παροτρύνασαι τὴν ζυλοτυπίαν ἡμῶν
δὲν ἐξαιρῶνται τῆς διαρυσμῆς, ἀπὸ τῆς νὰ μὴν ὑπο-
κύψωσι τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν δαίρει. Μία εὐρύχωρος
Δυναστεία δὲν δύναται νὰ διοικηθῇ σοφῶς, ἐπεὶ
καὶ, ἢ μὲν ἀγρυπνία καὶ φώτισις τῶν ἀνθρώπων
εἰσι περιορισμέναι, τὰ δὲ πάθη σφοδρὰ, καὶ αἱ
ἀρεταὶ αὐτῶν εὐμετάβλητοι (*).

(*) Δὲν ἐλέπαμεν, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, Πολιτ. 7, κεφ. 4.

τερον εἶναι ἐκτεταμένη ἡ μάκινα τῆς διοικήσεως,

ἀδελφὸν πολυάνθρωπον πόλιν καλῶς διοικουμένην, τὸ δ' αἰτιον τᾶτα καὶ ἡ κρίσις τῶ νοός καθ' ἐκάστην διὰ τῆς πείρας παρίστην ἡμῖν πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἡ εὐταξία ἔστιν ἡ καθιστοῦσα τὴν καλὴν διοίκησιν. Πλὴν ἓνα μέγαν ἀριθμὸν λαῶν, πῶς ἂν εἴη δυνατόν νὰ καταπέτνυμεν, εἰς τὸ νὰ ὑποκλίνῃ ὁλοτελῶς εἰς ταύτην τὴν εὐπείθειαν, ἐν κυρίῳ ὅτι τὸ περιστότερον μέρος τῶν πολιτῶν καθ' ἐκάστην ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπειθᾷ τοῖς νόμοις, καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἀπειθόντων εὐκολύνει τὴν ἀτιμωρίσιν. Ἀλλ' ἡ παντοδυναμία τῶ Θεοῦ, αὐτὴ μόνη ἡ τὸ πᾶν διοίκεσα, εἴθε διατηρεῖσι ὀρθαμένους τὰς μεγάλας πόλεις.

Ὁ γὰρ δὴ πλήθος ἱκανὸς ἐν ἄλλῳ ὁρθῶς γίγνεται ἂν λεχθεῖς, ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν πλησιοχώρων πόλεις. Γῆς μὲν, ὅποση πόσας σάφρονας ὄντας ἱκανὴ τρέφειν, πλείονος δ' ἄδεν προσδεῖ. Πλήθος δέ, ὅποσοι τὰς προτχώρας ἀδικούντας τε αὐτὰς ἀμύνεσθαι δυνατόι, καὶ γείτοσιν ἐκωτῶν ἀδικουμένοις βοηθῆσαι μὴ παντάπασις ἀτόρος δύνανται ἂν. Πεντάκις μὲν χίλιοι ἔσωσαν καὶ τετταράκοντα, ἀριθμὸς τινὸς ἕνεκα προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμυνόντες τῇ νομῇ. Πλατ. νομ. βιβλ. 5.

Οἱ παλαιοὶ ἐπὶ τᾷτο τὸ προκείμενον εἶχον κοινῶς μίαν γνώμην, καὶ ὁλόγον ἐσοχάζοντο τὸ παρ' ἡμῖν καλούμενον μέγα κράτος. Τὴν σήμερον αἱ μεγάλαί ἐπαρχίαι δὲν ἔχασιν ἐκείνας τὰς δυνάμεις, ὡς ποτὲ αἱ πλεῖσαι τῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ἑλλάδος εἶχον. Δὲν ἦτον θαυμαστὸν εἰς μίαν ἐπαρχίαν μετρίως ἐπτάσεως νὰ εὐρεθῶσι τριά-

τόσον αἱ κυκλοφορίαι αὐτῆς γίνονται βραδεῖαι, καὶ ὀλιγότερον προσεκτικαί, ἐντελεῖς καὶ εὐτακται. Ἐἰς μίαν ἐκτεταμένην Βασιλείαν πολλὰ δυσκολον εἶναι νὰ χαλινωθῶσι τὰ πάθη, τὰ διαγέροντα τὴν διχοσασίαν, ἢ ἐκποταπῶντα τὰς ψυχὰς, ὥς ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς διοικήσεως,

κοντα ἢ τεσσαράκοντα χιλιάδες πολιτῶν, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὁποίων διὰ τε τῆς εὐτάκτης διοικήσεως καὶ ἀστυνομίας, εἶχον εἰς διακυβέντευσιν αὐτῶν στρατὸν, συνιστάμενον ἐκ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν.

Πόσαι περιβλεπτοὶ βασιλεῖαι τὴν σήμερον δὲν εἶναι εἰς εἰρήσιν νὰ ἔχωσι παρομοίας δυνάμεις! ἡ ἀστυνομία τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, χωρὶς νὰ περιορίζῃ παντελῶς τὸ χρέος τῶ πολιτείας εἰς ἓν καὶ μόνον ἐπάγγελμα, ἡ μετριοτήτης, ἡ ἀπλότης τῶν ἡθῶν, καὶ αἱ μετὰ πλείονος συμμετρίας οἰκιακαὶ αὐτῶν περιστάσεις, παρὰ αἱ ἡμέτεραι, ἐποχλαπλάσισσον τὰς δυνάμεις, τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἀνδρείαν αὐτῶν, χωρὶς τῆς τῶν πολλῶν βοηθείας. Τὴν σήμερον ἄρα ἀπολαθεῖ τὸ ἴδιον νὰ ᾔνοι καὶ εἰς τὸν τωρινὸν κόσμον; ὄχι βέβαια, διὰ τῆτο καὶ εἶναι τοσῶτον ἀδύνατος. Ἄν ᾔθελον νὰ κάμω περὶ τῆτε λεπτομερῶς σκέψιν, διὰ νὰ ἀποδείξω διὰ ποίαν αἰτίαν μετὰ ἐπιμύρταται τὴν σήμερον ἔχουσα δέκα μυριάδια ὑπηκόας, δὲν δύναται νὰ εὐγάλην στρατιώτας περισσοτέρους τῶν πενήκοντα χιλιάδων, καὶ διατὶ αὐτὸ τὸ κράτευμα ὀφείλει νὰ ᾔνοι μειωτὸν, ἔπρεπε νὰ συγγράψω ἐν βιβλίῳ κατὰπολλὰ ἐκτεταμένον.

ὑπόκεινται ἐκ μέρους αὐτῶν εἰς πειρασμὸς πολλὰ
 ἰσχυρὸς καὶ συχνὸς, ἕνεκα τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Φαίνεται μοι ὅτι ἐν ταῖς πόλεσιν ἡμῶν
 ταῖς ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐδυνάμην νὰ διοικήσω χωρὶς
 τινος ἐλλείψεως τῆς χρέως τῆς διοικητῆς. καὶ ἐξ ἐναντίας
 γνωρίζω ὅτι, ἂν ἐδιοίκουν μίαν Σατραπείαν
 ἐν τῇ Περσίᾳ, ἔπρεπε νὰ μένω εὐχάριστος, ἐπιθυμῶν
 μόνον τὸ καλὸν, χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ ἐνεργῶ
 αὐτό. Ἐν μιᾷ μεγίστῃ ἐπικρατείᾳ, πᾶν μέσον
 σύνεργον τῆς διοικήσεως ἐκχαυνῆται, καὶ οἱ
 νόμοι παρορῶνται καὶ ἀκισίως, ἢ ἀμελῶνται.
 Ἐν δὲ μικρᾷ τινὶ δημοκρατίᾳ, ἐξ ἐναντίας τὰ
 πάντα ἐμψυχῶνται ἀνδρείως καὶ μετὰ δραστηριότητος.
 Τέττε ἕνεκα καὶ ἡ μεγάλη βασιλεία φαίνεται
 ὡς ὁ παράλυτος. Ἰδὲ ἡ αἰτία ὅπῃ ἄλλοτε
 μία δράξ Περσῶν ὑπέταξε τὴν Ἀσσίαν τοῖς Μήδοις.
 Ἰδὲ ἡ αἰτία τῶν ἀτυχιῶν τῆς Ξέρξης. Ἰδὲ
 ἡ αἰτία, δι' ἧς οἱ προπάτορες ἡμῶν κατέβησαν
 τὰς διαδόχους αὐτῆς νὰ τρέμωσιν, ἕως καὶ ἐν τῇ
 κατ'ἐξέδρα αὐτῶν.

Ὁ σκοπὸς μὲ, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, ἠκολούθει
 ὁ Φωκίων λέγων, ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ ἐπισηρί-
 ζω εἰς θεμέλια σερεὰ καὶ βέβαια τὴν ἐπισήμην,
 τὴν καλεσμένην Πολιτικὴν, περὶ ἧς οἱ σοφισταὶ ἡμῶν
 ἐξέδωκαν πάντι ψευδῇ εἰσὶν, θεωρῶντες αὐτὴν
 ὡς ὑποδεδλωμένην τοῖς πάθεσιν, ἢ ὡς ὄργανον
 αὐτῶν. Ἐκ τήτης προέρχεται τότε σφαλερὸν καὶ
 ἄσατον τῆς διδασκαλίας αὐτῶν. Ἐκ τήτης καὶ
 ὁ καρπὸς αὐτῶν, αἱ πλᾶναι αὐταὶ καὶ αἱ διχο-
 ρασαί. Ἄλλ' ἐγὼ τὴν πολιτικὴν ὑποθέτω ὑπερ-
 γόν τῇ λογικῇ, καὶ παρατηρῶ ὅτι ἐκ τήτης προέρ-
 χεται ἡ εὐτυχία τῇ κοινῇ.

Δὲν ἤθελα προθέσω εἰδέν τι περισσότερον εἰς
 τὰς ἀνακαλυφθέντας σοὶ παρ' ἐμῇ γενικῆς κα-
 νόνας, ἂν οἱ ἄνθρωποι ἦσαν κοινῶς πάντες ἀρ-
 κετοὶ νὰ γνωρίζωσι καὶ νὰ ἀγαπῶσι τὴν ἀλή-
 θειαν. Τῆτο δὲ καὶ ἂν τὸ ἐλπίσωμεν, πρέπει νὰ
 νομιδῶμεν ἀναίδητοι. Πρὸς ὅποιον μέρος καὶ ἂν
 ἀνατείη τις τὰς ὀφθαλμοὺς αὐτῷ, δὲν βλέπει,
 ἔτε θέλει ἰδεῖ εἰς τὸν αἰῶνα, εἰδέν ἄλλο, εἰμὴ
 πλάνην καὶ ἐλαττώματα. Ὁ ἄνθρωποι ἀφ'

ἑαυτῶν δὲν θέλῃσι νὰ γνωρίσωσι τὴν παρὰ τῆς φύσεως διορισμένην ἡμῶν εὐτυχίαν, ἀλλὰ ζητῶσι νὰ εὐτυχῶσι κατὰ τὴν ἑαυτῶν ὀρεξίν καὶ προλήψεις. Τὸ λογικὸν ἀπὸ καταβολῆς κόσμος χεδὸν ματαίως ἐκζητᾷ τὰ δικαίωματα αὐτῆς κατὰ τῶν παθῶν, ἀλλ' ὥς ἡμεῖς βέβαιον ὅτι δὲν θέλει ἐπιτύχει ἕτε εἰς τὸ ἐρχόμενον. Τὸ δὲ μῖσος, ἡ ζηλοτυπία καὶ ἡ κενοδοξία, δι' ὧν τοσῶτα ἔθνη, καὶ δημοκρατίαι, καὶ βασιλεῖαι ἠφρανίσθησαν, θέλει ἐξασκῶσι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν τυφλὴν αὐτῶν μανίαν ἐπὶ τὰ ἔθνη.

Ἐν ὅσῳ τὸ τοῖστον ληστρικὸν καὶ τὴν γῆν μολύναν πνεῦμα, κατ' ἐθένα τρόπον δὲν ἐκρίζεται, καὶ ἐν ὅσῳ οἱ κίνδυνοι ἐκφοβίζουσι τὰ ἔθνη, δὲν ἐξαρκῇ εἰς μίαν δημοκρατίαν ὁ φόβος μόνον ἀπὸ τῶν ἑαυτῆς ἰδίων παθῶν, ἀλλὰ πρὸς τέτοις ὀφείλει νὰ δυσπισῇ καὶ ὥς ἐκείνα τῶν ξένων, καὶ νὰ εὐρίσκηται πάντοτε ἐτοίμη εἰς τὸ νὰ τὰ κρατῇ καὶ ἐμποδίσῃ. Ἡ δικαιοσύνη, ἡ καλὴ πίσις, ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ εὐποιΐα, αἱ ἐμπνέουσαι τὴν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπην.

ἔχουσιν ιδιότητα, ὡς ἤδη προλαμβάνοντες εἶδες, νὰ ἀποκιῶσι τὸ σέβας καὶ εὐνοίαν τῶν ξένων, ἀκολέθως δὲ καὶ νὰ χρησιμεύωσι καὶ ὡς προπύργιον κατὰ τῶν παθῶν αὐτῶν. Γίγνωσκε ὅμως Ἀριστεία, ὅτι αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων δὲν ἀφίενσι τὸ τοιοῦτον προπύργιον νὰ μένῃ διαπαντὸς ἀκλόνητον. Ἔσο βέβαιος πρὸς τέτοις, ὅτι θέλεις ἰδεῖς καὶ τὰ πάθη αὐτὰ, πλανόμενα ἐν τῇ μέθῃ αὐτῶν, νὰ ἐδελύττωνται καὶ νὰ ἀποσρέφονται τὰς ἀρετὰς. Τότε δὴ τότε, πρέπον νὰ χαλινώῃς αὐτὰ διὰ τῆς φόβου. Τε. ἔστιν ἡ πολιτικὴ ἐπὶ λόγῳ θεσπίσματος νὰ εἰρηνεύῃ μετ' αὐτῶν, ἔχι ἄλλως, εἰμὴ εἰς τῷ τῶρον ὅπῃ αὐτὴ πάντοτε νὰ ᾔῃαι ἐτοιμὴ νὰ ἀντιπαλαίῃ εὐτυχῶς.

Δὲν εἶναι ἀμφισβολία, ὅτι ἐν ἔθνος ἐγκρατὲς, φιλόμοχθον, φιλόδοξον, καὶ φοβέμενον τὰς Θεῶν, ἀφεύκτως πρέπει νὰ ᾔῃαι καὶ εἰς τὰς πολέμους αἰ δρεῖον, καὶ εἰς τὰς κόπας ὑπομονητικὸν, καὶ εἰς τὰς ἀτυχίας ξαθερόν. Ἐμὴν ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ περιζάσει, νὰ περιποιῇται ἀδιάζως τὴν ὠφελιμοτέραν αὐτῷ ἀρετὴν. Ὡστε καὶ ἐν καιρῷ κινδύνου

ἅπασαι αἱ δυνάμεις αὐτῆς, ἔσαι ἀντιῤῥήτως ἡνω-
 μέναι μιᾷ θελήσει, συμφώνως νὰ κινῶσι τὰς ἐξα-
 χίονας πᾶτων. Γίνωσκε ὅμως Ἀριεῖα, ὅτι αἱ
 δανειζόμεναι ποιότητες, εἰ δυνατόν ἔτις εἶπεν,
 μεθ' ὧν δὲν ὀκιστὰι τις διὰ τῆς καθημερη-
 σίς χρήσεως, ἐσθλὼς εἰς ἐδὲν δὲν ἰχύουσιν. Ὅταν
 μία δημοκρατία ἐν κυρῷ εἰρήνης, δὲν εἰδὴ ἡ πρὸ
 ὀφθαλμῶν τὴν εἰκόνα τῆς πολέμου, ὅταν τὰ πνεύ-
 ματα δὲν ᾔναι συνηθισμένα εἰς τὰς κινδύνους,
 καὶ ὅταν οἱ πολῖται δὲν ᾔναι προητοίμασμέοι
 διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀνατροφῆς εἰς τὴν στρατιω-
 τικὴν, φοβήθητι, μὴ πῶς καὶ οἱ πολῖται αὐτοὶ,
 ὀρῶντες τὸν κίνδυνον, καὶ ὡς ἄπρακτοι, δειλιά-
 σωσιν. Ὁ φόδος εἶναι φυσικὸν πάθος εἰς τὴν καρ-
 δίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν τῶν πλέον κινδυνοδο-
 ξέρων. Συνέδασον νὰ συνηθίσῃς τὰς πολίτας εἰς
 τὸ νὰ καταφροῶσι τὸν φόδον, μήποτε ἐξαίφνης
 παρῆρσιαιζόμενος αὐτοῖς, θολώσῃ τὸ πνεῦμα αὐ-
 τῶν καὶ ἀπολιθώσῃ αὐτὰς, καὶ τότε καιρὸς πλέον
 διορθώσεως δὲν μένει.

"Εἴθε ἡ δημοκρατία ἡμῶν εἴη στρατιωτική, καὶ ἕκαστος τῶν πολιτῶν διαφεντευτὴς τῆς πατρίδος. "Εἴθε ἀχολείησαν καθ' ἑκάστην οἱ πολῖται, ἐκπληρῶντες καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πόλεις τὴν στρατιωτικὴν ἀσκήσιν, ὡς καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Τοιαύτῳ γὰρ τρόπῳ, ἔχῃ μόνον στρατιώτας ἀνικητὰς θέλεις χηματοῖς, αἷδ' ἔτι καὶ νέαν ἰσχὺν εἰς τὰς νόμους, καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς ἐργασίας θέλεις δώσεις (*). Πρὸς τούτοις δὲ θέλεις ἐμποδίσεις

(*) Καὶ δὴ καὶ χορεῖας πάσας, εἰς τὰς ἀριστείας τὰς κατὰ πόλεμον ἐλεπτάσας, χορεύειν, καὶ ὅλην εὐκολίαν τε καὶ εὐχέρειαν ἐπιτηθεύειν τῶν αὐτῶν ἐλεγκ. Καρτερήσεις τε αὐ σιτῶν τε καὶ ποτῶν, καὶ χειμῶνων καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ κοίτης σιληρᾶς. Καὶ τότε μέγιστον, τὴν τῆς κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύναμιν μὴ διαφθεῖρειν τῇ τῶν ἀλλοτρίων σκεπασμάτων περικαλυφῇ. Πλατ. νομ. βιβλ. 12.

Ἐνταῦθα σαφῶς ἐλέπομεν πόσον αἱ παρά τῃ Πλάτωνος παραγγελλόμεναι τοῖς πολίταις ἀχολαί, καὶ αἱ συνηθεῖαι ὅπῃ αὐτὰς ἐρμηνεύει νὰ ἔχωσιν εἰς χρῆσιν, ἰχύωσιν εἰς τὸ νὰ κάμωσιν ἀγαπητὴν τὴν μετρίτητα καὶ τὴν φιλοπονίαν. "Ος δὲ θέλει νὰ χηματοῖ στρατιώτας ἐυλεκτὰς, ἀνγκάτως πρέπει νὰ κάμῃ τὰς πολιτας νὰ γινῶσιν εἰς τῶτο ἀρμόδιοι. Ὁ Λυκῆργος διέταξε τοῖς Σπαρτιάταις ὅλον αὐτὸ ὅπῃ ὁ Πλάτων διδάσκει, καὶ εἰ Σπαρτιάται προθύμως ὑπήκουσαν τούτῳ τῷ θεσπίσματι.

καὶ τὰς τρυφὰς, καὶ τὰς ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀμεριμνίας, νὰ μὴν ἐκχαυνῶσι καὶ φθείρῳσιν ἀρεταί-
 δήτως τὰ ἥθη. Ἐπειδὴ καὶ ὅταν αἱ πολιτικαὶ
 ἀρεταὶ, ἡ ἐγκράτεια, ἡ φιλομοχθία καὶ ἡ φιλοδο-
 ξία, ὑπηρετῶσι ταῖς στρατιωτικαῖς ἀρεταῖς, ἀμοι-
 βαίως καὶ αὐταὶ θέλῃσι χρησιμεύσει ἐν τοῖς περὶ
 ἐκείνας εἰς ὑποσῆγμα.

Ἄφ' ὅτε ἡ δημοκρατία, πρὸς χάριν τῶν ἀρ-
 γῶν καὶ χαύνων, διεχώρισε τὰ πολιτικὰ ἐπαγ-
 γέλματα ἀπὸ τῶν στρατιωτικῶν, ἡμεῖς δὲν ἔχο-
 μεν πλέον μήτε πολίτας, μήτε στρατιώτας. Τοῖς-
 τῷ τρόπῳ οἱ ὑπολαμβάνοντες ἑαυτοὺς, ὅτι δὲν

Ο' καιρὸς τῆς πολέμου διὰ αὐτὰς ἦν, λέγει ὁ Πλάταρχος,
 καιρὸς ἀγαλλιάσεως. Τῷτο ἀποδεικνύεται ἐν τῇ ἐργηγε-
 ρότητι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων, ὅτ' ἐν καιρῷ
 εἰρήνης δὲν ἡμερίμην εἰς τὸ νὰ προετοιμάζωσι στρατιώ-
 τας ἀνικήτας. Τῷτο τὰ γένη δὲν εὐχαριστῶντο ὅτ' οἱ
 στρατιῶται αὐτῶν νὰ ᾔναι καλλiότεροι ἀπὸ τῶν γειτόνων
 ἢ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ἐξήσκηον δ' αὐτὰς ὅσον ἦν τὸ δεῖν
 καὶ τὸ δυνατόν. Πᾶσα ἐπιπράτεια, ἔνθα ἔκαστος πολίτης
 δὲν ἀποφασίζει ἑαυτὸν εἰς τὸ νὰ διαυθεντεύσῃ τὴν πα-
 τρίδα ὡς στρατιώτης, δὲν δύναται ποτὲ νὰ ἔχῃ ἀρίστες
 πολεμάρχους, καὶ τῷτο διὰ νὰ ἀποδεχθῇ, δὲν ἐπιδέ-
 χεται ἐνέμλιον ἀμφιβολίαν.

ἔχσοι πλέον χρεῖαν ἀνδρείας, δὲν βραδύνῃσι εἰς τὸ νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὰς τρυφὰς καὶ διαβολὰς, ὑπερβῆντες περιπλέον καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν τῆς τε ἀνδρείας καὶ τῆς εὐγενείας, μ' ὅλον ὅπῃ ἡ Φωνὴ αὐτῶν ἐν τε τῇ βουλῇ καὶ ἐν ταῖς κοιναῖς συνελεύσεσιν ἡθέλεν εἰσακέσθαι. Ἐκ τῆς προηλθούσης καὶ αἱ πρὸς ὄνειδος ἡμῶν παντοτινὸν συντίενσαι προσαγαί. Ἐμὴν ἀλλὰ καὶ τὸ φυσικὸν πνεῦμα τῷ λαῷ ἐχαυνώθη, χωρὶς νὰ ἔχη πλέον ἴχνος ἐπιστροφῆς πρὸς τὸ καλόν. Ἦδη δὲ καὶ ὁ στρατὸς ἡμῶν συνίσταται ἐκ τῶν ἐλαχίστων καὶ χυδαίων τῆς δημοκρατίας. Οἱ στρατιῶται συγκρίνουν τὴν ἑαυτῶν τύχην μετὰ τῆς τῶν πλεσίων, ἀργῶν καὶ τρυφηλῶν πολιτῶν, τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν ἀκίνητῃ τυγχανόντων, καὶ φέροντες τὰ ἄρματα δυσαρέως, περιφρονῶσι τὴν στρατιωτικὴν δόξου, ὡς τέχνην καταφρονημένην, καὶ θεμελιωμένην εἰς τὴν ἐλπίδα τῶν ἀρπαγῶν καὶ ληστρικὴν ξεφάντωσιν. Πῶς εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ ὑποδῶλης ἐν παρόμοιον εἰς τὴν αὐστηρὴν κανόνας καὶ τάξιν τῆς στρατιωτικῆς, χω-

ρὶς τῶν ὁποίων καὶ αὐτὴ ἡ ἀνδρεία εἶδεν ὄφελαι,
καὶ πῶς ἂν ἤθελες δυνήθῃς νὰ ἐμπνεύσῃς εἰς
τοιούτους Φιλαργύρους καὶ μιδωτὲς στρατιώτας φρο-
νήματα γενναιότητος, χαρακτηρίζοντα τὰς ὑπε-
ρασπιστὰς τῆς πατρίδος;

Πόσον ἀναίδητοι εἰσὶν οἱ ἡμέτεροι πλῆσιοι πο-
λίται, ἐμπιστευόμενοι τὴν φύλαξιν τῆς δημοκρα-
τίας ἄλλοις, καὶ ἔχι ἑαυτοῖς, καὶ δὲν προβλέ-
πουσι τὸν κίνδυνον, τὸν ἀπειλῶντα αὐτοῖς τὴν
ὑσέτησιν τῆς ἐλευθερίας, τῇ πλῆττι, τῆς ἀ-
πραγμοσύνης καὶ τῶν τρυφῶν αὐτῶν, ὧν αὐτοὶ
τοσῆτον ζηλωταὶ εἰσὶν. Ὅσημέραι ἡ ἀχρεϊότης καὶ
ἡ διαφθορὰ ἡμῶν αὐξάνει, ὥς ἡ ὑπὸ τῶν ἐχ-
θρῶν ἡμῶν θέλει νικηθῶμεν, ἢ ἐκ τῶν ἰδίων
χειρῶν ἡμῶν θέλει ἀφανισθῶμεν. Δὲν πρέπει νὰ
φантаζώμεθα, ὅτι διὰ πολὺν καιρὸν θέλει βα-
σιλεύσει μεταξὺ τῶν πλεσίων διὰ τις συμφωνία,
ὥς ὅτι αὐτοὶ μὲν εἰς τὰ περὶ τῆς πολέμου ἔξοδα,
συντρέχουσι μεθ' ἄλλας δυσαρρεσκείας, οἱ δὲ πτω-
χοὶ πολεμῶσι καὶ χύνουσι τὸ αἷμα αὐτῶν μετα-
γογγυσμῶ, ἐκ τέττε καὶ ἀμοιβαίως χεδὸν κατα-

Φρονέονται ἐν κρυπτῷ. Εὐθὺς ὅμως ὅπῃ ἡ αἰσιν-
 φωνία αὐτῶν γινεῖ πασιδῆλος, τότε ἀμέσως καὶ
 τὸ ἀμοιβαῖον αὐτῶν μῖσος γίνεται ἀφιλιώτον, καὶ
 ἐπομένως ἂν οἱ πτωχοὶ θριαμβεύσωσι, θέλει ὑπο-
 δαλώσωσι τὴν πατρίδα αὐτῶν, παραδίδοντες τὴν
 ἐξουσίαν διῶ δὴ ται τυράννῳ, ἵνα ὑπερασπιζόμενοι
 ὑπ' αὐτῆς πλῆστίσωσι καὶ ἐνδικηθῶσι. Ἐι δὲ καὶ
 οἱ πλῆστοι κατὰ τινὰ ἀπρόοπτον περίσσωσι ὑπε-
 ριχύσωσι, καὶ δὲν διασπαδῶσιν ἀλλήλοις, θέλῃσι
 βασιλεύσει μὲν, πλὴν τρέμοντες, καὶ διὰ περισ-
 σοτέραν ἀσφάλειαν ἀπὸ τῆς διηνεκῆς φόβῃ, θέ-
 λῃσι κρατῶσι ἐν σφάτευμα μισῶτον, πρὸς μὲν
 τῆς ἀπράγμονας πολίτας πάντοτε τρομερὸν, πρὸς
 δὲ τὸ νὰ ᾔηται προπύργιον τῆς δημοκρατίας κατ'
 ἐχθρῶν ἰσχυρῶν καὶ ἐξησκημένων τὴν στρατιωτι-
 κὴν, ἀνεπιτήδειον (*).

- (*) Ὅτι Ἀθηναῖοι, εἰ καὶ αὐτοὶ δὲν εἶχον ἐτι δοκιμάσει ἂ-
 δὲ μίαν τῶν δυσυχιῶν, ἥς ὁ Φωκίων προέβλεπε, πλὴν
 ὁ φόβος αὐτῶν δὲν ἦν χωρὶς θεμελίᾳ. Ὅτι Ἀθηναῖοι
 τῷτο δὲν τὸ ἀπέφυγον, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον Χρόνον ὑπὲρ
 πεσον ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῆς Φιλίππου, ἐξ αἰτίας ὅτι οἱ
 ἴδιοι ἐκήρυξαν κατ' αὐτῶν τὸν πόλεμον. Τῷτο βασιλεῖ τὴν

Συχνάκις διηγῶνται ἡμῖν περὶ τῆς Καρχηδό-
 νος, ὅτι κοινῶς οἱ πολῖται αὐτῆς πρὸς ἑὸν ἄλλο
 ἀχολῶνται, εἰμὴ περὶ τὸ ἐμπόριον αὐτῶν καὶ
 πλῆστη, καὶ ὅτι μισθωτοὶ στρατιῶται, ὃ μόνον τὴν
 κυριότητα τῆς Ἀφρικῆς ἀπέκτησαν αὐτῇ, αἱ δὲ
 καὶ διατηροῦσιν αὐτήν. Τὸ τοῖστον παράδειγμα
 ὅμως δὲν μὲ καταπάθει. Ἄν ἡ ἀριστοκρατία
 αὐτῇ, ἀγαπητέμεν Ἀριεῖα, ἤθελε μοὶ παραστήσῃ
 τὰ πλῆστη, τὰς δυνάμεις, τὸν στρατὸν καὶ τὸν
 στόλον αὐτῆς, ὡς ποτὲ ὁ Κροῖσος ἔδειξε τῷ Σό-
 λωνι τὰ πλῆστη τῶν Θησαυρῶν αὐτῆς, πρὸς ἀ-
 πόδειξιν ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώ-
 πων ἐν τῷ κόσμῳ, ἤθελα ἀποκριθῶ πρὸς τὰς
 Καρχηδονίους ἔτω. Ἐδὼν μικράν τινα δημοκρατίαν,
 ὑπηκόους μὲν ὀλοχερῶς μὴ ἔχουσιν, στρατιώτας

γνώμην τῆ Φωκίωνος, λέγοντος περὶ τῆς ἀτυμφωλίας
 τῆς μετὰ τῶν πλεονέκτων καὶ πτωχῶν πολιτῶν, τῶν συ-
 νεργησάντων εἰς τὸ νὰ ὑπερηθῶσιν αἱ Δημοκρατίαι τῆς
 ἐλευθερίας αὐτῶν, ἢ νὰ ὑποταχθῶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐ-
 τῶν. Ἐν ἐκάτῃ ἐπικρατεῖα, ἐνθα ὁ πολίτης δὲν φρον-
 τίζει νὰ ᾔσῃ στρατιώτης, ἀφεύκτως τέλος πάντων ἔπε-
 ται νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς στρατιῶτος, ἢ τῆ ἐμ-
 πειρίαν ἔχοντος ἄρχειν τῆς στρατῆς.

δὲ ἀπαξάπαντας τὰς πολίτας, ἧς καὶ τὰ πλοῖα
 εἰ καὶ τὴν θάλατταν ἐκ ἐπεκάλυπτον, σεβομέ-
 νην ὅμως τὴν ἐαυτῆς μετριότητα, αὐτὴν ἔν-
 ὑπολαμβάνω καὶ εὐτυχεσέραν καὶ εὐσαθεσέραν τῆς
 ὑμετέρας. Ἀνίσως δ' αὐτοὶ καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ
 με τόλμῃ ὀργισθῶσι, ἐγὼ πάλιν ἤθελον ἀποκρι-
 θῶ πρὸς αὐτὰς· Ἄνδρες Καρχηδόνιοι! πῶς θέ-
 λετε νὰ εὐλαβῶμαι μίαν εὐδαιμονίαν, ὑποκειμέ-
 νην εἰς ἄπειρα κλονίζοντα αὐτὴν συμβάντα κρη-
 μνισμῶ, καὶ ἐπακρεμῶσαν εἰς περιστάσεις ἐνδεχο-
 μένας; ὁ Σόλων ἤθελε νὰ ἀναμείνῃ τὸν θάνα-
 τον τῆς Κροίσου, καὶ τότε νὰ κρίνῃ περὶ τῆς εὐ-
 τυχίας αὐτῆς· Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως, χωρὶς νὰ μὲ
 ἐκπλήξωσιν αἱ δυνάμεις τῶν Καρχηδονίων, ἤθε-
 λα ἀκολοθῆσω τὸ ἴδιον, νὰ ἀναμείνω, ὅταν οἱ
 στρατιῶται αὐτῶν νὰ ἤθελον αὐθαδειάσωσι, καὶ
 νὰ ἐγείρωσι θόρυβον τινὰ ἢ πασιασμόν (*), καὶ

(*) Γνωστὸν εἶναι ὅπῃ τὰ στρατεύματα τῶν Καρχηδονίων τῷ
 ὄντι πολλάκις ἐποίησαν θορύβους, καὶ δι' αὐτοῦ ἄλλοι δὲν τὰ
 εἰρήνευσαν, εἰμὴ διὰ τῆς ἀργυρίας, ὅπερ ἴδιον τῶν Φιλοκρη-
 μάτων καὶ μισθωτῶν, αὐτὰ ἂν ἤθελον ἔχῃ ἀλαζμόνα τινὰ
 ἀρχηγόν, ἤθελον κατασφύγγῃ τὴν Δημοκρατίαν. Τότε ὅπῃ

να ἰδῶ πῶς αὐτοὶ ἤθελον ἀντισταθῇ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρήματα τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν, καὶ τότε να κρίνω περὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῶν, ἢ ὅταν να ὀρμήσῃ κατ' αὐτῶν ἐχθρὸς τις ἀνδρεῖος, πτωχὸς, καὶ ἐξησκημένος τὴν πολεμικὴν τέχνην. "Αν αὐτοὶ ὡς ὁ Κροῖσος ἀπαντήσωσιν ἓνα Κῦρον, ἢ ἂν αὐτοὶ κατασηθῶσι δῶλοι τῶν ἀρχιστρατήγων αὐτῶν, ἔσο βέβαιος Ἀριστεία, ὅτι οἱ πολιτικοὶ, οἱ τὴν σήμερον θαυμάζοντες τὴν φρόνησιν καὶ εὐημερίαν τῶν Καρχηδονίων, θέλει εὐρεθῶσι βιασμένοι να ἀλλάξωσι τὰ λόγια αὐτῶν.

"Αν αὕτη ἡ δημοκρατία ἀπέκτησε μεγάλας ἐπαρχίας, φαίνεται ὅτι οἱ νικηθέντες, ὧς μόνον ἀδε-

ὁ Φωκίων προβάλλει περὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Καρχηδονίων εἶναι μία ἀληθὴς πρόβησις, καὶ ἐδύνοντο να ἔχωσιν εἰς παράδειγμα τὸ ὠροσκοπεῖον τῶν τῷ ἐμπόριον μετερχομένων ἐπικρατειῶν. Τὴν σήμερον ὅλαι αἱ Δεσποτεῖαι τῆς Ἑυρώπης ἔγινον ἐμπορικαί, ὡς ὅτι τὸ ἐλάττωμα τῆς πολιτικῆς αὐτῶ ἐγινε γενικόν, ἐπεὶ καὶ χωρὶς να ἀιθάνεται ἐδεμία ἐξ αὐτῶν τὰς δυσχερείας, ὅπῃ δύνανται να τῇ συνέβωσιν ἐκ μέρες τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς, ἀντιμάχονται ὅλαι ἐξ ἴσθ. "Αν ὅμως ἤθελε σχηματισθῇ μία Δημοκρατία Ῥωμαϊκὴ ἄρα τί ἤθελον γινῶσιν αἱ τοιαῦται ἐμπορικαὶ ἐπικρατεῖαι;

νέεροι ἦσαν τῶν μισθωτῶν αὐτῆς στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀγύμναστοι εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐπισήμην. Ἄν αὕτη δεσπόζῃ τῶν γειτόνων αὐτῆς, φανερόν ὅτι ἤδη ἐσυγκοινωνήσεν αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἐλαττώματα. Ἐἰς γένῃ ἔχοντα τὰ αὐτὰ ἐλαττώματα δὲν μὲ ἐκθαμβεῖ, ὅταν τὸ δυνάμενον νὰ βασᾷ σφάτευμα μισθωτῶν ἔχει τὰ πρωτεῖα. Μὴ νομίσεις ὁμῶς Ἀριεῖα, ὅτι αὐτὸ καὶ διοικεῖται σοφῶς, μάλιστα ἐν πάσῃ περιζῶσαι ὑπόκειται τῷ ἀφανισμῷ, εὐθὺς ὅπῃ εἰς τις τῶν γειτόνων προβλέψῃ, καὶ διορθώσῃ τὰ ἐλλείποντα ἑαυτῷ. Οὐαὶ! τότε τῇ δημοκρατίᾳ ἐκείνῃ, ἥτις ἀποβλέπει νὰ ὠφεληθῇ καὶ νὰ ἐπισηρῇ εἰς τὰς δυσυχίας καὶ ἐρείπια τῶν ἑαυτῆς γειτόνων καὶ ἐχθρῶν! αὕτη ἡ μωρία τῆς Καρχηδόνος ἐσάθη κοινὴ εἰς ὅλας τὰς ἐπικρατείας. Ἀντὶ νὰ συμβελεύωνται περὶ τῶν ἀφεύκτως ἐν τῷ κοινῷ ἀναγκαιῶν, καὶ νὰ ἐπιζητῶσι τὸ ἐν πάσῃ περιζῶσαι δυνάμενον ἀναδείξαι αὐτὰς εὐδαίμονας, ἀφείνουν ἑαυτὰς νὰ ἔλκωνται ὑπὸ τῆς ἄφρονος πολιτικῆς διὰ τινων προσκαίρων ἐπιτεύξεων. Ἡ τοιαύτη πο-

λιτική, ἔσα σχεδὸν πάντοτε θεμελιωμένη εἰς ψευ-
 δῆς κανόνας, ἐπροξένησε τὰς τοσαύτας ἀποσα-
 σίας, ἐξ ὧν τοσαῦτα ἔθνη ἠφρανίσθησαν, καὶ εἰς
 τὸ ἐξῆς προσέτι θέλει ἀφανίζονται. Ναὶ, Ἀρι-
 σεία, ἐγὼ προβλέπω τὴν πτῶσιν τῶν Καρχη-
 δονίων, καὶ προλέγω σοὶ αὐτὴν, καθ' ὅτι εἰς
 αἰῶνα τὸν ἅπαντα δὲν θέλει λείψει ἀπὸ τῆς γῆς
 μὴν ἐκφύεται οὐδὲν τι ἔθνος, πρόθυμον εἰς τὸ
 γὰρ ἐπιφέρει τὸν πόλεμον ἐπὶ ἄλλα ἔθνη πλῆσσια,
 καθὼς καὶ μέχρι τῆς νῦν αὐτὰ τὰ πλῆθη, τὰ
 φθείροντα τὰ ἥθη, ἐσάθησαν πάντοτε τὰ λά-
 φυρα τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς στρατιωτικῆς ἀσκή-
 σεως.

Πόσον μακρὰν ἀπέχομεν, ἔκραξεν ὁ Ἀρισεύς,
 ἀπὸ τῶν ἀληθινῶν κανόνων τῆς πολιτικῆς! ἡ
 ἰσορροπία τῆς Ἑλλάδος, καὶ πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ διηγέ-
 μενον περὶ τῶν παρελθουσῶν ἀποφασισμῶν ἐν ταῖς
 ἐπικρατείαις, ταῖς ἄλλοτε διαιρέσεσιν τὴν Ἀσίαν,
 ἐπιμαρτυρεῖσιν ἡμῖν, ὦ Φωκίαν, τὴν ἀλήθειαν
 τῆς διδασκαλίας σε, καὶ τὴν δυσυχίαν τῆς πα-
 ρέσεως ἡμῶν ἀθλίας καταστάσεως. Συνηθισμένος

ὦν νὰ ἀκῶ ἀδιακόπως τὰς πολιτικὰς ἡμῶν, λέγοντας, ὅτι τὰ χρήματὰ εἰσι τὰ νεῦρα τῆς πόλεως, εὐρίσκομαι εἰς ἀμφιβολίαν, τὸ ὁμολογῶ, καὶ δυσκολεύομαι νὰ πιεῦσω, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ πόλεμος νὰ μὴν ἀπαιτῇ ἔξοδα μεγάλα (*). Συγκατάνευσον ἔν ᾧ Φωκίων, καὶ διάλυσόν με τὰς ἀμφιβολίας, πόθεν τῆτο, ὅπῃ ἐγὼ ἀπατῶμαι, φανταζόμενος ὅτι τὸ αἷτιον τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν προέρχεται ἐκ τῆς πτωχείας, καὶ διὰ τῆτο ὑπερέμεθα καὶ σόλῃ, καὶ στρατευμάτων τῆς ξηραῖς;

Ἀποκριθεὶς ὁ Φωκίων εἶπεν αὐτῷ, εἰ ἦς, Ἀριστεία τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, κατ' ὃν οἱ προπά-

(*) Ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τῆς Περικλέους δὲν ἔπαυον εἰς Ἀθῆνας νὰ συχνολέγωσι, φησὶν ὁ Θεκυδίδης βιβλ. Ι. κεφ. 9. ἐν μιᾷ ὁμηγορίᾳ τε: Τὸ ἀργύριον εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον ἀντιστήριγμα τῆς πόλεως παρὰ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι δὲν ἐξαρτῶσιν εἰς ἄδὲν ἄλλο, εἰμὴ πρὸς σμικρὰν τινα βοήθειαν. Ἄν τῆτος ὁ κανὼν τῆς Περικλέους ἐπέχῃ τόπον, ἀποδεικνύεται φανερὰ ὅτι ἡ Δημοκρατία δὲν ἐγνώρισε ποτὲ, ἢ παντάπασιν ἀποσύρθη ἀπὸ τῆς ὀρθῆς γνώσεως τῆς πολιτικῆς καὶ διεφθάρη τὰ ἥθη. Μία τοιαύτη Δημοκρατία δὲν πρέπει νὰ κινῇ πόλεμον, εἰμὴ κατ' ἐχθρῶν ὁμοίων αὐτῇ, ἂν δὲν θελῇ νὰ τρέχῃ ὁπιοθεν τῆς ἀφανισμῆς τῆς.

τορες ἡμῶν ἐν Μαραθῶνι καὶ ἐν Σαλαμῖνι κα-
 τετρόπωσαν τὰς Πέρσας, δὲν ἤθελες δώσῃ ἀκρό-
 ασι εἰς ταύτας τὰς ὠραίας νεφελίας, τὰς ἐκ
 μόνῃς τῆς Φιλοκρηματίας προερχομένας, καὶ πα-
 ρὰ τοῖς ἡμετέροις Ἀθηναίοις τὴν σήμερον ἐξα-
 κολυθμένας κατὰ συνήθειαν. Ὅι προπάτορες
 ἡμῶν τότε, σεδόμενοι τὴν ἐγκράτειαν, τὴν φιλο-
 δοξίαν, τὴν φιλομοχθίαν, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν
 ἀσκησιν, αὐτὰς καὶ ἐθεώρουν ὡς νεῦρα τῆ πολέ-
 μῃ καὶ τῆς εἰρήνης, τὰ δὲ χρήματα ὡς ἀνωφε-
 λῇ διὰ αὐτὰς ἐκαταφρόνουν. Ἦσαν πτωχοὶ, ναὶ,
 ἀλλ' ἐκ τῶν ξύλων τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, σόλον πο-
 λυάριθμον ναυπηγήσαντες ἐπολέμησαν τὸν Ξέρ-
 ξην. χρηματικὸν μισθὸν ἐδένα ἐδίδον τοῖς συμπο-
 λίταις στρατιώταις, καὶ εἶχον στρατὸν Ἑρώων πο-
 λυάριθμον.

Οὐχί, Ἀριστεία, δὲν ἐμποδίζει ἡμᾶς τὴν σή-
 μερον ἢ πτωχεία, εἰς τὸ νὰ ἔχωμεν καὶ σόλον
 καὶ στρατὸν. Ἀλλὰ μέμφε τὰ πληθυνθέντα παρ'
 ἡμῶν πλέτη, τὰ εἰς μὲν τινὰς τῶν πολιτῶν ἐμ-
 πνεύσαντα τὴν μιαν καὶ ἐλελυρὰν Φιλαργυ-

ρίαν, τὴν κωλύσαν αὐτοῖς καὶ τὴν χρῆσιν αὐ-
τῶν, τὰς δὲ λοιπὰς σύραυτα εἰς τὴν ἀκράτειαν
καὶ ἀσωτείας. ἔξ ὧν εἰδέποτε εἰδὲς θέλει προ-
θυμηθῇ, νὰ θυσιάσῃ τὴν πολυτέλειαν αὐτῇ καὶ
τὰς τρυφὰς εἰς χρείαν τῆς δημοκρατίας. Τὰ δο-
γηθῆναι μέσα τῆς ἀρετῆς ἅπαντα εἰσὶ, μάλιστα
ὅσῳ περισσότερον αὐτὰ μεταχειρίζονται, τοσῶτον
περισσότερον πολλαπλασιάζονται. Τὰ δὲ πλῆθη
ὅσῳ πολλὰ καὶ ἂν ᾖναι, ἐκδανώνονται. Ἡ φι-
λοδοξία ζωπυρῶσα τὰς γενναίας ψυχὰς. ἀπο-
τελεῖ θαύματα. Ἡ δὲ φιλαργυρία ἐξευτελίζει
τὰς χαμερπεῖς ψυχὰς. Ἄν τὰ πλῆθη τοσῶτον
ἰσχυρὰ εἰσὶν, ὥς οἱ ἡμέτεροι Ἀθηναῖοι λέγῃσι, δια-
τί λοιπὸν δὲν ἀγοράζῃσι ἓνα Μιλτιάδην, ἓνα
Ἀριστείδην, ἓνα Θεμιστοκλῆν, ἢ διοικητὰς, ἢ πο-
λίτας, καὶ Ἡρώας;

Ἐπὶ Περικλέους αἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῶν λαφύρων
καὶ ἐκ τῶν εἰσφορῶν τῶν συμμάχων πλετίσαν-
τες, ἀπέδειξαν διὰ πολλὰ σύντομον καιρὸν τὴν
δημοκρατίαν, ὥς κεκτημένην ἰχὺν τινα καὶ ἀν-
δρείαν. Ἐπειδὴ τὰ νέα πλῆθη μὴ λαδόντα

καιρὸν ἀκόμι νὰ φθείρωσι τὰ ἥθη ἡμῶν, ἐμεταχει-
ρίσθημεν αὐτὰ μετὰ ἐλευθεριότητος εἰς τὴν ναυ-
πηγίαν τῆς πόλεως, πρὸς τέτοις ἀγοράσαμεν καὶ
τὴν φιλίαν λαῶν τιῶν ἀρξαμένων αὐτὴν πωλεῖν,
ὅθεν ἐκ τέτσε ἐφάνημεν καὶ κριταὶ τῆς Ἑλλά-
δος. Ἀλλ' οἱ ἀρχηγοὶ ἡμῶν, ἀπατηθέντες ὑπὸ
τῆς ἐπιφανείας τῆς τοιαύτης ἐπιτεύξεως, ἐσοχά-
δισαν ὅτι αἱ αὐταὶ ἀρεταὶ, αἱ τιμήσασαι τὴν
πτωχείαν ἡμῶν, ὑποσηρίζουσι αὐτὴν, θέλουσιν
εἶναι οἱ οἰκονόμοι καὶ διανομεῖς τῶν πλῆτων ἡ-
μῶν, διὸ καὶ ἐσυμπέρανον ὅτι ἡ δημοκρατία ποτὲ
δὲν θέλει ὑπερπλῆτισται. "Ω! τῆς ἀγροῦκος πλά-
νης! ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος ἀποκαταστήσαντες
ἡμᾶς φιλοχρημάτεις, ἐσβυσαν εὐθύς τὸ ἐν ἡμῖν
φρόνημα τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθεριότητος, ὥστε
καθυποκύψαμεν τῇ πολυτελείᾳ, καὶ ἐτέροις
παντοίοις ἐλαττώμασι. Τότε δὴ ἀληθῶς καὶ τὰ
πλάτη ἔγινον νεῦρα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πολέμου,
ἐπειδὴ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ἄλλοτε ἀμίδι προ-
σφερομένας τῇ πατρίδι δελεύσεις ἀρχισαν καὶ ἐ-

πώλεν. Τὶ ἐχρησίμευσαν λοιπὸν τότε ἡμῖν τὰ
 τοιαῦτα ἄχρηστα πλῆτῃ; ὅσῳ περισσοτέρα ἦν ἡ
 ἀπόκτησις, τοσῶτον περισσοτέρα ἠκολέσθησε καὶ
 ἡ φθορὰ τῶν ἡθῶν. Ὅσῳ περισσότερον ἐπιμε-
 λέμεθα τὰ πλῆτῃς, τοσῶτον πλείω ἡ φιλοκέρδεια
 καθ' ἐκάστην ὑπερέβαινε τὴν τύχην, καὶ ἐπτω-
 χεύσαμεν, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῶν ἀρπαγῶν καὶ ἀδι-
 κιών πλῆτῃ, δὲν ἀναλογῶσαν τῇ ἐπαυξήσει τῶν
 χρειῶν ἡμῶν. Ἡ δημοκρατία, ἀφ' ἧς οἱ πολῖται
 αὐτῆς ἐκπεπτώκασιν εἰς ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῆς
 πλῆτῃς, ἐπτώχευσε δοκιμάζουσα πᾶσαν ξενοχω-
 ρίαν πτωχείας.

Καταίχυνον, Ἀριεῖα, τὰς τοῖς τῆς ἀναιδή-
 τῃς πολιτικῆς ἐπὶ τῇ μωρίᾳ αὐτῶν, τὰς ἐσλη-
 θέντας ἐλκεῖσαι ἀπ' ὅλης τῆς κόσμου τὸν χρυσὸν
 καὶ τὸν ἄργυρον, ἐπὶ λόγῳ, ἵνα τάχα ζωογονή-
 σωσι τὴν ἐκπνέουσαν δημοκρατίαν. Ὅι τυφλοὶ!
 ἐπιχειροῦσι δυνάμει τῶν χρημάτων, νὰ χορτάσωσι
 τὰ ἀκόρεστα αὐτῶν πάθη! Ὅι προπάτορες ἡμῶν
 ἔχοντες δέκα τάλαντα, ὑπελάμβανον ἑαυτοὺς

πλυσίς· Ἡμεῖς δ' ἔχοντες δύο χιλιάδας τάλαντα νομιζόμεθα πτωχοὶ. Ἀλλ' ἔτι καὶ ἑτέρας δύο χιλιάδας ἂν προσθῆς ἡμῶν, ἡμεῖς καὶ τότε πτωχότεροι θέλει ἡμεῖς, ἀπὸ τῆς ὅτι ἐσμὲν τὴν σήμερον. Ἡμεῖς τώρα καταντήσαμεν εἰς βαθμὸν, νὰ ὑπολαμβάνωμεν τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸν ὄγκον τῆς πλῆθους, εὐτυχίαν τῆς δημοκρατίας. Αὐτοὶ οἱ πολιτικοὶ φοβέμενοι μὴ συγχύσωσι τὰς τρυφὰς αὐτῶν, ἔσρεψαν πᾶσαν προσοχὴν αὐτῶν περὶ τὰ χρεώδη τῆς οἰκιακῆς αὐτῶν οἰκονομίας. Ἰὸς ἢ ἀξιογέλαστος ἀχολία τῆς κατὰ τὸ παρὸν ἐξαδηνειθείσης πολιτικῆς, εἰς ποίας χρεῖας ὑποχρεῖται νὰ ἀφορᾷ, ὡς ἀφεύκτως διὰ τὴν ἐπικράτειαν. Τοιάτῳ τρόπῳ αὐξάνοντα τὰ πλῆθη, αὐξάνει καὶ ἡ φθορὰ, ἀκολέθως καὶ αἱ δυστυχίαι διὰ ἡμᾶς γίνονται περιπλέον δυσφόρητοι.

Μήτοι ἡ Φύσις, ἀγαπητέμε Ἀρισεία, ἐποίησε τὰς ἀνθρώπους διὰ νὰ ἐπισωρεύωσι θησαυροὺς; τὶ πλῆσιος, τὶ πένης; δὲν γεννώμεθα ὅλοι, ἐξ ἴσος ἔχοντες τὰς χρεῖας; Ἡ Φύσις μετὰ ἐλευθερίας

οικονομίας διανέμει ἅπασιν τὰς ἑαυτῆς εὐεργεσίας.
 Χρησώμεθα ἔν αὐταῖς καὶ ἡμεῖς μετὰ Φρονήσεως.
 Ὁ νόμος ὁ συγχωρῶν, ἐν οἷα δή τιτι δημοκρατία,
 τὰς ὑπερόχους πολυτελείας, καταδικάζει ἐν πλῆ-
 θος δυστυχῶν νὰ θλίβωνται ἐν καιρῷ ἐλλείψεως,
 καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς ποιεῖ σπήλαια τῶν τυραν-
 νων, καὶ ζηλοτύπων δόλων, ἐχθρευομένων ἀλλή-
 λους. Τὸ νὰ δοκιμάσῃ τις νὰ ἐμπνεύσῃ ἐκεί τὰς
 ἀρετάς, τὰς συζητήσας τὴν εὐτυχίαν τῶν κοινο-
 τήτων, καὶ τὴν ὑποσήμεν, πρέπει νὰ ᾖται πλή-
 ρους μαρτίας. Ἐν τοσούτῳ δὲ, ἰσὺς τὶ ἐπιχειρῶσιν
 οἱ ἡμέτεροι πόλιτικοὶ πλεονέκται τῇ χρυσῇ καὶ
 ἀργύρῳ, σπείρσιν τὴν φυλαργυρίαν, τὴν τρυφὴν,
 τὴν δυσχέρειαν, τὴν ἀδικίαν, τὴν πανουργίαν, τὸ
 μίσος καὶ λ. π., καὶ ἀναμένσιν νὰ φυτρώσῃ
 ἐκεί ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἀνδρεία, ἡ ἐ-
 λευθεριότης καὶ ἡ ὁμόνοια.

Λέγσιν ὑμῖν, Ἀριστεία, ἐν Ἀθηναῖς ἀνατα-
 παύσως, καὶ συχνάκις ἐπαναλαμβάνοντες τὸν
 αὐτὸν λόγον, ὅτι ὁ πλῆθος, διὰ ἓνα διεξοδικὸν

πόλεμον ἐν τε τοῖς ὁρίοις, καὶ ἔξω τῶν ὁρίων, εἶναι ἀναγκαῖος. Ἰδὲ δὴ καὶ ἐκ τήτης προσέτι ἀποδεικνύεται, πόσον εἶναι βλαβερά τὰ πλῆστη. Τίνος ἔνεκεν νὰ ἐπιθυμῶ τοῖς ἀνθρώποις, νὰ ἐκτείνωσι καὶ διαιωνίζωσι τὴν τρομερωτάτην ταύτην διὰ τὴν ἀνθρωπότητα μάστιγα; ἐν ὅσῳ ἡ Ἑλλάς ἦν πτωχή, οἱ πόλεμοι τῶν δημοκρατιῶν ἡμῶν ἦσαν σύντομοι. Ταυῦν δὲ ἀφ' οὗ ἐπληστήσαμεν, οἱ πόλεμοι οὐ μόνον ἐγίνον πολυχρόνιοι, ἀλλὰ καὶ μῖσος ἀνεξίλειπτον ἀναψαν, διαρρήξαντες πρὸς τέτοις καὶ πάντα σύνδεσμον συμμαχίας, ὑποσηρίζοντα τὴν ἀσφάλειαν ἡμῶν ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. "Αν ὁ Λυκῆργος δικαίως ἔλεγε τοῖς Σπαρτιάταις „Ἀγαπάτε νὰ ᾔδε πάντοτε ἐλευθέριοι καὶ σεβόμενοι; μένετε αὐτάρχεις ἐν τοῖς ἰδίοις, καὶ μὴν ἐπιθυμήσητε ποτὲ κτημάτων πολεμικῶν“. Ἐρωτῶ σε τοῖνυν, ποία ἡ ὠφέλεια ἐκ τῶν τοιούτων ἐπιχειρήσεων, ἐνεργεμένων μακρὰν τῶν ὁρίων τῆς πατρίδας.

Ἴσως νὰ μοι εἰπῇς, ὅτι οἱ σύμμαχοι αὐτῶν παρ' ἄλλων ξενοχωρῶνται ἀδικέμενοι, καὶ διὰ τῆς τοῦ πρέπει νὰ τρέξωσι πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. Ναὶ βέβαια, χρεὸς εἶναι νὰ ἐκπληρῶνται αἱ ὑποχρεώσεις. Πλὴν αἱ χρεῖαι καὶ τὰ ἥθη ἔσωσαν λιτὰ, καὶ ἡ γῆ πανταχῶς προσφέρει ἄφθονα τὰ ἐφόδια. Τίνας θησαυροὺς εἶχον οἱ Σκυῖται, ὅτε οἶχοντο ἀπὸ τῶν ὀρέων αὐτῶν ἐπὶ τὰς Ἀσσυρίδας; τόξον, βέλη, ἀκόντιον, καὶ ἀνδρείαν, ἰδὲ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν. Ἐμὴ ἡ ἀνδρεία σε καὶ ἡ ἀσκησίς σε παρὰ πάντων σεβομένη, καὶ πάντοτε ἔξεις τὴν βοήθειαν τῶν συμμάχων σε.

Ὁ Ἀριστείδης ἀποκριθεὶς εἶπε, τὸν ἀρχισυνταγματάρχη, ὅταν οἱ ἐγκρατεῖς καὶ φιλόμοχθοι πολῖται ἀγαπῶσι τὴν δόξαν καὶ τὴν πτωχείαν, διατὶ νὰ μὴν ᾔναι συγχωρημένον, ὅπῃ ἡ δημοκρατία νὰ δύναται νὰ ἔχῃ ἓνα θησαυρὸν, διὰ χρεῖαν μεγάλης ἀνάγκης; Ὁχι, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, εἶπεν ὁ Φωκίων, ἀνῆλθαι φρόνιμος, μὴν ὑποβάλλῃς ἐδόλως τὴν ἀρετὴν τῶν συμπολιτῶν σε τῷ τοιάτῳ πειρασμῷ. Διατὶ

νὰ φυλάττηται ἐν ἀλλήλοις τῷτο τὸ ἀγρεῖον
 τῆς Πανδώρας; Ἡ ὑπόθεσις δὲν ἀποδλέπει εἰς
 τὸ νὰ φανταζόμεθα, καὶ νὰ καταγινώμεθα νὰ
 προσάψωμεν τῇ θεωρίᾳ πράγματα ἀμέτοχα τῆς
 πράξεως. Ἀπίσει, ὡς καὶ ἐγὼ, πᾶσι τοῖς τοιούτοις
 κοινοῖς θησαυροῖς. Τὸ νὰ βεληθῇ τις νὰ σχηματίσῃ
 παρόμοιον θησαυρὸν ἐν μιᾷ ἐπικρατείᾳ, ἐν ᾗ τὰ ἥθη
 διεφθάρησαν, τῷτο δὲν θέλει ἀποδεικνύει ἄλλο,
 εἰμὴ μίαν Χείμαιραν. Οἱ νόμοι, οἱ ἄγρυπνοι φύ-
 λακες τῆς τοιαύτης ἀποθήκης, ὅσον αὐτοὶ καὶ
 ἂν ἤθελον ἦναι, ἡ φιλαργυρία ὅμως θέλει εὖρει
 τὸν τρόπον νὰ τὸν ἀρπάξῃ κρυφίως καὶ ἀτιμω-
 ρήτως. Ἐν ἐκάστῃ ἐναρέτῳ δημοκρατία οἱ αἰδαν-
 τικοὶ διοικηταί, ποτὲ δὲν θέλει ἐάλλωσι κατὰ νῦν,
 ὅτι ἡ ἀρετὴ αὐτῶν δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ αὐτοὺς.
 Ἄν ὅμως ἤθελον ἀποδλέπωσιν εἰς ἓνα δημόσιον
 θησαυρὸν, σημεῖον ὅτι ἡ ἀρετὴ ἐκεῖ ἀλλοιοῖται,
 καὶ ἡ ἀφροσύνη αὐτῶν, ἀντὶ νὰ ἐπισηρίξῃ τὴν
 ἐπικράτειαν, διορύττει τὰ θεμέλια αὐτῆς. Ἔσο
 βέβαιος, ὅτι οἱ πολῖται ποτὲ δὲν θέλσιν μένει

εὐχαριστημένοι εἰς τὴν πτωχείαν, ὅταν ἡ ἐπιπρά-
 τεια ἐπισωρεύῃ θησαυροὺς. Ἰὸς τὸ κατ' ἐμὲ, εἰς
 κοινὸς κανὼν, ὅτι, καθ' ὅσον ἡ πολιτικὴ ἐναχο-
 λεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, συνάξουσα θη-
 σαυρὸν χρυσῶν, ἀργύρων καὶ ἐτέρων πλῆτε, τοσούτον
 ἢ κατὰ ἀναλογίαν εὐδαιμονοῦσα δημοκρατία ἀπο-
 μακρύνεται, ἢ πλησιάζει πρὸς τὸν ἀφανισμόν
 αὐτῆς.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

καὶ τελευταῖος.

Περιέχων Κανόνας προσηκτικούς, ἕς οὗ τὴν πολιτικὴν μετέρ-
χεσθαι, βαλουμένην χηματίσαι ἐπὶ τὸ κρεῖττον δημοκρατικὴν
τὴν διεφθαρείαν κατὰ τὰ ἥθη. Πῶς δὲ χρῆσθαι τῶν παρ-
θῶν. Καὶ διαφορὰς ἀδυναμίας τῶν ἐπικρατειῶν.

Πόσον τερπνὴ καὶ χαριεσάτη ἐσάθη διὰ ἡμᾶς
ἡ σύντομος διατριβὴ ἡμῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆ Φω-
κίωνος! Μετὰ τὴν περιδιάβασιν ἐλθόντες ἐπὶ
τὰς ὄχθας τῆ Κηφισοῦ, τῆ παρὰ τοῖς ποιηταῖς
ἡμῶν τοσῶτον περιφήμῃ, εὐρήκαμεν τὴν τράπε-
ζαν ἐσρωμένην, καὶ τὸ φαγητὸν ἐπ' αὐτῇ τεθε-
μένον· Καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τῆ γείματος συ-
νομιλῶντες εὐφραινόμεθα, καὶ ὁ Φωκίων παρα-
βάλλων τὴν λιτότητα τῶν φαγητῶν τῷ μαύρῳ
ζωμῷ τῶν Σπαρτιατῶν ἠεὶζέτο χαριέντως. Πρὸς

δὲ τῆτοις, γνωστὸν σοὶ ἔσω καὶ τῆτο, ἀγαπητέ μου
 Κλεόφανες, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ πολυποίκιλα συμπτώ-
 σια τῆ μεγάλης Βασιλείας, δὲν ἐδύνοντο νὰ ὑπε-
 ρέβωσι τὰ ἀτεχνῶς, παρὰ τῆς συζύγου τῆ Φω-
 κίανος, μαγειρευθέντα ὅσπρια. Ἀπολαθῶν δ'
 Φωκίων τὸν λόγον, προσέθετο λέγων, ὅταν
 Ἀριστείας γυνὴ πλησιέστερος φίλος τῆς φιλοσοφίας
 τότε καὶ ἐγὼ θέλω περιποιηθῶ αὐτὸν λακωνι-
 κῶς, τανῦν δ' ἔτι προσεκτέον αὐτῷ. Καὶ γὰρ δυ-
 νατὸν αὐτῷ ἔτι κατακρῖναι τὸ παρὰ τῷ Λυκέρ-
 γῳ ἐπαινέμενον. Μετὰ δὲ ταῦτα προσενεγκὼν
 ὁ Φωκίων σπονδὴν-τινα τοῖς Θεοῖς τοῖς προσά-
 ταις τῶν Ἀθηνῶν, ὡσαύτως καὶ τοῖς οἰκιακοῖς
 ὁδήγησεν ἡμᾶς εἰς τὸν κήπον αὐτῆς. Ἔπειτα εἰ-
 ραίς εἶπε, βλέπω φίλοις τὴν ἀνυπομονησίαν
 ὑμῶν. Ὡς καθήσωμεν λοιπὸν μικρὸν ὑπὸ τῇ
 σκιᾷ ταύτης τῆς συκῆς, πρὶν ἢ ἀπελθεῖν εἰς
 Ἀθήνας, καὶ ἅς ἐπαναλάβωμεν τὴν ἡθικὴν καὶ
 μὴ πολιτικὴν πρὸς εὐχαρίστησιν ὑμετέραν.

Ἦρξατο λοιπὸν τῆ λόγου, λέγων, ὁ πόθος
 σε ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, πρὸ πάντων ἀποδλέπει

οὕτως τὸ νὰ γνωρίσῃς, οἷς τρόποις δυνάμεθα νὰ
 μεταχειριζώμεν ἐν ταύταις ταῖς δειναῖς περιστά-
 σεσι τῆς δημοκρατίας ἡμῶν, καὶ νὰ πληροφορη-
 θῇς διὰ ποίας ἀντιλήψεως δυνηθεῖμεν ἂν ἀπαλ-
 λαγῇναι τῶν τοιούτων δεινῶν. Ἀλλ' ἐγὼ εἰ καὶ
 τρόπον τινὰ ἐφέβηθην πρὸς σὲ αὐστηρῶς, διαλεγό-
 μένός σοι περὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς πο-
 λιτικῆς. Πλὴν ἐκ τούτου μὴ νομίσης ὅτι ἐγὼ ἀ-
 πέβλεπον διὰ τινος ὑψηλόφρονος φιλοσοφικῆς εὐ-
 φραδίας νὰ σοι μεγαλοῤῃμονήσω. Ἄν ἐγὼ δὲν
 ἀπατώμαι, ὅτι σὺ ἤδη δὲν ἔχεις ἑδεμίαν δυσκο-
 λίαν νὰ γνωρίσῃς, ὅτι χωρὶς τῆς βοηθείας τέτων
 τῶν προκαταρκτικῶν ἀληθειῶν, αἰτινες ὀφείλῃσι
 νὰ ὑπηρετῶσιν ἐνὶ πολιτικῷ, ὡς κανόνες ἀμετά-
 βλητοι, ἐν ἐκάστῳ αὐτῆς ἐπιχειρήματι, ἐκ ἂν ἐ-
 δυναίμην ποτὲ νὰ σοὶ προβάλλω ἑδὲν, πρὸς εὐ-
 χαρίσῃσιν τῶν διαλογισμῶν σε. Ἀλλ' ἤθελον
 πλανῶμαι ὁ ἴδιος, σύρων ἐν ταυτῷ καὶ σὲ εἰς
 τὴν ἰδίαν πλάνην, καὶ ὅπως ἠθέλαμεν διορθώσῃ
 μίαν μωρίαν, χρώμενοι μίαν ἑτέραν, ἔχοντες τὴν
 βοηθητικὴν τρόπον καὶ μέσα, μόνον κατὰ φαντα-

σίαν· Ἡ δ' ἀληθείης γνώρισις τῆς πολιτικῆς ἀ-
παιτεῖ νὰ μὴ χρῆζωμεν τοιούτων φαντασιῶν, καὶ
πρὸς τέτοις ἡθελὸν σοι προβάλλω ἔντι αὐτόμα-
τον πρόσκαιρον, πάντοτε ἀνωφελὲς καὶ ἱκανὸν
νὰ διεγείρῃ τὸ κακὸν, ὅπερ ἡμεῖς καταγινόμεθα
νὰ μετριάσωμεν.

Ἄν κατεπέδῃς ταύτη τῇ μεγίστῃ ἀληθείᾳ,
ὅτι ἡ πρόνοια ἐξήριξε μεταξὺ ἠθικῆς καὶ πολι-
τικῆς ἓνα τοιοῦτον δεσμὸν, ὥστε ἡ μὲν εὐδαιμονία
τῶν ἐπικρατειῶν νὰ ἐξήρτηται ἀπὸ τῆς ἐξεργα-
σίας τῶν ἀρετῶν, ὁ δ' ἀφανισμὸς αὐτῶν νὰ ἄρ-
χεται πάντοτε ἀπὸ τινων ἐλαττωμάτων, εἰς τὸ
ἐξῆς δὲν θέλεις ἐξολοθίσῃς εἰς εὐὸν ἀμάρτημα,
ὥς πολλοὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ὑπέπεσον. Αὕτη
ἡ ἀλήθεια θέλει σοὶ χρησιμεύσῃ ὥς μία πέτρα
δοκιμῆς διὰ νὰ κρίνῃς τὰς ἐνασχολήσεις σε. Πρό-
σεχε μεγάλως, μὴ μιμηθῇς τὸν Θεμιστοκλέα, ὅ-
ςις διὰ νὰ συστήσῃ τὰς Ἀθῆνας Κυρίαν τῆς Ἑλ-
λάδος καὶ τῆς Θιλλάδος, ἐπρόβαλε νὰ κάψωσι
τὸν εὐόλον τῶν Ἑλλήνων, τὸν χαϊμάζοντα ἐν τῷ
Λιμένι τῶν Παγασῶν. Ὁ δ' Ἀριστείδης εἰ καὶ

ἐπιβεβαίωνεν αὐτὸ τὸ πρόβλημα, ὥς ὠφέλιμον
 παντὸς ἄλλου διὰ τὰς Ἀθήνας, πλὴν εἰς τὸν
 ἴδιον καιρὸν εἶπεν, ὅτι καὶ ἀδυνάτοτον τῆς δὲν
 εἶναι εἰδὲν ἄλλο. Σὺ δ' ὅμως Ἀριστεία, δύνασαι
 τανῦν νὰ φανῇς φρονιμότερος καὶ αὐτῇ τῇ δι-
 καίᾳ Ἀριστείδει, καὶ νὰ δώσῃς τὴν γνώμην σε,
 χωρὶς νὰ κάμῃς διανθήτινα διαφορὰν μεταξὺ τῆ
 ὠφελίμου καὶ τῆ δικαίᾳ, τῆ κακοποιῆς καὶ τῆ ἀ-
 δίκου, ὅτι διὰ τὰς Ἀθηναίους δὲν εἰ δυνατόν νὰ ᾔ-
 ναι βλαβερότερον εἰδὲν, τῆς τῆ ἐπιχειρήματος τῆ
 Θεμισοκλέους, καὶ ὅτι τῆτο δὲν ἐπροξένοι αὐτοῖς
 ἄλλο, εἰμὴ πρόσκαιρόν τινα ἐπίτευξιν, καὶ μῖσος
 παντοτινὸν παρὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος. Καὶ γὰρ
 τίς ἂν εἰ δυνατόν ἔπειτα νὰ ἐλπίσῃ ἐπὶ τῇ τοι-
 αύτῃ ἡμῶν ἀπιστίᾳ; τίς δὲν ἤθελεν ἀποφεύγειν
 τὴν συμμαχίαν ἡμῶν, ἐδελυττόμενος καὶ αὐτὸς
 τὰς ὁρᾶς ἡμῶν; Ὁ Ἕλληνας ἅπαντες ἐκ συμ-
 φῶνς ὁμώσαντες, εὐδόλως ἤθελον δειλιάσωσι νὰ
 προσπέσωσι, ζητῶντες βοήθειαν παρὰ τῶν Περ-
 σῶν καὶ Σόλων, διὰ νὰ ἐκδικηθῶσιν καὶ ἀφανίσω-
 σιν ἡμᾶς.

Τὸ ἐκδιδόμενον δόγμα εἰς τὸν λαὸν, ἔχει ἰδιό-
τητα εἰς τὸ νὰ καταπείθῃ αὐτὸν νὰ περιποιῇται
οἷαν δῆτινα ἀρετὴν, ἢ νὰ ἀποσύρῃ αὐτὸν ἀπὸ τι-
νος ἐλαττώματος; εὐπείθῃ εὐνοϊκῶς τῷ τοιούτῳ
δόγματι, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι ἀληθῶς δελεῖται
τῇ πατρίδι σε καὶ ὠφελεῖς αὐτήν. Βέβαια θέλεις
καταδικάσεις τὸν Ἀγεσίλαον διὰ τὴν γνώμην ὅπῃ
ἔδωκε, βλέπων ἓνα μέγα ἀριθμὸν τῶν πολιτῶν
λειποτακτῶν ἀπὸ τῆς μάχης τῆς ἐν Λεύκτροις,
ἐν καιρῷ ὅπῃ ἡ δημοκρατία εἶχε χρεῖαν στρατιω-
τῶν, ὅτι νὰ μὴν ἐκπληρωθῇ διὰ τότε τὸ κεφαί-
λαιον τῆ νόμου, τὸ ἀποκηρύττον ἀτίμους τὰς δε-
λῆς (*). Τὶ ἐδύνατο αὐτὸς νὰ ἐλπίσῃ παρ' ἐνός

(*) Ὁ λειποταξίας παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις ἐξαίρετο πάσης
δημοσίᾳ καὶ μερικῇς ὁμηγύρεως. Τὸ νὰ συγγενεύσῃ μετ'
αὐτῆ ἦν μεγάλη κατασχύνῃ. Αὐτὸς ὥφειλε νὰ κερύει τὴ
ἡμισυ τῆ γενεῆς. Πᾶς τις τῶν συναπαντάντων πολιτῶν ἐβρά-
πιζεν αὐτὸν, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ δύναται νὰ διαυθευθῇ.
ἽΟι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην, ἐδάθησαν φρο-
σιμότεροί, παρὰ ὁ Ἀγεσίλαος μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις, μὴ
σέβξαντες νὰ ἐξαγοράσωσι τὰς ἑαυτῶν αἰχμαλώτας. Nec
vera virtus, quum semel excidit, curat reponi
deterioribus.

στρατὲς λειποτάκτες; Ἡ τοιαύτη συγκατάβασις αὐ-
τῷ ἐγένετο πρόξενος ὅλῃς τῷ κακῷ. Τότε μάλιστα
ἐπρεπε μετὰ πάσης λαυσηρότητος νὰ ἐνεργήσῃ
τὴς ἀρχαῖς νόμους, τὴς μέχρι τότε ἀναδείξαντας
τὴς Σπαρτιάτας ἀνικήτας. Ὁ δίκτος πρὸς τὴς
τοιούτους δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἐπιδιόρθωσιν τῆς ζη-
μίας τῶν Λεύκτρων, ἀλλ' εἰς προετοιμασίαν νέων
δυσυχιῶν τῆς Λακεδαίμονος.

Μετὰ τὰς τοσαύτας μέχρι τῷδε μεταξὺ ἡ-
μῶν σκέψεις, σὺ δύνασαι ἤδη, ἀγαπητέ μου Ἀρι-
στεία, ἄνευ κόπου νὰ ἐκλέξῃς ἓνα τρόπον, διὰ
νὰ διακρίνῃς τὴν ἰσχὺν τῶν νόμων. Ἐξ ὧν οἱ
τὰ πάθη ἡμῶν περιπλέον μετριάζοντες, καὶ ἐν
τάξει τὰ δημόσια ἡθῆ φυλάττοντες, εἰσὶν ὡσαύ-
τως οἱ ἀναγκαιότεροι, καὶ πρέπει τοσούτω μᾶλλον νὰ

Ἴδε ἐν τῷ Ὁρατῳ τὴν πρὸς τὴν Γερμανίαν τῶν Ῥωμαίων
δαυμάσιον ὁμιλίαν τῷ Ρεγέλε. Οἱ στρατιῶται τῶν Ῥωμαίων
γνωρίζοντες ὅτι πρέπει ἢ νὰ ἐπιτρέψωσι νικηταὶ ἢ νὰ χα-
θῶσιν, εἰδείχθησαν τόσον ἀνδρεῖοι παρὰ ποτὲ. Τὸ ἀνάπα-
λιν οἱ Σπαρτιάται, ἐλέποντες τὴν δειλίαν ἀτιμώρητον, ἡ-
μέλησαν ἑαυτοὺς ἐς τόσον, ὥστε δὲν ἦσαν πλέον ἱκανοὶ μήτε
τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν νὰ διορθώσωσι, μήτε τὴν ὑπόληψιν
νὰ ἀναλάβωσι.

σέβονται. Οὐδέποτε αὐτοί, ἐν ἐδεμῖᾳ περιστάσει
καὶ ὑπ' ἐδενὸς προφάσεως, δὲν συγχωρεῖται ν
ἀμελῶνται. Πολλῷ πλείω ἤθελε μὲ ἐκφοδῆ
εἰς νεωτερισμὸς καλλωπισμάτων τῶν γυναικῶν
καὶ ζῆλος αὐτῶν ἐπιθυμίας νέων χαρίτων, πα
ρὰ εἰς τις δημόσιος φόρυθος τῆς ἀγορᾶς, ἢ κεν
δοξὸς τις ἐπιθυμία τῆ ἀρχηγῆ, τῆ θέλοντες ὑψ
δοι ὑπεράνω τῶν συμπρακτόρων αὐτῆς. Ὅτα
οἱ περὶ τῶν ἡθῶν νόμοι ἰχύουσιν, ἅπαντες οἱ λο
ποὶ εἰσὶν ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ ἐξ ἐναντίας ἡ πτωσ
αὐτῶν, εἰσφέρει ἀφεύκτως τὴν φθορὰν τῆς διο
κῆσεως.

Ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐλαττώματα ἐξ ἴσου εἰσὶ ἐλα
βερά, ὥσπερ καὶ αἱ ἀρεταὶ ἅπασαι ὠφέλιμα
διὰ τῆτο πρόπει, ὅταν τις ἐπιχειρῇ ἐκ νέου τὸ
χηματισμὸν διαφθαρμένης τινὸς δημοκρατίας
να μὴν ἀφιεροῖ ἑαυτὸν εἰς ἓνα τυφλὸν ζῆλον κα
μόνον, ἀλλὰ διὰ τινος βεβαίας μεθόδου διευθυνο
μενος νὰ προοδεύῃ. Ὡς ὅτι, καθὼς εἰσὶν ἀρεταὶ
καρποφόροι, δανειζόμεναι ἀλλήλαις ἀμοιβαίαν βοή
θειαν· τοιῶν τρόπων εἰσὶ καὶ ἐλαττώματα καθ

ποφόρα, συντρέχοντα εἰς τὸν διαφθαρμὸν. Αὐτὰ
ἡ πολιτικὴ ὀφείλει ἐν μιᾷ δημοκρατίᾳ διαφθα-
ρμένη ἐπιμελῶς εὐθὺς νὰ ἀπομακρύνῃ.

Αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα, φέροντα οὐκ οἶδα ἐν τι
ὄνομα ἄγνωστον εἰς ἐμὲ, εἰσὶν ἐν τέρας δύσωμον, συν-
θεμένον ἐκ Φυλαργυρίας καὶ πολυδαπανίας, τὸ ὁ-
ποῖον συνάξον καὶ σκορπίζον ποτὲ δὲν ἀποκάμνει, καὶ
αἱ καθ' ἐκάστην βλαπάνουσαι ἀκόρεσαι αὐτῆς χρεῖαι,
ἐδερίαν ἀδικίαν ἀποδάμναι. Ἄν αὐτὸ ἔτι, ἀδύ-
νατον ὄν, καλύπτεται ὑπὸ τίνος σεμνότητος, ἐνω-
σον σαυτῷ πάσας τὰς δυνάμεις σε, ὄρμησον ἐπ'
αὐτὸ θαρρῦντως, κατὰβαλον αὐτὸ ἀνδρείως, καὶ
καταδίωξον ἕως τῶν ἐσχάτων αὐτῆς ὀχυρωμάτων,
ἂν ὅμως καὶ αὐτὸ δὲν σοὶ ὑποκύψῃ, εὐδὲν ἐκα-
τόρθωσες. Ὅσα πλάνη σώζεται ἐν τισὶ δημοκρα-
τίαις! ἐκδιώκουσιν ἀπὸ τῆς κοινῆς τὴν πολυτέλειαν,
καὶ οἱ ἴδιοι ἐν τοῖς κόλποις τῶν οἰκιῶν αὐτῶν
περιθάλπουσιν αὐτήν. Νεθετῶσι τὸν λαὸν εἰς
τὴν σεμνότητα τῶν ἡθῶν, διὰ νόμων κωλύόντων
τὴν πολυτέλειαν, καὶ αἰλαχόθεν διὰ τῆς πομ-
πῆς τῶν δημοσίων πανηγύρεων φθείρουν αὐτὸν!

"Αν τὸ σύμπαν σῶμα τῶν πολιτῶν καθυπέ-
κυνψε τῷ τῷ ἐλαττώματι, τῷ αὐθαδῶς ἐκᾶ
ἐμφωλεύσαντι καὶ δεσποτεύοντι, σὺ ἐφορμῶν ἐπ'
αὐτὸ κατ' εὐθείαν, δὲν θέλεις κατορθώσεις εἰδέν,
εἰμὴ ἐξερεθίζων παροτρυνεῖς αὐτὸ πρὸς νέον θρίαμ-
βον. Διὸ μεταχειρῆσαι τότε κατ' αὐτῇ τὴν τέχ-
νην. Στήσον αὐτῷ παγίδας, καὶ πολιτεύθῃσι ὡς
ὁ Φρόνιμος ἀρχιστράτηγος, ὅσις γινώσκων τὴν ὑπε-
ροχὴν τῶν ἀρμάτων τῇ ἐχθρῇ, δὲν ἔρχεται εἰς
μάχην ἀποφασισικὴν, ἀλλὰ περιέρχεται κοπιᾶζων
αὐτὸν διὰ διαφόρων στρατηγημάτων, κόπτει τοὺς
τροφᾶς αὐτῇ, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐπιμελεῖται διὰ
τῶν τοιούτων ἀνησυχιῶν νὰ ἀτονίσῃ καὶ ἀφανίσῃ
αὐτὸν, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ κινδυνεύσῃ (*). Τῷτο τὸ
τεραττώδες ἐλάττωμα, περὶ τοῦ ὁ λόγος, σύρει ὅπι-
δεν αὐτῇ ἕτερα μύρια, ἅπερ καὶ γίνονται αὐτῷ
τοσῆτοι σύμμαχοι, συμπράκτορες, καὶ ἔτιως εἰπεῖν,

(*) Τὸ ἴδιον πολίτευμα ἐν τῷ 1812. ἔτει ἐπολιτεύθη καὶ ὁ
περίφημος Ἀρχιστράτηγος Πρίγκιψ Μιχαὴλ Κατέζωβ-Σμο-
λένσκος πρὸς τὸν Ναπολέοντα, ἀφ' οὗ τῷ ἐπαραχώρησε τὴν
καθεδρεύσαν πόλιν Μόσκειαν, καὶ ἔπειτα μετὰ παντελῶς
φθορᾶς κατεδίωξεν αὐτὸν πέραν τῶν συνόρων.

ἄγρυπνοι φύλακες τῆς ἀσφαλείας αὐτῆς. Τότε δὴ ὄρμησον κατ' αὐτῆ μεθ' ὅλης τῆς ἰχύος σε, ἐκλέγων ἐν καιρῷ τῆ ἐπιχειρήματός σε ἀρμοδίαν τὴν περίσασιν, πότε μὲν ἐλέγχων τὴν τρυφὴν καὶ ἀτιμῶν τὴν ἀσωτείαν, πότε δὲ ἐξευτελίζων τὴν πολυτέλειαν, καὶ ἴσως τοιςτῷ τρόπῳ φθάσεις μίαν ἡμέραν εἰς συστήσης κανόνας, διορίζοντας ὅρια τοῖς πολίταις εἰς τε τὰς ἀχολείας καὶ φιλοχρηματίαν αὐτῶν, καὶ ἐξοσρακίζοντας ἐκ μέσς τῶν πολιτῶν τὴν μεγάλην ἀνομοιότητα τῶν καταστάσεων αὐτῶν, τὴν διὰ διαφορῶν ἐλαττωμάτων ἐξ ἴσος πάντας διαφθεύσσαν.

Φυλάττων τὴν τάξιν, ἣν παρ' ἐμῆ, ἀγαπητέ μου Ἀριεΐα, ἐδιδάχθης, περὶ τῆ πῶς νὰ περιποιῆσαι τὰς ἀρετὰς, θέλεις ἰδεῖς τὰ πλέον φθοροποιὰ ἐλαττώματα ἐξοθενέμενα ἐν τῷ κοινῷ, ἐπειδὴ καὶ εἴδεν τι ἕτερον ἐναντιοῖται μετὰ πλείονος ἰχύος τῇ ἀσώτῳ φιλαργυρίᾳ, ὥς ἡ ἐγκράτεια. Ἡ φιλομοχθία ἐκδιώκει τὴν ἀργίαν, ἡ φιλοδοξία καὶ ὁ φόβος τῶν Θεῶν ἐξαλείφωσι τὸ ἐκ φύσεως ἄγροικον καὶ ποταπὸν, τὸ κωλύον ἕνα

ἑκάστον πολίτην ἐν ἐλαττώμασι διάγοντα, εἰς τὴν
 νὰ ζητῇ τὴν μερικὴν αὐτῷ εὐτυχίαν ἐν τῇ τῆς
 δήμου εὐδαιμονίᾳ.

Πρὸς τῆτοις πρέπει νὰ σοὶ εἴπω, Ἀριστείδης,
 καὶ τῆτο, ὅτι ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ, ὡς καὶ
 μέθοδος αὕτη ἄλλοτε νὰ ἀποβάλληται. Χρὴς τῇ
 πολιτικῇ εἶναι νὰ παρατηρῇ, ἀπὸ τοιαύτης ἀρετῆς
 λαὸς εἶναι ὀλιγότερον μεμακρυσμένος, πρὸς ἐκείνην
 νὴν καὶ νὰ ἐπιμελῇται νὰ ἔλκη αὐτὸν καὶ νὰ τὸν
 ἐγκαρδιώῃ, αἰδ' ὅχι νὰ ἀποβλέπῃ πάντοτε μὴ
 νον εἰς τὴν ἀνωτέραν ἢ ὠφελιμοτέραν ἀρετὴν ἐν
 τῷ κοινῷ. Π. χ. ἡμεῖς ἔχομεν νόμον κωλύοντα
 ἀπτεσθαι τῆς δημοσίας χρηματικῆς παρακαταθήκης
 εἰμὴ ἐν καιρῷ χρείας πολέμου, καὶ ἀπειλῶντα ὑπὲρ
 ποινὴν θανάτου τὸν βελησόμενον μετατρέψαι τὴν
 τοῖστον σύστημα, τανῦν δὲ δαπανῶμεν αὐτὴν ἐν
 ταῖς παρασηύσεσι τῶν Κωμωδιῶν. Ἐν Ἀθήναις
 τὴν σήμερον δὲν ἐπαινῶσιν ἄλλους, εἰμὴ τὸς καλὰ
 λωπισαῖς τῶν θεάτρων, τὸς Κωμῳδοῖς, καὶ τὸς
 Αὐληταῖς. Οἱ νέοι ἡμῶν ἐξομοιώθησαν ταῖς νῦν
 θραῖς καὶ ἀσέμνοις γυναῖξιν. Οἱ διοικηταὶ σὺν ταῖς

ἐρωμέναις αὐτῶν, πραγματεύονται δημοσίως τὴν
ἐξουσίαν τῆς διοικήσεως, καὶ θεωροῦσι μετὰ ἀδια-
φορίας, καὶ ἴσως καὶ μετὰ χαρᾶς τὰς δυσυχίας
τῆς πατρίδος ἑαυτὸς ὠφελᾶντες. Ὅι ζηλότυποι καὶ
τῇ ἀργίᾳ κεχαυνωμένοι, ἔλαβον ἕξιν νὰ ζῶσιν ἐκ
τῶν καταδαπανομένων ἐπ' αὐτὸς ἀπὸ τῆς δημοκρα-
τίας φιλοδορημάτων, βλέπῃσι τὸν τίμιον καὶ ἔμφο-
να ἀρχηγόν, ὡς τύραννον, καὶ ὑπολιμβάνουσιν ἑαυτὸς
ἐλευθέρους τότε, ὅτε δύνανται νὰ πράττωσι πᾶν
ὅ,τι θελήσωσιν ἀτιμωριτὶ, καὶ πανεργενομένοι καὶ
ἐν ταῖς ψήφοις κατὰ τῆ ἀξίᾳ, βοηθῶσι τῷ μω-
ρῷ, ὡς μὴ ἔχοντες ἐξ αὐτῆς τί νὰ φοβηθῶσιν.
Ἡμεῖς τὴν σήμερον ἅπαντες ὅμοιοι γεγόναμεν τῷ
Ἀθηναίῳ ἐκείνῳ, τῷ διδόντι ποτὲ τὴν ψήφον
αὐτῆς καταδικάζουσαν τὸν Ἀριστείδην, ἐπειδὴ καὶ
δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ ἀκῆ νὰ κράζωσιν αὐτὸν
δίκαιον Ἀριστείδην. Στοχάζεσθαι Ἀριστεία ὅτι συμ-
φέρει, τὰς ἀληθείας, αἷς σοὶ ἀνεκάλυψα, νὰ ἀ-
νακαλυφθῶσιν ἐν ταύταις ταῖς περιστάσεσι καὶ
τοῖς Ἀθηναίοις; Ὅι ἴδιοι, οἱ συλλυπόμενοι ἡμᾶς καὶ
ξένοντες διὰ τὰς ἀκράσias ἡμῶν, καὶ ἐπιθυμῶν-

τες προσέτι καὶ τὸ ἐν ἀλλήλοις καλὸν, βλέπον-
τες τὸ ἄπειρον διάστημα ὅπῃ πρέπει νὰ διέλθωσι
θέλῃσι τρομάξει καὶ μικροψυχήσῃσι. Καθὼς καὶ
οἱ διαφθαρμένοι πολῖται βλέποντες ἐξ ἐναντίας
παρρησιαζομένην αὐτοῖς τὴν φρόνησιν, θέλῃσι σο-
χαθεῖ ὅτι, ὑπερέμενοι τῶν ἐλαττωμάτων, θέλε-
λείψει ἀπ' αὐτῶν καὶ ἡ εὐδαιμονία.

Διὰ ὅλον αὐτὸ ὅπῃ ἐγὼ σοὶ ἐδιηγήθην, μη-
δὲν ἀπεχόμενος καὶ τῶν παλαιῶν σοφῶν, παρα-
μένει τισὶν ἴσως νὰ νομιθῶ ἄφρων (*), παρ' ἄλλοις
δὲ ὡς ταραττων τὴν δημόσιον ἡσυχίαν. Καὶ λοι-
πὸν ποίαν ἐλπίδα ἐπιτεύξεως πρέπει ἐγὼ τότ

(*) Ἐάν ὁ Φωκίων διὰ τῆς πρὸς τὸν Ἀριστείδην διδασκαλίας τε
ἀποκαλύπτων τοῖς Ἀθηναίοις σαφῶς τὴν κατ' ὅλην κατὰ
ἐκείνου τὸν καιρὸν ἀλήθειαν, ἐφοβεῖτο νὰ μὴ λογιθῇ μετὰ
ἄφρωνων, πολλῶν μᾶλλον ἐγὼ, καταγινόμενος εἰς τὴν μετά
φρασιν τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, πρέπει νὰ φοβῶμαι νὰ
μὴ Φανῶ πολλὰ σοφός. Πλὴν τὸ νὰ κατανοῇ τις τὸ τέ-
λος τῆ σκοπῆς εἰς τί ἀποβλέπει, εἶναι ὠφελιμον, ἀγνακία
καὶ νὰ μὴν ἐλπίζει νὰ δυνηθῇ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ. Τίς οὖν
ἂν ἔξ' ἐκ προσπαθήσωμεν καὶ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ ἐν μέ-
γ' ἐλάττωμα, πιθανὸν νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποφύγῃμεν χωρὶς
νόκου καὶ ἐν ἑτέρῳ.

να ἔχω; Διὰ τῆτο πᾶς τις ἐκ νέεσ χηματισμός,
ἀπαιτεῖ να ἐνεργῇται μετὰ μεγάλης προσοχῆς,
ἡ δὲ προσοχή αὕτη φαίνεται ὡς μία νέα παιδεία,
δι' ἧς ὁ ποιητὴς τῆς φύσεως παιδεύει τὰ ἐλατ-
τώματα ἡμῶν, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς εἰδοποιεῖ ἡμᾶς
να φυλαττώμεθα ἀπὸ τῆ διαφθορᾶς, τῆ δυσκό-
λως ἑπείτα θεραπευομένης.

Διὰ να ἐξολοθρευθῶσιν αἱ προλήψεις, πρέ-
πει ἐνίοτε να γίνηται καὶ μία τις συγκατάθεσις,
εἰς τρόπον, ὥστε να φαίνεται ὅτι υἱοθετῶνται,
καὶ διὰ να ἐξαλειφθῇ ἐν ἐλάττωμα, πρέπει να
μεσολαβήσῃ ἡ ὑπόκρισις, ὡς περιποιεμένη ἐν ἑτε-
ρον. Ἄλλ' ἐν τοσούτῳ ἐγὼ ἐξέτεινα τὸν λόγον μου
πολὺ, περὶ τῆ πῶς πρέπει ἡ πολιτικὴ ἐν τοιαύ-
ταις περιστάσεσι να πολιτευθῇ. Ὡς ἡμεθα ὅμως
εὐχάριστοι πρὸς τὴν διαφθορὰν ἡμῶν, ἥτις δὲν
ἀφείναι να φοβηθῶμεν εἰδὲν ἀπὸ τῆ ὑπερβολικῆς
ἡμῶν πρὸς τὴν ἀρετὴν ζήλῳ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐκάστη
ἀρετὴ εἶναι ὠφέλιμος, καὶ ἐπειδὴ ἐκάστη ἐξ αὐ-
τῶν προετοιμάζει τὴν καρδίαν ἡμῶν εἰς τὸ να
δεχθῇ μίαν ἐτέραν, δοκίμασον χωρὶς να ἀποκά-

μης κατὰ διαφόρους τρόπους τὰς διαθέσεις τῶν συμπολιτῶν σε. "Αν εἰς τὸ κατὰ πρῶτον ἐπέτυχες, μὴν ἀφείσης νὰ μένῃ ὁ καρπὸς τῆς ἐπίδοσέως σε μάταιος, ἀμελῶν νὰ ἐπιτύχῃς καὶ ἐκ δευτέρου. Ἐπιμελήσῃτι νὰ ζωπυρώσῃς ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὸν πρὸς τὴν φιλοδοξίαν σπινθῆρα. Ἐπειδὴ αὕτη μόνη, ἐκ πασῶν τῶν λοιπῶν ἀρετῶν, βοηθεμένη ὑπὸ τῆς ματαιότητος, δύναται ἔτι νὰ ἀναβλασθήσῃ ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς ἄκρου διαφθοαρῆ. Ἐι δὲ καὶ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά σε σαθῶσι μάταια, τότε ἄς καταφύγῃ ἡ πολιτικὴ εἰς τὸ τελευταῖον μέσον, δηλαδή νὰ μεταχειριδῇ αὐτὰ τὰ ἴδια πάθη, ὥς κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἐξαδενίζουσα αὐτὰ, νὰ ἐξαλείψῃ παντελῶς καὶ τὴν δεσποτείαν αὐτῶν.

Ἐπὶ τῆτοις τοῖς λόγοις, ἀγαπητέμῃς Κλεόφανες, ὁ ἡμέτερος νεοφωτιζόμενος τῷ φωτὶ τῶν μυστηρίων τῆς σοφίας, θεωρῶν με, δὲν ἐδυνήθη νὰ βασαχθῇ ἀπὸ τῆς νὰ μὴ μειδιάσῃ, λέγων, ἴδε καὶ τὰ πάθη συμβαίνει νὰ γίνωνται ὠφέλιμα! Ναι, ἀγαπητέμῃς Ἀριστεία, ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ

Φωκίων, καθὼς καὶ ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη συχνάκις μετατρέπει το φαρμάκον εἰς ἰατρικόν. Δὲν εἶναι παράδοξον, ἀπεκρίθη ὁ Ἀριεΐας, ὅτε δυσάρεστον, ὅτι καὶ ἀπὸ πάντων τῶν μέσων τῶν χρωμένων πρὸς διόρθωσιν τῆ διαφθαρμένης λαῖ, καὶ ἡ χρῆσις τῶν παθῶν νὰ μὴν ᾖ ἐναντία. Ἀνεγνώσκον χθὲς, ἠκολέθει νὰ λέγῃ, τὴν δημοκρατίαν τῆ Πλάτωνος, ὅς τις φαίνεται καὶ δὲν ἀποσρέφεται τὰς ἡδονὰς τῆ ἔρωτος, ἀλλὰ μάλιστα θεωρεῖ αὐτὰς, ὡς ἐν μέσον διὰ τὴν πολιτικὴν ὠφέλιμον, καὶ συνεργεῖν εἰς τὸ νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν ἀνδρείαν, καὶ νὰ προάγῃ αὐτὴν εἰς κατορθώματα Ἡρωϊκὰ (*), ἐπὶ λόγῳ ὅτι, ὁ ἔρως δύναται νὰ ᾖ καὶ παρακινήτης, καὶ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας. Βέβαια Φωκίων, καὶ σὺ θέλεις ὅπως αὐτὸς διευθυνόμενος ὑπὸ χειρὸς ἐπιδεξίς, νὰ συνεργῇ καὶ νὰ

(*) Τὸν δὲ ἀριτεύσαντά τε καὶ εὐδοκμήσαντα, ἔπρωτον μὲν ἐπὶ στρατείας ὑπὸ τῶν συστρατευομένων μεριμνῶν τε καὶ παύων ἐν μέρει ἀπὸ ἐκάστω δοκεῖ σοι χρῆναι σεφανεσθῆναι; ἢ ἔ; ἔμοιγε. Τί δὲ; δεξιωθῆναι; καὶ τῆτο. Ἀλλὰ τὸ δ' ὅμαι (ᾗν δ' ἐγὼ) ἐκέτι σοι δοκεῖ. Τὸ ποῖον; Τὸ Φιλησάιτε καὶ Φιληθῆναι ὑπὸ ἐκάστω. Πάντων (ἐφη)

κατασαίνειν εὐκολοτέραν τὴν ἀρχολίαν ἐν πά-
σαις ἀρεταῖς ταῖς ἀναγκαιοτέραις ἐν τῷ κα-

Οὐδόλως, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων μειδιῶν, αὐ-
τὸν ἐκ τῆς βίας σε θέλων νὰ προλάβῃς τὸν
χασμόν μας, συμπεραίνω ὅτι δὲν εἶσαι πλέον
σιασῆς τῆς καρδίας σε. Ὅσα τόλμη, ἡκολούθησε
ὁ Φωκίων τὸν λόγον, πᾶς ἀναφέρεσαι; εἰς
Πλάτωνα, εἰς τὸν τρέφοντα καὶ μαθητὴν τῆς
κράτσε, εἰς τὴν ἀποθήκην τῶν φρονημάτων
τῆς! πῶς ἂν ἤθελον τολμήσω ἐγὼ νὰ μὴν
κῆσω τῶν φρονημάτων αὐτῆς, ἀφ' ἧς ὁ ἴδιος
εἶχει διδάξει ἐν τῷ σχολείῳ αὐτῆς, ὅτι ὁ πλέον
πρὸς ἄνθρωπος εἰσφέρει κατ' ἐκάστην τῇ ἀνά-
πότῃ εἰσφορὰν τινα, καὶ ὅτι τὸ λογικὸν
ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται μόνῃ τῇ ἀληθείᾳ.

Καταλαμβάνω, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, ὅτι
πρὸς σε ἀποβλέπει ὅπῃ τῷ γενναιοτέρῳ τῶν

μάλις. Καὶ προσέθημί γε τῷ νόμῳ, ἕως ἂν ἐπὶ τῇ
ῶσι τῆς στρατείας, μηδενὶ ἐξεῖναι ἀπαρνηθῆναι ὅν οὐ
ληται Φιλεῖν. Ἵνα καὶ εἰάν τις τε τύχῃ ἐρῶν ἢ ἄρῃ
δηλείας, προθυμότερος ἢ πρὸς τὸ τ' ἀριστεία φέρειν. Ἰ-
Δημιρ. βιβλ. 5.

δρῶν, δικαιοτέρῳ τε καὶ φρονιμοτέρῳ νὰ δίδεται εἰς βραβεῖον ἢ ὠραιοτέρα τῶν γυναικῶν. Πλὴν σοχάσῃ καὶ πόσῃ ἰσχὺν δύναται νὰ δώσῃ ὁ τοιοῦτος νόμος τῷ τῷ σφοδρῷ πάθει, τῷ μεγίστῳ ἔχθρῳ τῆς εὐταξίας, καὶ πάντοτε ἀκαθέκτῳ. Μὴ τοι δὲν ἦν παρὰ πᾶσι τοῖς νομοδότοις ἡ πρώτη φροντίς, πῶς νὰ περιορίσωσι διὰ κανόνων τὸν ἔρωτα; ἐντεῦθεν καὶ ἐξῆλθον παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν οἱ ἱεροὶ νόμοι τῆς γάμου. Ὁ Πλάτων εἰ καὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ αὐτῇ θέλει, ὅτι αἱ γυναῖκες νὰ ᾖναι κοιναὶ, πλὴν καὶ πόσῃ τιμιότητι καὶ χρησθήσθαι οἱ ἴδιοι ἐπιτάττει τῷ τῷ ἀσώτῳ εἶδει; μήτοι ὁ σκοπὸς αὐτῇ δὲν ἐσυνίστατο εἰς τὸ νὰ ἀποσπᾷ τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀπὸ παντὸς μερικῆς πάθους, καὶ νὰ προσάψῃ αὐτὴν τῇ δημοκρατίᾳ μετὰ πλείονος προσηλώσεως; Βέβαια οἱ προπάτορες ἡμῶν δὲν ἔβαλον ἐπιμελῆ προσοχὴν, νὰ κατανοήσωσι τὸ μέγα προτέρημα τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων, καὶ διὰ τῆς ἐξάθηκας πολλὰ μωροὶ καὶ πολλὰ ἀνόητοι. Ἐπειδὴ καὶ εἰ μόνον ὅτι ἦσαν καλῶν ἡθῶν, ἀλλὰ δὲν ἔπλεψαν πρὸς

τέτοις ἀπὸ τῆς νὰ μὴ κατορθώσωσι καὶ μεγάλαι
 πράξεις ἐν τῷ Μαγαθῶνι, ἐν τῇ Σαλαμῖνι, καὶ
 ἐν ταῖς Πλαταιαῖς. Λυπεῖ με κατὰ πολλὰ, διότι
 ὁ Θεμισοκλῆς καὶ ὁ Πausανίας νὰ μὴ κοινολογώ-
 γήσωσι εἰς τὰ στρατόπεδα αὐτῶν, ὅτι ἀντὶ τῆς
 μηδεμιᾶς ἡδοιῆς μετόχων ἀντιμιθιδίων, αἷς ἐτιμώ-
 παρ ἡμῶν ἡ ἀνδρεία, συγχωρεῖται τῷ ἀνδρειοτάτῳ
 τῶν Ἑλλήνων, νὰ ἐκλέγῃ εἰς βραδεῖον ἑαυτοῦ τὴν
 ὠραιότεραν τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν. Διατὶ λυ-
 πὸν καὶ ἡμεῖς βραδύνομεν νὰ προβάλλωμεν τὴν
 τὸ ἐξαίρετον μέσον; Οἱ στρατιῶται ἡμῶν ζή-
 κνύμενοι τῶν τοιςτῶν θελγῆτρων, θέλγουσι περὶ
 τοιμάζει ἑαυτοὺς διὰ τῶν κόπων καὶ ἀγώνων, ἐ-
 σκόμενοι τὰ μέγιστα εἰς τε τὴν ὑπακοὴν καὶ εἰς
 τιωτικὴν κακοπάθειαν, διὰ νὰ θριαμβεύσωσιν
 κολοτέρως κατὰ τῆς Φιλίππου, τῆς ἀλόγως κε-
 κτοντος νὰ ἐκπληρῶνται καὶ ἐν τῷ στρατοῦ
 αὐτῆς τὰ σεμνὰ ἥθη.

Περὶ δὲ τῶν Ἀρεοπαγίτων καὶ τῶν συγκλη-
 τικῶν ἡμῶν, φανερόν ὅτι πρέπει νὰ συγχωρή-
 μεν καὶ αὐτοῖς, κατὰ ἀναλογίαν τῶν προτε-

μάτων αὐτῶν, ἐν τι δίκαιον ἐπὶ τὴν σεμνότητα
 τῶν γυναικῶν, διὰ τὴν χρησιμεύσῃ ἡμῖν τῆτος ὁ
 τρόπος, εἰς τὸ νὰ ἀνακαλίσσωμεν καὶ αὐτὰς εἰς
 τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην σωφροσύνην, τὴν ὁφεί-
 λουσιν χηματίζειν τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀρχηγῶν,
 καὶ ἔτω τὸν καιρὸν ὅπῃ καὶ αὐτοὶ τῶρα δαπα-
 νῶσι εἰς τὸ νὰ φθείρωσι, καὶ νὰ ἀτατῶσι τὰς
 ὠραίας ναῖς, εἰς τὸ ἐξῆς ἀναμφιδόλως θέλουσιν
 αὐτὸν ἀφιερῶν εἰς τὴν ὑπεργίαν τῆς δημοκρατίας,
 καὶ εἰς τις ζῆλος συνέσεως. "As ἀφήσω-
 μεν ὅμως, ἀγαπητέμεν Ἀριεῖα, τὰς ἀπειότητας.
 Ἐναι δυνατόν νὰ γνωρίσῃ τις κατὰ βάθος τὰ
 ἀποτελέσματα τῆς Φιληδονίας, τὰ χαννῆντα
 τὴν καρδίαν, καὶ ἐκνευρῆντα τὸ πνεῦμα καὶ τὸ
 σῶμα, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ εἰσέλῃ μίαν βάσιν φρο-
 νήσεως καὶ μεγαλοψυχίας; ἢ δὲν εἶναι γνωστὸν
 πόσον αἱ ἡδοναὶ τῶν ἀδιδήσεων ἡμῶν εἰσὶν ἀκα-
 τάσταται, πόσον κορέννυνται, καὶ πόσον ἀποκά-
 μουσι; αὐταὶ ἐν μιᾷ ἡλικίᾳ εἰσὶν ἀγνώρισαι, ἐν
 ἄλλῃ δὲ γίνονται δραστήριαι, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ

αὐτῶν τῶν δύο ἡλικιῶν, ὁ ἕρως εἶναι μία μέθη
ἀδιακόπως σχεδὸν θολᾶσα τὸ λογικόν.

Ἐξ αἰτίας τῶν παθῶν, τὰ ὅποια ἀμέσως
πατάσσει τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν, ἡμεῖς κατεσθί-
νημεν ἐς τόσον χαμερπεῖς, ὥστε ἀφομοιώθημεν
καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀλόγοις κτήνεσι. Πᾶν ὅν ἄλογον
ὃ δύναται ποτὲ νὰ ἐπέχη τόπον τιμῆς παρὰ
τοῖς λογικοῖς, εἰμὴ ὅτε ὑποταχθῇ τῷ λογικῷ
τότε καὶ γίνεται τίμιον. Ἐγὼ συγχωρῶ τοῖς νέοις
τὴν πλάνην αὐτῶν, ὡς ὅτι ἐξ ἀτυχίας ἐκάς
ἡλικία ἔχει τὰς ἑαυτῆς ἀδυναμίας. Πλὴν καὶ
ἐπιθυμῶ ὅπως ἀντὶ τῆς νὰ ἐπαίρωνται ἐν τῇ πλά-
νῃ αὐτῶν, θέλοντες νὰ ἐξευγενίσωσιν αὐτήν, νὰ
ἤθελον πολιτεύωνται μετὰ γενναιότητος, ἀποσρε-
φόμενοι αὐτήν. Ἐπιθυμῶ ὅπως τὸ λογικόν ἐν τῇ
διατηρήσει τῆς ἑαυτοῦ ἐλευθερίας, νὰ ἤθελε δύνα-
ται νὰ ἀξιοῖ τιμῆς ἕως σχεδὸν καὶ αὐτὰ τὰ ἀ-
χρεᾶ, ἐρυθριάζον ἐπὶ ταῖς χρεαίαις τῶν αἰσθησέων
ἡμῶν.

Δὲν ἀγνοῶ Ἀριστεία, ὅτι ἡ ἐλπίς τῆς ἀπο-
λαύσεως τῶν ἡδονῶν, ἐξάθη ἄλλοτε αἰτία μεγά-

λων κατορθωμάτων. Καὶ γὰρ οἱ Σκυῖται ποτὲ
 διὰ τὰ ἀποκτήσωσι παλάτια μεγαλοπρεπῆ, πο-
 τὰ ἡδονικὰ, καὶ γυναῖκας μυροφορέσσας, ἐπόρ-
 θησαν τὴν Ἀσσυρίαν. καὶ δὲν ἐκπλήττομαι πῶς
 τὰ τοιαῦτα θηριώδη πάθη, διείργειρον ἐν ἔθνει
 ἀγριότερῳ αὐτῶν, καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν τόλ-
 μην· Ἄλλ' ὅμως, αἱ αὐταὶ ἐλπίδες δύνανται ἄρα
 νὰ ἐνιχύσωσιν ὡσαύτως καὶ ἐν ἔθνει ἡδὴ ἐκνε-
 νευρομένον ὑπὸ τῆς Φιληδονίας; Παρατήρησον
 Ἀριεΐα, ὅτι ἀπὸ τῆς ὥρας, ἀφ' ἧς τὰ πάθη
 τῶν σκυθῶν ἀρχησάν νὰ χαίρωνται τὴν ἀντιμι-
 δίαν τῶν θριαμβῶν αὐτῶν, οἱ ἀνδρεῖοι ἐκείνοι
 Σκυῖται, εἰ μόνον δὲν ἀπέκτησαν ἐκ τῆς οἰας
 δήτ' ἀρετὴν, κοσμήσαν τὸν πολίτην, ἀλλὰ πρὸς
 τέτοις καὶ μᾶλλον ἐχαυνώθησαν καὶ ἡτόνησαν ἐς
 τὸ παντελὲς, μηδὲν διαφέροντες καὶ αὐτῶν τῶν
 νικηθέντων ὑπ' αὐτῶν. Ἡ ἔφεσις τῶν ἡδονῶν,
 ἔγω, ἀπέδειξεν αὐτὲς Ἡρώας, ἀλλ' ἡ ἀπόλαυ-
 σις αὐτῶν ἔπειτα ἀπεκατέστησεν αὐτὲς ἀναξίς,
 εἰς τὸ νὰ διατηρήσωσι τὰς καταπορθήσεις αὐτῶν.
 Καὶ γὰρ μόλις ἐξ Ὀλυμπιάδας ἐξεστίασαν τὰς

καταπορθήτεσ αὐτῶν, οἱ ἴδιοι αἰχμάλωτοι ἐγε-
θέντεσ κατίσφαξαν αὐτέσ καὶ κατεδίωξαν.

Τὸ πρόσκαιρον ἀγαθὸν, τὸ δυνάμενον νὰ
προέλθῃ ἐξ αὐτῶν τῶν παθῶν, διὰ τὰ ἀποφα-
σίση ἢ πολιτικὴ νὰ κάμῃ χρῆσιν τινὰ εἰς αὐτὸ
εἶναι καὶ ἀμφίβολον, καὶ πολλὰ βραχὺ. Ἄι δὲ
ἐξ αὐτῶν παραγόμεναι δυσυχίαι εἰσὶ βέβαιαι καὶ
διαϊωνίζεσσαι. Ἐγὼ σοὶ προβάλλω τὸ παράδειγμα
τῆς Κύρου. Αὐτὸς ὁ Ἡγεμὼν ἐβασίλευεν ἐνὸς λαοῦ
ἐγκρατέσ, σεμνῆ, φιλομόχθου καὶ αἰόνης. Τὴν
ἐλαττώματα τὰ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν διὰ πολ-
λῶ χρόνου κατατρυχόντα τὴν Ἀσίαν, ἐφαίνοντο
ὡς εὐλαδύμενα τὴν μικρὰν ἐκείνην ἐπαρχίαν, τὴν
φύεσσαν τότε τὸ ὄνομα τῆς Περσίας. Ἀλλ' ὁ Κύ-
ρος ἀπατηθεὶς ὑπὸ τινος ἄφρονος φιλοτιμίας, δὲν
ἐγνώρισεν ὀλοτελῶσ τὴν ἰδίαν αὐτῆ εὐδαιμονίαν,
ἢ μὴ γινώσκων ἴσως, ὅτι μήτε ἡ ἑκτασις τῶν
ἐπικρατιῶν, μήτε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπαρχιῶν, ἀπο-
καθιστῶσι μέγαν τὸν Ἡγεμόνα καὶ τὴν ἀσφάλειαν
τῆς λαῶ, ἐσοχάδῃ νὰ συστήσῃ, πρὸς μείζονα ἑαυ-
τῆ δόξαν, μίαν ἰχυρὰν μοναρχίαν. Ὅθεν ἤρξατο

νὰ ὑπόχνηται τοῖς ὑπηκόοις αὐτῷ, εἰς ἀνταμοιβὴν
 τῆς ἀνδρείας καὶ τῶν καταπορθήσεων αὐτῶν, τὰ
 πλῆστη, τὴν ἀφθονίαν, καὶ τὰς τρυφὰς τῶν γει-
 τόνων βασιλείων. Ὅι γείτονες αὐτῷ, καὶ ἀληθῶς
 ἅπαντες ἐνικήθησαν, πλὴν καὶ ὁ Κύρος, μόλις
 ὑπέταξε τὴν Ἀσίαν, ἀμέσως ἰδὼν τὴν ποτὲ ἐ-
 ναρτίως Πέρσας, τὴν πλήρην ἐνθουσιασμῷ πρὸς
 τὴν φιλοδοξίαν, ἐκγεγυναικωθέντας καὶ ἐκχαυ-
 νωθέντας ὑπὸ τῶν τρυφῶν, εὐθὺς ἐμετανόησε
 διὰ τὴν ὑποχρεθεῖσαν ἀνταμοιβὴν τῇ ἀνδρείᾳ τῶν
 στρατιωτῶν αὐτῷ, καὶ ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐ-
 τὸν. „Ἄν ἡμεῖς σοχαζώμεθα μόνον νὰ ἐπισωρεύ-
 „ωμεν πλῆστη ἐπὶ πλῆστη, ἂν ἡμεῖς ἀφρόνως δι-
 „δώμεθα εἰς τὰς τρυφὰς, καὶ ὑπολαμβάνωμεν
 „διὰ εὐτυχίαν καὶ διὰ ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων ἡ-
 „μῶν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν, ὥς ἐν τά-
 „χει θέλει ὑπερβῶμεν πάντων τῶν μέχρι τῶδε
 „ἀποκτημάτων ἡμῶν“. Ἡ συμβουλὴ τῷ Κύρῳ
 βέβαια σοφώτατος ἦν, ἀλλ' ὁ καιρὸς τῆς παιδείας,
 διὰ τὴν ἀφροσύνην ὅπως ἐμεταχειρίθῃ νὰ εὐχαρι-
 σήσῃ τὴν φιλοτιμίαντες, ἐπρόλαβεν αὐτὸν. Ὅι

ὑπήκοοι αὐτῷ ἀποβαλλόντες πᾶσαν μέριμναν, καὶ διαφθαρέντες ὑπὸ τῶν τρυφῶν, ἐκ ἧσαν πλέον ἐν κατασάσει νὰ ὑπακῶσωσιν αὐτῷ. Ἐἰς μάτην ἐκοπίαζε νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτὸς εἰς τὰς προτέρας αὐτῶν ἀρετὰς. Καὶ ἔτιως ἀντὶ νὰ ἀποκτήσῃ, ὡς ἐνόμιζε, τὸ προνόμιον τῷ θεμελιωτῇ ἰχυρᾶς καὶ ἀνθιζούσης μοναρχίας, εἶδε μετὰ λύπης, ὅτι ἐγένεν ὁ φθορεὺς τῶν Περσῶν, καὶ ὅτι ἄφηνε τοῖς ὀπαδοῖς αὐτῷ μίαν βασιλείαν, ἐξ ὀλοκλήρου πολλὰ ὀλιγότερον ἀσφαλῆ, παρὰ ἐκείνην ὅπῃ αὐτὸς παρὰ τῶν προγόνων αὐτῷ ἐδιεδέχθη.

Ἐπὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, τὰ μηδέποτε ἀποκείμενα, ὅπῃ εἶναι ὁ φθόρος, ἡ ζήλοτυπία, ἡ φιλοτιμία, ἡ ὑπερηφανία καὶ ἡ ματαιότης, τὰ ὅποια καὶ γεννῶνται καὶ θνήσκουσι μεθ' ἡμῶν, ἡ πολιτικὴ δύναται νὰ καταγίνηται μετὰ προσοχῆς, καὶ κατὰ τινὰ τρόπον νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ τὸ χρῶμα τῆς ἀρετῆς. Αὐτὰ ὄντα ἐκ φύσεως ἐδελυρά, προσδοποῖσι τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἀδίκιαν, καὶ ὡς ἀνεξάρτητα πράττει τὰ πλέον ἐδελυκτὰ καὶ ἀνόλασα. Χειραγογέμενα δὲ ὑπὸ

τῆς πολιτικῆς, εἰ καὶ τρέπονται ἐνίοτε εἰς ζῆλον, φιλοδοξίας, φρονήσεως, σεθερότητος καὶ ἡρωϊσμοῦ. Πλὴν διὰ τὰ ἰδίῃ τὶς ἐν ἔργῳ τὰ τοιαῦτα θαύματα, πρέπει οἱ πολῖται νὰ μὴν ᾔναι ἐς τὸ παντελὲς διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας, ἀργίας, ἀκολασίας καὶ λοιπῶν ἐλαττωμάτων ἐξευτελιζόντων τὴν ψυχὴν. Πρόσεχε σεαυτῷ, ἀγαπητέμῃς Ἀρισεΐα. Ἄν πρότερον δὲν ἐπιτύχῃς τὴν μέθοδον εἰς τὸ νὰ ἐμπνεύσῃς τοῖς πολίταις οἷαν δὴ τινα σεμνότητα, συνοδευμένην παρὰ τινος ἀρετῆς, μετριάξεως καὶ διευθυνέσεως αὐτῆς, μήποτε καταγινόμενος ἐπὶ πόνῃ περὶ αὐτὰ τὰ πάθη, ταχύνῃς τὸν ἀφανισμόν τῆς δημοκρατίας.

Ὁ ἐπισήμων Ἱατρὸς δὲν μεταχειρίζεται πάντοτε τὰ ἴδια ἱατρικὰ ἐν πάσαις ταῖς ἀδυνείαις. Ὁ ναύκληρος τῷ πλοίῳ, πότε μὲν συσέλλει, πότε δὲ ἀπλώνει ἐκ μεταλλαγῆς τὰ πανία, τῶρα μὲν ἀποφεύγει τὸν αἰγιάλῳ, τῶρα δὲ πλησιάζει πρὸς αὐτόν. Ἐδῶ μὲν τρέχει φέρων εἰς χεῖρας τὴν βολίδα, ἐκεῖ δὲ ῥίπτει τὴν ἄγκυραν, ἐν ἄλλῃ περιβάσει ἀφίνεται εἰς τὰς ἀνέμους. Τοιῶτ' τρόπῳ

καὶ ὁ ἐπικράτειαν διοικῶν συχνηματίζει πάντοτε
τὸ ἑαυτῷ πολίτευμα κατὰ τὰς διαφορὰς περιτά-
σεις τῆς τύπης. ἔνθα αὐτὸς εὐρίσκεται. Περιδλέ-
πων ἐξερευνᾷ τῆς δημοκρατίας τὰς πληγὰς, προ-
σέχει μετὰ πλείονος ἐπιμελείας εἰς τὰ κακεντρε-
χῇ συμπτώματα ἐκάστης ἀρχῆς, παρὰ εἰς τὰ
τυχόντως συμβεβηκότα, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥ-
τον ὀρμητικὰ. Ἐῖς οὖν δὲ καὶ ἐν τῇ ἐς ἄκρον
ἐντελεσάτῃ ἀσφαλείᾳ διακειμένων τῶν πολιτῶν
ἀγρυπνεῖ περὶ τῆς εὐσταθείας τῆς ἑαυτῷ πα-
τρίδος.

Ἄι ἀρχαί, αἱ κατ' ἀρχὰς φαινόμεναι πολ-
λὰ δριμύει, δὲν εἶναι πάντοτε κινδυνώδεις. Ὅτι
ἐλέπεις ἐπικράτειαν τινὰ εἰς μέρη διηρημένην, ε-
συννομοσίας, καὶ ἐπαναστάσεις, ἡ φαντασία σε φ-
σικὰ ταραίνεται, καὶ ὑπολαμβάνεις ἤδη τὸν α-
φανισμόν αὐτῆς προσεγγίσαντα, τὰς πολίτας
ἀλλήλοις κατασφαττομένους, καὶ τὴν πόλιν α-
τάχιστα καταπορθησομένην ὑπὸ ἐξωτερικῆς τι-
νῆς ἐχθρῆς. Πλὴν παντελῶς μὴ φοβηθῆς. Ἄν τ-
ῇθῃ παρὰ τοῖς πολίταις ἔτι σώζονται, καὶ α-

αὐτοὶ ἔτι ἀγαπῶσι τὴν ἐγκράτειαν, τὸν κόπον καὶ τὴν δόξαν, καὶ φοβῶνται τὰς Θεὰς. Ἀλλ' ἔσο βέβαιος, ὅτι σώζεται ἐν αὐτοῖς ἔτι ἡ δικαιοσύνη, καὶ ὅτι θέλῃσι σωφρονήσαι τὰ ἑαυτῶν πάθη, καὶ ἡ δημοκρατία θέλει μένει ἔτι ἐπὶ τοῖς θεμελίοις αὐτῆς ἀκλόνητος. Οἱ ἄνθρωποι ὅπῃ δὲν ἐξέκλιναν κατὰ πάντα εἰς εὐτελεῖ ἑλαττώματα, δὲν ἀφείρονται νὰ καταντήσωσιν εἰς ἐσχάτην δυσυχίαν, μήτε τὴν πόλιν αὐτῶν ἀφείνῃσι νὰ γίνῃ θέατρον τῆ πολέμου. Ἄν ἦναι ἐχθροὶ, εἶναι ὅμως συμπολίται. Καὶ ἂν ἐχθρὸς τις ἐξωτερικὸς ἤθελε τολμήσῃ νὰ ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὰς, αὐτοὶ ἐνωθέντες ἐκ συμφώνος ἀνδρείως θέλει ἀνταγωνισθῶσιν. Ἐσο βέβαιος ὅτι αὐτοὶ βεβαρυθέντες τέλος πάντων τὰς ἐν ἀλλήλοις ἀσυμφωνίας, θέλῃσι ἐλθεῖ εἰς ἑαυτὰς νὰ ἀνακαλέσωσι τὴν καλὴν ἀρμονίαν.

Τοιαύτη ἦν ἡ κατάστασις τῶν προπατόρων ἡμῶν, τῶν ὡς ἐκ φύσεως ἐναρέτων, προτῆ γνωρίσωσι νὰ διατάξωσι μεταξὺ αὐτῶν νόμους ἰδίους, περιορίζοντας τὴν ὑπακοὴν τῶν πολιτῶν, καὶ ἀ-

σφαλίζοντας τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀρχηγῶν, χωρὶς
 νὰ καταχρῶνται αὐτῶν. Ὅι κάτοικοι τῆς πόλεως
 τῶν περιχώρων καὶ τῶν ὁρέων, εἰ καὶ πάντοτε
 ἐφαίνοντο ἔτοιμοι εἰς τὸ νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας
 περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς ὑπερτάτης ἐξουσίας, τίνι ἀ-
 νήκει (*), ἀλλ' ὅμως ποτὲ ἢ λεωφόρος τῷ αἵματι

(*) Ὅι μὲν ὀρεῖνοι ἤθελον διὰ νὰ συστηθῇ ἐν Ἀθήναις μία
 ἐντελής δημοκρατία, οἱ δὲ πολῖται καὶ οἱ ἐκ τῶν περι-
 πόλων ἐζήταν μίαν σερεᾶν Ἀριστοκρατίαν, ἐν τούτῳ δὲ
 οἱ παραθαλάσσιοι μετὰ πλείονος τῶν ἄλλων Ἰφρονήσεως
 ἐπεθύμουν νὰ σερεωθῇ μία σύμμικτος διοίκησις, ἐκ
 τε Δημοκρατικῆς καὶ Ἀριστοκρατικῆς. Τότε οἱ Ἀθηναῖοι
 ἦσαν πτωχοὶ καὶ δὲν εἶχον ἐδεμίαν πολυτέλειαν, μήτε
 ἐγνώριζον ἄλλο, ἐκτὸς τῶν ὠφελιμῶν τεχνῶν. Ἡ προθυ-
 μία ὅπῃ ἕκαστος αὐτῶν εἶχεν εἰς τὸ νὰ θυσιάσῃ τὸ κατὰ
 μέρος αὐτῷ συμφέρον διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ ἡ πλη-
 ρεξασιότης, ἣν αὐτοὶ ἐδωκαν τῷ Σόλωνι εἰς τὸ νὰ ᾔνα-
 κριτῆς αὐτῶν καὶ νομοθέτης, ἀποδεικνύει σαφέστατα τὴν
 καλὰ ἡθὴ ὅπῃ αὐτοὶ εἶχον.

Ἄν σοχαθῶμεν τὸν βίον τῷ Σόλωνος ὅπῃ περιγράφε-
 ὁ Πλάταρχος, δὲν θέλομεν θαυμάσει ἐλέποντες τὸ ὀλίγον
 σέβας ὅπῃ ὁ Φωνίων, ὡς φαίνεται, εἶχε πρὸς τὸν νομο-
 θέτην τῆς πατρίδος τῆς. Παρὰ τῷ Πλατάρχῳ σώζονται
 ἀποσπάσματα τινὰ τῶν ποιητικῶν συγγραμμάτων τῷ Σό-
 λωνος, ἀποδεικνύοντα πόσον αὐτὸς ἐκλαμπρύνει τὴν τρυ-
 φὴν καὶ τὴν Φιληθονίαν, εἰς τρόπον ἀνδρὶ σοφῷ ἀνάρμο-

αὐτῶν δὲν ἐμολύνθη. Ἄι ἔχθραι αὐτῶν τότε

σον, ἀλλ' ὡς φαίνεται νέος ὢν μετήρχετο αὐτὰς ὁ ὕδιος, ἐν δὲ τῷ γήρατι ἀτονίσας ἐδόθη εἰς τὴν τρυφὴν τῶν συμποσίων καὶ τῆς μεσικῆς. Ἄι θωπευτικῇ περιποιήσεις τῷ Πεισιπράτῃ εἵλκυσαν αὐτὸν εἰς τοσῶτον, ὥστε γινόμενος κόλαξ, φίλος καὶ σύμβουλος τῷ καταδυναστεύοντος τὴν ἐλευθερίαν τῷ λαῷ, ἡμέλησε τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος τε. Καὶ γὰρ αὐτὸς ὡς νομοθέτης, βεληθεὶς τρόπον τινα κατ' ἐπιφάνειαν νὰ διορθώσῃ τὰ ἐλαττώματα τῶν Ἀθηναίων, ἐπὶ λόγῳ ὅτι αὐτοὶ δὲν ἦσαν δεκτικοὶ νὰ ἔχωσι καλλιοτέρους νόμους, ἔδωκεν αὐτοῖς μετρίους. Ὅι νόμοι δὲν πρέπει νὰ ᾔναι πολὺ σοφοί, ὅταν ὁ νομοθέτης ὑπερῷ αὐτὰς. Ὁ Σόλων θέλων νὰ εὐαρεσῇσιν τοῖς πᾶσι, δὲν εὐηρέσησε μηδενί, μήτε τοῖς πλούσις μήτε τοῖς πτωχοῖς. Ἐπειδὴ καὶ ἐ μόνον τὰς ἐκπαλαί προλήψεις καὶ χρίσματα δὲν ἐξήλειψεν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ὀλίγην ἰχὺν εἰς τε τὰς νόμους καὶ εἰς τὰς κριτὰς ἔδωκε, καταλιπὼν καὶ τὴν διοίκησιν χωρὶς τινος σαφεροῦς ἐπηρεξέως.

Ὅι περιστότεροι νόμοι τῷ Σόλωνος, ἂν τὰς ἐξερευνήσωμεν, εἶναι σοφοί, μ' ὅλον τῶτο ποτὲ ἢ ἔννοια αὐτῶν δὲν τελειώνει εἰς τὸν σιοπὸν καδ' ὅν ἀρχίζει. Πολλὰκις ἢ ἀντιλέγουσιν, ἢ μένουσι σιοτεινοί. Ἄν ὁ Σόλων εἶχε τὴν σοφίαν, τὸ πνεῦμα καὶ τὴν σαφρότητα τῷ Λυκέρῳ, θέβαια ἤθελεν εὐδοκίμησιν, κατὰ τὸ ἐλεύθερον ὅπῃ οἱ Ἀθηναῖοι τῷ ἔδωσαν, εἰς τὸ νὰ τὰς ἀποκαταστήσῃ εὐδαίμονας, καὶ νὰ συστήσῃ τὴν Διοίκησιν σχεδὸν ὁμοίαν, ὡς ἐπαύνην τῷ Λυκέρῳ.

ἦσαν ἐς τοσῶτον τίμια καὶ γενναῖα, ὥστε βαρυν-
 θέντες τέλος πάντων τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν, ὁ-
 μοφρόνως ἔνεκα τῆ κοινῆ καλῆ, πάντες ἀπέβα-
 λον τὰς φαντασίας καὶ τὴν μισητικίαν, καὶ
 ἐσυμφώνησαν νὰ ζητήσωσι παρὰ τῆ Σόλωνος νό-
 μους, ὑποχόμενοι νὰ ὑπακούσωσιν αὐτοῖς, "ὦ! πό-
 σον ἔυκολος ἦν τότε ἡ διόρθωσις τῶν ἀταξιῶν τῆς
 δημοκρατίας! "Αν ὁ χαρακτήρ τῆ νομοδοτικῆ ἡμῶν
 δὲν ἤθελεν ἦναι τόσο ἀδύνατος, καὶ τὰ φῶτα
 αὐτῆς περιορισμένα, ἤθελεν ἦναι ἄλλος τις Λυ-
 κῆργος, καὶ ἡμεῖς ἤθελεν ἡμεῖς τὴν σήμερον εὐ-
 τυχεῖς, καὶ ἡ Ἐλλάς ἀνθηρὰ, διάγυσσα ἐν εἰρήνῃ
 καὶ ὁμονοίᾳ.

Ἀδίκως ἤθελεν ἀπελπίσῃ τις τὴν δημοκρα-
 τίαν, ὁρῶν τὰς προπάτορας ἡμῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν
 τῆς τυραννίας τῆ Πεισιγράτῃ, ὥς ὅτι ἡ αὐστηρότης
 τῶν ἡθῶν αὐτῶν καὶ ἡ ἀνδρεία, ἔπρεπε νὰ συν-
 δράμωσιν εἰς τὸν ἀφανισμόν τῆς Τυραννίης. Ἀλη-
 θῶς τὸ κακὸν ἦν μέγα, ἀλλ' ὅμως καὶ τὰ πνεύ-
 ματα ἦσαν ἀρκετὰ εἰς τὸ νὰ θεράπεύσωσιν αὐ-
 τὸ. Καθὼς τέλος πάντων, ἔσῃς τῆς δημοκρατίας

καθ' ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς ὑγίαις πρὸς καθάρ-
 σιν τῆς Τυράννης, ἢ ἐνάρετος ἀνδρεία τῶν Ἀθη-
 ναίων ἐξοργισθεῖσα κατὰ τῆς δουλείας, ἐσύντριψεν
 ἐν εὐκολίᾳ τὰς ἀλύσεις αὐτῆς, καὶ ἀνεδείχθη ἐ-
 λεύθερος μᾶλλον τότε, ἢ ποτὲ. Ἡ πρὸς τὴν πα-
 τρίδα ἀγάπη ἀνέλαβε νέαν ἰσχύν, καὶ οἱ προπά-
 τρες ἡμῶν ἔδειξαν θαύματα ἀνδρείας καὶ μεγα-
 λοψυχίας.

Δὶν βαρύνομαι ποσῶς ἀγαπητέμῃς Ἀριστεία,
 εἰς τὸ νὰ ἐπαναλάβω τὸν λόγον, ὅτι ἡ πολιτικὴ
 ἐκ τῶν ἡθῶν κρίνει περὶ τῶν ἀθηναιῶν, ὡς ὁ
 ἰατρός περὶ τῆς ἀσθενείας ἐκ τῆς σφυγμῆς. Ὁ Πεισί-
 στρατος εἰ καὶ ἦν Τύραννος τοιοῦτος, οἷον οἱ Θεοὶ
 ἐν τῇ ὀργῇ αὐτῶν ἐξαποσέλλουσιν ἡμῖν, δηλαδὴ,
 προσεῖχεν ὅπῃ νὰ μὴν ἀποδείξωσιν αὐτὸν αἱ δυ-
 ναεῖαι αὐτῆς μισητὸν, ὑπεκάλυπτεν ἐπιτηδείως
 τὸν ζυγὸν, εἰς ὃν ἐβέλετο νὰ ὑποβάλλῃ ἡμᾶς,
 ἐπολιτεύετο κολακευτικῶς καὶ μετὰ προσωπολει-
 ψίας ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς δικαιοσύνης, ὡς ἐπι-
 θυμῶν τὸ κοινὸν καλόν. Πλὴν ἐν πᾶσι τέτοις
 δὲν ἐπέτυχε μήτε νὰ ἀπατήσῃ, μήτε νὰ ἐξαθε-

νήση τὴν σαθερότητα καὶ ἀνδρείαν τῆς δημοκρατίας ἡμῶν. Ὅι τριάκοντα τύραννοι ὡσαύτως, εἰς ἑς κατεδίκησεν ἡμᾶς ὁ Λύσανδρος νὰ ὑποκύψωμεν, εἰ καὶ ἦσαν ἐξ ἐναντίας ἐκτρώματα τῆς φύσεως, καὶ κατεπάτησαν ὅλα τὰ ἱερὰ δίκαια, εἰ καὶ ὡς χαιμάρις τὸ αἷμα ἐξέχεαν, εἰ καὶ, ἐν συντόμῳ, αἱ Θεοσυγεῖς αὐτῶν ἐδελυρότητες, ἔπρεπε νὰ ἐμπνεύσωσι τοῖς προπατόροις ἡμῶν ἀρετὴν τινα καὶ νὰ ἐξοργίσωσιν αὐτοὺς, αἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ὑπὸ τὴν δυναστείαν ταλαιπωρούμεναι ἐδὲν ἐποίεν ἄλλο, εἰμὴ τρέμοντες ἐθρήνην. Διὰ τὴν ἐπειδὴ καὶ ἐκχαυνωθέντες ἐπὶ Περικλέει τῇ ἀμελείᾳ, τῇ ἀργίᾳ καὶ ταῖς τρυφαῖς ἀπολέσαμεν τὰ ἦθη, καὶ καθ' εἰς πολίτης καταγινόμενος μερικῶς περὶ τῶν οἰκιακῶν αὐτοῦ ἀνωφελῶν χρειῶν, δὲν ἐγνώριζε πλέον πατρίδα.)

Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ κατακριθεὶς καὶ ἐξοστρακισθεὶς καὶ Φυγαδευθεὶς Θρασύβελος, νὰ ἔλθῃ νὰ συντρέψῃ τὰς αἰλύσας ἡμῶν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν ὀπλίσθῃ καὶ κατὰ τῶν παθῶν ἡμῶν, ὥσπερ κατὰ τῶν τυράννων, δὲν ἐφάνημεν καὶ ἡμεῖς ἀρνε-

τοὶ εἰς τὸ νὰ ὠφεληθῶμεν ἐκ τῆς μεταβολῆς, τῆς ἐκ τῆς ἀνδρείας αὐτῆς ἡμῖν προσγεγονείας. Ἐπειδὴ καὶ τὶ ἐχρησίμευσεν ἡμῖν ἡ αἰάκτις τῆς προτέρας ἡμῶν διοικήσεως, ἀφ' ἧς τὰ διεφθαρμένα ἦθῃ ἡμῶν εἶχον συνθλάσει καὶ ἀδυνατήσει πᾶν μέσον βοηθητικόν; ὦ Θρασύβουλε! πολλῶν μᾶλλον ἢ δόξα σε ἠθέλεν ἦναι λαμπρότερα, ἂν ἐκ δευτέρου εὐεργετῶν τὴν πατρίδα σε, ἠθέλες καταστήσει αὐτὴν νὰ χαίρηται τὰ πρότερα! ἔπρεπε γὰρ νὰ ἐξοπλίσῃς τὰς χεῖρας σε καὶ κατὰ τῶν παθῶν ἡμῶν, καὶ νὰ ἀποξενώσῃς ἡμᾶς τῶν τρυφῶν, διὰ νὰ φανῶμεν καὶ ἡμεῖς ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας.

Τελευταῖον ἡ ἐσχάτη δυσυχία μιᾶς δημοκρατίας εἶναι, ἡκολέθει ὁ Φωκίων λέγων, ὅτε οἱ πολῖται συνεθίσαντες τὴν ἐντροπὴν, θεωρῶσι τὴν δόξαν ὡς μίαν ματαίαν χεῖμαιραν, φέροντες ἀνυποσώλως τὴν ἀτιμίαν. Ἄν μία κρητικὴ φιλοσοφία ἐξ ἴσος οἰκτρῶς ἐπιβλέπει ἓνα Ἡρώα, καθὼς καὶ ἓνα ἀπλῆν τίμιον ἄνθρωπον, ὑπολάμβανε, ἀγαπητέμεν Ἀριστεία, ἥδη τὸ πᾶν ἐκεῖ ὁ-

λίθριον. Ἡ δημοκρατία βέβαια δὲν θ' ἔλει θορυ-
 βεῖται ὑπὸ ὀρμητικῶν σπαραγμῶν, ἐπειδὴ καὶ τὰ
 ἰδιώματα τὰ ζωπυρῶντα τὴν ψυχὴν διὰ τινος
 ἰχθὺς καὶ ὑψώσεως, ἐκεῖ πλέον λείπτει. Σὺ ὁ-
 μως φοβῆς τὴν τοιαύτην δολερὰν γαλήνην. Ὡς
 ὅτι ἡ ἀλήθεια ἐκεῖ ἐκ τῶν καρδιῶν ἐξέλπει,
 καὶ τὸ ψεῦδος πάντες ἐν χείλεσι φέρουσιν. Ἐπει-
 δὴ καὶ οἱ πολῖται ὅχι μόνον ὅτι ἀπλῶς ἐναχο-
 λῶνται εἰς μίαν ποταπὴν φιλοκέρθειαν, ἀλλὰ καὶ
 αὐτὴν τὴν ψυχὴν καὶ διάνοιαν αὐτῶν προσήλω-
 σαν. Ἐκεῖ θέλεις ἰδεῖς τὸς προεσεύοντας νὰ δολο-
 φρονῶσιν ὁ εἰς κατὰ τῆς ἑτέρας. Τὸν φιλότιμον ἀγν-
 νιζόμενον παντοίαις διαβολαῖς, πῶς νὰ ἀμαυρώσῃ
 τὴν δόξαν τῆς ἀνταγωνισῆς αὐτῆς, καὶ νὰ ἀπω-
 λῆσῃ αὐτὸν, ἐπὶ σκοπῶ διὰ νὰ μὴ φαίνεται καλ-
 λήτερος αὐτῆς. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, θέλεις ἰδεῖς τὰ
 πνεύματα τῶν πολιτῶν βεβυθισμένα ἐκ τῶν αἰ-
 χρῶν ἐλαττωμάτων εἰς ἓνα θανατηφόρον λίθαρ-
 γον, χωρὶς νὰ προβλέπηται ἐλπίδα σωτηρίας.

Ἐπὶ τέτοις τοῖς λόγοις, ἀγαπητέ μου Κλεό-
 φανες, ὅπως ἐπαράσαινον τὴν εἰκόνα τῆς παρῆς.

σης ἡμῶν κατασάσεως, ἐγὼ καὶ ὁ Ἀριστεύς, ἐβυ-
 θίσθημεν εἰς βαθυτάτην θλίψιν, νομίζοντες
 ὅτι ἤδη ἀκρόμεν τὴν ἀπόφασιν τῆς θανάτου τῆς
 πατρίδος ἡμῶν. Ἐγὼ ὅλος ἔντρομος γενόμενος
 υπελάμβανον τὸν ἑαυτοῦ με καταποντισμένον εἰς
 τὴν ἄβυσσον, ἐνθεν μήτε οἱ ἄνθρωποι, μήτε οἱ
 Θεοὶ ἀκέσσει βοῶντος με. Ὁ ἴλιος ὁ Φωκίαν, ὡς
 εἶσε τὴν αἰδοῖσιν περὶ τῶν ἐλαττωμάτων ἡμῶν
 ζωηρῶς ζωγγραφισμένην ἐν τῇ ὥφει ἡμῶν, ἐκπλαγεὶς
 δέκοψε τὸν λόγον, καὶ ἀναβλέψας πρὸς τὸν ἔρα-
 νον, καὶ πάλιν κύψας τὰς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τὴν γῆν
 ἐφαίνετο καὶ αὐτὸς βεβυθισμένος εἰς θλιβερωτάτας
 συλλογισμούς. Ἀπειραι βίαιαι εἰδέαι μοι ἐπανήρχοντο
 καταθλίβεσαί με τὸν νῦν, καὶ ἐβόησα, ἀφανίσθη-
 μεν λοιπόν! ὦ Ἀθηναὶ γλυκυτάτη με πατρίς,
 πῶς τρέχεις ἢ ἰδίᾳ εἰς τὸν ἀφανισμόν σε! Ποία
 ἰχυρὰ χεῖρ νὰ σὲ βασάξῃ, κεκλιμένην ἔσαν εἰς
 τὸν κατήφορον τῆς ὑπὸ τῶν ποδῶν σε κειμένης ὀρυ-
 κτῆς βαράθρου; ὦ Ἀθηναί! τάχυνον εἰς βοήθειαν
 ἡμῶν! αἰὲν ἔχῃ, τῆτο δὲν γίνεται. Ἡμεῖς παρορ-

γίσαμεν τὴν μοκροθυμίαν τῶν Θεῶν, διὰ τῆς
καὶ αὐτοὶ πλέον ἐκ ἀκέραιον ἡμῶν.

ὦ! Φωκίων, Φωκίων! ἐφώναξεν ὁ Ἀριστείδης,
λοιπὸν ἐπλησίασεν ἡμᾶς ἡ πεπρωμένη; ἄρα ἐς-
λησις τῶν Θεῶν εἶναι, ὅτε αἱ Ἀθηναὶ πλέον
νὰ μὴ σώζονται; ἡ πόλις ἡ πλήρης ὑπομνημά-
των, ἐγειγερμένων εἰς δόξαν τῶν προπατόρων ἡ-
μῶν; ἡ πόλις, ἐν ᾗ ὁ Φωκίων ἔτι κατοικεῖ, ἔχει
νὰ κατεδαφισθῇ νὰ γίνῃ σωρὸς ἐρειπίων, ἢ νὰ
τρέφῃ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς δόλως, ὑποχειρίσας
εἰς ξένους; τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν μεγάλα εἰσὶ,
ναὶ, καὶ ὑπερβολικὰ, ἀλλ' ἄρα ἡ ἄπειρος εὐσπλαγ-
χνία τῶ Θεῶν δὲν ὑπερβαίνει αὐτὰ; θέλουν
ἄρα ἐγκαταλείψει ἡμᾶς ἐς τοσῶτον, ὥστε ὁ Φί-
λιππος....; ὄχι Φωκίων, ὄχι. Οἱ Θεοὶ δὲν θέ-
λουν εὐδοκήσῃ εἰς τῆτο. μήτοι οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουσιν
πλείονα ἐλαττώματα καὶ πλάνην, ἀπὸ τῆς ὅτι
ἐγὼ εἶχον πρὸ ἑξ ἡμερῶν; διατὶ, ὡς ἐγὼ, δὲν
ἐρχονται καὶ αὐτοὶ εἰς ἑαυτὸν; ἀλλ' ἀφ' οὗ ἀνα-
ζωπύρωσες ἐν ἐμοὶ, ὦ Φωκίων, τὴν πρὸς τὴν ἀ-
ρετὴν ἀγάπην, ἀνακάλεσον λοιπὸν διὰ τὸ ὄνομα

τῶν Θεῶν καὶ τῆς γλυκυτάτης σε πατρίδος, καὶ τὴν ἐλπίδα εἰς αὐτήν.

Ὡς Ἀριεΐα, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων περίλυπος. Τῆτο δηλοῖ νὰ σε κολακεύσω, καὶ νὰ σοὶ δώσω μίαν τυφλὴν παρηγορίαν, κοινῶς σχεδὸν πολιτευομένην ἐν Ἀθήναις, δι' ἧς καὶ οἱ Θεοὶ μωραίνουσιν, ὥς βέλονται ἀπολλέσαι ἀσυγγνωμόνως. Ἄν ἤθελεν ἐγερθῇ ἐξ ἡμῶν καὶ τύραννός τις καταβάλλων ἡμᾶς ὑπὸ τὰς πόδας αὐτῆς, καὶ κελεύων, ὅτι ὁ χρυσὸς, ὁ ἄργυρος, ἡ πολυτέλεια καὶ αἱ ἡδοναὶ νὰ ἀναφέρονται εἰς αὐτὸν, τὰ πνεύματα ἡμῶν ἐκ τῆς ἐλπίφους τῶν ἡδονῶν ἀμελῶς διακείμενα, ἐδόλως θέλουσιν ἰχύση εἰς τὸ νὰ ἀνδραγαθισθῶσι, καὶ νὰ ἐξυπνήσωσιν ἀπὸ τῆς λιθαργικῆς αὐτῶν νόσου. Παρῆλθεν ὁ καιρὸς τῆς ἐλπίδος. Ἐἰ μὴ ἂν τις Λυκῆργος ἤθελε φανῇ, διὰ νὰ ἐξοστράκισῃ διὰ τῆς ἀγίας δυναστείας αὐτῆς τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν (*).

(*) Ὁ Λυκῆργος δὲν ἦν ἐκλεγμένος παρὰ τῶν Σπαρτιάτων διὰ νὰ ἐκδώσῃ αὐτοῖς νόμους, ὥσπερ ὁ Σόλων παρὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλ' αὐτὸς ἐσοχάσθη νὰ ἐάλλῃ εἰς πρᾶξιν

Ἐπεθύμην, ἀγαπητέμῃς Κλεόφρανης, νὰ εἶσιν αὐτόπτης μάρτυς τῶν φρονημάτων, τῶν ἐκ τῶν ὁμιλιῶν τῆς Φωκίωνος ἐμφυτευθέντων ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἀριεῖα. Ἐγὼ μετὰ εὐχαριστίας ἐβλεπον τὰς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς τὰς πεπυρωμένους, τώρα μὲν εἰς τὸν ἔρανον ὑψωμένους, τώρα δὲ εἰς τὸν Φωκίωνα σρεζομένους, τὰς λογισμοὺς ἀσυντάκτως χηματιζομένους ἐν τῇ ὥσφι αὐτῆς, καὶ ὁμιλῶντος διακεκορμένως. Πῶς εἰ δύναμαι ἐγὼ,....; ὦ Λυκῆργε.....! Ἐγὼ ἤθελα σπερδάσω..... Ἡθελα πολυμήσω..... Ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος δὲν εἶναι παντελῶς ἀπελπισμένη. Σὺ ὦ Φωκίων, προσέθετο ἀσπαζόμενος τρυφερῶς αὐτῆς τὰς χεῖρας, σπλαγχνίδητι τὰς δυσυχεῖς συμπολίτας σε, καὶ ἀπάντησον αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἀφανισμῆς. Τίς ἡμέτερος Λυκῆργος. Διατὶ νὰ μὴ δεῖ-

τὸν σκοπὸν τε διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν υποχρεθέντων αὐτῶν τῶν τριάκοντα πολιτῶν τὴν ἐαυτῶν σύμφωνον γνώμην, ἐξ ὧν οἱ εἶποσι ὅτι ἦσαν αὐτῷ πιστοί, ἃς καὶ ἐδιώρισε νὰ παρῆρσιχοθῶσιν εἰς τὴν Λεωφόρον ὀπλισμένοι, καὶ ἔτι ἐκφοβήσας τὰς ταραχοποιούς, ἐδημοσίευσεν ἐκεῖ τὰς νόμους τε. Ἦδε τὸν εἶον τῆς Λυκῆργος ἐν τῷ Πλάτῳ.

χθῆς καὶ σὺ τὴν σήμερον ἐν Ἀθήναις τοῖστος,
 ὥς ποτὲ αὐτὸς ἐν τῇ Λακεδαίμονι; Αὐτὸν τὸν
 νομοδότην, ᾧ τινι ἢ Ἑλλὰς ὀφείλει ἐξ αἰώνων
 εὐτυχίαν, ἥθελε τὸν σεβώμεθα ἡμεῖς τὴν σήμε-
 ρον διὰ ἄνδρα σοφώτατον, ἂν αὐτὸς δὲν ἐδείκνυε
 τοσαύτην γενναιότητα, ὥς νὰ διάσῃ τὰς Λακε-
 δαιμονίους νὰ ἐνηγκαλιθῶσι τὴν δημοσύνῃν καὶ
 τὰ καλὰ ἥθη; Ὁμῶς καὶ σὺ, κατὰ τὸ παρὶ-
 δειγμα αὐτοῦ, διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων.
 Ἡ ἀρετὴ ἀκόμη δὲν ἐσβύθη παντελῶς ἐν ταῖς
 καρδίαις ἀπάντων. Εἰπὲ τὸ ποιητέον. Ἡ φίλτα-
 τὴ Νικηκλέης θέλει σοὶ εἶναι συνεργός, καὶ ἐγὼ
 δὲν δειλιῶ ὑδὲνα κίνδυνον. Θέλεις εὗρεis προσέτι,
 ὥς καὶ ὁ Λυκῆργος, τὰς τριάκοντα συμπράκτο-
 ρας πολίτας. Ὁμῶς ἐγὼ βλέπω καὶ δὲν δύνα-
 μαι νὰ κινήσω τὴν καρδίαν σε εἰς ὅκτον. Μή-
 ποτε τὸ πρὸς τὰς νόμους σέβας, τὰς ἤδη ἀνυπάρκ-
 τας, σὲ ἐμποδίζει; ἢ φοβεῖσαι μὴ γίνῃς ἄρπαξ τῆ
 δικαίης;.....

Οὐχί, ἐχί, ἀγαπητέμης Ἀριστεία, ἀπεκρίθη
 αὐτῷ ὁ Φωκίων, τὸ γνωρίζω, ὅτι ἐκείνος ὅπῃ

ἐρπάζει μίαν ἐξουσίαν ἐν συντόμῳ διὰ πρὸς καιρὸν, ἐπὶ τέλει, εἰς τὸ νὰ σφερώσῃ καὶ ἀσφαλίσῃ τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν, δὲν εἶναι τύραννος. "Οτε ὁ νόμος βασιλεύει, ἕκαστος πολίτης ὀφείλει νὰ ὑποτάσσῃται αὐτῷ. "Οτε δὲ ὁ νόμος ἐκ ἰσχύει, καὶ τὸ κοινὸν εἶναι διασκορπισμένον, τότε ἐπειδὴ πᾶς τις πολίτης γίνεται προεξῶς, καὶ οἰκιοποιεῖται πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν, τὴν παρὰ τῆς δικαιοσύνης παραχωρημένην, ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ διὰ κορυφαῖον αὐτῷ νόμον τὴν σωτηρίαν τῆς δημοκρατίας. Ὁ Θρασύβελος ἀπαλλάξας ἡμᾶς τῇ ζυγῇ τῶν τριάκοντα τυράννων, ἐγένεν ἄξιος ἀθανάτου δόξης. Δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅμως ὅτι ἡθελεν ᾗναι ἀνώτερος, ἢν ἐλευθέρωνεν ἡμᾶς καὶ τῆς τυραννίδος τῶν ἀπείρων παθῶν, τῶν σκληροτέρων καὶ αὐτῇ τῇ Κριτίς.

Πρὸς τέτοις δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα δεινὰ, δὲν σοὶ εἶναι ἅπαντα γνωστὰ, ἐπειδὴ ἐγὼ ἰσορῶν σοὶ τὰς διαφορὰς νόσους, τὰς τὴν δημοκρατίαν τραυματίζουσας, δὲν σοὶ ἀνέφερον, ἀγαπητέμμε Ἀριστία, ὅτι εἰσὶ καὶ τινες περιστάσεις, εἰ καὶ κατὰ τινὰ

τρόπον πρὸς τὴν δημοκρατίαν ἔχειν, πλὴν δύναται νὰ ᾔῃαι διὰ αὐτὴν πολλὰ ἀξιοθρήνητοι. Δηλαδή, ὅπερ ἔμόνον τὰ ἴδια ἐαυτῆς ἐλαττώματα ἡ δημοκρατία εἶναι ὑπόχρεως νὰ φοβῇται, ἀλλ' ἐν ταυτῷ καὶ τὰ τῶν γειτόνων. Τῆς εἶναι τὸ ὅλον ὅπερ ἀκαταπαύτως μὲ ταράττει περὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν, ἐπειδὴ καὶ βλέπω πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος διαλογιζομένας τὸν ἀμοιβαιὸν ἀφανισμόν αὐτῶν, ἐν καιρῷ ὅπερ πρὸ πυλῶν ἤδη ἔχομεν τὸν φιλότιμον καὶ τρομερὸν ἐχθρὸν, ἀναμένοντα πρόφασιν τινὰ, διὰ νὰ λάβῃ μετοχὴν εἰς τὰς ὑποθέσεις ἡμῶν, καὶ ἔτω νὰ καταδελώσῃ ἡμᾶς. Τῆςτο πρέπει νὰ φοβηθῶμεν, μήποτε θέλοντες νὰ λυτρώσωμεν τὴν δημοκρατίαν, γίνωμεν ὄργανον τῆς φιλοτιμίας αὐτῆς. Μία μετεβολή, ὡς ποτὲ ἐκείνη τῇ Λυκέργῳ ἐν τῇ Λακεδαιμόνι, δὲν κατορθύεται χωρὶς νὰ θορυβηθῶσι κατ' ὑπερβολὴν τὰ πνεύματα. Καὶ γὰρ ἀνακαλεσμένων τῶν καλῶν ἡθῶν, δια ἀντίστασις, νομίσεις, δὲν θέλει προέλθῃ ἐκ τῶν διεφθαρμένων πολιτῶν; αὐτοὶ θαρρύντες εἰς τὴν προσασίαν τῶν

γειτόνων ἡμῶν, τῶν ζηλοτύπων καὶ ἀνησυχῶν, ἀναμφιδόλως θέλῃσι βωῶσι, ἐπὶ λόγῳ τυραννίας, παραπονέμενοι πρὸς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μακεδονίαν. Ὁ δὲ Φίλιππος ἐπὶ προφάσει ὑπερασπίσεως τῶν πολιτῶν, καὶ καταπαύσεως τῆς θορύβου, εὐρὼν τὰς πύλας ἡμῶν ἀνεωγμένας παρὰ τῶν δωροδεκσμένων παρ' αὐτῆς δυστρόπων πολιτῶν, φίλων μὲν αὐτῆς, ἐχθρῶν δὲ τῆς ἀρετῆς, θέλει εἰσέλθαι εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ἐνθα περιποιέμενος τῆς αἰδοῦς καὶ κακοήθους, πρὸς ἐπίδειξιν εὐμενείας, θέλει σερεώσει τὴν δεσποτείαν αὐτῇ ἐν Ἀθήναις.

Ἡμεῖς ὄντες ἀδύνατοι, καὶ διεφθαρμένοι μὲν ἑσωτερικῶς, ἀπειλόμενοι δὲ ἐξωτερικῶς, πρέπει νὰ συζητήσωμεν ἐν σύστημα πολιτικῆς, ἀρμόζον τῇ νῦν ἡμετέρᾳ καταστάσει. Ἀλλ' ἡ κατάστασις ἡμῶν τοιαύτη εἶναι, ὅπῃ μία δρασικὴ ἐπιχείρησις θεραπείας, εὐκόλως δύναται νὰ ταχύνῃ τὸν ἀφανισμόν ἡμῶν. Ἐἰς ἄλλον καιρὸν, καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις ἴσως νὰ διορθωθῶμεν. Τότε ἔνεκα καὶ παρακαλῶ τὰς Θεὰς, ἵνα ὁδηγήσωσιν

ἡμᾶς εἰς ἐπίγνωσιν σωτηρίας, καὶ ἐλπίζω ὅτι
 εἰσακίσωσιν ἡμῶν. Ἡ δύναμις τῶν Μακεδόνων,
 ἡ ἐκπλήττιστα ἡμᾶς, φέρεται ἐπὶ μιᾶς βάσεως
 εὐθραύτης. Ἡμεῖς ὅν ἀναμένοντες τὴν Μακεδο-
 νίαν νὰ ἐκπέσῃ εἰς τὸ σκότος, ἐξ ἧς ὁ Φίλιππος
 ἐξήγαγεν αὐτήν, ἅς διαλογιζώμεθα περὶ τῆς συν-
 τηρήσεως ἡμῶν, καὶ ἅς μένωμεν εὐχάριστοι ὅπῃ
 δὲν ἀφανιζόμεθα παντελῶς, ἀλλ' εἰς ἔλλειψιν
 ὅλων τῶν λοιπῶν ἀρετῶν, ἅς ἔχομεν τῆσλάχι-
 σον τὴν μετριοφροσύνην καὶ φρόνησιν. Πόσον μὲ
 φοβίζει ἡ ὀξύτης τῆς εὐγλωττίας τῆς Δημοθέους!
 ἂν αὐτὸς ἐξ ἀτυχίας ἐξυπνήσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς
 ὕπνου, καὶ φέρῃ ἡμᾶς εἰς τινα ἀκμὴν μέθης
 ἢ ὀργῆς, διὰ νὰ κηρύξωμεν πόλεμον κατὰ τῆς
 Μακεδονίας, τότε πλεον ἀφανιζόμεθα. Αἱ ἀνω-
 φελῆς αὐτῇ παρακινήσεις, πῶς νὰ καταπέσῃ ἡ-
 μᾶς καὶ νὰ διεγείρῃ ἐν ἡμῖν φρόνημα ἀρετῆς τι-
 νος, δὲν ἔπρεπεν. Ἄρα νὰ δώσωσιν αὐτῷ νὰ γνω-
 ρίσῃ, ὅτι αὐταὶ μίαν ὀργὴν μόνον δύνανται νὰ
 ἐξάψωσιν ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τὴν
 τύχην εἰς τὸ νὰ δυνηθῶμεν νὰ φυλάξωμεν δια-

πολὺν καιρὸν αὐτὸ τὸ πάθος; ὥς ὅτι, ὅλον ἐ-
κείνο ὅπερ ἡ ἀνδρεία, ἡ φρόνησις καὶ τις ἐγκρά-
τεια ἀπαιτεῖ, κρίνεται παρ' ἡμῖν προπέτεια.

Ἰδιον εἶαι τῶν παθῶν, τὸ νὰ φαίνωνται
ἄλλοτε καὶ νὰ ἐνεργῶσι ἐν τινὶ εἶδει ἐνθουσιασμῶ,
ἐπειδὴ καὶ οἱ μικρόψυχοι καὶ φιλάργυροι καὶ λοι-
ποὶ, ἔχουσι καὶ αὐτοὶ τὰς ἑαυτῶν ὥρας, καθ'
ἃς δαίκνυνται ἀνδρεῖοι καὶ πολυδάπανοι, δὲν πρέ-
πει ὅμως εἰς αὐτὰ νὰ θεμελιώμεθα. Τὸ πάθος
μεθ' ὅσης περισσοτέρας τῆς χαρακτῆρος αὐτῆς ὀρ-
μῆς ἐξέρχεται, μετὰ τοσαύτης προθύμως πάλιν
ἐπιστρέφει. Διὰ νὰ εἰσέλωμεν δὲ θεμέλιον ἐπὶ τὰ
πάθη ἡμῶν, πρέπει πολλαῖς αὐτὰ νὰ ἀναφθῶσι
καὶ νὰ σβυθῶσι, καὶ ἔτω νὰ λάβῃ εὐκαιρίαν καὶ
ἡ ψυχὴ ἡμῶν νὰ ὀκιωθῇ μετὰ τῆς συ-
νηθείας. Διότι αἱ νέαι συνηθεῖαι εἰσὶν εὐ-
μετάτρεπται, ἀλλ' αἱ μέτριοι δοκιμαί, καὶ αἱ
συχναὶ ἀναδευτερώσεις ἐνιχυοῦσιν αὐτάς, μία ὁ-
μως ἰσχυρὰ ἀπάντησις ἐναντία, ἐξεδενεῖ αὐτάς.
Ἐκ τούτου καὶ συμπεραίνω ὅτι κατὰ τὸ παρὸν,
τὰ πάθη ἡμῶν δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν ἡμῖν

ἐδεμίαν βοήθειαν. Ἡ τύχη, λέγουσι, πιθανὸν νὰ
 σαθῇ διὰ ἡμᾶς εὐκλῆρος. Πλὴν τὴν τοιαύτην
 εὐδαίμονα τύχην, πρέπει νὰ ἐλπίζῃ μία χρηστοῆ-
 θης δημοκρατία, ἥτις γνωρίζει πῶς νὰ ὠφεληθῇται
 ἐκ τῆς εὐνοϊκῆς τύχης. Ἐγὼ σὺν ἀκρίβει λέγω τοῖς
 Ἀθηναίοις, σὺν δὲν εἶδε πλέον ἐκείνο τὸ γένος,
 τὸ ποτὲ θριαμβεύσαν κατὰ τῶν Ἀσιατικῶν δυ-
 νάμεων. Πάντοτε ἐναντιῶμαι κατὰ τῆς προπε-
 τῆς πολιτικῆς τῆ Δημοφένους, καὶ συμβελεύω
 τὴν εἰρήνην, ἐπειδὴ καὶ ὁ πόλεμος διὰ ἡμᾶς, εἶ-
 ναι ὁ ἀφανισμὸς ἡμῶν. "Ὅς ἐξακριβώσωμεν τὰς
 δυνάμεις ἡμῶν, ἢ νὰ εἴπω καλλίωτερον τὴν ἀδυ-
 ναμίαν ἡμῶν. καὶ ἐπειδὴ δὲν ἡμεῖς ἰχυροὶ, τῶ-
 λάχιςον ἅς σαθῶμεν τρόπον τινὰ ἔμφρονοι, εἰς
 τὸ νὰ ἡμεῖς φίλοι μετὰ τῶν ἰχυροτέρων.

Ὁ Φωκίων, μετὰ τέττεις τὰς τελευταίας
 καὶ χθαραλότερας τῇ Φωνῇ παρὰ τὸ πρῶτον
 προφερθέντας λόγους, ἐσιώπησε. Μετ' ὀλίγον δὲ
 ἀναβλέψας πρὸς Ἀθῆνας, ἔνθα ἡμεῖς ἐπλησιάζα-
 μεν, ἐνεπλήθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς δακρύων.
 Πόσον εὐγλωττα εἶναι, ἀγαπητέμε Κλεόφανες!

τῆ μεγάλῃ ἀνδρὸς τὰ δάκρυα! Ἀναλαβὼν δὲ
 πάλιν τὸν λόγον ὁ Φωκίων, ἤκολέθει λέγων.
 Σὺ ὦ Ἀριεΐα, εἶσαι νέος, ἀλλ' εἴθε οἱ Θεοὶ νῦν
 μὴ συγχωρήσωσι, νὰ γινῇς μάρτυς τῶν δυστυχιῶν,
 ὅπῃ ἀπειλᾷσι τὴν πατρίδα ἡμῶν. Ὅποῖον ὅμως
 καὶ ἂν ἤθελεν ἦναι τὸ μέλλον, σὺ ὀπλίσθητι τὴν
 σάφρονα σαθερότητα, καὶ μὴν ἐγκαταλείψεις
 ποτὲ τὴν δημοκρατίαν, μαῖλον δὲ διηκόνει αὐτῇ,
 γινόμενος ἀπὸ τῆς σήμερον παράδειγμα τῶν κα-
 λῶν ἡθῶν πρὸς τὴν ἀχαλίνωτον νεότητα, ἥτις
 ἀντὶ τῆ νὰ ἦναι τὸ ἐδραίωμα τῆς ἑαυτῆς πατρί-
 δος, αὐτὴ ἐξ ἐναντίας προάγει αὐτὴν εἰς ἀπει-
 πισίαν. Ἄν ὅμως ποτὲ αἱ συμβελαί σε Ἀριεΐα
 εἰσακκοῦσι, ἢ καὶ λάβῃς εἰς χεῖρας τὸ πηδάλιον
 ταύτης τῆς Νηὸς, εἰς ἣν πανταχόθεν τῶν με-
 ρῶν τὸ ὕδωρ εἰσβάλλει, μὴ μακρύνῃς τῆ Λιμένεος,
 μηδὲ ἐξέλθῃς εἰς τὸ πέλαγος, προτῆ ἐπισκευάσης
 αὐτὴν. Ἄν εὐδοκία τῶν Θεῶν αἱ περίσσεις ἡ-
 μῶν ἀλλάξωσι μορφήν ἐπὶ τὸ κρεῖττον. Ἄν οἱ ἴδιοι
 ἡμεῖς λάβωμεν συζολὴν αὐτοῖ πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ
 ἀποστροφῶμεν τέλος πάντων τὰ ἐλαττώματα ἡ-

μῶν, καὶ ἂν ἡ Πρόνοια εὐδοκήσῃ νὰ γυνῇς Λυκῆ-
ρος τῶν Ἀθηναίων, μέμνησο ἀγαπητέ μου Ἀριστεύ-
των νεθεσιῶν, τῆς πρὸς σὲ εὐλκρινεῖς εὐνοίας μου.

Ἔχε πάντοτε πρὸ ἀφθαρμῶν καὶ τῆτο, ὅ-
τι οἱ νόμοι ἄνευ τῶν καλῶν ἡθῶν δὲν ὠφελεῖ-
σιν, ἔτε ἰχύσι. Μὴν ἀμνημονεῖς ποτὲ, ὅτι αἱ
οἰκασαὶ ἀρεταὶ εἰσὶν αἱ συστήνεται ἐν τῷ κοινῷ τὴν
χρησθήθειαν. Ἔσο βέβαιος, ὅτι μόνη ἡ ἀρετὴ κα-
θίστησι τὴν ἐπικράτειαν εὐσταθῇ καὶ ἀνθηραῖν.
Ἡ δὲ φιλοτιμία, ἀδικία, διαβολαί, μηχανουργίαι,
πλῆστη, εἰς καὶ ἡ δυναστεία, εἰ καὶ ἄλλοτε κατὰ τὸ
μᾶλλον καὶ ἥττον εὐδοκιμῶσι, πλὴν πάντοτε προ-
σκαίρως, καὶ ἀκολύθως ἐπιβλαβῶς. Τοίστω τρό-
πῳ Ἀριστεύα, ὁδηγούμενος ὑπὸ τέτων τῶν κανό-
νων, θέλεις γνωρίσεις χωρὶς διαγμῆ τὴν πολιτι-
κὴν, ὅτι εἶναι μία ἐπισημὴ ἀσφαλὴς καὶ εὐκόλος.
Εἰ δὲ ἐξ ἐναντίας καὶ ἀμελήσεις αὐτῶν, ἀμέ-
σως θέλεις ἰδεῖς νὰ ἀναφύωνται δυσαρέσκαι μία
μετὰ τὴν ἄλλην. Ὅτε ἡ πολιτικὴ καταγίνεται
ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ἀντιπαλάσσει τῶρα ἐνὶ, καὶ

τώρα ἐτέρῳ ἐλαττώματι, τίς ἢ χρεία νὰ ἔλκῃ
 ἢ νὰ διοικῇ μετὰ ἀπειλῆς τὸν πολίτην, μήτοι
 αὐτὴ δὲν ἐξαρκεῖ νὰ ἐκτελέσῃ ἐν τῷ κοινῷ τὰ
 δεόντα; "Οτε οὖν πάλιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐπιχει-
 ρεῖ νὰ δικαιολογῇ μίαν δυναστείαν, διὰ μέσος νεω-
 σι ἐφευρεμένης ἀπάτης, ἢ νὰ ἀποκαλύπτῃ ἕνα
 δόλον, διὰ μέσος ἐτέρου δόλου, τότε μόλις εἰς ὁ
 Θεὸς δυνηθῆσεται νὰ ἐξάξῃ αὐτὴν ἐκ τῆς λαβυ-
 ρίνθου, εἰς ὃν ἐπεριπλέχθη. Μέννησο τέτων ἀ-
 πάντων, καὶ ἐπιμελῆ παντοίῳ τρόπῳ νὰ διορ-
 θώσῃς τὰ ἐλαττώματα τῆς δημοκρατίας, μὴν
 ἀπωλέσῃς μήτε μίαν σιγμὴν ἐς μάτην. Ἐπειδὴ
 εὐθὺς ὅπῃ, εἰς τις τῶν ἐχθρῶν σε, ἀρχίζει νὰ
 οἰκιοποιῇται ὅτιαν δῆτινα ἀρετὴν, ὁ κίνδυνος πρὸ
 ὀφθαλμῶν ἐστὶ. Τρόμος μὲ περικυκλοῖ περὶ τῆς
 Ἑλλάδος, καὶ ἄκρα ἀνησυχία παρὰ ποτὲ περὶ
 τῆς μοίρας τῶν Ἀθηναίων, ἀφ' ὅτε εἶδον, ὅτι ἡ
 δόκιμος φιλοτιμία τῆς Φιλίππου, ἐγύμναζε τὴν
 Μακεδόνα εἰς τὴν μετριότητα, εἰς τὸν κόπον,
 καὶ εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀσκήσιν.

Ἐφθασεν ἡ δημοκρατία νὰ γνωρίσῃ τὰ καθήκοντα αὐτῇ; σπέδασον παντοίῳ τρόπῳ νὰ παρακινήσῃς αὐτήν, εἰς τὸ νὰ ἐπιμελῇται αὐτὰ μετὰ πλείονος προθυμίας. Μὴν ἀμελήσεις ἑδὼς, ἐπεὶ καὶ τὰ πάθη, οἷς σὺ ἀντιμάχεσαι, ἐδέποτε καταπαύσει. Ἀδύνατον τὸ νὰ ᾔναι τις ἐντελής ἐν πάσαις ταῖς ἀρεταῖς, διὰ τὸ νὰ μὴ δύναται νὰ ᾔναι ἕτε εὐτυχὴς ἐντελῶς. Ὁ προσκόπτων ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς, ἀνεπαιδῆτως φέρεται ὀπιθοφανῶς. Μὴν ἀφήσῃς τὴν ἀρρώστιαν νὰ διαδοθῇ εἰς τὴν ἐπικράτειαν καθ' ὅλα τὰ συμπτώματα αὐτῆς, καὶ ἔπειτα νὰ προβλέψῃς τὴν θεραπείαν, ἐπεὶ καὶ τότε πλέον γίνεται ἀνίατος. Ἀλλὰ μᾶλλον φρόντιζε νὰ προλαμβάνῃς αὐτήν, ὥσάν ὅπῃ αὐτὴ προμηνύει ἑαυτὴν πάντοτε διὰ τινος συμπτώματος. Ἔσο βέβαιος ὅτι ἡμεῖς, τὰς κινδυνοδοξέρους ἐχθρὰς ἡμῶν, φέρομεν ἐν ἑαυτοῖς, ὅπῃ εἶναι τὰ πάθη ἡμῶν. Ἄν ἀγνοῇς τὸ κρυφὸν καὶ ἐλικοειδὲς αὐτῶν ἑαδίσμα, θέλεις ἀπατηθῆς, ὡς ὁ ἀμελής στρατάρχης, ὁ μὴ πα-

ρατηρῶν τὰ στρατηγήματα τῷ ἐχθρῷ αὐτῷ. "Αν
 δὲν σπεδάξῃς τὴν πανῆργον διάλεκτον αὐτῶν,
 ὅταν αὐτὰ ὁμιλῶσι, σὺ θίλεις ὑπολαμβάνεις τὴν
 φωνὴν αὐτῶν, ὡς φωνὴν τῷ λογικῷ. "Αν τὴν συμ-
 μαχίαν τῷ γειτόνῃ σὺ δὲν ἠμπορῇς κατ' ἄλλον τρό-
 πον νὰ ἀποκτήσῃς, εἰμὴ τεχνικῶς, ἔσο βέβαιος,
 ὅτι ἡ τοιαύτη συμμαχία εἶναι εὐμετάβολος καὶ
 πάντοτε ἀμφίβολος. Ἐλπίζε ἐπὶ τῆς συμμάχου
 σου, κατ' ὅσον εὖνῃς πρὸς αὐτὴν διαίκεσαι, καὶ
 κατ' ὅσον αὐτοὶ ἐμπιζεύονται εἰς τὴν δικαιοσύ-
 νην καὶ ἀνδρείαν σου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἂν ἀγαπᾷς
 τὴν πατρίδα σου, καὶ ἐπιθυμῇς τὸ ὄφελος αὐτῆς,
 ἀγαθοποιεῖς πάντας.

Ἰδὲ Ἀριεῖα, ὅλον ἐκέينو, ὅπῃ ἀπαιτεῖτο ἀπὸ
 ἐμῶ νὰ σοι σαφηνίσω περὶ τῶν κεφαλαιωδῶν κα-
 νόνων τῆς πολιτικῆς. Δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι
 αὕτη διὰ ἓνα πολιτικόν, δεῖται καὶ ἐτέρων πολ-
 λῶν καταλήψεων. Διὸ μὴν ἀμελήσεις τὴν ἀπό-
 κτησιν αὐτῶν. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίσῃ τὴν
 λεπτομερῶς τὰς τε νόμους καὶ τὰ ἥθη τῆς ἐαυ-

τῆ πατρίδος, τῶν συμμάχων, καὶ κοινῶς ὅλων
 τῶν γενῶν, παρ' ὧν δύναται νὰ ἐλπίζῃ, ἢ νὰ φο-
 βῆται τί. Ἡ συ'αναεσροφὴ ὅμως τῶν ἀνθρώπων
 θέλει σὲ ὁδηγήσῃ, πῶς νὰ πολιτεύσῃ. Μὴ Φαν-
 τασθῇς ποτὲ ὅτι ἡ πολυπείρία σε θέλει σοὶ δώσει
 ὅλα τὰ ἀναγκαῖα φῶτα. "Αν τόσοι μόνον θέλῃς
 καταλαμβάνῃς, ὅσον εἶδες, εἰς πᾶσαν εἰσγμὴν θέ-
 λεις αἰσιθάνεσαι τὸ βᾶθος τῆς ἀμαθείας σε, ἂν
 τῶν ἐλαχίστων οὐκ ἤθελες ἀπατάσαι ὑπὸ τινος ὑψη-
 λοφροσύνης. "Αν ἐρευνᾷς εἰς τὴν ἱστορίαν τὰς αἰ-
 τίας τῶν εὐτυχῶν καὶ δυστυχῶν περιπτώσεων, θέ-
 λεις ἀποκτήσεις βεβαίως καταλήψεις. Τὰ παρελ-
 θόντα εἶναι εἰκῶν, ἢ νὰ εἶπω καλλίωτερον πρόβ-
 ῳς τῶν μελλόντων. Διάκριτε τὰς τε ἀρετὰς
 καὶ ἐλαττώματα ἐκάσῃς ἔθνους. Καὶ ὡς ὁ Ζεὺς
 κατὰ τὰς ποιητὰς, ἐσάθμιζε εἰς τὴν χρυσὴν
 πλάστιγκα τὴν μοῖραν τῶν δημοκρατιῶν καὶ τῶν
 Βασιλειῶν, θέλεις γνωρίσεις καὶ σὺ τὰ τε ἀγαθὰ
 καὶ φαῦλα, τὰ ἀναμένοντα πᾶσαν ἐπικράτειαν.
 Οὐδέποτε, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, θέλεις γίνῃ
 καλὸς πολίτης, ἂν ἀπὸ τῆ νῦν ὅν προετοιμά-

σης σεαυτὸν, διὰ νὰ γινῇς ποτὲ ἄξιος προσεώς.
 Ἐδέποτε μὴν ἐπιθυμήσεις ἐπάγγελμα, περὶ ὃ
 δὲν ἔχεις τὰς ἀναγκαίας καταλήψεις, εἰς τὸ νὰ τὸ
 ἐκπληροῖς ὁρθῶς. Δὲν μένει καιρὸς μαθήσεως τότε,
 ὅτε ἀπαιτᾶται ἡ ἐκπλήρωσις· καὶ ὁ πράττων,
 χωρὶς πρότερον νὰ ᾔηται εἰδήμων, ὁδηγεῖται παρὰ
 μόνης τῆς συνηθείας, συρομένης πάντοτε ὑπὸ τῶν
 παρελθόντων συμβάντων. Ἐπιθυμεῖς νὰ ἀπαθα-
 νατίσης τὴν διοίκησίν σε; ἐπιμελήσῃτι νὰ γνωρί-
 σης τὰ χρέη τῶν συμπρακτόρων σε, καὶ λοιπῶν,
 ὅσοι μετέχουσιν τῆς δημαγωγίας σε. Ὁ ἓνα μόνον
 κλόνον τῆς διοικήσεως γιγνώσκων, πάντοτε κα-
 κῶς θέλει δημαγωγεῖ. Ἀπόδλεπε πάντοτε μετὰ
 τῶν συντρόφων σε πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὄφελος,
 καὶ μὴ, μεγαλαυχῶν, ζητήσεις ποτὲ παρ' αὐτῶν
 νὰ παραδράμωσι ὅιον δήτι μέρος τῆς ἐπαγγέλμα-
 τος αὐτῶν, πρὸς σὸν ὄφελος μερικόν. Τέλος πάν-
 των φείδου, ἀγαπητέ μου Ἀριστεία, τῆς ὑπολήψεώς
 σε. Δὲν εἶναι ἀρκετὸν, τὸ νὰ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς
 καλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ πρέπει ὅπως καὶ ἡ ἀρε-
 τὴ αὐτῆς ὡσαύτως νὰ μὴν ᾔηται πρὸς ἑδένα ὑπο-

πτός. Ἐν ὃ λαὸς σὲ σέβεται διὰ δίκαιον, ἔσο βέλ-
 βαιος ὅτι καὶ οἱ νόμοι, ὧν σὺ εἶ ὑπεργός, ἐν ταῖς
 χερσί σου θέλουσιν εἶναι ἰχυροὶ, καὶ ἐν εὐκολίᾳ θέ-
 λεις συνεργεῖς τὴν κοινὴν εὐτυχίαν.

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ.

Τυπωμένο.

Ἀνάγνωθι.

δημοκρατία

δημοκρατία

νεοτερισμῶν φύλ: 43 σελ: 7

νεοτερισμῶν

τόπον - - - 44

20 τόσον

ἐσωτερικῶς - - 47

15 ἐσωτερικῶς

αὐτῶν - - - 69

7 αὐτῶν

ἐνημερίν - - - 80

3 ἐνημερίαν

ἐρύσσια - - - 96

9 ἐρύσσειν

σποράς - - - —

1 σποράς

ἐκκληρῶμεν - - 109

2 ἐκκληρῶμεν

γυναικῶν - - - —

4 γυναικῶν

ἐγκρατείας - - - —

18 ἐγκρατείας

ἐξισίαζον - - 115

4 ἐξισίαζον

γιναι - - - 149

1 γῆναι

ἐπισροφῆς - - 190

10 ἐπισροφῆς

αὐτῷ - χολ - 195

6 αὐτῶν

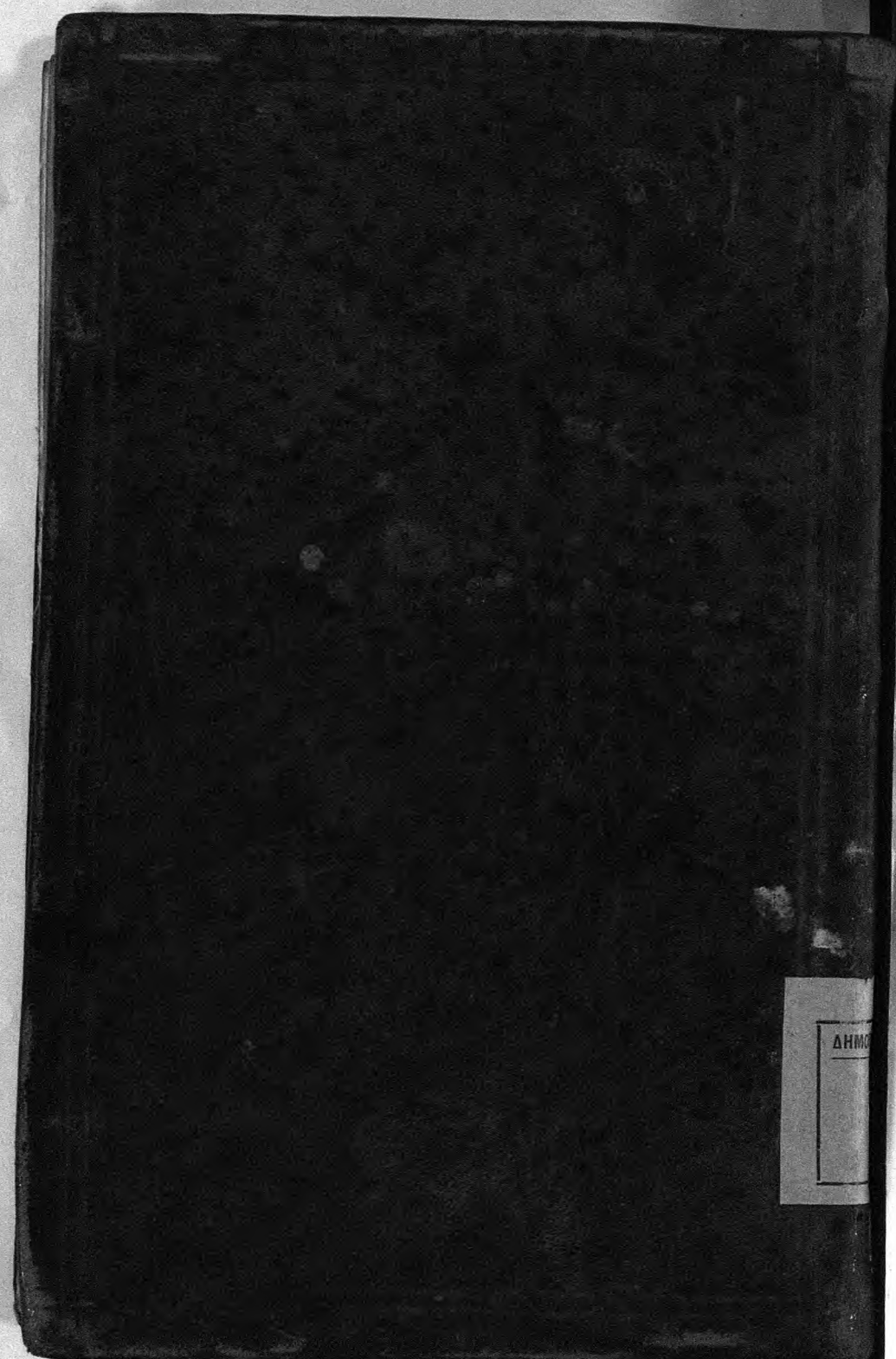
ὕπ' ἐδεινός - - 216

2 ὕπ' ἐδειμῆς

εἶχε - - - 226

12 εἶχε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας